

Xuân Sách

ĐÔI THIẾU NIÊN ĐU KÍCH ĐÌNH BẢNG

Keep Calm
and
Read a Book

fb.com/groups/yeukindlevietnam

THÔNG TIN EBOOK

Kindle Kobo Vietnam

www.facebook.com/groups/yeukindlevietnam

Keep Calm
and
Read a Book

Tên sách

Đội thiếu niên du kích Đình Bảng

Tác giả

Xuân Sách

Thể loại

Văn Học VN

Nhà Xuất Bản

NXB Kim Đồng

Ebook

2020 kindlekobovn

tve-4U

CÙNG ĐỌC, CÙNG CHIA SẺ

MỤC LỤC

Lời nói đầu

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

Phần kết

I

Lời nói đầu

Từ khi ra đời đến lần in thứ ba này đã mười năm. Nhiều lớp bạn đọc nhỏ tuổi đã làm quen với những người bạn trong *Đội du kích thiếu niên Đình Bảng*. Hơn thế, nhiều bạn đã đến Đình Bảng, nhìn và nghe lại chuyện cũ, qua những dấu tích đã trở thành kỷ niệm, và được gặp những người trong *Đội* thiếu niên ngày ấy (dĩ nhiên bây giờ họ đã lớn tuổi).

Sự thú vị là khi các bạn đến Đình Bảng đều có những tình cảm xúc động và thường đặt ra hàng loạt câu hỏi có phần ngạc nhiên: Hoan là ai? Thư đâu? Nơi nào là chỗ Húc bị bắn? Đâu lăng Lòng Chảo, mộ Lý bát đế?... Có thực như trong truyện không?

Tác giả thật hồi hộp khi được biết những câu hỏi và ý nghĩ ấy. Nhưng sự thật trong đời sống thường phong phú hơn truyện của người viết. *Đội du kích thiếu niên Đình Bảng* đã được ghi tên trong lịch sử truyền thống của *Đội*, đã có ảnh trong Viện Bảo tàng cách mạng, tên tuổi đã vang xa ra ngoài biên giới. Đến Đình Bảng, các bạn đã biết đấy, có nhiều phái đoàn các nước tới thăm, có nhiều thư từ và quà tặng của các bạn nhỏ từ Liên Xô, Trung Quốc, Bun-ga-ri, Triều Tiên, Cộng hòa dân chủ Đức... gửi tới.

Trong những dịp đi ra mặt trận, hoặc ở công trường, thỉnh thoảng và may mắn, tôi lại được gặp một anh, một chị ở Đình Bảng. Chúng tôi làm quen với nhau ngay. Những anh chị đó nhắc tới quyển sách rồi cùng tôi ôn lại những kỷ niệm mà họ đã trải qua trong thời kỳ hoạt động ấy. Tôi biết thêm được nhiều điều mà trước kia tôi chưa biết. Tôi cũng nhận được nhiều thư của bạn đọc gửi tới góp ý về quyển truyện, hoặc đặt ra những câu hỏi muốn tôi trả lời. Vì vậy, ở lần in thứ ba này tôi có sửa chữa chút ít theo khả năng có hạn của mình, để đáp ứng lòng yêu mến của các bạn đó với quyển sách, đúng hơn là đối với *Đội du kích thiếu niên Đình Bảng* của tất cả chúng ta.

Tôi xin phép được nhắc lại: Không thể nào kể hết được câu chuyện trong năm năm của hàng chục, hàng trăm người trên vài trăm trang giấy. Dựa trên những sự việc có thật, những con người có thật,

câu chuyện có sắp xếp lại, thay đổi vài sự việc lẻ tẻ, thay đổi tên người cho phù hợp với cách kết cấu của truyện.

Tôi biết ơn những người đã làm nên sự nghiệp vẻ vang. Cám ơn các đồng chí ở Đình Bảng đã giúp tôi nhiều trong việc viết quyển sách. Cám ơn tất cả bạn đọc xa gần đã góp ý và khuyến khích tôi.

Mùa xuân 1975

Người viết

Te tò tí te...

Con bò xe kéo,
con bò kéo xe...

Mỗi buổi sáng, thằng Tây móm lạch bạch leo lên tháp canh giữa làng Đình Bảng rúc lên một điệu kèn như vậy. Cái tiếng kèn đáng ghét ấy làm tắt hết những tiếng gà gáy. Trước kia gà trong chín xóm của Đình Bảng trù phú đông đúc mỗi buổi sớm đua nhau gáy vang. Bản hợp xướng sôi nổi đủ loại tiếng gà ấy kêu gọi mặt trời lên, kêu gọi người lớn ra đồng, trẻ con đi học. Tiếng bước chân trâu rậm rịch, tiếng cười trong trẻo vang lên khắp đường làng thanh bình êm ả. Bây giờ, sau tiếng kèn chói tai ấy ré lên là tiếng chửi rủa thô tục, tiếng gõ cà mèn, tiếng ô tô rú máy, đủ thứ tiếng bát nháo hỗn độn của bọn lính Tây, lính nguy chiếm đóng trong làng. Chúng chiếm đóng đến hai phần làng, còn năm nghìn dân, chúng bắt ở đồn lại thành những vòng đai để làm cái "áo giáp" che chở cho chúng. Ba bốn gia đình ở chen chúc trong một nhà. Người ta nằm trên giường, nằm dưới đất, ăn ở góc sân, ở xó nhà. Đời sống bị xáo trộn. Đường ta giặc đi, nhà ta giặc ở. Giặc chà

đạp lên tự do của dân làng. Gót giày của chúng xéo lên đất đai cây cỏ. Đến những con gà cũng chen chúc trong chuồng. Bọn giặc tai nghe tiếng gà gáy ở đâu liền mò đến vừa mua vừa ăn cướp. Quần áo của chúng đã may sẵn những cái "túi bắt gà" to tướng. Còn đâu tiếng gà gáy. Tiếng gà gáy rộn rã, xôn xao náo nức xưa kia, bây giờ thay bằng tiếng kèn tò te chói tai, xa lạ. Sau hồi kèn ấy, dân làng lại nhìn nhau như dò hỏi xem ngày hôm nay sẽ xảy ra sự gì. Họ thấp thòm lo âu...

Bấy giờ là cuối năm 1949. Thực ra, bọn Pháp đã tiến đánh Đình Bảng từ tháng 3 năm 1947, nhưng bị dân làng đánh bật ra. Trận đánh ấy thật là vang dội. Giặc đem xe tăng, quân lính đến, tưởng nuốt trôi ngay cái làng ở ngay cạnh đường cái, chỉ cách Hà Nội mười sáu cây số. Nhưng Đình Bảng đã đánh trả oanh liệt. Từ trước cách mạng, Đình Bảng đã có cơ sở hoạt động bí mật; khi kháng chiến toàn quốc

bùng nổ, đội du kích của làng đã được tổ chức. Cuộc thử sức đầu tiên đã giành được thắng lợi. Qua một ngày ròng rã, giặc tháo chạy, để lại nhiều xác chết.

Sống chết chúng phải chiếm được Đình Bảng để củng cố tấm bình phong che chở cho Hà Nội. Vì vậy, hai năm sau chúng kéo về một lực lượng lớn gồm hai G. M. (binh đoàn lưu động) với đủ xe tăng, đại bác đánh chiếm Đình Bảng. Ta phải tạm rút lui để bảo toàn lực lượng, chuẩn bị chiến đấu lâu dài. Từ đó, chúng đánh chiếm cả vùng nam phần Bắc Ninh, rồi lấn dần vào đất đai tự do của chúng ta. Tuy vậy, ngay trong vùng chúng chiếm đóng, ta vẫn xây dựng được những khu căn cứ du kích. Những khu căn cứ du kích ấy như những cái gai cắm vào mắt chúng, hết sức nhức nhối, nhưng không dễ gì mà chúng nhổ đi được.

Bọn giặc có ý định xây dựng Đình Bảng thành một vùng hậu phương an toàn, dùng làm nơi xuất phát các cuộc hành binh; và khi đi càn quét về thì nghỉ ngơi củng cố. Đình Bảng có địa thế thuận lợi: gần Hà Nội, gần đường cái, lại là một làng giàu có, nhiều nhà ngói, đường sá rộng rãi, khô ráo. Dân vừa làm ruộng, vừa buôn bán. Đáng điệu nhẹ nhàng thanh lịch của các cô gái với những bộ quần áo tơ lụa, những gánh hàng tung tẩy trên vai làm cho chúng chú ý. Chúng nghĩ rằng với tiền bạc và hàng hóa hấp dẫn, có thể làm cho họ dễ dàng sống qui thuận, yên ổn dưới bàn tay lột nhung của chúng. Chỉ cần đánh bật những cơ sở cách mạng đi là ổn. Cái làng này không ít những cơ sở ấy. Trong tài liệu tình báo của chúng có đủ cả tên tuổi những người hoạt động cách mạng ở làng. Với ý định ấy, đánh chiếm xong, chúng lập tức dò xét phá hoại cơ sở của ta, nhưng mặt khác chúng cũng lừa phỉnh, tung tiền và hàng hóa, đề ra những "cải cách" để hồng biến nơi này thành nơi nghỉ ngơi an toàn thật sự.

Te tò tí te...

Con bò xe kéo,
con bò kéo xe...

Lại như hôm qua, mặt trời lên đỏ rực, gió thổi đưa cái mùi khét lẹt như lông bò thui của bọn lính bay khắp làng, người vào chỉ còn thiếu buồn nôn. Nhưng hôm nay đã có những chuyện khác hôm qua rồi.

Buổi trưa im lặng. Tên lính bảo hoàng gác trên tháp canh vẫn nhìn hau háu ra cánh đồng trước mặt. Từ chân rào rìa làng chạy ra là một khoảng đồng trống bỏ hoang. Chúng nó rào 3 lần dây thép gai trên mặt ruộng khô nẻ vì nắng hanh. Từ những khe đất nẻ trời lên một vài cây mạ. ở chỗ trước kia là bờ ruộng, những đám cỏ mọc xanh um và những cây cúc áo vọt lên những đốm hoa vàng le lói. Tuy vậy vẫn không giảm được cái không khí nhức nhối ảm đạm của cánh đồng hoang trông đến rợn người. Trông xa hơn là mấy làng Phù Lưu, Phù Chấn, Phù Ninh hợp thành một khu xanh thắm. Đây là khu du kích của ta, là nơi ta trông thấy mà kiêu hãnh, mà gửi gắm niềm hy vọng. Nhưng đó cũng là nơi làm cho địch mất ăn mất ngủ, tìm mọi cách triệt hạ đi. Nắng hanh, bầu trời xanh nhạt óng lên như mặt biển, cái khu xanh thắm kia nổi lên như một chiến hạm, bất thần sẽ nổ những phát súng vào kẻ địch. Đây cũng là mặt canh phòng chủ yếu của bọn chúng.

Trong mảnh vườn gần chân tháp canh có một người đàn ông và một chú bé đang cuốc đất. ở góc vườn, một người đàn bà ngồi nhặt cỏ. Chị trùm cái khăn vuông đen từ trên đầu bịt chéo xuống cằm che lấp nửa khuôn mặt, chỉ lộ cặp mắt đen lấp lánh tươi trẻ. Người đàn ông mặc bộ quần áo nâu bạc màu, vừa cuốc vừa thỉnh thoảng đưa mắt nhìn lên phía tháp canh, mỗi lúc cuốc gần chỗ chú bé lại trao đổi thì thầm:

- Lướt vẫn nhớ các đội viên cũ đấy chứ?
- Em vẫn nhớ.
- Dựa vào tổ chức cũ, ta thành lập lại Đội.

Nhưng tình hình mới, phải chọn lọc lại cẩn thận hơn.

Lướt cúi đầu cuốc nhưng vẫn chăm chú lắng nghe.

- Từ nay phải hoạt động bí mật. Anh không về làng luôn được, mọi việc chị Gái sẽ bàn với các em.

Lướt nhìn nhanh về phía người đàn bà ngồi ở góc vườn.

Người đàn ông chống cuốc đứng thẳng lên nói to:

- Cậu về nhà xem khoai luộc đã chín chưa mang ra đây nhé.

Lướt vác cuốc đi qua chỗ người đàn bà, ghé lại thì thăm một lát, rồi đi ra khỏi vườn, khuất vào xóm.

Người đàn ông cuốc gần lại phía góc vườn. Từ trong khu nhà địch chiếm đóng, một chú bé mặc bộ quần áo đen, tay ôm một mớ vỏ đồ hộp chui qua hàng rào găng và xuất hiện ở góc vườn. Người đàn ông hỏi:

- Đứa nào đấy?
- Hoan, con bà Thử, chúng ta cũng đang cần gấp đấy.
- Sao dạo này trông nó gầy nhom, lạ hẳn đi!
- Có gì ăn mà chả gầy. Bố chết, một mẹ xoay xở nuôi bảy đứa con.

Người đàn ông thấy Hoan đang nhìn ngơ ngác liền đi vào chỗ khuất, giơ tay vẫy Hoan lại gần, chỉ vào mớ vỏ đồ hộp:

- Chú mày lấy cái của này làm gì?
- Em đem đổi cho hàng đồng nát lấy bánh mì. Hoan chăm chú nhìn người đàn ông, hơi ngơ ngợ, rồi, quay ra hỏi người đàn bà:
- Ai cuốc vườn cho chị Gái đấy?

Người đàn ông cười:

- A, cậu không nhận ra tớ nữa à?

Hoan đã nhận ra, mặt Hoan ánh lên niềm vui:

- Anh Bát, thế mà em cứ tưởng ai! Anh đi đâu lâu nay mới về?

Bát vội ra hiệu cho Hoan, nói nhỏ:

- Này, cái thằng đứng trên tháp canh kia nó nghe thấy bây giờ.

Cậu lấy những thứ này chúng nó không nói gì à?

- Ồ, chúng nó vớt bừa ra đấy, dọn đi cho, chúng còn "méc-xì" (cảm ơn) nữa kia. Bát mỉm cười nheo mắt nhìn Hoan:

- Thích nó "méc-xì" hay là thích bánh mì?

Hoan lặng người đi và chợt thấy khó chịu vì nụ cười có vẻ chế giễu của anh Bát. Hoan ném mớ vỏ đồ hộp xuống kêu loảng xoảng.

Tiếng động đó làm cho tên lính gác trên tháp canh chú ý nhìn xuống. Chị Gái liền quát to:

- Cửa quỳ, có xéo đi không, đem cái của nợ ấy vào vườn người ta làm gì? Nhặt hết đi!

Hoan lồm lũi bước đi. Chị Gái vội chạy theo nắm lấy tay Hoan. Hoan vùng vằng:

- Em không nhặt.

Chị Gái xoay người Hoan lại để Hoan nhìn vào mặt mình. Chị gạt cái múi khăn xuống cằm, mỉm cười dịu dàng:

- Hoan, nghe chị nói này, đừng để ý đến chuyện vừa rồi. Sao lâu nay em không đến nhà chị?

- Bây giờ có được đi lại lung tung như trước nữa đâu.

Chị Gái gật đầu:

- Phải đấy, nhưng tối nay em đến nhà chị nhé, chị có việc cần nói với em, rồi em sẽ hiểu.

- Vâng. - Hoan trả lời do dự.

Chị Gái nhắc lại:

- Em đến chứ?

- Vâng, em đến.

Buổi chiều, bất ngờ địch đem quân ra vây các xóm dân ở. Chúng sục vào từng nhà lục lọi tìm kiếm, xem các sổ kê khai nhân khẩu và lừa dân ra tập trung ở sân đình. Hoan cũng ra chỗ tập trung. Từ khi địch chiếm đóng, đây không phải là lần đầu tiên địch tập trung dân như vậy. Nhưng lần này Hoan thấy lo lắng, Hoan cảm thấy việc này hình như có dính líu với việc anh Bát về làng. Hoan ôn lại chuyện xảy ra ban trưa. Việc chị Gái hẹn tối nay đến nhà chị, tất nhiên không phải là đến chơi. Tự nhiên Hoan thấy có chuyện gì mới lạ đang chờ mình. Chợt một loạt súng nổ vang trong xóm khiến mọi người bồn chồn lo lắng nhìn nhau. Hoan không thể ngồi yên được nữa. Trông thấy Phát, một đứa bạn thân ở gần nhà, Hoan liền liền đến chỗ bạn:

- Chúng nó bắn gì đấy?

Phát thì thầm :

- Hình như có cán bộ về làng.

- Sao mà biết?

- Tao đoán thế, nhưng cũng có thể chúng bắn vu vơ thôi.

Phát vẫn lầm lì. Hoan nghĩ mình lo lắng vô cớ. Lần vây ráp nào chúng chẳng bắn vài tràng súng vu vơ như thế.

Một lát sau, bọn địch đi vây trở về. Tên chỉ huy gườm gườm nhìn dân làng. Hắn nói lúng búng điều gì đó rồi cười nhả nhổ, khoát tay :

- Tốt, tốt, cho về.

Ở đám đông đi ra, Hoan muốn chạy ngay đến nhà chị Gái, nhưng kịp nghĩ ra là không nên làm như thế. Hoan quay về nhà. Đến bữa ăn mẹ Hoan hỏi :

- Mà làm sao thế, Hoan? ăn đi chứ, sao cứ ngồi ngó ra thế?

Cái Hỉ, em gái Hoan, trả lời thay anh :

- Nghe súng bắn "đùng", anh ấy sợ đấy u ả.

Hoan đang định nói thì thấy mẹ đặt bát cơm xuống thờ dài và đưa chéo khăn lau nước mắt, đôi đũa cầm ở tay run run :

- Năm kia chúng nó bắn thầy chúng mày, cũng một tràng súng như vậy đấy.

Hoan nuốt miếng cơm thấy nghẹn tắc ở cổ.

Chưa bao giờ Hoan thấy một buổi chiều dài lê thê như vậy. ánh nắng chạy ngược lên đến ngọn cây phi lao ở sân đình rồi nằm im tại đấy. Hoan cầm cái gậy nhỏ ngồi ở thềm đình nhìn lên ngọn phi lao, chờ cho nắng tắt. Phải chi như trước kia, Hoan đã cầm gậy ép sát vào lưng, quay lộn trên bãi cỏ, sẽ thấy trời đất cùng quay lộn với bãi cỏ rộng mênh mông. Trông kìa, bây giờ sân đình đầy những đầu mẩu thuốc lá, những mảnh giấy vụn, những vết giày dính sục đất lên, đến nỗi chỉ nghĩ đến việc đặt lưng xuống bãi cỏ cũng không thể được. Cái trò vui chơi trước kia bỗng chốc thấy xa xôi lắm rồi. Gió vẫn reo vi vu trên cành phi lao. Vui gì mà reo lên thế hồi cây phi lao ? Một tốp lính nghênh ngang ra sân đình dạo chơi. Chúng cười hô hố, kéo nhau về phía các quán hàng. Một dãy phố nhỏ mới mọc lên. Hàng ăn, giải khát, hàng tạp hóa, vài hàng thợ may và một dãy hàng cắt tóc.

Một tên lính mặt trắng như bột nặn, thúc mũi giày vào lưng Hoan:

- Bé tí nhau, ngồi làm gì thế?

Hoan không để ý nên giật mình run bắn lên. Chúng nó cười :

- Mà làm thẳng nhóc sợ vãi đái ra quần rồi kìa.

Hoan tái mặt, như có cái gì xói vào óc. Hoan lặng người đi, vừa xấu hổ vừa bức tức vì nỗi lo sợ bất ngờ của mình, vừa muốn vụt ngay gậy vào

giữa hàm răng của cái thằng đang cười nhăn nhở kia. Mắt Hoan bỗng nhòa đi. Hoan vụt đứng dậy vòng ra sau đình đi vào trong xóm. Bóng tối ụp xuống sau lưng Hoan.

Lúc ở chỗ tập trung, chị Gái có trông thấy Hoan, chị biết cả nỗi lo lắng của Hoan lúc nghe trảng súng nổ. Chị ngồi tránh không để Hoan nhìn thấy, chị lo Hoan sẽ đến gặp chị, như thế chẳng có lợi gì. Chị giữ vẻ bình thản bên ngoài, nhưng trong lòng lại không yên. Mặc dù chị biết anh Bát không dễ dàng bị lộ, vì anh đã có cơ sở kín đáo, nhưng chị vẫn không sao yên tâm được. Có khi chỉ một hành động sơ xuất nhỏ nhất, vô lý mà tác hại không lường được. Tuy vậy, lúc trở về, chị cũng chưa dám đến ngay cơ sở mà anh Bát ở. Chị chờ đợi Hoan, lòng thấp thỏm...

Những ngày đầu địch chiếm đóng, nhiều cơ sở của ta bị vỡ. Buổi đầu khó tránh khỏi điều đó. Các cán bộ phải bật đi để giữ lực lượng.

Lúc ấy chị chẳng kịp gặp ai nữa. Chị cảm thấy lẻ loi như gà con mất mẹ. Sống ra sao đây? Nhấn nhọc trong tay giặt hay là sẽ làm gì? Chị khao khát được gặp một cán bộ, dù là ai. Nhưng ngày lại ngày, địch cứ đan dần những mắt lưới khắc nghiệt, đe dọa, bao vây dân làng. Đêm đêm chị vẫn nghe ngóng tiếng đập cửa, lắng nghe một bước chân, một tiếng nói quen thuộc, thèm muốn vô cùng một buổi sinh hoạt thanh niên để được đấm vào lưng nhau, được mọi người đề nghị năm lần bảy lượt chị mới đứng lên hát một bài quan họ. Và khi hát xong, có biết bao nhiêu cặp mắt đổ dồn về phía chị. Bây giờ đây nếu có cuộc họp như thế, chẳng cần ai yêu cầu chị sẽ đứng lên hát một bài, mười bài, hát suốt đêm. Hạnh phúc mới giản dị làm sao! Bao giờ những ngày ấy sẽ trở lại ? Lính địch hung húc trong làng đủ các loại. Súng ống, xe cộ khắp nơi. Nửa đêm những chiếc xe bọc sắt bỗng chốc rú máy lên như con thú điên làm tan hết mọi giấc ngủ vốn chập chờn.

Một buổi nhá nhem tối, chị đang đi trong xóm Xuân Đài, chợt thoáng thấy một dáng người quen thuộc phía trước. Chị rụt lên và xuýt kêu to : "Bác Nhã". Chị ghìm được tiếng kêu, tim đập mạnh, vượt lên trước. Chắc chắn bác Nhã đã nhìn thấy chị, nhưng bác không nói gì, lanh lẹ lách vào một ngõ vắng và mất hút. Chị định chạy theo, nhưng như có cái gì giữ chân chị lại. Người ấy đúng là bác Nhã rồi nhưng có phải là bác Nhã trước kia nữa không ? Có phải người đã từng dạy bảo, chỉ dẫn cho chị hoạt động không? Đêm ấy nước mắt chị ướt đầm vạt áo. Ngày hôm sau người chị rã rời bần thần chẳng muốn làm gì, mẹ chị tưởng chị ốm. Nhưng đến tối mọi chuyện xảy ra đúng như chị ao ước. Có người đến gọi chị đi. Trong một căn buồng vắng vẻ kín đáo, chị được gặp bác Nhã. Vẫn khuôn mặt khắc khổ mà hiền hậu, vẫn hàm răng đen đã bị rụng một chiếc răng cửa, vẫn đôi bàn tay có những ngón ngắn và mập, vẫn bác Nhã trước kia đứng đầu làng chị. Nỗi hờn giận đau khổ trong lòng chị bỗng chốc tiêu tan hết, thậm chí chị còn thấy xấu hổ khi nhận ra những ý nghĩ hấp tấp thiếu chín chắn của mình.

- Tối hôm qua cô giận tôi phải không?

Gái rụt rè :

- Dạ.

- Có phải thế không?

- Cháu chỉ thấy tủi thân.

Giá lúc khác thì Gái đã được nghe tiếng cười hể hả của bác Nhã, nhưng lúc này bác nghiêm giọng :

- Bác cũng đoán thế, nhưng chắc bây giờ cô hiểu vì sao rồi. Dù có chết, bác cũng về làng này mà chết. Có thể nào quên được bà con dân làng? Nhưng kẻ địch đã đặt chúng ta vào một tình thế rất gay go. Việc hoạt động sẽ vô cùng khó khăn, phải cẩn thận và khôn khéo hơn nữa. Nhưng dù sao thì chúng ta vẫn không bó tay. Bó tay để chúng nó làm cỏ cả cái làng này ư? Có mà trời sập! Chúng ta sẽ hoạt động trong lòng địch, giữa cái nơi chúng tưởng như an toàn nhất, tưởng như dập tắt được mọi ý chí chống lại chúng. Chúng ta sẽ bàn bạc với nhau làm từng bước. Trước kia cô phụ trách thiếu niên, bây giờ bác bàn với cô về công việc ấy. Công việc sẽ nặng nề và quan trọng đấy...

Chị Gái đứng ở cổng đợi Hoan. Chị không phải đợi lâu, Hoan đã đến kia. Chị đưa Hoan vào bếp. Bếp lửa đầy than, cháy âm ỉ. Chị lấy hai củ khoai lùi vào bếp, vui vẻ nói :

- Khoai nhà chị nhiều bột lắm, ăn nghen cổ đấy Hoan ạ.

Hoan đang nóng ruột :

- Em chẳng thích ăn khoai đâu. Anh Bát có việc gì không chị?

Chị Gái vui vẻ trả lời ngay :

- Chẳng việc gì đâu.

- Em nghe tiếng súng nổ.

- Chúng nó bắn vu vơ đấy. Ban nãy chị được biết anh Bát đã yên lành trở về khu du kích rồi.

- Em cũng nửa tin, nửa không tin.

Chị Gái dịu giọng :

- Không nên quá lo lắng như thế. Lúc chiều ở ngoài sân đình, chị thấy Hoan lo lắng ra mặt. Như vậy không nên đâu Hoan ạ.

- Em lo thật đấy chứ.

- Chị có bảo em lo vờ đâu. Nhưng bụng thì lo, mà mặt vẫn phải như không mới được.

- Lần sau em sẽ làm như vậy.

Chị Gái mỉm cười nhìn khuôn mặt Hoan đang hồng lên và đôi mắt như hai chấm sao

nhỏ xíu. Chị chợt thấy hơi do dự về những điều sắp nói.

- Hoan ạ, - vẫn giọng nhỏ nhẹ của một người chị, - chúng ta không thể khoan tay ngồi yên, mặc cho địch muốn làm gì thì làm. Ta phải tìm cách đánh lại chúng, anh Bát về làng là để làm việc ấy. Việc của các em là xây dựng lại Đội thiếu niên.

Hoan chăm chú nghe, lòng vui dần theo lời chị Gái. Chị bàn bạc với Hoan, giao nhiệm vụ cho Hoan. Chị hết sức tìm mọi lời lẽ diễn đạt được những điều cần nói để Hoan chú ý trong lúc này. Những hoạt động rồi đây sẽ bí mật, khác hẳn trước. Chị vừa khơi dậy ở lòng Hoan niềm say mê hoạt động, nhưng cũng làm cho Hoan thấy rõ những gì đang chờ đợi.

Khi tiễn Hoan ra đến cổng, hai chị em còn đứng cạnh nhau một lúc. Chị gửi hai củ khoai còn ấm nóng vào tay Hoan:

- Chị biết em đã nhớ những điều chị nói.

Chị rất tin em. Khi nào cần, chị sẽ báo em để em đến gặp chị. Chị em mình không gặp nhau luôn được; địch sẽ nghi ngờ. Vì vậy, em phải hết sức cẩn thận, em nhớ chứ?

- Vâng, em nhớ. Em về, chị nhé!

Nhìn bóng Hoan lẩn vào đêm tối, chị Gái chợt thấy băn khoăn vì một nỗi lo lắng mơ hồ. Không hiểu Hoan có cái cảm giác như hôm chị gặp bác Nhã không? Không biết chị có truyền lại được cho Hoan cái ý mà bác Nhã đã nói với chị không?

Cùng một lúc lòng căm thù giặc và tình yêu thương các em đội lên mãnh liệt trong lòng chị.

Đã lâu rồi, hôm nay Phát mới được cưỡi trâu ra đồng. Đêm qua nổi gió, sáng nay bầu trời xám như chì; tuy vậy, được nằm lăn ra giữa bãi cỏ, dang tay dang chân ra ngắm bầu trời thì thật là thích thú. Gió lành lạnh gợi những ký ức xa xôi quyến luyến. Ngọn cỏ mơn man vào da thịt, làm ngứa ngáy một cách dễ chịu. Lại được hít thở mùi cỏ non quen thuộc. Phát nhớ lại ngày Đội nhi đồng cứu quốc vác cờ xuống đây dự mít tinh. Vô vàn là cờ, những lá cờ to bằng vải, có lá màu đỏ thắm, có lá màu hồng điều; những lá nhỏ bằng giấy, và những ngôi sao nhuộm nghệ vàng tươi. Lá cờ Tổ quốc sao mà đẹp thế, khiến ta yêu, ta nhớ. Bây giờ chỉ thấy cờ tam tài và cờ ba que - lá cờ của chúng nó mà Phát phải chào mỗi buổi sáng thứ hai ở trường học. Bố nói đúng, thà đi chăn trâu còn hơn đi chào cờ Tây, hát bài hát Tây, học tiếng Tây, những bài học nhảm nhí. Bao giờ độc lập, buổi chào cờ đầu tiên ở trường, Phát phải hát bài chào cờ đến khản cổ mới thôi.

"... Cờ pha máu chiến thắng mang hồn nước Súng ngoài xa chen khúc quân hành ca..."

Phát đang nhắm bài hát thì một hòn đất rơi bịch ngay bên cạnh. Phát vùng dậy và chợt thấy Hoan nấp sau con trâu. Phát vui vẻ kêu to: - Lại đây thằng quỷ sứ, tao sẽ hỏi tội mày!

Hoan cúi lom khom, lườn thoát dưới bụng con trâu như người làm xiếc và nhảy lại đè Phát ngã xuống. Phát gỡ tay bạn, ngồi dậy: - Sao hôm nay mày đủ dõn thế. Mày đi đâu?

Hoan vỗ vào cái giỏ đeo bên hông:

- Bắt ốc. Mày bỏ học rồi à? - Mặt Hoan dịu hẳn lại, cặp mắt như dài ra.

- Sao mày biết?

- Thằng Thuộc nói với tao. Hai đứa chúng mày bỏ học hả?

- Đúng, đáng lẽ phải bỏ từ lâu rồi.

Hoan đồng tình:

- Phải tao, tao cũng cút ngay lập tức. Đầu thằng Thuộc còn sưng vù lên vì bị đòn. Thầy giáo gì mà đánh học trò như thế! Phát nhần

nhắn một cọng cỏ:

- Thôi, nói chuyện khác. Có phải hôm nọ anh Bát về làng gặp mày mà mày giấu tao phải không? Thôi đừng vờ nữa, tao biết rồi. Mày tưởng hôm mày gặp anh ấy ở vườn mà tao không biết hay sao? Hoan gật đầu:

- Mày tinh lắm, tao có giấu mày đâu! Hôm nay tao biết mày ra đây, nên tao đi theo để nói cho mày biết đấy. Đội ta được thành lập lại. Phát nói ngay:

- Mày không quên tao chứ?

- Sao lại quên, tao gặp mày là đứa thứ nhất. Trong xóm ta, tao nghĩ đến mày, thằng Lũy, còn những đứa khác sẽ nói sau. Ban đầu, Đội hãy cần ít người cho chắc đã.

- Mày nói đúng. Mày biết chuyện thằng Lũy, thằng Thuộc rủ nhau đi lấy trộm đạn của chúng nó, bị thằng đội mặt đỏ bắn không? Hoan ngạc nhiên:

- Bao giờ?

- Cách đây ba hôm. Cũng may thằng đội hôm ấy đang đi bắn chim, nên đạn nó bắn chỉ là đạn ria, găm đến mấy viên vào mông thằng Lũy, nhưng không việc gì.

- Ai bảo chúng nó làm?

- Chẳng ai bảo. Thằng Thuộc tinh ranh lắm. Chúng nó đã vớ được nhiều đạn. Chúng nó rủ tao, nhưng tao chưa theo vì chẳng biết làm như vậy có đúng không. Hoan cầm lấy tay Phát, lắc mạnh:

- Mày phải nói ngay với chúng nó đừng tự tiện làm như thế. Muốn làm gì phải được phép đấy. Hoạt động bây giờ không phải việc chơi đùa đâu.

- Nếu tổ chức lại Đội, thì chúng nó phải theo đúng kỷ luật.

Hoan đứng dậy:

- Tao báo trước cho mày biết, tối nay tao sẽ nói thêm.

Phát kéo Hoan ngồi xuống:

- Mày ngồi lại đây với tao một lát nữa.

Cả hai ngồi im lặng, cùng cảm thấy một điều quan trọng đến với mình, cảm thấy tình gắn bó thân thiết, cùng có một cảm giác lâng lâng mà lại sâu kín nhưng chưa nói ra được. Một lát sau, Hoan ôm lấy Phát, thụi vào bụng bạn, cười toét cái miệng rộng để lộ hàm răng đều đặn trắng bóng, rồi nhảy qua bờ cỏ, lúi xuống ruộng lúa. Con trâu

đang gặm cỏ giật mình cất đầu kêu lên một tiếng nghe ọ. Hai cánh mũi nó phập phồng, nó ngoắt đôi sừng một cách thích thú.

Lượ hết sức buồn bã về những tháng ngày phải bó tay im lặng. Từ khi bọn Pháp chiếm đóng, Đội thiếu niên ngừng hoạt động, Lượ thấy lòng luôn canh cánh. Lượ là đội trưởng. Lượ chỉ còn giữ được trong tay một lá cờ, một sổ phù hiệu và một bản danh sách Đội. Lượ gói tất cả lại, cho vào một ống sắt gắn sáp cẩn thận rồi đem chôn. Lượ biết những thứ đó không thể để lọt vào tay địch, và một điều quan trọng, là trong thâm tâm, Lượ vẫn nghĩ là sẽ có ngày dùng đến. Đôi lúc, Lượ phác ra một kế hoạch, thử tìm gặp lại các đội viên bàn bạc xem sao, nhưng rồi Lượ lại xóa bỏ cái ý định ấy đi, vì Lượ chưa hình dung được rõ ràng công việc. Chưa rõ thì Lượ không làm. Trong Đội, Lượ lớn tuổi hơn các bạn nhưng người Lượ choắt đi vì những công việc nặng nề trong gia đình. Bố Lượ đau ốm luôn, không xốc vác làm lụng được, chị gái lớn đi lấy chồng, mẹ Lượ thì thầm với con:

- Này, mày đừng có bép xép gì về cái chuyện mày làm đội trưởng trước kia đấy!

Lượ nói với mẹ:

- Thế u bảo con làm gì bây giờ?
- Làm gì thì u chẳng biết, nhưng cái cung cách này xem ra chúng nó đang đánh hơi tìm kiếm tất cả những cán bộ trong làng đấy.
- Con có phải là cán bộ đâu mà u lo.
- Không cán bộ lớn thì cũng cán bộ nhỏ.

Thế không phải là mày đứng đầu lũ trẻ à? Để trẻ con thì chúng nó tha mày đấy.

- Nhưng cứ im lìm mãi thế này thì con chán lắm u ạ.

Bà mẹ giấu tình cảm âu yếm đối với con, nói xăng:

- Mình mày thì làm nên trò trống gì. Các anh các chị ấy bây giờ cũng mỗi người bặt đi một nơi rồi. Cứ yên tâm làm ăn xem sao đã. Để vô có mà chúng nó giết cả làng đi ư?

- Liệu có yên ổn làm ăn với chúng nó không? Ruộng nhà ta được vài sào đã bị chúng nó rào dây thép gai và bỏ hoang đấy. Con lo sau

này các anh ấy hỏi con: "Nào, chú đã làm được những gì?" thì con biết trả lời làm sao.

- Rồi u sẽ trả lời các anh ấy cho. Bố thì đau ốm... công việc trông vào con.

Lượt hiểu mẹ. Trước kia dù bận rộn, mẹ vẫn giúp đỡ Lượt để Lượt được hoạt động dễ dàng. Có hôm Lượt không muốn để Đội đến họp ở nhà mình vì sợ bận đến mẹ, liền bị mẹ trách:

- Mà y tưởng mẹ phải nấu ấm nước thì vất vả lắm hay sao. Có chúng nó đến, thêm vui cửa, vui nhà, để nhà ai chúng nó cũng đến cả đâu.

Bà còn niềm kiêu hãnh thầm kín khi được trông thấy con mình chững chạc nói trước Đội. Bà lắng nghe từng câu, từng tiếng. Lúc ấy bố Lượt nằm giường bên mà ho lên thì bà vội vàng đến nói nhỏ: "ông làm sao thế?". ông chồng hiểu ý vợ, cố nén cơn ho, hoặc đi ra ngoài.

Giờ đây thì bà lo lắng thật sự. Kẻ địch ồ ạt kéo tới, những hành động khủng bố dã man đầu tiên của địch gây cho bà cũng như dân

làng một nỗi hãi hùng. Thấy con bắn khoản không được hoạt động, bà cũng áy náy, nhưng cho con cái hoạt động lúc này thì quả là một sự thử thách lớn lao đối với bà.

Có một buổi chiều mưa nhớt nháp, Lượt đi làm đồng về buồn rười rượi, chẳng thiết ăn uống, vào bếp ngồi. Bà hỏi con:

- Lại có chuyện gì đấy?

Lượt ngược cặp mắt nhòe lệ:

- U có nghe tiếng súng vừa rồi đấy không? Bà thờ dãi:

- Nghe nói nó bắn người mình.

- Vâng, nó bắn ở Mã Lách. Ngồi trong Lũy tre, con nom thấy hết.

Các anh ấy u còn lạ gì, thường đến nhà ta đấy. Anh Lực ở Xuân Đài, anh Dục ở Thịnh Lang và anh Tác ở Bà La.

- Cái anh Tác hay quấy nhộn ấy phải không? Vợ vừa đẻ được đưa con trai xong.

- Vâng, anh Tác ấy. Chúng nó đào sẵn một cái hố. Một thằng cầm súng chĩa vào ngực anh Dục, hấn bước từng bước làm anh ấy cứ lùi dần, lùi mãi để cho trượt chân rơi xuống hố, lúc ấy hấn mới nổ súng. Đến lượt anh Lực, anh ấy không lùi nữa, anh tiến thẳng về phía thằng cầm súng, nói to: "Tao không lùi, tao không sợ, mày cứ bắn đi, đồ dã man! Nhân dân sẽ trả thù cho tao!". Nó phải lùi lại, rồi mới bắn

ba bốn phát liền. Trong lúc ấy anh Tác nói: "Phải thế Lực ạ, cho các "quan lớn" biết gan trai Đình Bảng. Cậu trông các "quan lớn" run lên rồi đấy!".

Đêm hôm ấy, Lượm thao thức mãi, Lượm đào cái ống sắt chôn dưới nền nhà lên, mở lá cờ trải thẳng ra, rồi giờ tờ danh sách Đội, nhằm tên từng đội viên của mình. Lượm tự căn vặn: "Làm gì bây giờ đây? Bao giờ thì nhân dân trả thù được cho các anh ấy?". Cuối cùng, một ý nghĩ nảy ra làm cho Lượm hăm hở: tìm đến khu du kích. ở đấy thế nào cũng tìm được người của mình. Riêng ý nghĩ này thì Lượm giấu mẹ. Lượm không muốn mẹ thêm lo lắng. Nhưng Lượm chưa kịp thực hiện ý định tìm đến khu du kích thì đã có người đến tìm Lượm. Chị Gái đến thẳng nhà Lượm và Lượm được gặp anh Bát. Từ đấy, Lượm bắt đầu bước vào cuộc đời mới, không còn những ngày buồn tẻ nhẩn nhục, nhưng cũng vô cùng gian nan, đầy thử thách.

Trong đám trẻ chăn trâu ở làng Đình Bảng, đứa nào cũng biết Húc và sợ Húc. Húc có một mơ ước duy nhất nung nấu trong lòng là được làm tướng, được chỉ huy ít nhất mười vạn quân! Và Húc sẽ thêu họ Nguyễn của mình lên một lá cờ lệnh, cầm trong tay một thanh kiếm. Húc khoẻ mạnh và ngổ ngáo. Húc thường đứng thẳng trên mình trâu, càn lá cắm đầy người, chia bọn trẻ thành hai phe đánh nhau và bao giờ Húc cũng đem lại phần thắng vinh quang cho phe mình. Húc bắt đối phương phải chấp tay, cúi đầu, nói:

- Thừa tướng quân, chúng tôi xin hàng phục tướng quân!

Và với vẻ mặt đầy kiêu hãnh, Húc thật sự xúc động:

- Ta tha chết cho các người, từ nay các người không được xâm phạm đến bờ cõi giang sơn của ta nữa. Nếu không, ta sẽ làm cỏ không tha một mống.

Từ ngày bọn Pháp đến chiếm đóng thì cái mộng làm tướng của Húc càng rõ rệt. Có những hôm Húc ngồi suốt một buổi, vẽ ra những bản đồ, bày ra một thế trận chiến đấu, đâu là tiền quân, hậu quân, đâu là những trận giáp lá cà, múa gươm phá vòng vây giặc.

Anh trai Húc đi bộ đội. Húc rất quý mến anh nhưng không hiểu sao Húc vẫn nghĩ anh ấy không thể làm tướng được. Khi còn ở nhà, anh ấy chẳng hiểu gì về trận thế của Húc cả, đôi lúc anh ấy còn phết roi vào đít Húc vì những trò chơi mà anh ấy cho là nghịch ngợm, trẻ con. Đi ra đường gặp bọn lính hay sĩ quan địch, Húc đều hiên ngang bước thẳng, không hề sợ hãi. Húc nhủ thầm: "Chúng mày đợi đấy, tao sẽ cầm quân đánh tan chúng mày, giải phóng đất nước. Cái thứ quân lính như chúng mày có ra gì. Xe tăng, đại bác ư? Chúng tao sẽ biến những thứ đó thành đất hết!". Húc ước một ngày nào đó sẽ học được những phép lạ của một vị tiên trên ngọn núi cao mây phủ...

Nhưng rồi một hôm Húc được nếm mùi thất bại cay đắng. Húc cố quên cái chuyện không lấy gì làm hay ho đó nhưng không thể nào quên được. Chiều hôm ấy Húc đánh trâu về làng. Húc vẫn đứng thẳng trên mình trâu tay cầm một thanh tre, đôi mắt ngược lên nhìn

thăng. Bọn lính đang đứng chơi ở cửa đình, thấy Húc về, liền vây lấy làm trò đùa tinh nghịch. Một thăng nói:

- Này oắt con, hãy đứng như thế rồi cúi mình xuống chào các anh đi xem nào. Thế này này... - Hấn ra hiệu, một tay để vào ngực, đầu cúi xuống.

Húc mặc chúng, vẫn đánh trâu đi thăng. Nhưng một tên lính đã đứng ngăn lại. Con trâu hếch mũi lên, co chân trước tránh sang bên. Một thăng đứng phía sau chọc cái gậy vào bụng trâu, con trâu giật mình nhảy lồng lên quật Húc ngã xuống như trời giáng. Bọn lính vây xung quanh cười hô hố. Húc gượng dậy, căm tức nhìn chúng. Nhưng biết làm sao được: cái thanh tre cầm ở tay đã gãy đôi. Nó không phải là thanh kiếm chém đầu giặc trong nháy mắt. Húc nhổ đất ở trong miệng ra rồi lúi thủi về, khắp người đau như dầm, nhưng trong lòng còn đau khổ hơn. Húc tự hỏi thầm: "Bao giờ mình sẽ có mười vạn quân?". Rồi Húc hiểu ra cái mơ ước đó quá xa xôi, và có lẽ cũng chẳng bao giờ thực hiện được. Điều gần gũi hơn là sẽ xin vào du kích. Húc thực hiện ngay ý định đó, một mình hăm hở tìm đến khu du kích. Xuống đến Phù Ninh, Húc bối rối. Biết tìm gặp ai ở đây? Húc chẳng quen ai cả. Húc đi quanh trong làng, lòng buồn bã áy náy. Thình thoảng Húc lại ngó vào nhà này nhà kia. Húc nhận thấy ở đây khác hẳn làng mình : rào giậu kín mít, nhiều hầm hố, đường làng sạch sẽ. Húc thấy một người đang ngồi vót chông ở hiên nhà. Húc cho rằng người vót chông này phải là du kích. Húc định đánh bạo bước vào, nhưng một con chó xồ ra làm Húc giật mình, vội lúi nhanh. Đi khuất, Húc xấu hổ tự dằn vặt mình tại sao lại đi sợ một con chó. Húc đi loanh quanh đến một cái vườn vắng vẻ sau chùa. Bỗng có ba bốn đứa trẻ ở đâu nhảy ra, không cần hỏi, chộp ngay lấy Húc, Húc cựa quậy nhưng không thoát nổi. Húc bị chúng nó trói. Bọn trẻ lẳng lặng kéo Húc vào sân chùa. Một đứa lớn trong bọn nói: - Chúng tao theo dõi mày từ lâu, mày đến đây rình mò cái gì? Mày tưởng thoát được tay chúng tao đấy à? Thăng Việt gian! Khai ra!

Húc uất người, nói to:

- Chúng mày nói láo, tao không phải là Việt gian!
- Thế mày là gì?
- Tao là thăng Húc ở Đình Bảng.

- Chúng tao chẳng biết thằng Húc là đứa nào. Mà xuống đây làm gì?

Húc vẫn ương ngạnh:

- Tao làm những việc quan trọng, không thể nói với chúng mày được. Chúng mày mời người chỉ huy du kích ra đây, tao sẽ nói.

- Không cần đến anh chỉ huy nói chuyện với mày.

Húc vội hỏi đứa vừa nói:

- Mày vừa nói anh chỉ huy là anh gì đấy?

- Đúng mày là thằng mật thám rồi. Nếu mày không khai ra, chúng tao sẽ có cách.

- Cách gì? - Húc vờ như không quan tâm đến điều ấy.

- Cách gì à? Có thể thả mày xuống ao chùa.

- Tao biết bơi, tao không sợ!

- Trói thế kia mày còn bơi gì?

- Tao vặn tay một cái là dây đứt hết.

- Mày vặn thử xem nào!

- Lúc tao cần tao sẽ vặn. Nhưng tao không phải là Việt gian, chúng mày trói tao là láo toét. Tòa án cách mạng sẽ xử tội chúng mày về việc làm vô lý này!

Câu nói của Húc có tác dụng đối với bọn trẻ. Chúng kéo nhau ra xa chỗ Húc, rồi thì thầm với nhau. Lúc này, Húc mới thấy tình thế thật gay go. Chúng nó sẽ trói mình đến bao giờ? Chẳng có người lớn nào đến đây cả. Hay

là van xin chúng nó? Không, làm thế chúng nó sẽ khinh. Thôi, chẳng việc quái gì phải lo nghĩ, những người anh hùng lúc nhỏ thường hay lặn lội, gặp phải tai ương. Đinh Bộ Lĩnh lúc còn đi chăn trâu chẳng bị chú đánh cho quẩn đít là gì?

Bọn trẻ cử một đứa chạy đi báo. Một lát sau có người đến. Khi người ấy bước vào sân chùa, Húc vui sướng reo lên:

- Anh Bát.

Anh Bát vội cởi trói cho Húc và nói với bọn trẻ:

- Các cậu trói nhầm người mình rồi. Lần sau phải đi báo cho anh biết ngay nhé!

Húc nói:

- Em bảo chúng nó đi gọi anh từ lâu kia đấy. Một đứa hỏi:

- Nó không phải là Việt gian chứ anh?

- Không.

Bọn trẻ thấy công việc của mình đến đây là xong, liền kéo nhau tản đi. Một đứa lại gần Húc, ghé sát vào tai: - Xin lỗi cậu nhé! Tớ là thằng Giao Phù Ninh.

Còn lại Húc và anh Bát, hai anh em ngồi xuống thềm đá. Húc nói với anh Bát mục đích của mình xuống đây. Anh Bát ngồi lặng đi suy nghĩ một lúc, rồi nói với giọng hơi buồn:

- Em cứ về đi đã, rồi các anh sẽ tìm đến gặp các em sau. Cũng không lâu nữa đâu.

- Thế anh có đồng ý cho em vào du kích không? Em rất khỏe và cũng có gan cóc tía đấy anh ạ.

- Rồi em sẽ được vào.

- Thế thì em ở luôn dưới này thôi, vì trên làng làm gì có du kích!

- Ở đâu rồi cũng có, nhưng em không được nóng vội và phải biết giữ mồm giữ miệng.

- Điều đó thì em biết. Lúc nãy chúng nó trói em, còn dọa vớt em xuống ao, thế mà em có chịu nói đâu.

Anh Bát cười:

- Cậu không nói thì chúng nó ném xuống ao thật đấy. Xuống đây thì lại phải nói thật chứ. Ta đánh lừa giặc chứ sao lại đánh lừa mình. Đừng trách chúng nó, đấy là chúng cảnh giác đấy.

- Em biết. Thế bao giờ thì anh về làng?

Các anh đi hết cả...

- Rồi anh sẽ về.

Anh Bát đưa Húc ra đầu làng rồi anh em chia tay. Anh dặn Húc:

- Em không phải xuống đây nữa. Cứ bình tĩnh chờ đợi, về nhà cũng đừng kể chuyện hôm nay xuống đây nhé. Rồi sẽ có việc giao cho em làm.

Ngày tháng trôi qua, Húc đã liên lạc được với du kích và bắt đầu hoạt động. Bây giờ Húc đã chín chắn hơn. Húc đã thấy chán cái trò đứng nghênh ngang trên mình trâu, cầm lá đầy người mà hò hét. Húc thấy đó quả là trò trẻ con. Sự thay đổi của Húc làm cho bọn trẻ ngạc nhiên. Húc cũng cảm thấy mình đã lớn hơn trước nhiều, mặc dù thời gian chưa bao lâu.

Phiên chợ chiều ở cạnh đình đã lác đác có người đến họp. Mấy bà hàng bánh đa ngồi thụp giữa hai thúng bánh quây cọt đang quạt than trong một cái vung đất để ngửa, than nổ lép bép. Mấy cô hàng xén bày những khay gương xuống nền lều, và treo lên mái lều thấp tịt những túm khăn, những túm dải rút xanh đỏ đủ màu. Hoan đeo cái giỏ bên hông, đầu đội nón rách, ngồi dựa vào cột lều ở phía cuối chợ, thỉnh thoảng liếc mắt nhìn chung quanh như chờ đợi người nào đó. Ngồi một lúc, buồn tay, Hoan cầm cái que gạch vào chân cột lều rêu mốc thành những chữ: "Thà chết không làm nô lệ", "Giết giặc trừ gian". Cảm thấy thích thú những dòng chữ đó, Hoan nảy ra một ý nghĩ: "Sao mình lại không viết những dòng chữ này lên bờ tường đình kia, lại để cho giặc nguệch ngoạc viết lên đó những dòng chữ hết sức láo xược và vẽ những hình vẽ thô tục bẩn thỉu?". Hoan đang miên man suy nghĩ về những dự định đó thì Húc đến. Trước kia Hoan vẫn thường cay cú với Húc vì những nỗi nhục thua trận ở ngoài đồng. Đã lâu rồi, hôm nay Hoan mới gặp lại Húc. Nó vẫn đen thui và béo khỏe. Húc vào lều, trông thấy Hoan liền hỏi một cách xách mé, giọng bề trên:

- Chú mày đi bắt cua đấy à, dạo này trâu để đâu?

Hoan vẫn nể sợ Húc, dịu giọng trả lời:

- Nhà tớ chỉ còn một góc trâu, bốn nhà chung nhau, bốn ngày tớ mới phải đi chăn một ngày.

Húc không bắt chuyện với Hoan nữa, mà nhìn quanh có vẻ nóng ruột chờ đợi, còn Hoan thì liếc mắt nhìn nó, nghi ngại. Húc níu hai tay vào xà ngang đu bồng người lên làm cho cái lều kêu răng rắc, chực đổ ụp xuống. Rồi Húc bảo Hoan:

- Mày bắt cua thì đi đi, chứ còn ngồi đây cho mốc giỏ ra à?

Hoan đáp:

- Tớ còn đợi mấy đứa cùng đi.

- Cứ đi dần đi có phải hơn không? Bắt cua mà cũng phải có bạn kia đấy! Tao ở đây, có đứa nào đến tao bảo cho, mày không phải

ngồi đợi mất công. - Húc liến láu: - Này, tao chịu làm tay sai cho mày, còn điều bộ gì nữa mà

không phớt đi cho rồi hả ông tướng con luôn luôn chịu đầu hàng?
- Húc cười vang.

Hoan nghĩ thầm: "Quái, sao cái thằng này cứ giục mình đi, hay nó biết việc chị Gái hẹn gặp mình ở đây mà định phá?". Hoan nói:

- Cậu đi đâu thì đi, mình ngồi đây có mất gì của cậu đâu?

Húc sẵn sổ gươm nắm đấm trước mặt Hoan: - Mày lại bướng với tao hả Hoan? Liệu mày có chịu nổi quả đấm nghìn cân này không?

Vừa lúc đó có thêm hai đứa đi đến: Thiệt ở xóm Hạ và Lượm ở xóm Thượng. Lượm gạt quả đấm của Húc đi và nói:

- Bỏ cái lối bắt nạt người khác ấy đi. Có giỏi thì mày gươm quả đấm trước mặt thằng lính kia kìa.

- Tao sợ gì đứa nào!

Hoan không muốn gây sự, lại thấy chúng nó đến đông liền lảng lảng đứng dậy đi ra khỏi lều. Thôi, không thể gặp chị ấy ở đây được rồi, chẳng biết mấy thằng quỷ này ở đâu lại dẫn xác đến. Hoan định đi về phía đầu chợ, nhưng vừa bước được mấy bước thì nghe thấy tiếng cười quen thuộc phía sau. Hoan quay lại đã thấy chị Gái ở trong lều, ba đứa đang xúm quanh thúng ổi của chị. Hoan còn đang ngập ngừng thì chị Gái đã tươi cười vẫy gọi Hoan vào. Chị kéo tay Hoan vào trong lều:

- Ăn ổi đi! - Rồi chị nói to: - Các cậu bới vừa vừa chứ, giập hết thúng ổi của người ta rồi. Mua gì mà chọn khiếp thế!

Chị ngồi xuống nói nhỏ:

- Có lẽ các cậu chưa biết nhau - Chị mỉm cười ý nhị: - Cánh ta cả đấy mà! Vừa rồi Húc định gây sự với Hoan phải không? Bỏ cái lối bắt nạt anh em nhà đi nhé!

Vừa nói, chị vừa cốc nhẹ vào đầu Húc. Húc cười khì khì nhìn Hoan. Chị Gái nói tiếp, giọng nhỏ hơn:

- Tối nay cả bốn cậu xuống làng Lòng Chảo. Các anh ở Phù Ninh sẽ về gặp. Biết thế thôi, đừng hỏi vội. Hết sức giữ bí mật; lúc đi, mỗi cậu phải đi một đường và tìm cách tránh bọn lính gác. Nhớ chưa nào? Chị phải dặn chung thế này để lúc các cậu đi đã biết nhau, khỏi xảy ra lời thôi như vừa rồi. Có thế thôi. - Rồi chị nói to: - Trả tiền đi, để

người ta còn bán cho người khác chứ! Bán cho các cậu đến lỗ vốn mất thôi.

Chị sắp gánh và gửi cho mỗi đứa hai quả ổi chín ửng. Chị quảy gánh đi ra, vạt áo sau lưng chị ướt đầm mồ hôi. Húc vừa ăn ổi vừa nói với Hoan:

- Tại cậu chẳng nói cho tớ biết. Nhưng mà cũng hay đấy nhỉ, chính tớ cũng chẳng nói cho cậu biết, té ra lại cùng cánh ta cả. Thế thì thú quá rồi còn gì! Cậu quên cái chuyện vừa rồi đi

nhé! - Húc ôm ngang lưng Hoan, nhắc bổng lên: - Mà nhẹ lắm, Hoan ạ.

*

* *

Lăng Lòng Chảo ở trên một cái cồn đất rộng và tròn giữa cánh đồng, về phía đông làng Đình Bảng và gần giáp với khu du kích. ở giữa cồn, đất trũng xuống như lòng chảo, vì vậy mới mang tên ấy. Các cụ bảo rằng lăng Lòng Chảo là một cái lăng chính trong tám cái lăng của Lý bát đế (mộ của tám ông vua nhà Lý). Nhà Lý xuất xứ ở Đình Bảng từ thời ông vua đầu tiên là Lý Công Uẩn, nên các vua chúa sau chết đi đều mang về đây chôn. Tương truyền lăng Lòng Chảo là mộ của Lý Công Uẩn, tức Lý Thái Tổ. Mộ của tám ông vua ấy còn lại vết tích bây giờ là những cồn đất mang hình thù khác nhau. Tùy theo hình thù đó mà đặt tên. Nhưng bây giờ còn lại rõ nhất chỉ có hai lăng: lăng Lòng Chảo và lăng Con Voi, cách nhau hơn trăm mét. Còn nhiều câu chuyện ly kỳ về những cái lăng đó. Người ta nói bên dưới cái cồn đất lòng chảo này là một cung điện nguy nga, trên thế gian này chưa dễ đâu có. Đây là một cung điện có những cây cột chạm rồng, những viên ngọc đủ màu sắc, những gian nhà sâu thẳm thẳm, những chiếc đèn lồng sáng lung linh, nghĩa là tất cả những gì chói lọi vàng son mà người ta có thể tưởng tượng ra được. Cái đình trên mặt đất của làng nếu đã là một công trình hết sức đẹp đẽ, thể hiện trí óc tuyệt vời và bàn tay khéo léo của ông cha ta từ bao đời trước, thì cái cung điện dưới kia nhất định phải đẹp hơn, vì người ta không được nhìn tận mắt, sờ tận tay, tha hồ mà hình dung ra muôn màu muôn vẻ khác nhau. Có người còn nói rằng chính mắt đã trông thấy một cuộc rước rất linh đình, có vô số đèn lồng bằng lụa, từ lăng Con Voi về lăng Lòng Chảo giữa đêm ba mươi tết một năm xa xưa

nào đó. Nghe rõ cả tiếng trống đồng, tiếng sáo véo von và thoang thoang một mùi sen ngào ngạt. Đã có khối đũa chần trâu, đem rủ nhau đến đây ngủ, mong được trông thấy cuộc rước đèn, nhưng chưa bao giờ mãn nguyện cả. Lặng ở gần khu du kích. Ta thường lấy chỗ đó làm nơi hội họp bí mật, liên lạc giữa khu du kích với vùng bị chiếm. Nơi này vừa vắng vẻ kín đáo, lại vừa trống trải, có thể quan sát được chung quanh dễ dàng.

Hoan đến nơi hẹn sớm nhất. Hoan nằm ở mép cồn đất trông về làng. Những xóm nhà dân ở tối đen, còn mấy xóm kia ánh đèn điện sáng xanh lấp lánh sau những lùm cây lá. Hoan ao ước bao giờ đánh đuổi hết giấc, làng mình cũng thắp điện như thế. Chao ôi, lúc ấy Hoan có thể suốt đêm không ngủ, chạy nháy quanh đường làng, lấy giấy bóng xanh đỏ bọc lên những ngọn đèn kia thành nhiều màu sắc. Lúc ấy có thể đọc sách, đánh bài, đánh đáo ở sân đình dưới những ngọn đèn sáng ngời. Nhưng phải dẹp những ước mơ ấy lại đã. Hoan chăm chú nhìn. Hoan đã quen với bóng tối, đã phân biệt được những bờ ruộng, những tảng đất cày vỡ xám trắng và cuối cùng là những cột rào dây thép gai. Những mắt gai cửa vào cả vài ngôi sao xanh lẻ loi trên nền trời đen thẳm xa xăm. Hoan chợt nhìn thấy một bóng người đang đi lom khom theo bờ ruộng, hướng về phía mình. Hoan đoán là Húc, vì cái dáng đi tuy lom khom mà vẫn còn cao ngồng thế kia. Chết chưa, nó đi lộ quá! Nếu có một tên lính nào cũng nằm như thế này thì hẳn sẽ trông thấy. Hoan lo lắng, bàn tay giơ lên ra hiệu như muốn ấn thấp cái bóng kia xuống, nhưng vô ích. Làm sao cho người kia nhìn thấy Hoan được? Hoan nhìn về phía hướng khác để xem có trông thấy bóng ai nữa không. Nghĩ đến Lượm, Hoan vẫn mẩn phục người đội trưởng cũ của mình. Hôm nay nó dự họp ở đây là lẽ dĩ nhiên. Hoan còn thích thú nữa, vì lại được hoạt động cùng với Lượm. Còn thằng Húc ngổ ngáo thì sao? ừ, cũng cần những đũa có sức khỏe như nó, nó có thể quật nhau với Tây, chứ để nó sợ à. Riêng Thiết thì Hoan thấy không có gì đặc biệt. Nó hiền lành, đũa nào bắt nạt cũng chịu. Nó chỉ được cái có hai bàn tay khéo léo vô cùng. Con nhà thợ mộc có khác! Nhưng đánh giấc, liệu có cần đến cái khéo tay của nó không? Chẳng lẽ để nó đeo súng gỗ hay sao? Nhưng chị Gái đã chọn nó, chắc chị đã biết nó làm được việc. Có phải đâu chị ấy cứ gọi bừa đi. Có bao nhiêu đũa, mà chị ấy chỉ gọi

bốn thằng. Nhưng Hoan lại nghĩ, giá chị ấy chỉ gọi mình và Lượm thì vẫn hay hơn. Hai đứa sẽ chia nhau về nói lại với chúng nó, như thế thì thằng Húc sẽ không còn lên mặt đàn anh với mình được nữa.

Khi Húc từ dưới ruộng nhảy phóc lên cõn đất ngay trước mặt Hoan, Hoan liền giơ tay tóm lấy chân nó, làm nó hoảng, xuýt kêu lên. Hoan hối hận vì trò chơi dại của mình. Lượm và Thiết cũng từ phía sau vòng đến. Tiếp đó là anh Bát và một người nữa. Từ hôm gặp anh Bát ở cái vườn gần tháp canh đến nay Hoan mới lại gặp anh. Hoan vội hỏi anh như chuyện mới xảy ra hôm qua chứ không phải đã cách đây mấy tháng.

- Có phải hôm ấy chúng nó bắn anh không?

Anh Bát nắm chặt tay Hoan:

- Không, chúng nó bắn vu vơ thôi. Lâu nay anh không về làng được, rất nhớ các cậu. -Anh quay lại chỉ vào người cùng đến: - Các cậu có nhận ra ai đây không?

Lượm reo lên khe khẽ:

- Bác Nhã!

Bác Nhã đưa hai tay nắm chặt cả bốn bàn tay nhỏ, rung rung:

- Bác đây, chào các cháu! - Giọng bác triu mến lạ thường.

Anh Bát nói:

- Hôm nay bác Nhã sẽ nói chuyện với các cậu, chỉ vẽ mọi công việc phải làm, các cậu phải chú ý.

Bác Nhã cười:

- Anh Bát hay nói cho thêm phần long trọng đấy, cánh mình quen nhau quá đi rồi còn gì! Hoan có nhớ cái hôm chẵn vệt ngồi khóc giữa đồng không?

- Có ạ!

Bác Nhã nói tiếp.

- Tuổi các cháu là tuổi ăn học, nhưng bọn giặc không để cho chúng ta yên ổn. Giặc đến nhà thì ta phải đánh, chẳng còn cách nào khác. Làng ta xưa nay cũng cố gắng để không thua kém ai. Trước Cách mạng đã có phong trào, có người đi hoạt động. Người đi xa cũng có, người ở làng cũng có. Mọi người đều không chịu để cho giặc giày xéo đất nước, làng xóm. Các cháu sẽ nối bước cha anh, các cháu không từ chối chứ?

Bác Nhã ngừng lời. Không ai nói, nhưng chắc chắn đều cùng một câu trả lời giống nhau, một câu trả lời không thể khác: - "Chúng cháu không từ chối, không thể từ chối".

Bác Nhã nói tiếp, giọng trầm xuống:

- Chúng nó đã gỡ ván ở đình làng làm bàn giặt. Cái đình nổi tiếng, di tích của ông cha để lại, chúng phá đi thì rất đau lòng. Đêm hôm qua chúng vây ráp xóm Thượng, bắn chết hai đồng chí của chúng ta. Một là người chị của Lượm. Chúng ta chịu ngồi im ư? Phải trả thù...

Không khí lặng đi một lát. Mấy bóng người hầu như không lay động. Sương đêm mờ lung, bãi cỏ hơi loáng ướt.

Hoan quay lại nhìn Lượm chỉ thấy hai đốm sáng lóe lên ở mắt bạn. Hoan chợt nhớ buổi chiều lúc gặp chị Gái, Hoan thấy mắt Lượm đỏ hoe.

Húc hỏi bác Nhã:

- Bao giờ chúng ta sẽ bắn lại chúng nó?

- Không lâu nữa đâu. Chúng ta phải tổng cổ chúng đi khỏi làng, khỏi đất nước. Việc ấy phải lâu dài. Cánh mình phải hoạt động ra trò mới được.

Húc hăm hờ:

- Bác cứ giao việc, nhất định chúng cháu sẽ làm được!

Bác Nhã gật đầu:

- Bác vốn tin là các cháu sẽ làm tốt. Hoàn cảnh hiện nay, người lớn hoạt động ở làng rất khó, bọn chúng lùng ráo riết. Nhiệm vụ của các cháu nặng nề đấy. Có những việc đòi hỏi các cháu khôn hơn trước tuổi của mình. Gan dạ đã đành, nhưng còn phải có nhiều mưu mẹo nữa. Chúng ta có một mối thù với địch, mỗi ngày mối thù ấy càng chồng chất. Năm kia địch

bắn bố Hoan, nay lại đến chị của Lượm và nhiều bà con làng xóm nữa. Mối thù đó chúng ta phải trả đấy các cháu ạ. Nhất định là phải trả! Các cháu đồng ý chứ?

Bàn tay Hoan vô tình bắt gặp bàn tay Lượm, hai bàn tay nắm chặt lấy nhau. Cả hai cùng nói khẽ, nhưng rắn chắc:

- Vâng!

Trong cuộc đời của chúng ta có biết bao nhiêu chuyện xảy ra: chuyện bình thường, chuyện sâu sắc, vui buồn. Qua năm tháng, có những chuyện chúng ta sẽ quên đi, nhưng có những chuyện như

đêm nay thì suốt đời cũng không thể nào quên được vì nó đã đánh dấu một bước ngoặt trong cuộc đời, vì nó gắn bó chúng ta vào vận mệnh chung của đất nước, với một lý tưởng chiến đấu sáng ngời.

Đây là tâm trạng của Lượm, của Hoan, Húc, Thiết, khi bác Nhã nói rằng bác thay mặt chi bộ Đảng tổ chức Đội du kích thiếu niên.

Ngoài tâm trạng chung mà họ mới cảm thấy chứ chưa diễn tả ra được ấy, mỗi người còn có suy nghĩ riêng.

Lượm thì nhớ ngay đến lá cờ Đội và bản danh sách. Lượm đọc lướt trong óc tên từng đội viên, xem ai là có thể tin cậy được. Địa điểm họp sẽ đặt ở đâu? Mật hiệu, ám hiệu ra sao? Lại còn kho đạn và những khẩu súng. Nhớ mặt những thằng giặc đã bắn ba anh ở bãi Mã Lách! Những thằng nào đêm qua bắn chị mình? Sẽ nói những câu gì để an ủi mẹ? Mẹ ơi, con lại được hoạt động, con sẽ trả thù cho chị con...

Lòng Hoan có nhiều điều kích thích kỳ lạ, phải một lúc Hoan mới thấy bình tĩnh lại. Hoan nghĩ lộn xộn đến những mưu mẹo đánh địch, đến một lời thề, đến những khẩu hiệu viết trên tường, và nhớ tới Luỹ, Thuộc và nhất là Phát. Bây giờ Hoan lại tiếc là chúng nó không được dự buổi họp này.

Cái ý nghĩ đầu tiên của Húc là coi thường hết thảy những thằng giặc trong làng. Từ thằng quan ba, quan hai mũi lõ đến thằng lính nguy quèn chuyên ăn cắp vặt ở chợ. Sẽ thêu một lá cờ, cầm một toán quân (toán quân nhỏ thôi), dàn thành trận thế, đánh vào khu nhà chỉ huy của địch ở xóm Bà La. Dù phải phá nát cái khu nhà ngói ấy đi cũng được. Tại sao có nhà to như thế lại để cho địch ở. Bọn con nhà giàu vẫn cắp sách đến trường đi học, Húc chúa ghét chúng nó.

Còn Thiết thì thấy lòng mình bình thản nhẹ nhàng. Phải như vậy, phải có người chỉ dẫn cho mà hoạt động chứ không thể làm liều được. Cái ý nghĩ từ nãy đến giờ choán lấy tâm trí Thiết nhiều nhất là cái nguy cơ bọn giặc định phá mất cái đình làng. ại, cái đình có những đường chạm trổ khéo léo, những cột lim nhẵn bóng hai người ôm, những đường chắp liền khít, những mái đao cong vút mà bố Thiết thường hết lời ca ngợi! Làm sao chặn ngay bàn tay chúng nó lại...

Trong giây phút thiêng liêng ấy, bác Nhã trầm trọng nói: - Các cháu tuy còn nhỏ tuổi nhưng từ hôm nay đã đứng vào hàng ngũ, có

tổ chức, đều là những đồng chí cùng sát cánh hoạt động với các bác, các anh, các chị. Chúng ta ở đây không có cò, ảnh, không có lễ tuyên thệ, nhưng chúng ta đều đồng lòng trung thành với cách mạng, và nhất nhất mọi việc làm phải có tổ chức, kỷ luật...

Sau đó là họp bàn đến việc tổ chức. Số đội viên tuy đã có đông hơn, nhưng hôm nay chỉ có bốn người đến họp, vì buổi đầu chưa thể làm rộng rãi. Bốn đội viên họp ở đây đã được lựa chọn, lại ở bốn xóm khác nhau, tiện cho việc hoạt động sau này. Đội được thành lập lấy tên là Đội du kích thiếu niên. Lược được bầu làm đội trưởng kiêm tổ trưởng một tổ. Hoan, Húc, Thiết đều làm tổ trưởng, sẽ tổ chức và chỉ huy những đội viên ở xóm mình. Đội viên tổ nào chỉ biết người trong tổ ấy, có việc gì thì báo với tổ trưởng, tổ trưởng báo lên đội trưởng. Liên lạc với nhau bằng những hòm thư bí mật và những ám hiệu. Việc hoạt động như thế nào đều do đội trưởng phổ biến. Tất cả đều thấy còn nhiều điều muốn hỏi. Bác Nhã nói:

- Bác biết các cháu còn muốn hỏi nhiều. Hôm nay buổi đầu chưa thể nói hết được, và lại bác cũng có biết hết được những gì sẽ xảy ra đâu. Ta làm dần rồi mới có kinh nghiệm. Bác sẽ liên lạc với các cháu, nhưng có lúc liên lạc chậm hoặc mất liên lạc thì các cháu phải bàn bạc với nhau mà làm. Điều mà bác muốn dặn dò là nhất nhất mọi việc làm phải có tổ chức, kỷ luật. Các cháu nhớ lấy. Anh Bát nói thêm:

- Các cậu nên chọn mỗi người một cái tên riêng để lúc liên lạc khỏi lộ. Các cậu tự chọn đi.

Qua một lúc im lặng, bác Nhã nói:

- Bác thử đề nghị xem có được không nhé? Bác chọn bốn tên: Trung, Thành, Dũng, Cảm. Lược tên thứ nhất, Hoan thứ hai, Húc thứ ba, Thiết thứ tư, được không?

Cả bốn cùng nói một lúc:

- Được ạ!

Cuộc họp như vậy là xong. Bác Nhã đứng dậy. Bác dang tay ôm cả bốn đứa và nói, giọng thiết tha triu mến:

- Trung, Thành, Dũng, Cảm! Mong các cháu sẽ trung thành với cách mạng, dũng cảm trước quân thù.

Anh Bát huýt sáo miêng. Một người hiện ra, vai đeo súng.

- Thôi chào nhé, các cậu đi về cho cẩn thận.

Hoan ghé vào tai Lượm:

- Ai nữa đấy?

- Một anh du kích gác cho chúng ta họp.

Bốn đội viên tỏa ra bốn ngả. Bầu trời khuya yên tĩnh bỗng hiện ra mấy chòm sao lấp lánh. Gió xào xạc chạy trên cánh đồng đầy vẻ im lìm và bí mật.

Trời tối như bưng. Đường cái chính xứ số một nằm lặng lẽ, đen trùi trùi. ánh đèn trong bốt chùa Dận le lói, nổi bênh bồng trong đêm đen. Gió lùa vào những ống sứ buộc dây điện kêu lên ú ù u. Nhóm của Phát đã bò đến chân đường cái. Phát bò trước, Luỹ và Thuộc bò sau. Từ luỹ tre rìa làng ra đường cái phải qua một quãng ruộng trống ngập nước. Gay go nhất là lúc vượt qua quãng ruộng này. Nhưng mọi việc đều yên ổn. Bây giờ cả nhóm đã nằm sát vệ đường như ba mô đất nhỏ lẩn vào bờ cỏ hoang lâu ngày không có người cắt, tốt trùm lên. Đàn muỗi đói bâu vào đốt nhoi nhói khắp bắp chân bắp tay để trần của Phát. Phát mặc kệ, vẫn nhấm nhấm miếng gừng trong miệng, ngẩng đầu lên quan sát. Thuộc nằm cách Phát chừng năm thước, vốc bùn bôi lên chân tay cho muỗi khỏi đốt và khỏi bị lộ. Mùi bùn lâu ngày thối khẳn, Thuộc chỉ muốn hắt hơi, vội lấy tay bịt mũi lại, làm cho cái hắt hơi chạy ngược vào trong ngực đau ran lên.

Mặc dù bố mắng, Thuộc vẫn bỏ học. Rồi Thuộc được Phát báo cho biết việc thành lập lại Đội để hoạt động bí mật. Thuộc sung sướng nói:

- Tớ sẽ làm cái mắt, cái tai cho cậu. Tớ bị bỏ rơi thì tớ buồn đến chết mất. - Chợt nghĩ ra một điều, Thuộc nói thêm: - Nhưng mà cậu đừng nói với thầy u tớ nhé. Sau này tớ sẽ nói, hoặc không nói vẫn hơn. Vì nhà tớ có mỗi mình tớ là con trai, tội chúng nó cứ rửa tớ là nếu tớ chết thì nhà tớ cóc có ai ôm chân giường thờ. Chúng nó nói láo toét! Thầy u tớ cũng lo cho tớ lắm đấy. Nhưng tớ vẫn thích hoạt động. Tớ nói thật với cậu thế là hết cả tấm lòng tớ đấy.

Phát mỉm cười vì câu nói ngồ ngộ của Thuộc, và Phát càng tin Thuộc hơn. Cách đây một tuần, hôm ấy Thuộc đi đến khu nhà bọn chỉ huy Pháp ở. Trông dáng Thuộc loắt choắt, mắt lại kèm nhèm, bọn lính quen chẳng nghi ngờ gì. Đi vào khu vườn, tiện tay, Thuộc lấy con dao nhíp cắt phứt ngay sợi dây điện từ trong nhà bọn chỉ huy bắt ra cây xoan rồi bỏ đi. Thuộc chỉ nghịch ngợm chơi, cũng chẳng biết kết quả ra sao. Nhưng đi được một đoạn thì Thuộc nghe tiếng a-lô như gào, rồi tiếng quát tháo om sòm của tên sĩ quan Pháp. Thuộc

quay lại để ý nhìn thấy tên lính đang trèo lên cây xoan nổi lại cái dây mà Thuộc vừa cắt đứt. À thế ra là cái dây "a-lô"! Thuộc thích thú nghĩ thầm: "Được rồi, sẽ cho chúng mày gào cho hết hơi cha chúng mày đi!". Thuộc háo hức kể lại với Phát, tưởng Phát cũng thích thú, nhưng Thuộc cụt hứng. Phát nghiêm khắc:

- Ai cho phép cậu làm việc ấy?

Thuộc lo ngại:

- Tớ nghịch chơi vậy thôi...

Phát nói:

- Cậu đừng nghịch vớ vẩn như thế nữa. Hôm nọ đã nói là cậu làm gì phải hỏi ý kiến của tổ chức. Cậu nghịch vớ vẩn mà lộ ra thì sao?

Thuộc nhận lỗi, nhưng một lát sau Thuộc nói:

- Này Phát ạ, tớ xin chừa. Nhưng nếu cậu được nghe thằng quan Tây nó gào vào máy thì cậu không nhin được cười đâu. Nó rống lên như bò ấy.

Trò đùa nghịch của Thuộc đã dẫn đến công việc hôm nay.

Lũy bò sau đang nhích dần lên gần Thuộc. Người thấy mùi rế bèo thối ở ruộng hoang xông lên Lũy thốt ra: - Ruộng này mà cấy lúa thì chẳng cần bón phân.

Thuộc quay lại gắt:

- Mày hót cái gì đấy?

Lũy im lặng. Phát quan sát xong, khẽ huýt sáo như tiếng chim. Thuộc và Lũy bò ra hai ngả. Thuộc giắt lại cái liềm ở thắt lưng cho chắc rồi khom người dậy, nhướn mắt nhìn lên mặt đường. Thuộc nhặt một hòn sỏi ném sang bên kia đường. Hòn sỏi rơi tồm xuống nước. Thuộc giật cả mình: trong đêm tối cái tiếng tồm đó vang lên. Rồi tất cả lại im lặng. Chỉ có tiếng muỗi vo vo bên tai. Con đường tưởng như đang trườn, trườn mãi, lẫn vào những đám mây đen xám trên nền trời.

Đã đến lúc rồi. Thuộc nhẹ nhàng chạy lại chân cột điện. Lúc đặt tay vào cái cột xi măng lạnh ngắt, Thuộc thấy tay mình hơi run. Sao lại run? Thuộc tự hỏi như vậy rồi nắm hai bàn tay lại, hít một hơi thật dài, xong thở ra từ từ. Thuộc làm ba lần như vậy. Tốt thật, bây giờ thì vững vàng rồi. Nào lên! Thuộc đặt chân vào lỗ hổng ở cột xi măng rồi nhẹ nhàng đu mình lên. Thuộc thoăn thoắt leo lên đầu cột. Thuộc có cảm giác như mình đang leo thang lên cổng nhà trời. Gió vẫn gào

vào ống sứ ú ù u. Chợt một luồng ánh sáng chiếu thẳng vào Thuộc và có tiếng máy nổ ầm ì. Thuộc nép người vào cột, về phía khuất cái luồng ánh sáng kia. Xa xa, đôi pha đèn như hai con mắt của một con hổ đang hằm hằm nhắm phía Thuộc lao tới. Bỗng chốc Thuộc như bị cái luồng ánh sáng kia nuốt đi. Thuộc có cảm giác lạ lùng, tưởng như mình không còn là thằng Thuộc ngồi trên đầu cột điện nữa, mà đang tan ra như bụi, hòa vào trong cái luồng ánh sáng chói hừng dữ kia. Cái ô tô từ Hà Nội phóng lên như gió, khi nó vụt qua thì bỗng trời tối sầm lại. Mắt Thuộc hoa

lên. Không để lỡ dịp, Thuộc rút liềm ra móc vào sợi dây điện. Phụt! Phụt! Một dây, hai dây đứt này! Hết chuông kêu leng keng, hết a-lô, a-lô này! Trong chốc lát, mười đường dây đứt ngọt rơi xuống mặt đường để lại một quãng trống đen ngòm, như một dòng sông, từ cột này đến cột kia. ở cột bên kia, Lũy cũng làm như vậy. Lúc có ánh sáng đèn pha thì Lũy chăm chú nhìn sang phía Thuộc. Lũy vừa lòng vì thấy Thuộc núp rất khéo. Khi Lũy và Thuộc xuống đến mặt đường đã thấy Phát đứng đấy. Phát nói khẽ:

- Gọn lắm, cuộn nhanh lên!

Lũy và Thuộc cuộn dây. Phát lại nằm xuống bên đường quan sát, áp tai xuống mặt đường để lắng nghe tiếng động từ xa. Cái ô tô ban nãy thật bất ngờ, vì ô tô chúng nó ít khi chạy đêm, sợ bị ta phục kích. Xong rồi, ba cái bóng nhỏ quàng ba cuộn dây vào vai, lủi nhanh về làng. Vào đến Lũy tre, Thuộc quay lại nhìn khoảng cột trống. Bây giờ khoảng ấy không giống như khúc sông nữa, mà lại giống một cái cổng lớn, hai cột dựng hai bên.

Dìm dây xuống ao xong, nhóm Phát chia tay nhau. Nhà Thuộc ở giáp chỗ bọn địch đóng. Một thằng lính gác đêm tinh mắt có thể nhìn thấy người đi vào cổng nhà Thuộc. Thuộc đã tính đến điều ấy. Đến đầu bờ rào, Thuộc moi trong bụi ra một cái ổ sào to mà Thuộc đã giấu ở đấy từ trước. Thuộc ngồi thu mình, cái ổ che bên ngoài, và cứ thế từ từ lăn dần về ngõ nhà mình. Thuộc về nhà đã khuya, ra vại nước định rửa ráy nhưng sợ động, liền cởi phăng áo nhúng vào nước rồi lau bùn ở mặt mũi tay chân qua loa. Nằm xuống giường, Thuộc thấy khoan khoái. Những phút căng thẳng đã qua, Thuộc mệt mỏi rồi ngủ lịm đi.

Bọn địch nhìn khu du kích bằng con mắt tức tối và lo sợ bao nhiêu, thì dân làng lại nhìn với cặp mắt trù mến và hy vọng bấy nhiêu. Mỗi buổi sáng dân làng đi đâu, làm gì, vẫn thường nhìn về khu du kích. Đứng từ Đình Bảng nhìn xuống, qua làn sương mờ buổi sáng tưởng như cả cái khu xanh xanh ấy còn ẩn ở một nơi xa xôi đâu tận mãi phía chân trời, rồi bỗng chốc từ phía đó mặt trời dựng lên vàng rực, khu du kích như gần lại, nhìn rõ cả ngọn tre lay động như đang chào vẫy, vừa thân thiết lại vừa bí mật. Từ sau ngày Đội được thành lập, Lượm rất vui thích khi được xuống khu du kích để báo cáo công việc. ở đây được nghe tin thắng trận khắp nơi, được cười được nói thoải mái, và được biết những chuyện thích thú ở vùng tự do và ở chiến khu Việt Bắc. Trong trí tưởng tượng của Lượm, chiến khu là một nơi thiêng liêng lắm. Bác Hồ ở nơi ấy, Chính phủ ở nơi ấy, bộ đội ở nơi ấy. Nơi ấy có núi cao, rừng rậm, có khe, có suối. Mỗi buổi chiều trời trong, đứng giữa cánh đồng trống, Lượm lại nhìn về những dãy núi xanh mờ tím chân trời mà ước ao có ngày được đặt chân tới đó.

Sáng nay Lượm đội nón, đeo giỏ đi về phía mặt trời mọc. Đêm hôm qua Lượm được chị Gái báo tin bác Nhã cần gặp Lượm. Lượm thao thức mãi vì cái tin đó. Cũng lâu lâu rồi, Lượm chưa được xuống khu du kích. Lượm ôn lại tất cả những công việc Đội đã làm để có thể kể lại với bác Nhã được tỉ mỉ. Lần trước Lượm nhận thấy bác chưa vừa lòng lắm vì Lượm chưa nói được cặn kẽ những hoạt động của Đội.

Trước khi đi ra đồng, Lượm đã vòng ra đầu xóm, nơi có một căn nhà ngói đỏ vì đạn đại bác của địch hồi chúng tấn công làng lần thứ nhất. Lượm nhìn quanh, thấy không có ai bèn lật một hòn gạch ở góc bức tường đỏ. Trong cái hốc tường đó đã có một mảnh giấy cuộn tròn. Lượm rút mảnh giấy đó vào trong miếng lá chuối cuốn hình loa kèn và giắt vào cặp quần. Lượm đi khắp các hòm thư bí mật lấy thư xong rồi đi ra đồng. Lượm ngồi thụp xuống một bờ mương rồi giờ những mảnh giấy ra đọc.

Tổ bốn: Chuyển hàng này cắt được năm mươi cái kẹo (đấy là 50 viên đạn).

Tổ hai: Cắt được mười bốn luống dây khoai (tức mười bốn đường dây điện thoại).

Lượm nghĩ thầm: Tổ thằng Hoan khá lắm!

Tổ ba: Dẫn được hai cây mía.

Mắt Lượm sáng lên. Chà, bọn thằng Húc giỏi quá, đêm hôm qua chúng kiếm được những hai khẩu súng. Hai khẩu súng! Thế là cái kho súng của mình có năm khẩu, phải báo cho các anh ấy về lấy ngay đi mới được.

Lượm nhớ tất cả, rồi nhai nát những mảnh giấy và ấn thật sâu xuống bùn. Men theo bờ mương, Lượm đi xuống khu du kích. Đến nơi hẹn, Lượm gặp ngay bác Nhã. Mới qua vài tháng mà Lượm thấy bác già đi nhiều. Bác mặc bộ quần áo nâu bạc đã vá nhiều mụn. Chỉ có nụ cười của bác là không khác, mà trông càng tươi tắn hơn.

Bác ngồi nghe Lượm báo cáo, thỉnh thoảng lại xen vào một câu thú vị. Những việc làm của Đội, Lượm tưởng như rất nhỏ bé tầm thường, nhưng bác lại tỏ ra rất thích thú và bảo Lượm dừng lại để bác hỏi tỉ mỉ hơn. Bác gật đầu:

- Tuyệt lắm, lừa thằng địch những vố như thế mới khoái, các cậu thật là những Khổng Minh con! Khổng Minh ấy mà, là quân sư của Lưu Bị, ông ta cũng nhiều mưu mẹo lắm, hôm nào rồi, cánh mình sẽ kể Tam Quốc mà nghe với nhau.

Việc cắt dây điện, Lượm báo cáo sau cùng. Đây là một việc do sáng kiến mới của tổ Hoan, và đêm hôm qua đã làm rất gọn. Lượm vừa nói vừa nhìn bác Nhã, Lượm tưởng bác sẽ rất thích thú. Nhưng trái lại, bác chăm chú nghe, rồi bác trầm ngâm im lặng, những nét nhăn trên mặt hẳn sâu xuống. Bác nhìn thẳng vào Lượm, cặp mắt bác lại gợi lên một điều gì xa xôi. Lượm chột dạ. Hay có điều gì sơ suất mà bác không vừa ý? Lượm nói:

- Chúng cháu chuẩn bị việc này cẩn thận và có tập dượt trước. Mấy hôm ấy cháu không gặp được chị Gái nên không hỏi ý kiến trước được. - Lượm ngập ngừng như người có lỗi, tay cho vào túi áo bóp nát mấy hạt thóc rang còn sót lại trong đó.

Bác Nhã ngồi im lặng một lúc, rồi nói thận trọng như khi ngồi bàn việc với một đồng chí lớn tuổi: - Cháu đang lo bác chê trách cháu vì

công việc ấy phải không? Không, công việc ấy chẳng đáng chê trách chút nào cả, mà chỉ đáng khen. Nhưng bác thấy... - Bác Nhã dừng lại như cố tìm lời lẽ thế nào để diễn đạt ý nghĩ của mình cho Lượm hiểu được. - Bác thấy công việc ấy rất nguy hiểm đối với các cháu.

Bác hơi bối rối vì thấy nói như thế vẫn chưa vừa ý.

Lượm vội nói:

- Bác không lo bác ạ, các cậu ấy làm rất cẩn thận, cậu Hoan làm việc chắc chắn. Trước kia tổ Hoan đề nghị cho cắt dây ở trong làng.

Lúc đầu cháu cũng đồng ý vì thấy cắt dây ở trong làng thì dễ lắm. Nhưng rồi chính cậu Hoan lại bác bỏ ý kiến ấy đi, mà đề nghị cho cắt dây ở ngoài đường cái. Làm như thế không lộ hoạt động của Đội.

Bác Nhã đưa tay nắm lấy vai Lượm:

- Đúng lắm, giỏi lắm, cắt dây ngoài đường cái là rất đúng.

Công việc Lượm báo cáo làm sáng tỏ hơn một vài điều mà lâu nay bác thường suy nghĩ, lo lắng. Việc thành lập Đội là cần thiết, tổ chức đó bắt đầu đã có thuận lợi và đang phát triển. Đã có tổ chức thì phải có ngay hoạt động, vì đó là mục đích. Trong hoạt động phức tạp này, một sơ hở nhỏ bé có thể gây tai hại lớn không lường trước được. Bác đã có kinh nghiệm xương máu về chuyện này. Khi Đội mới hoạt động, bác đã nêu nguyên tắc là bất cứ công việc gì cũng cần có ý kiến của người lớn. Nhưng bác cũng thấy nếu gò bó quá thì sẽ làm mất sáng kiến của Đội, sẽ làm giảm năng lực đối phó nhạy bén với những tình thế bất ngờ xảy ra. Và nhất định không tránh được những tình thế đó. Nghe Lượm nói, bác vui mừng thực sự, vì cái sáng kiến đó làm cho bác hiểu rằng các em đã trưởng thành, có những ý nghĩ chín chắn, không coi những hoạt động là trò chơi. Bây giờ đây bác lại thấy công việc trước mắt gợi nhiều điều phải suy nghĩ. Lượm không hiểu được bác đang nghĩ những gì, nên

vẫn ngồi lặng nhìn bác chờ đợi, và còn hơi ngạc nhiên về thái độ của bác nữa.

Bác Nhã gỡ vết bùn trên tóc Lượm rồi nói: - Chốc nữa mình sẽ bàn bạc thêm. Bây giờ cháu đi ăn cơm đã. Xem nào... - Bác ngó vào cái giỏ của Lượm. - Chẳng có con cua nào cả, lúc trở về phải kiếm lấy mấy con, đừng để giỏ khô như thế này nhé!

Lượm mỉm cười:

- Vâng, cháu hiểu.

Khi Lượt ngồi ăn cơm, bác Nhã ngồi bên cạnh hút thuốc lào. Lượt để ý thấy bác châm lửa mãi mà chưa hút xong điếu thuốc. Lượt biết bác đang bận suy nghĩ. Từ nãy đến giờ, Lượt vẫn áy náy, đoán rằng những công việc của Đội chưa làm bác vừa lòng. Nhưng không phải thế. Bác đang nghĩ đến từng đội viên của Lượt với tấm lòng một người cha, và còn hơn thế nữa. Bác phải chịu trách nhiệm trước dân làng về những con em mà bà con đã giao cho bác. Bác đang nghĩ cách làm cho những hoạt động của Đội bớt mạo hiểm. Nhưng cuối cùng, tình cảm choán trong lòng bác vẫn là niềm tự hào về những thiếu niên dũng cảm đang được thử thách trong cuộc đấu tranh đầy gian nan. Điều đó thúc giục, khuyến khích bác vượt qua cái giai đoạn còn nhiều khó khăn lúc phong trào mới nhóm.

Lão lý Bài mình dài chân ngắn,
 Làm cho Tây kiếm canh cặn cơm thừa.
 Một mai trời đổ cơn mưa,
 Lý Bài hết ngập nằm trơ giữa đường.

Đây là bốn câu vè của Thuộc làm giễu tên lý trưởng. Lão ta làm giàu bằng cách cho vay nợ lãi. Hồi Pháp thuộc, lão làm lý trưởng. Khi khởi nghĩa, lão nộp ngay triệu đồng cho chính quyền cách mạng. Lão bị giam một thời gian rồi được tha về. Năm sau, lão nâng tuổi lên và xin gia nhập Hội phụ lão cứu quốc. Khi Pháp trở lại chiếm Đình Bảng, chúng lại kéo lão ra làm việc. Hôm lão đến trình diện tên quan hai Lơ Rát, lão run lên và chắp tay vái hấn đến sát đất. Trông cái dáng điệu của lão, tên quan hai chưa ưng ý. Hấn muốn tìm một tên có bản lĩnh hơn, một tên tay sai mà hấn có thể dựa được, chứ không thích cái kẻ bù nhìn thực sự này. Hấn hỏi lão mấy câu, lão càng ấp úng: - Bẩm lay quan lớn, con xin tận tụy, xin tận tụy...

Tên quan hai nhăn mặt rồi bảo tên thông ngôn:

- Anh bảo nó ra đi!

Ra đến cổng, lý Bài cũng cảm thấy nhục nhã, lão lẩm bẩm: "Tiên sư quân mũi lõ, chuyện này ông theo Việt Minh cho mà xem!".

Nhưng sau không tìm được ai, bọn Pháp lại phải dùng lý Bài. Lão quên hết chuyện bức bối hôm trước. Khi nhận việc, lão đem đến biếu tên quan hai một cặp gà giò và hai chục trứng để tỏ rõ lòng trung thành của lão với các quan thầy mà lão đã có duyên nợ từ lâu. Thấy quan quân và xe tăng đại bác ùn ùn kéo về làng, lão tin tưởng lắm, và cho rằng du kích Việt Minh không thể làm gì được. Rồi lại như trước kia, đâu lại vào đấy, lão lại làm lý trưởng cho hết quãng đời, may ra kiếm được cái hàm cửu phẩm bá hộ. Đây là ý nguyện cao cả của lão (!) Tuy lão nghĩ cái đường chung thì như vậy, nhưng vốn là một tên cho vay nợ có đầu óc tính toán thực tế, nên lão biết rằng bản thân lão không đáng kể gì đối với du kích. Một đêm nào đó, chỉ cần một người du kích vào nhà lão, kề con dao vào cổ lão, thế là hết? Lão

nơm nớp ngày đêm. Lão sợ cả Pháp, sợ cả du kích! Lão thường nói với dân làng:

- Chẳng qua chẳng ai chịu ra làm nên tôi phải giờ đầu chịu báng, chứ thời buổi này ăn bổng ăn lộc gì đâu.

Đêm nằm vắt tay lên trán, lão ngẫm nghĩ đến dinh cơ tài sản của lão mà không khỏi lo lắng. Lão biết, nếu bọn Pháp cuốn gói thì lần này nhất định cơ đồ của lão cũng tan theo. Nghĩ đến điều ấy, lão tức uất lên, nằm thờ dài và nói lảm nhảm suốt đêm. Lão căm tức những kẻ dám chống lại nhà nước bảo hộ. Lão sẽ thẳng tay trừng trị cái bọn khố rách áo ôm ấy. Để củng cố cái "chí khí" đó, lão vớ rượu uống cho máu trong người nóng lên, xua đuổi mọi nỗi lo sợ, và sẵn sàng đối chọi với du kích để xem ai sợ ai. Lão không phải đợi lâu. Du kích đã đến "nói chuyện" với lão, cảnh cáo và bắt lão phải làm những việc họ muốn, và cái "chí khí" của lão bỗng chốc cũng nguội đi như lúc lão tỉnh rượu chỉ thấy mồ hôi mình toát ra lạnh buốt.

Vào một đêm mưa phùn, lý Bài cài cửa cẩn thận, ngồi trong nhà uống rượu dưới ánh đèn tù mù. Lão ngồi nhấm nháp cái đùi gà luộc. Đây là những phút an nhàn thư thái của lão. Bỗng cái cửa sổ mở toang, một người mặc quần áo đen nhảy vào.

Lão hốt hoảng, líu lưỡi:

- Ai... ai đấy?

- Tôi.

Lão nhận ra người vừa vào, liền trấn tĩnh:

- A, chú Hoan! Sao lại vào bằng cái lối quái gở này, không báo trước cho tôi biết. Có việc gì thế? - Lão đứng dậy đi khép cánh cửa sổ lại.

Hoan nói rần ròi:

- Có việc cần nhờ ông lý.

Lão cười hề hề:

- Việc lành hay việc dữ, làm chén rượu cho ấm bụng đã. Chà, mưa gió đêm hôm... Hoan thấy lão luống cuống xuýt làm đổ chai rượu.

Hoan khoát tay ra hiệu không uống, rồi nói từng tiếng rành rọt:

- Thừa lệnh chính quyền cách mạng, tôi đến đây báo cho ông biết một việc.

Trong bụng lão đã thấy không yên, nhưng lão vờ thản nhiên hỏi:

- Còn ai ở ngoài ấy mời vào nhà một thể.

Hoan nhanh trí đáp:

- Mình tôi vào là đủ.

Lý Bài khịt mũi mấy cái rồi nói một câu băng quơ:

- Chính quyền cách mạng... ghê gớm quá!

Hoan không muốn kéo dài không khí này, vì tự nhiên Hoan thấy người mình hơi lạnh lạnh. Hoan bước đến gần lão lý và nói nhỏ cái việc cần đến lão. Nghe xong, lão thay đổi ngay thái độ. à ra cái việc ấy, người ta phải nhờ đến lão, thì ít ra lão cũng không thể nhận lời một cách dễ dàng. Làm như thế người ta sẽ tưởng lầm là lão sợ du kích lắm kia đấy. Lão nhếch mép, đưa tay gãi sồn sột vào cạnh sườn, rồi không nhìn Hoan, lão nói:

- Kể ra việc này hơi khó đấy chú em ạ.

Hoan nói:

- Khó, nhưng ông có làm được không?

Lão huơ tay:

- Dĩ nhiên, tay tôi thì việc gì chả làm được, nhưng chú về nói với các ông chỉ huy của chú là... - Lão ngần ngại một lát. - Thôi, được rồi.

- Ông muốn nói gì?

Lão cười nhạt:

- à, à, chú về nói với các ông ấy là lý Bài này cũng lý... tài lắm đấy nhé.

Hoan cúi:

- Tôi không hiểu ông nói cái gì cả, thôi đừng ăn nói ầm ớ hội tề nữa đi!

Lý Bài trợn mắt:

- Chú đến để mắng tôi đấy phòng, hừm, thằng này có phải là... -

Lão hung hăng, nhưng chợt lão giật thót, xẹp hẳn đi như quả bóng bất ngờ xì hơi. Lão trông thấy Hoan lùi ra một bước, tay đặt ở hông, bên trong áo cái gì cộm cộm, mắt gườm gườm nhìn lão. Lão vội dẩu dịu:

- Chẳng có chuyện gì mà phải găng gổ, ý tôi muốn nói là thời buổi khó khăn này, tôi cần chút ít bổng lộc gọi là...

Hoan thấy cần phải chấm dứt cái trò lằng nhằng với lão, liền nói: - Không nói lời thôi nữa, chúng tôi cần ông làm việc ấy, nếu không làm được, đừng có trách!

Tay Hoan vẫn để bên hông, giấu trong lần áo. Hoan ngoắt đầu ra hiệu cho lão mở cửa trước, rồi bước ra ngoài, biến vào bóng tối.

Lý Bài đóng cửa lại. Người lão gai lên như phát sốt, lão lẩm bẩm:

- Một thằng nhãi ranh cũng đe nạt được mình, chết cái đũa đứng giữa. Rồi chúng mày sẽ hết ti toe, du kích lớn, du kích con...

Chợt có tiếng động bên ngoài, lão giật mình tưởng đâu Hoan còn đứng ngoài ấy nghe được những lời lão vừa nói. Nghĩ đi nghĩ lại, lão nổi cáu. Không biết trút bực tức vào đâu, lão cầm cái tòi gà lên nhai ngấu nghiến, xương vỡ đom đóp. Con chó mực ở đâu nhảy vọt ra vờn hai chân lên tay lão.

*

* *

Ở nhà lý Bài ra, Hoan vẫn chưa hết lo lắng.

Sở dĩ Hoan can đảm và khéo léo làm được công việc vừa rồi cũng vì muốn cứu Phát. Phát bị địch bắt. Việc ấy xảy ra như sau: Lượm ở khu du kích về nói lại với Hoan những ý kiến của bác Nhã. Thấy công việc của tổ mình làm được khen ngợi, Hoan vui thích. Nhưng Hoan không biết rằng lần thứ hai đi cắt dây điện thoại thì không dễ dàng như lần trước. Đáng lẽ phải để bằng đi một thời gian, nhưng cái ý chí muốn hoạt động và thắng lợi lần trước thúc đẩy Hoan làm tiếp. Lượm cũng đồng ý với Hoan. Tuy vậy, lần này Lượm và Hoan bàn với

nhau và nảy ra những mưu mẹo khôn ngoan hơn. Hoan cùng đi với Phát và Thuộc. Hoan quan sát cho Phát leo lên cột điện. Lên đến nửa chừng. Phát giật mình vì thoáng ngửi thấy mùi khét của bọn lính. Có lẽ chúng phục ở đâu đây. Phát tụt xuống, nhưng muộn rồi. Mấy tên lính lố nhố đứng quanh chân cột chĩa súng chờ Phát. Phát nghĩ nhanh mọi điều cần phải đối phó. Phát tự nhủ cần phải bình tĩnh. Phát từ từ tụt xuống, tay chạm phải cái nòng súng lạnh ngắt của một tên lính.

Một ánh đèn pin chiếu thẳng vào mặt làm cho Phát phải nhắm mắt lại.

Tên lính quát:

- Thằng du kích tí nhau, mày chạy đâu cho thoát?

Phát sợ và càng làm ra vẻ sợ hãi hơn:

- Không, tôi không phải là du kích đâu.

- Sao lại đi cắt dây điện?

- Không, tôi có cắt đâu.

- Thế mày leo lên cột làm gì?

- Thừa các ông... - Phát nói và cúi xuống ôm một cái bọc. Một tên lính giật phắt lấy; từ trong bọc những vật tròn tròn lăn ra đường. Một thằng hô, cả bọn nằm rạp xuống. Phát bật cười nghĩ bụng: giá tao có lựu đạn thật thì chúng mày đi đòi cả lũ. Chúng biết là bị lừa, chồm ngay dậy. Một đứa giơ tay tát vào mặt Phát, làm Phát hoa cả mắt, ngã chúi xuống.

- Mày cười cái con mẹ mày đấy à, cái gì lăn ra thế?

- Thừa các ông, đấy là su hào và khoai lang.

- Mày đem đi làm gì?

- Tôi móc trộm ở dưới ruộng, vừa đi lên đây thấy các ông đi tuần đến, sợ quá nên leo lên cột trốn, xin các ông tha cho.

- Đồ ăn cắp hả? Cứ giải mày về đồn đã, mai hỏi lý trưởng, nếu mày là du kích thì chúng tao bắn, nghe chưa?

Phát nói to cốt để Hoan nghe. Phát đoán Hoan còn đứng đâu đấy:

- Lạy các ông, đừng đưa tôi đến nhà ông lý, ông ấy sẽ đánh tôi chết, vì tôi ăn trộm khoai của nhà ông ấy.

- Không lôi thôi với mày, đi về đồn!

Hoan nằm dưới ruộng lo lắng theo dõi việc xảy ra.

Hoan lo cho bạn. Hoan nghĩ: nếu có khẩu tiểu liên lia một băng thì thế nào bọn lính kia cũng bỏ chạy, cứu được Phát. Chúng dẫn Phát đi rồi, Hoan đi lên vệ đường tìm Thuộc. Khi leo lên cột bên kia. Thuộc biết Phát đã bị lộ, liền vọt tụt xuống. Thuộc vẫn nằm lại chờ đợi. Gặp Hoan, Thuộc run giọng thì thào:

- Làm thế nào bây giờ?

Hoan bảo Thuộc cứ về nhà và giữ im lặng, đừng nói gì về việc này cả. Hoan về làng mạo hiểm mò đến nhà Lượ. Hai đứa ngồi nép sau nhà bàn mưu tính kế, và sau đó Hoan đến nhà lý Bài để thực hiện mưu kế ấy.

Bây giờ Hoan lo không biết lão lý có làm theo lời mình nói không. Có thực là lão ta sợ hay giả vờ như thế? Nghĩ lại phút vừa qua, Hoan thấy mình táo bạo quá. Giá lão lý biết được rằng cái vật cộm cộm giấu sau cánh áo của Hoan chỉ là một khúc gỗ quét nhọ nồi chứ không phải khẩu súng lục thì mọi việc sẽ ra sao? Hoan nóng lòng cứu

Phát. Hoan vẫn tin nếu bị tra tấn, Phát vẫn chịu được mà không khai ra. Nhưng như thế thì chúng nó sẽ bắt Phát. Lần đầu tiên, Hoan sẽ mất một người bạn thân. Rồi từ nay trở đi hoạt động sẽ gay go hơn nhiều. Những lỗi lầm giày vò Hoan. Tại sao lại không nhìn thấy bọn lính đi tuần? Chúng nó phục sẵn ở đấy chẳng? Thằng Phát có trách mình không, hay nó nghĩ lúc đó mình đã bỏ chạy. Mọi ý nghĩ đều tập trung vào việc cứu Phát. Hoan thao thức chờ trời sáng.

Sáng hôm sau, chúng trói Phát và dẫn từ cổng chùa Dận về Đình Bảng. Chúng dẫn đến nhà lý trưởng. Lý Bài cầm sẵn cái ba-toong bằng hèo uốn đi ra gặp bọn lính dẫn Phát đến. Lão liền thẳng cánh vọt ba-toong vào Phát:

- Cái thằng kẻ cắp oắt con, ông rình mày mãi, nay các quan mới bắt được, mày làm rối loạn trật tự. Vùng này các quan cai trị phải yên ổn nghiêm minh, mày lại giờ cái thói lưu manh ấy ra à?

Rồi lão xun xoe nói với bọn lính:

- Bẩm các thầy, các thầy giao thằng này cho tôi, tôi sẽ trị cho nó chừa cái thói ăn cắp đi. Thật là lỗi tại tôi đã làm phiền đến các thầy. Một tên lính hỏi:

- Đúng là thằng ăn cắp hả?

- Bẩm đúng ạ, đêm hôm qua nhà tôi bị mất

trộm su hào và khoai ở ngoài ruộng gần đường cái.

Tên lính đá Phát bắn vào bờ rào rồi bảo lý Bài:

- Ông lý phải trừng trị cho nghiêm.

- Bẩm dạ. - Lý Bài trở đầu ba-toong ngoắc vào dây trói lôi Phát về nhà lão.

Từ nãy giờ, Hoan nấp trong vườn hời hợt theo dõi. Hoan thương bạn bị đau, nhưng vui mừng vì bạn đã thoát nạn. Lý Bài đã đóng một màn kịch rất khéo, chỉ ước là lão vọt Phát rất thẳng cánh.

Một lúc sau Hoan đến nhà Phát. Phát đang nằm trên giường nhăn nhó vì bị đau, trông thấy Hoan đến liền hỏi ngay:

- Mày nói trước với lão lý đấy à?

- Sao mày biết?

- Lúc cởi trói cho tao, lão nói: "Lần sau các ông cẩn thận cho tôi nhờ, đừng làm khổ tôi nữa nhé, tôi chẳng xơ mủi gì đâu, đừng bắt tôi phải nộp đầu thay cho các ông. Về nói với ông Hoan từ nay có việc gì

thì đến ban ngày, đừng có mò đến ban đêm như thế nữa". Rồi lão nổi cáu lên bảo tao: "Thôi xéo đi cho khuất mắt ông!"

Hoan ôm lấy Phát, cười:

- Thật là may, lão ấy chịu làm theo đúng ý chúng mình. Hấn vệt mày có đau không?

- Khá đấy. Lúc đó tao nổi xung lên, nghĩ bụng: "Được rồi, chuyện này tao sẽ vận cổ mày đấy, lý Bài ạ".

- Mày cứ hay nổi máu nóng lên là hồng hét cả đấy!

Phát mỉm cười:

- Nhưng khi về đến nhà lão thì tao hiểu ngay. Mày thật lắm mẹo khôn.

- Đêm hôm qua mày có sợ không?

- Nằm trong hầm xi măng cũng sợ, nhưng buồn nhiều hơn. Tao nghĩ, thôi thế là đi đứt! Cứ nằm đợi chúng nó kéo lên tra tấn, nhưng không thấy. Trời ơi, tao chỉ nghĩ bị chết thì đỡ lắm, hết cả hoạt động. Nhớ chúng mày ghê.

Phát nghĩ ngợi một lát rồi nói tiếp:

- Từ nay tao mang tiếng là thằng ăn cắp, chúng nó sẽ chế giễu tao. Nhưng chả cần chuyện đó. Tao lo bị u tao mắng. U tao chưa nói gì nhưng trông buồn lắm.

- U mày đâu?

- Đang nấu cháo dưới bếp. Hay là mày nói giúp tao, tao ngại u tao khóc, u tao hay thờ dài và khóc lắm kia, có khi cứ thế rồi ngất đi.

- Nói thế nào bây giờ?

- Hay mày cứ nói thật với u tao là chúng mình hoạt động...

- Thế thì lộ mất.

- U tao chẳng bao giờ lại để lộ những chuyện ấy. Tao biết chắc như thế.

- Nhưng u mày lại cấm mày hoạt động thì sao?

- Có thể như thế, nhưng tao mà xin thì u tao sẽ bằng lòng. Tao không thích cứ phải nói dối u tao mãi. Đây là ý tao, nhưng nếu mày không đồng ý thì tao vẫn nghe lời mày.

Hoan đồng tình với Phát:

- Ừ, tùy mày, có thể nói thật được đấy. Mày nói thì hơn. U tao cũng biết việc tao hoạt động rồi nhưng không ngăn cấm gì cả.

Phát nắm tay Hoan:

- Thế thì hay quá, tao sẽ nói ngay, nói thật thì u tao chẳng mắng đâu. - Phát hớn hờ hản lên vì đã trút bỏ được một điều mắc mứu bận lòng.

Từ khi bọn địch làm dữ, bố Phát phải rời nhà xuống khu du kích, thỉnh thoảng mới bí mật trở về hoạt động. ở nhà chỉ có mấy mẹ con. Mẹ Phát đã nấu chín cháo mang lên, hỏi con:

- Hoan về rồi à?
- U biết nó đến à?
- Sao tao không biết.
- Vâng, nó về rồi u ạ.

Mẹ Phát múc cháo ra, rồi ngồi im lặng nhìn Phát ăn, nét mặt rầu rầu. Phát thương mẹ, định nói thật với mẹ, nhưng không hiểu sao lại nói chệch đi:

- Từ nay con không làm thế nữa đâu u ạ, con trót dại một lần.

Mẹ Phát đang cầm đũa đánh tơi cháo, quay lại hỏi:

- Không làm gì, không ăn trộm nữa ấy à?

Phát lúng túng không biết trả lời mẹ ra sao. Mẹ Phát lại nói tiếp, vẻ không bằng lòng: - Con giấu u thì cứ việc giấu, nhưng con tưởng u không biết những việc con làm hay sao?

Phát đặt bát cháo xuống, vội nói:

- U ơi, con không giấu u nữa đâu, con được phép nói thật rồi, con hoạt động đấy, u có cấm con không?

- U hỏi con điều này, con phải nói thật.

- Vâng.

- Có ai chỉ bảo cho các con hoạt động không? Thầy con có biết việc con làm không?

Phát thấy khó trả lời. Phát chỉ biết mình hoạt động theo sự chỉ dẫn của Hoan và cùng với những đội viên trong tổ mình. Phát cũng đoán là Hoan có liên lạc với người khác, nhưng Phát không biết rõ là ai. Thấy Phát lúng túng, mẹ Phát nói:

- Con không phải kể tên ra đâu, việc ấy các con phải giữ bí mật. U chỉ muốn biết là

người lớn chỉ vẽ cho các con, hay tự các con mạnh ai nấy làm?

- Con không biết rõ, nhưng chắc là có u ạ, chúng con có tổ chức và do các anh ấy chỉ vẽ. Như hôm nay con thoát được cũng do tổ chức cả đấy u ạ, chúng con không làm bừa đâu.

- Thế thì u yên tâm hơn. Các con chớ liều lĩnh, nóng nảy mà làm ầu. Chúng nó không thương xót nói tay với trẻ con đâu.

- Vâng, con sẽ nghe lời u.

Bà múc tiếp cháo cho Phát rồi nói:

- Nếu có việc gì mà có thể cho u biết được thì con cứ nói, u cũng có thể giúp con được.

Phát vui mừng:

- Thế thì con thích quá!

Phát thấy mẹ mỉm cười. Ớn cháo xong, Phát nằm xuống cho mẹ bóp thuốc vào những chỗ đau. Được mẹ vỗ về, Phát khoan khoái nằm im. Tưởng như bàn tay mẹ vuốt ve vào chỗ đau nào thì chỗ đau ấy khỏi ngay, như là một bàn tay có phép tiên.

Lượ nhận được tin báo đêm nay du kích sẽ về lấy súng. Cái kho giấu năm khẩu súng ở ngay bờ đám ruộng rìa làng, giấu ở nơi mà bọn địch ít ngờ tới. Chỉ có Lượ và Húc biết chỗ cái kho này. Hằng ngày Lượ và Húc thay nhau bí mật canh gác, vừa đối với địch, vừa để ý đến người mình, nhớ có ai vô ý đào xới ở đấy chẳng. Lượ cẩn thận phòng xa như thế.

Như mọi hôm, chiều nay Lượ chăn trâu ở gần đó. Lượ mong cho trời chóng tối, tự tay mình sẽ được trao cho các anh du kích năm khẩu súng ấy. Súng vào tay du kích sẽ trở lại bắn vào đầu quân thù. Các anh ấy quý những khẩu súng này hơn vàng. Các anh ấy sẽ ôm Lượ mà tung bổng lên. Cái kho đặt ở chỗ này thật là táo bạo nhưng nó lại rất kín. Bọn lính thường ra gần đây tập tành, nhưng chúng vẫn mù. Chúng không ngờ rằng ai lại có gan dám giấu súng ngay trước mũi chúng được. Lượ có gan ấy chứ còn ai nữa. Kìa, chúng nó lại kéo ra đây. Một tiểu đội lính dưới quyền chỉ huy của tên đội đi ra đám ruộng khô, đầy những vết giày. Tên đội cầm còi thổi, bọn lính tản ra. Nhưng khác với mọi hôm, chúng bỗng tản ra thành cái thế bao vây lấy Lượ. Lượ chợt dạ, định vờ giong trâu đi chỗ khác nhưng tên đội đã gọi như rít lên:

- Thằng nhãi con đứng lại đây!

Lượ giữ vẻ mặt bình tĩnh, tự nhủ thầm:

"Chúng nó bày trò dọa mình chơi, chúng nó không biết đến kho súng đâu. Nhất định chúng nó không biết gì hết". Có cái gì sôi lên trong tâm trí Lượ. Chắc là không có gì xảy ra, nếu chúng biết thì chúng đã sục ngay vào chỗ kho súng rồi. Lượ đành nhảy xuống khỏi lưng trâu, đứng im xem chúng làm gì. Chợt tên đội thổi ré một tiếng còi. Một tên lính từ trong bụi dẫn ra một người bị trói. Đầu người ấy trùm một chiếc bao tải, khoét hai lỗ con con ở mắt như trò chơi ngáo ộp dọa trẻ con. Tên đội giật lấy khẩu súng cắm lưỡi lê ở tay một tên lính rồi xọc lưỡi lê vào góc bao tải hất ra. Lượ giật mình suýt kêu lên: "Anh Ê!". Lần trước anh Ê về đây lấy súng, có lẽ lần này về lấy thì bị chúng nó bắt, nhưng tại sao anh ấy về mà Lượ lại không biết gì

cả? Lượm muốn nhìn mặt anh ấy để thấy một dấu hiệu gì chẳng. Nhưng anh ta vẫn cúi gầm. Mọi việc diễn ra nhanh quá, lòng Lượm rồi bời lên. Bỗng Lượm tái mặt như có ai đâm nhói một mũi dao vào ngực mình. Lượm thấy Đê giục mắt ngược lên nhìn quanh quẩn rồi hướng thẳng về phía kho súng. Trong chốc lát, Lượm hiểu việc gì đã xảy ra. Ại, cái tên phản bội, hắn dẫn Tây đi lấy súng của mình! Làm thế nào bây giờ đây? Một nỗi giận dữ đau xót sôi lên trong tim Lượm. Lần đầu tiên tấm lòng non trẻ của Lượm bị xúc phạm ghê gớm. Nếu trên đời này có cái gì gọi là xấu xa nhất thì đấy là sự phản bội. Lượm choáng váng, tất cả mờ ảo như trong một giấc mơ. Nhưng hắn vẫn lù lù kia, đang đi về phía kho súng mỗi lúc một gần. Lượm toát mồ hôi và nảy ra một ý định táo bạo: giật lấy khẩu súng ở tay tên lính kia, và việc đầu tiên là trút một băng vào cái kẻ hèn nhát cho hắn gục xuống trước khi bước tới kho súng. Những khẩu súng quý hơn vàng, những khẩu súng mà đội viên của Lượm không quản nguy hiểm lấy được từ tay địch. Hai tên lính đã chĩa súng vào Lượm, chúng nhìn Lượm bằng cặp mắt gườm gườm. Lượm không còn run sợ, chỉ có lòng căm giận đang trào sôi. Lượm đau đớn thất vọng. Thế là mất năm khẩu súng! Ngu dại quá, đáng lẽ phải chuyển kho đi chỗ khác, mỗi lần nên giấu ở một nơi khác nhau. Thế là hết! Đê đã chỉ đúng chỗ, chúng nó đang bới đất. Lượm cố ghì những giọt nước mắt đang chực trào ra. Mỗi khi chúng cào bới đất, Lượm tưởng như chúng đang cào xé thân thể mình. Lượm quay mặt trong chốc lát nhìn về những ngọn cây phi lao trước đình làng, cố trấn tĩnh để có thể nghĩ được điều gì đối phó với địch bây giờ.

Nhưng một sự kỳ lạ đã xảy ra khiến Lượm hết sức kinh ngạc và muốn nhảy lên, muốn reo lên. Một niềm vui sướng bất ngờ như chỉ có thể xảy ra trong những câu chuyện thần tiên. Chúng nó xấn nát bờ ruộng, nhưng năm khẩu súng đã biến mất từ bao giờ, chỉ còn lại một manh chiếu rách dính đầy dầu mỡ. Ai lấy? Súng biến đi đâu? Bàn tay bí mật nào đã làm việc này? Lượm sửng sốt, nhưng lòng vẫn tràn ngập niềm vui, vì đoán chắc rằng chỉ có ta lấy đi thôi. Tên đội gầm lên: hắn đang hí hửng vì chuyển này sẽ có thưởng, không ngờ lại bị lừa. Hắn giơ chân đạp vào lưng Đê làm Đê ngã sấp xuống ruộng. Tên đội không quên Lượm, hắn quay lại và bắt gặp đôi mắt Lượm đang ánh lên niềm vui thích, hắn càng sôi máu, nhảy lại tát Lượm. Lượm này

đom đóm mắt ngã xuống, chưa kịp gượng dậy thì lại phải chịu trận đòn tới tấp. Lúc đầu Lượ thấy đau, buốt, rồi Lượ nghiêng rằng lại chịu đựng, trong óc giữ một ý nghĩ: "Không mất năm khẩu súng". Một cảm giác tê dại lan khắp người. Lượ thấy người hẫng đi và như đang trôi giữa một dòng sông nước xoáy quay cuồng. Một lúc lâu như vậy, Lượ thấy lạnh trên người và dần dần tỉnh lại, cảm thấy toàn thân đau nhức. Chúng nó xách Lượ đứng lên, hỏi:

- Kho súng mày chuyển đi đâu?

Lượ nhổ toẹt những gì vướng trong miệng, đấy là máu lẫn với đất cát.

Tên đội nhắc lại:

- Kho súng mày chuyển đi đâu?

Bây giờ đứng đối mặt với kẻ thù. Trước kia đã có lúc Lượ tưởng tượng khi mình bị địch bắt, giờ đây là sự thực. Lượ thấy đau trong cuống họng nhưng vẫn gắng nói rõ:

- Không biết!

- Chuyển đi bao giờ?

- Không biết.

Lượ nói khó nhọc và máu trong mồm lại ứa ra.

- Mày là du kích hả?

- Tôi đi chăn trâu.

Tên đội cũng mệt phờ vì đánh Lượ. Hắn đứng im nhìn Lượ suốt từ đầu đến chân như muốn đánh giá rõ ràng đối thủ của mình. Hắn bảo tên lính đưa cho hắn một quả lựu đạn. Hắn tung tung vài cái nhẹ nhẹ rồi ngoắc ngón tay vào cái vòng sắt, gí sát quả lựu đạn vào ngực Lượ:

- Mày không nói tao sẽ rút chốt, mày sẽ tan xác!

Lượ nghĩ thầm: "Hắn tưởng mình là một thằng ngốc, không biết rằng lựu đạn nổ thì hắn cũng tan xác, thứ mày thì không dám rút chốt đâu. Nếu ở tay tao, tao sẽ làm". Lượ nhìn hắn có vẻ chế giễu, và lặng thinh.

Tên đội hỏi một cách gượng gạo:

- Mày không sợ à?

Được rồi, hãy cứ để cho mày tưởng là tao ngu ngốc. Lượ đáp:

- Tôi sợ.

- Sợ thì nói đi!

- Tôi không biết gì cả.

Tên đội lại nổi xung đưa mũi giày đinh đá vào đầu gối Lượ, Lượ lại ngã sòng soài xuống mặt ruộng. Một tay hấn túm hai tay Lượ quặt ra sau lưng, tay kia nắm hai chân nhấc bổng Lượ lên rồi đem lại cái mương nước. Hấn giơ cao Lượ lên ngang đầu rồi buông tay thả xuống.

Nước bắn tung tóe. Hấn lại sai lính lôi Lượ lên để nằm trên bờ cho tỉnh lại. Lượ nằm ngửa, tóc bết xuống trán, bùn nước nhòa khắp mặt. Lượ hé mắt nhìn. Bầu trời trong xanh và nắng chiều lúc này bỗng nhiên vàng chói ủa vào đôi mắt nhỏ của Lượ, một cánh mây nhõn nhờ trôi lang thang trên bầu trời. Chợt Lượ nghĩ đến con trâu. Lượ xoay người lại nhìn thấy mấy tên lính đang bắt trâu. Lượ thu hết sức hét lên: "Chạy đi!".

Nhưng con trâu không hiểu tiếng Lượ, nó đã bị tên lính túm dây thừng lôi đi. Con trâu hếch mõm lên kêu thảm thiết. Lượ nghĩ: "Thế là chúng nó ăn thịt mất con trâu rồi. Cả ba nhà mới chung nhau được con trâu ấy".

Chúng trối Lượ rồi dẫn về làng. Người Lượ ướt sũng nước, quần áo rách bươm. Lượ bước từng bước nặng nhọc, đôi chân run run, vừa đi vừa lắc đầu cho nước khỏi chảy vào mắt. Đằng trước Lượ vẫn là cái bao tải lù lù biết đi. Những ý nghĩ về tên phản bội lại trở lại giày vò trái tim đau đớn của Lượ.

Chúng ném Lượ vào một cái bể xây gạch, chiều ngang hơn một mét và dài hai mét, phía trên là mái vòm cong có cái cửa vuông nhỏ. Cái bể vốn để dùng chứa nước mưa, địch tháo hết nước ra và dùng để nhốt người. Trong bể ẩm ướt và ngột. Lượ ngồi dựa vào thành bể nghỉ ngơi; qua những giờ phút căng thẳng vừa rồi, thân thể và tinh thần đều mệt mỏi. Tuy vậy Lượ cũng không để cho trí óc mình nghỉ ngơi được lâu. Bao nhiêu ý nghĩ lại xô đến lộn xộn trong óc Lượ. Bọn địch đã đập lên cái cửa vuông một miếng sắt, chỉ chừa lại một lỗ hồng bằng nắm tay. Không khí trong bể lạnh lẽo tối tăm, và một thứ tiếng u u rung lên trầm trầm. ánh sáng bên ngoài qua lỗ tròn cứ nhạt dần, lạnh dần. Lượ thấy giá đứng trước mặt địch, trước gương súng cũng không sợ bằng ngồi một mình trong cái xó tối này. Lượ thêm lắng nghe những tiếng động bên ngoài lọt vào, nhưng chỉ có cái tiếng u u trầm trầm, vừa như xa lơ xa lắc lại vừa lúng búng ở trong tai. Những việc vừa trải qua khiến Lượ xúc động mạnh và nước mắt trào ra. Lượ thiếp đi trong giấc chiêm bao thảng thốt mơ hồ. Có tiếng động, Lượ mở mắt. Một luồng không khí lùa vào, cái cửa trên miệng bể đã mở. Trời tối rồi, những tiếng đập trên mặt bể âm vang như tiếng trống. Có tiếng gọi:

- Ra, ra đi, nghèo rồi hay sao đấy thằng nhóc con? Ra mau!

Chúng gọi mình đấy. Lượ gượng đứng dậy, thò đầu lên trên cái cửa vuông. Một bàn tay túm lấy tóc Lượ:

- Ra mau!

Tên lính xốc nách Lượ ra ngoài. Lượ thấy dễ chịu hơn. Chúng đẩy Lượ lên cái xe bọc sắt ở ngoài đường. Hai tên lính cầm súng ngồi bên cạnh, và Lượ nhận ra một người nữa ngồi lù lù trước mặt: Đê. Chúng nó đem đi bắn chằng? Cái ý nghĩ ấy lóe ra như một tia chớp. Thế là không được gặp bố mẹ, không được gặp các bạn, và không biết năm khẩu súng kia ở

đâu, có chắc chắn là đã ở trong tay các anh du kích rồi không? Chỉ một chốc nữa thôi, một tiếng súng nổ, thế là Lượ sẽ không còn có mặt trên đời này nữa. Tại sao lại xảy ra nhanh chóng và đơn giản

như thế được? Lượch chạm tay vào cái người ngồi bên cạnh. Lượch thấy khó chịu. Lượch thấy phải nói một điều gì với con người ấy. Lượch hích khuỷu tay vào Đê nói to vì chiếc xe đã rú máy vang lên ồn ã:

- Sao anh hèn thế, không xấu hổ à? - Lượch thấy nghẹn ở cổ họng, không nói tiếp được nữa.

Chiếc xe bọc sắt chạy ra sân đình. ở đây, địch đã bắt dân làng ra tập trung. Tiếng trẻ khóc, tiếng nói chuyện lẫn với tiếng chửi mắng, la hét của bọn lính ồn ào, lộn xộn. Vì vừa ngồi trong cái bể âm u vắng vẻ, nên bây giờ được nghe những tiếng người ồn ào, Lượch lại thấy vui tai. Chiếc xe lao hồng hộc vào giữa sân làm mọi người hốt hoảng chạy giạt, rồi nó lùi vào sát thềm đình, rồ máy lên từng hồi. Ngọn đèn pha sáng trưng chiếu thẳng ra phía trước. Vô số là muỗi bay lao vào cái luồng ánh sáng đó. Nó còn chiếu rõ bãi cỏ, gốc cây phi lao và chạy qua cánh đồng ra xa tới tận phía chân trời, ở đây những đám mây đen vừa đùn lên. Một thằng Tây béo mập nhảy lên xe, mồm ngậm còi. Hấn thúc Đê ngồi lại gần lên phía đầu xe. Dân làng đã bị dồn sang một bên, chúng bắt từng người lần lượt đi qua mũi xe, đi qua cái luồng ánh sáng quái nghiệt đó. Tất cả mọi việc diễn ra đã được chúng sắp xếp chu đáo. Đầu óc non trẻ của Lượch phải chịu đựng những tình thế rất căng thẳng. Chỉ trong mấy tiếng đồng hồ mà Lượch tưởng như mình đã trải qua một thời gian dài lắm. Và bây giờ Lượch hiểu việc gì đang xảy ra. Lượch muốn hét lên một tiếng thật to. Nổi cảm giận còn sôi sục hơn lúc chiều ngoài bãi ruộng. Tên phản bội kia ngồi trong bóng tối này đang nhìn ra để nhận mặt người làng, ai là du kích, ai là cán bộ. Tên cầm còi đợi hấn gật đầu, sẽ thổi một tiếng còi, và thế là một người sẽ bị bắt! Lượch cựa quậy đôi tay trong cái vòng sắt. Lượch muốn nhảy lại bóp cổ giết chết tươi tất cả chúng nó. Lượch lo lắng theo dõi những người đi qua, nhịp tim dường như cùng đập với những bước chân của dân làng đang bước tới vùng ánh sáng kia.

Như là trong một buổi chiếu bóng, người hiện ra rồi lại khuất đi. Không phải đây là việc xảy ra ở một cõi âm ti địa ngục. Bọn giặc như lũ quỷ sứ đầu trâu mặt ngựa đang rình chộp những người dân làng không may bước vào cái thế giới của chúng. Không khí bỗng im lặng như chết. Mọi người nín thở theo dõi bước chân những người đang đi vào vòng ánh sáng, và đợi đến lượt mình. Hàng trăm cặp mắt dồn

vào người đang đi. Hàng trăm vành tai căng ra lo lắng. Bất thần tiếng còi ở miệng thẳng Tây kia ré lên thì sẽ mất đi một người chồng, một người vợ, mất cha, mất mẹ, mất một người đồng chí thân yêu. Một tiếng hét lên kinh khủng trong đám đông: có ai đó không chịu nổi cái cảnh căng thẳng này. Bọn lính nhốn nháo, mấy tràng súng bắn ran lên trời. Sau đó lại im lặng.

Đôi mắt Lượ vẫn dán vào vòng sáng đó. ...ông Chắt, bà Hựu, chị Trọng, bác Miện... họ đi qua cả rồi. Kia, cả thằng cu Sẹo nó còn nheo mắt nhìn vào đèn pha mà cười trông rõ cả hàm răng sún. Lượ nghĩ đến mẹ, không biết mẹ có ở đây không? Mình bị bắt, chắc mẹ biết rồi. Từ chiều đến giờ chắc mẹ khóc và lo lắng. Lượ muốn được trông thấy mẹ, nhưng lại không muốn mẹ đi vào cái vòng sáng kia. Lượ hồi hộp. Kia, cái dáng người mảnh khảnh thân yêu kia rồi. Mẹ đang bước từng bước chậm chạp, Lượ nhận ra mẹ, liền rướn người về phía trước. Đáng lẽ thì không nên kêu lên, nhưng rồi Lượ không thể nào làm chủ được mình, liền hét to:

- U ời, con đây!...

Một tên lính đẩy Lượ ngã dúi xuống sàn xe. Mẹ Lượ nghe tiếng kêu liền dừng lại và bà nhận ra tiếng con mình ở trên xe. Bây giờ thì dù trước lưỡi lê, súng đạn, bà cũng không sợ gì nữa, dù cho cả cái xe bọc sắt kia lao tới cũng không làm bà chùn bước. Chỉ có tiếng kêu của con trai và một nỗi đau đớn không tưởng tượng được giày vò lòng bà, lòng người mẹ, khi bà chợt đoán ra cái điều khủng khiếp là con bà đang nhận mặt người làng cho địch

bắt. Bà lao về phía xe. Một báng súng hất bà ra, nhưng bà vẫn xông tới và hét to:

- Bà con dân làng cả, con không được chỉ quàng chỉ xiên, không được làm nhục mẹ!

Bọn lính ngáng bà lại. Lượ nghe rõ tiếng mẹ. Trời ời, mẹ lầm rồi, không phải con đâu, không đời nào con làm cái việc nhục nhã ấy. Cái thằng phản bội đang ngồi trước mắt con đây này. Lượ kêu lên cho mẹ nghe, nhưng tiếng Lượ bị ngắt quãng. Bọn lính trên xe xô đến bịt miệng Lượ không cho Lượ nói. Tên cầm còi ra lệnh: - Câm cái mồm, mày còn kêu nữa, tao bắn ngay!

Chúng ấn Lượ vào góc xe rồi chúng lại tiếp tục công việc. Thằng cầm còi nóng ruột bảo Ê:

- Mày ngủ rồi hay sao, thằng chó chết! Từ nãy đến giờ, mày không nhận ra đứa nào nữa à?

Lượm đau đớn tủi cực, đôi mắt đờ dại nhìn ra trước mũi xe. Chợt Lượm lo sợ thấy Hoan và Húc đang đi tới. Đê thừa biết Hoan và Húc. Hôm nọ, Đê về lấy súng, Húc đã đưa tận tay Đê hai bắp ngô luộc. Thật là uổng phí hai bắp ngô! Lượm lặng người đi chờ đợi cái gật đầu và tiếng còi, y như đợi tiếng súng nổ vào ngực mình. Lượm muốn ghì cái đầu kia cho không thể gật được. Nhưng phút lo lắng đã qua, Hoan và Húc đã đi khuất vào bóng tối. Đê ngủ thật, hay

là đã biết hối cải? Rồi dân làng cũng đi qua hết cái luồng ánh sáng giết người đó. Đê có gật đầu ba lần, nhưng Lượm ngạc nhiên vì Lượm biết rõ ba người bị bắt này không phải là du kích mà là những người buôn lậu thường xuống Hà Nội lấy hàng về bán ở làng. Lúc cái xe quay về, Đê ghé sát vào tai Lượm rên rỉ: - Chú đừng giận tôi nữa, ba thằng ấy không phải là du kích đâu...

Đê gục đầu vào vai Lượm, Lượm thấy nóng ở vai. Anh ta khóc. Lượm chưa hiểu đây là những giọt nước mắt hối hận.

Chính hành động dũng cảm của Lượm, tiếng kêu của mẹ Lượm đã làm cho Đê suy nghĩ, và những phút cuối cùng đã biết dừng lại trước cái hố sâu thăm thẳm của con đường tội lỗi.

Chúng lại ném Lượm vào cái bể tối om ẩm ướt. Trong một giấc mơ nặng nề, Lượm thấy mình gục đầu vào lòng mẹ mà nói: "Con không bao giờ phản bội ". Ít hôm sau, chúng đưa Lượm và Đê về giam ở Bắc Ninh. Rồi Lượm không trở về nữa... Tổn thất đau xót đầu tiên của Đội là đã mất đi một cánh chim đầu đàn.

Đêm hôm đó anh Bát về làng gọi Hoan và Húc đến gặp anh trong một căn nhà nhỏ ở góc vườn nhà Thiết. Căn nhà này, bố con Thiết dùng để làm đồ mộc. ở góc vườn vừa mát mẻ lại đỡ ồn ào. Từ khi giặc chiếm làng, căn nhà được lưu giữ lại, bố con Thiết ra đây ngủ, và còn dùng làm nơi hội họp bí mật. Hai bố con Thiết đang đào một cái hầm ở dưới nền nhà thông ra luỹ tre. Đang họp, nếu có động thì trốn cũng dễ. Lúc anh Bát và Hoan đến thì Thiết và Húc đang ngắm nghía một quả lựu đạn.

Anh Bát nói:

- Sao các cậu lại nghịch cái của này?

Húc đưa quả lựu đạn cho anh Bát;

- Anh xem, lựu đạn đặc biệt đấy.

- Lựu đạn gỗ à?

- Vâng, Thiết làm đấy, anh thấy có y như thật không?

- Nhưng nó lại bằng gỗ.

Thiết nói:

- Giá bố em làm nghề thợ rèn thì hay hơn. Anh Bát nắm tay ba đứa cùng ngồi xuống.

- Lượ bị bắt, các cậu biết rồi chứ?

- Chúng em biết rồi. - Húc trả lời.

Anh Bát nói:

- Đó thật là một điều không may, một tin buồn đối với chúng ta.

Thiết nói nhỏ:

- Trong tổ em có cậu sợ.

Anh Bát hỏi:

- Còn các cậu thì sao?

- Sợ thì còn làm được gì. - Húc đáp rần rỏi.

- Đúng vậy. - Anh Bát tiếp: - Bọn giặc cốt làm cho chúng ta sợ và phải lùi bước. Các cậu có biết không, Lượ rất dũng cảm, rất đáng để chúng ta tự hào. Các anh biết có động nên đã cho người về lấy súng trước. Có một kẻ phản bội trong hàng ngũ chúng ta. Điều ấy mới thật

đáng buồn và đáng giận. Chúng ta phải hoạt động cẩn thận hơn nữa. Các cậu có nghĩ như thế không?

Hoan nắm lấy tay anh Bát, hỏi:

- Lượ có trở về được không anh?

Anh Bát định nói nhất định Lượ sẽ trở về, nhưng rồi anh lại không muốn nói dối:

- Hiện giờ thì chưa biết chắc được. Chúng ta phải bầu người thay thế, nếu Lượ trở về thì càng hay. Chúng ta đều mong Lượ trở về...

Nói vậy nhưng lòng anh cũng đang trĩu nặng. Lượ bị bắt là vì Đê, nhưng cũng còn vì những người được cử về chuyển kho súng không tìm cách báo được cho Lượ biết. Anh cũng đã điều tra để phác ra kế hoạch cứu Lượ, nhưng bọn địch đã chuyển Lượ đi rồi. Lòng anh đau xót, nhưng anh không muốn nói ra lúc này. Không khí lắng hẳn đi. Hoan, Húc, Thiết ngồi im, lòng các em đang nghĩ đến Lượ, nghĩ đến buổi họp ở lǎng Lòng Chảo, niềm vui thành lập đội chưa được bao lâu, và những gì sẽ xảy ra trong những ngày hoạt động sắp tới.

Không muốn không khí im lặng kéo dài, anh Bát liền nói: - Ta hoạt động, thế nào cũng xảy ra những tổn thất như thế, nhưng ta phải củng cố ngay, không thể dừng lại và lùi bước được. Một trong ba cậu phải thay Lượ.

Húc nói:

- Em bầu Hoan.

Thiết nói theo:

- Em đồng ý.

Anh Bát gật đầu :

-Bác Nhã và anh cũng đồng ý cử Hoan thay Lượ.

Hoan im lặng vì những ý nghĩ rối bời. Khi nghe Húc và Thiết bầu mình, Hoan vẫn thấy như chuyện đó không phải. Tình thương nhớ bạn choán hết tâm trí Hoan. Lượ sẽ trở về...

Khi thấy anh Bát nói ý kiến bác Nhã cũng vậy, và anh nhìn Hoan chờ đợi, Hoan đứng dậy, xúc động: - Em xin noi gương Lượ. Đội thiếu niên sẽ trả thù cho đội trưởng!

ánh đèn tù mù hắt lên những khoảng tối, sáng trên mặt Hoan. Húc và Thiết cũng đứng dậy, sát bên cạnh Hoan.

Anh Bát thấy mình được lôi cuốn vào không khí thiêng liêng ấy. Anh thấy trước mặt anh

không phải chỉ là ba chú bé nữa, mà là ba chiến sĩ, ba người đồng chí đáng tin cậy, sát cánh cùng anh chiến đấu cho sự nghiệp giải phóng quê hương. Anh tự hào và cảm kích:

- Đúng, chúng ta phải như vậy, dù phải hy sinh ta cũng không chùn bước. Các em thật xứng đáng với lòng tin cậy của đồng bào. Chúng ta mất một người, hai người, nhưng Đội thì không thể nào mất được.

Anh Bát về ngủ với Hoan. Hai anh em rì rầm bàn với nhau những công việc sắp làm. Hoan lại thấy náo nức vì những dự định, những say mê mới. Được nằm nói chuyện với anh Bát, Hoan thích thú nhưng cũng lo cho anh.

Anh Bát cười:

- Nằm bên đội trưởng, tớ còn lo gì, cậu không bảo vệ được tớ hay sao?

- Được chứ!

- Thế thì yên trí. Thôi khuya rồi, Hoan ngủ đi.

Hoan nằm co, lọt vào lòng anh Bát, hơi ấm ở ngực anh truyền sang. Hoan thở nhẹ rồi ngủ yên. Anh Bát ngồi dậy nhẹ nhàng, rón rén bước xuống đất. Anh vồ nhẹ vào lưng Hoan rồi lách cửa bước ra ngoài. Đêm nay anh phải trở về khu du kích.

Hoan cời trần xay lúa. Tiếng cối xay ù ù, gạo và trấu rơi bắn xuống nia như một trận mưa rào. Hoan lắng nghe tiếng xay thóc, thấy vui tai. Dần dần Hoan tưởng như cái cối xay vẫn tự quay lấy mà không cần sức đẩy của đôi cánh tay nữa. Hoan nhắm mắt lại. Những người, những việc cũng lần lượt quay trong đầu Hoan như đèn kéo quân. Từ ngày Hoan làm đội trưởng đã có biết bao nhiêu việc bận rộn và khó khăn, bao nhiêu điều phải suy nghĩ đến nát óc ra và những nỗi lo âu sợ hãi, nhưng cũng có bao nhiêu điều hứng thú say mê. Bây giờ Đội đã có mười tám đội viên chia làm ba tổ. Hoan thôi tổ trưởng và Phát làm thay. Tổ của Phát thêm Lâm và Thư. Thư là một trong năm nữ đội viên của Đội. Chỉ huy cả 3 tổ không phải là một việc dễ dàng nữa. Hoan càng thấy rõ trách nhiệm của mình. Niềm vui cũng khác trước, nỗi lo cũng khác trước. Ngoài ba tổ ra lại còn những đội viên làm công tác đặc biệt và chỉ liên lạc thẳng với Hoan. Bao nhiêu công việc khá phức tạp đó khiến cho Hoan luôn luôn phải nghĩ đến, và giờ đây trong tiếng xay lúa

ù ù, những người, những việc lại hiện ra lần lượt nối tiếp nhau, ràng rịt với nhau.

Cối xay lúa đang quay đều, bỗng Hoan thấy chùng tay lại, vội mở choàng mắt. Thuộc

đã đứng ngay trước mặt, tay đang túm tràng xay giữ lại.

- Cậu vừa xay vừa ngủ à.

Hoan lắc đầu và mỉm cười hồn nhiên:

- Mà đi đâu cũng như con chuột nhắt ấy!

Thuộc láu táu:

- Có việc tớ cần phải hỏi cậu đấy, Hoan ạ.

- Việc gì thế? Sao cậu cứ chạy bừa vào đây. Có khi công việc hỏng bét vì cái tính láu táu của cậu.

Thuộc bực mình:

- Tớ đã làm hỏng những việc gì? Tớ tiếc vậy! Hoan nắm lấy cánh tay Thuộc:

- Thôi đừng dối nữa, tớ nghe đây.

Hoan kéo Thuộc cùng ngồi xuống căng xay. Thuộc định nói nhưng chợt nghĩ ra:

- Hai đứa cùng xay, tớ sẽ nói.

Hoan hiểu ý:

- Mà vẫn là thằng láu. Nào, xay đôi.

Cái cối xay lại ù ù. Cơn mưa gạo lại đổ ào ào xuống nia. Thuộc nói một hơi:

- Có một việc phải làm ngay. Có hai thằng lính gốc Ma-rốc đang chặn một đàn bò. Bò béo nây. Cả thầy có... hai lần bốn là tám con. Chúng nó ăn cướp được trong trận càn, mới đuổi về. Chúng đang chặn ở bãi cỏ đầu làng ấy! Chúng tớ đã nghĩ cách cứu đàn bò thoát khỏi tay giặc. Chúng tớ bàn đã chán ra mới nghĩ được một mưu mẹo rất hay như thế này.

- Thuộc dừng xay, ghé sát vào tai Hoan nói thầm thì một lát, rồi Thuộc nói to hơn: - Đấy, cậu thấy được không? Chao ôi, đàn bò ở trong tay giặc cũng chẳng sung sướng gì đâu. Nước mắt nước mũi chúng cứ chảy ra ròng ròng, thỉnh thoảng lại rống lên thảm thiết. Cậu tưởng chúng là bò thì không biết gì đấy à? Nói ngu như bò là nói láo! Không làm ngay thì chiều nay bọn nó xơi tái mất.

Giá như trước đây thì Hoan sẽ reo lên và tán thành ngay những việc làm như thế. Nhưng lúc này Hoan phải suy nghĩ cẩn thận. Thấy Hoan vẫn im lặng, Thuộc nói:

- Thế nào, cậu còn tính toán cái gì nữa?

Chỉ cần cậu đồng ý là chúng tớ làm ngay. Sao dạo này cậu có vẻ điệu bộ thế Hoan? Lúc nào cũng trầm ngâm suy nghĩ...

Hoan không để ý đến câu nói có ý châm biếm của Thuộc. Hoan hỏi:

- Việc này cậu Phát đã biết chưa?

- Chưa, tớ tìm nó nhưng chẳng thấy nó đâu mà việc lại gấp. Mà tớ vẫn không hiểu tại sao cậu lại không làm tổ trưởng nữa. Có ai cách chức cậu đâu.

Việc Hoan được cử làm đội trưởng, các đội viên không biết, vì để giữ bí mật. Hoan nói: - Việc đó chẳng quan hệ gì, cậu Phát cũng như tớ. Có phải cậu Phát đi vắng không?

- Tớ nói dối làm gì, nếu gặp nó thì chúng tớ đã làm rồi! Nó thì nó ưng ngay tức thì. Bọn tớ có kỷ luật nên phải đến hỏi ý kiến cậu đấy.

Hoan cũng lây cái hăm hờ của Thuộc, bị cuốn hút vì những việc làm thích thú kia. Hoan thấy tiếc là mình không được cùng làm công việc ấy. Hoan gật đầu. Thuộc chạy vụt đi khiến Hoan không kịp dặn dò thêm vài câu như: "Mình tin tưởng các cậu" hoặc "Vì danh dự của Đội, hãy làm cho ra trò nhé", những câu mà khi các anh lớn giao công việc cho Hoan xong thường nói.

*

* *

Thư quảy một gánh hàng giải khát đi về phía đầu làng. Một đầu hơn chục chai bia và nước chanh, một đầu mấy cái cốc, vài lọ kẹo và thuốc lá. Chiếc đòn gánh nhún nhảy trên vai Thư theo nhịp đi uyển chuyển như múa. Thư đã sớm mang dáng dấp quen thuộc của những cô gái Đình Bảng, vừa có cái vẻ tăn tảo đảm đang, lại vừa nhẹ nhàng thanh thoát. Tuy mới được kết nạp vào Đội, nhưng Thư đã có ý thức về những công việc của mình. Thư vừa nhô ra khỏi lũy tre phía đầu làng, Thuộc đã chạy lại đón lấy gánh hàng, mắt nhấp nháy:

- Chào cô bán hàng, cho tôi mua một "bia".

- Đưa tiền đây!
- Uống xong sẽ trả, làm gì mà hắc bọ xít thế?
- Tiền trao cháo múc, các cậu quen uống quýt, tớ chả chơi.
- Thôi đi cô. - Thuộc vừa nói vừa nhót lấy một chai bia và chạy vụt về phía hai tên lính da đen đang chặn bờ.

Thư liền tru tréo:

- Ai đấy, bắt hộ tôi thằng ranh con, hắc ăn cướp bia của tôi!

Thư vừa kêu vừa quảy gánh chạy theo. Hai tên lính quay lại đứng lúc Thuộc chạy đến. Một đứa đứng dậy túm ngay lấy Thuộc một cách dễ dàng. Thư chạy đến nơi, đặt gánh xuống đứng thờ, và trở đầu đòn gánh gõ vào đầu Thuộc. Thuộc vừa giơ tay lên đỡ đòn, vừa đưa chai bia mở nút lên miệng tu ừng ực. Tên lính giật lấy cái chai. Thư ra hiệu cho hai tên lính hiểu là Thuộc chưa trả tiền. Tên lính nhăn hàm răng trắng nhởn vỗ vào túi:

- Tiên... đại (tiền đây).

Chúng ngồi xếp xuống cạnh gánh hàng. Thư mở chai bia rót ra cốc đưa cho chúng. Chẳng hiểu chúng khát nước tự thuở nào, bụng chúng như cái thùng thủng đáy. Hai thằng uống liền một lúc sáu chai, rồi bảy chai. Chúng thi nhau nốc, rồi thò tay khoắng lọ kẹo. Chúng đốt

thuốc lá hút rồi cười nói với nhau khoái chí. Một thằng cầm dở miếng kẹo rồi đút chỗ còn thừa vào miệng Thư, mắt hấn trợn tròn. Thư rùng mình gạt tay hấn ra, hấn liền túm lấy tay Thư rồi cười khanh khách.

Thuộc đã biến từ lúc nào. Ngoài kia, đàn bò cứ đi dần, xa mãi và khuất vào ruộng lúa.

Thư chia tay ra tỏ ý đòi tiền, trong lòng vô cùng hồi hộp. Hai thằng lắc đầu, lộn túi quần ra cho Thư xem. Trong cái đáy túi bắn thiu của chúng bay ra mấy cái lông gà. Một đứa nhặt lấy thối phù phù, cái lông gà bay liệng. Thư cúi đầu ngồi lặng đi. Một thằng lấy tay nâng cằm Thư lên cười. Cặp mắt trắng dã của hấn hấn những tia đỏ. Thư nhẩn nại thu xếp gánh hàng cho đến lúc liếc mắt không thấy đàn bò đâu nữa mới đứng dậy giả bộ mếu máo gánh hàng đi. Khuất vào lũy tre, Thư vẫn còn nghe những chuỗi cười rợn tai. Thư chạy miết, như muốn bứt khỏi cái cảm giác nặng nề. Về đến nhà, Thư chạy vào bếp ngồi khóc. Không phải Thư tiếc vì lỗ vốn, không phải Thư sợ hãi, mà vì Thư thấy ghê tởm, căm giận.

Buổi chiều, người làng thấy hai tên lính da đen. Tên cao ngọc nghếch khoác súng thất thểu vừa đi vừa khóc:

- ối pò ơi...! ối pò ôi...!

Chúng nó khóc thật, làm ai trông thấy cũng phải bưng miệng cười. Bọn chỉ huy bắt chúng phải đi tìm cho được đàn bò, nếu không thì vào ngồi tù. Đến chiều tối, một thằng liều mạng mò xuống cánh đồng tận gần làng Lòng Chảo để tìm bò. Bất ngờ, từ sau một cồn đất, hai người nhảy ra chĩa súng hô:

- Giơ tay lên!

Còn một đứa sợ đến phát rồ. Sáng hôm sau, hấn cầm một cái roi đứng ở cửa chợ, cứ mỗi người đi qua hấn lại vụt một roi và hỏi:

- U lơ bớ? (Bò ở đâu?)

Thuộc cũng bị hấn quất một roi. Vụt người ta chán hấn lại ngồi xuống khóc:

- ối pò... ơi!

Hấn cứ rống lên như vậy cho đến khi có hai tên lính khác đem súng ra dẫn hấn về. Chắc có lẽ ngồi tù hấn sẽ nghĩ ra nhiều điều về cái số phận làm lính đánh thuê của hấn.

Chiều, rồi tối, Thư qua nhà Lâm, nhưng Lâm vẫn chưa về. Trong lúc Thư giữ chân hai tên lính thì Lâm và Thuộc đuổi đàn bò đi. Thư bồn chồn lo lắng, không hiểu đàn bò ra sao. Thư mong Lâm nhiều lắm. Trong tổ, Thư nể Phát và mến Lâm hơn cả. Hàng ngày dù bận làm gì, Thư cũng tìm cách gặp được Lâm một lần. Gặp nhau chỉ mỉm cười với nhau, nhiều khi chẳng nói với nhau một câu nào. Nhưng sau đó Thư lại vui làm sao. Thư muốn cười, muốn hát, nhìn bụi cây, lá cỏ cũng thấy thân thuộc mến yêu. Giờ đây mong mãi chưa thấy Lâm về, Thư lo ngại bồn chồn. Mãi chiều hôm sau, khi Thư về nhà, vừa

đặt quang gánh xuống thì Lâm xuất hiện bất ngờ như vừa từ trên mái nhà rơi xuống đứng trước mặt Thư. Thư kêu lên mừng rỡ:

- Anh Lâm! Công việc thế nào?

Từ nãy đến giờ Lâm vẫn đứng yên nhìn người bạn gái. Nghe Thư hỏi, Lâm trả lời sôi nổi:

- Thành công. Mấy chú bò ngoan ngoãn quá... Các anh ấy thích lắm, hết lời khen chúng mình. Tôi có kể chuyện Thư bán hàng... Công Thư to nhất đấy!

Thư lắc đầu, bậm môi bẽn lễn:

- Đâu phải mình em...

Lâm vẫn sôi nổi:

- Lại còn tóm được một chú bò đen nữa là chín.

- ở đâu anh?

Lâm cười phá lên:

- Cái thằng lính uống bia của Thư ấy mà.

Hắn mò mãi xuống gần khu lãng để tìm bò. Du kích trông thấy. Thế là tóm ngay, với cả một khẩu súng nữa mới hay chứ!

Thư kể chuyện thằng lính đứng ở cổng chợ buổi sáng cho Lâm nghe. Cả hai cùng cười đến chảy nước mắt. Lâm hỏi:

- Chúng nó uống mất bao nhiêu bia?

- Mất bảy chai, thằng Thuộc một chai nữa là tám, chưa kể kẹo và thuốc lá. Chúng nó chẳng trả đồng nào.

- Thế thì lỗ vốn to rồi.

- Em bắt anh trả chứ. - Vừa nói Thư vừa mỉm cười nhìn Lâm.
Lâm lần tay vào trong áo rút ra mấy tờ giấy bạc, vờ như chợt nhớ ra:

- Thư ạ, các anh ấy gửi tiền cho Thư đây này.
Thư nhìn Lâm ngạc nhiên, khiến Lâm đỏ mặt:
- Anh tưởng em bắt anh trả tiền thật đấy
à? Ồ, sao lại thế hả anh? Tám chai bia đổi tám con bò là lãi lắm rồi, em đã hết vốn đâu.

- Nhưng tiền các anh ấy gửi về trả Thư thì Thư phải cầm lấy. Thư không lấy thì phải đem xuống mà trả lại.

Thư từ chối:

- Anh nhận của các anh ấy thì mặc anh, em không biết đâu. Với lại, - Thư nhìn thẳng vào mặt Lâm: - anh là anh nói dối em đấy. Em hỏi anh nhé. - Thư bật cười. - Tại sao các anh ấy lại biết chúng nó uống quít bia của em mà gửi tiền về trả nào?

Lâm ấp úng không nói được...

- Đấy, anh đừng tưởng cái Thư ngốc nghếch đâu. Lần sau anh đừng nói dối nó nữa nhé. Em sẽ giận đấy! Tiền này là của anh, anh vẫn cất trong túi áo trong đấy mà!

Lâm thành thật hỏi:

- Sao Thư biết?

- Ồ, thế em mới tài chứ, em cũng biết làm công tác điều tra bí mật chứ. Em còn biết anh để dành món tiền này làm gì nữa cơ.

- Thư nói xem nào?

- Mua bút máy.

Thư nói đúng. Từ lâu Lâm ao ước có một cái bút máy để đi học cho tiện. Nhưng cũng từ lâu Lâm chán cái trường học của địch, ghét cay ghét đắng lão Tuấn cận thị đánh học trò như két. Lâm đã định bỏ học như Phát và Thuộc. Nhưng bây giờ lại khác, Lâm có nhiệm vụ ở lại trường theo dõi tình hình, tìm những học sinh tốt tuyên truyền vào Đội. Nhất là xem bọn chúng dạy dỗ và nói những gì ở trường để ta biết mà đối phó lại. Công tác đầy trách nhiệm này làm cho Lâm chịu đựng được những buổi học buồn tẻ. Lâm không dùng tiền mua bút nữa. Lâm nghĩ để tiền đấy có thể dùng vào việc khác có lợi hơn, và hôm nay Lâm đưa số tiền ấy cho Thư.

Lâm nói:

- Thư đoán đúng. Nhưng bây giờ tôi chả cần đến bút nữa đâu, Thư cầm lấy làm vốn buôn. Vốn buôn này là để hoạt động chung cho Đội, chứ có phải riêng của Thư đâu mà Thư không nhận.

- Anh Lâm vừa nói dối lại nhiều lý lẽ. Anh cất tiền đi, bao giờ cần em sẽ lấy. Thôi, anh đừng nói chuyện tiền nong ấy nữa, em không thích đâu. à, em có bánh đây, anh ăn nhé. -Thư lấy mấy cái bánh đưa cho Lâm.

- Thôi Thư ạ, tôi về đây.

- Sao vội thế anh?

- Có việc phải làm.

Thư đi với Lâm ra cổng, dặn nhỏ:

- Anh Lâm, phải cẩn thận anh nhé!

ít lâu nay thằng Thạo xóm Đình đã thay đổi hẳn. Không còn là thằng Thạo lem luốc, lúc nào cũng lật đật lật đặt nữa. Người ta không còn nghe mụ lý Bài réo tên Thạo chửi như hát hay nữa. Thạo không còn mặc chiếc quần đùi nâu vá mụn trắng. Thạo đang đi kia, diện một bộ cánh khác hẳn. Chiếc áo sơ mi vải xanh óng, chiếc quần soóc ka-ki màu cứt ngựa. Nom Thạo cũng bảnh trai. Thạo đi nhàn nhã, hai tay đút túi quần, nện gót giày xuống đường, miệng huýt sáo vang: *la là la la...*

Một bọn trẻ trông thấy Thạo liền phụ họa:

- La là la lá... thềm ăn thịt cá,
- La là lá lây... nó đi theo Tây.

Thạo lờ như không nghe thấy, cúi đầu bước nhanh. Từ ngày lý Bài đưa Thạo vào làm bồi cho tên quan hai Lơ Rát, Thạo thường bị bọn trẻ chế giễu khinh bỉ ra mặt. Người lớn cũng vậy, nhưng phần nhiều là họ không thèm để ý đến Thạo vì trước kia Thạo làm đầy tớ cho lý Bài thì bây giờ làm bồi cho Tây cũng thế thôi. Trái lại, có đôi người lại khúm núm, trông thấy Thạo lại "chào cậu", "chào thầy". Tất cả những thái độ trên đều làm cho Thạo đau khổ và càng ngày càng thấy rõ đây là khó khăn trong công việc mà trước kia Thạo không ngờ tới. Lòng ham mê công việc mạo hiểm nhiều khi không lấn át nỗi đau khổ vì bị bạn bè khinh bỉ, bị cô độc lẻ loi. Hôm nọ, Thạo tìm đến gặp Hoan, mặt ỉu xiu:

- Cho tớ làm việc khác, tớ không chơi cái trò này nữa.

Hoan nói:

- Việc cậu làm không phải trò chơi. Cậu đã nói câu đó lần thứ tư rồi đấy.

- Nhưng chúng nó làm dữ quá, chúng nó dọa ném cứt vào mặt tớ!
- Chúng nó làm thế thì cậu càng dễ hoạt động chứ sao?
- Đã đành thế, nhưng tại sao tớ lại không được làm việc như các đội viên khác, ta một bên, giặc một bên rõ ràng, chứ không lẫn lộn như tớ.

- Thạo ạ, thế cậu cũng thừa biết là việc làm của cậu rất có ích cho công việc chung. Tin cậu, mới chọn cậu làm việc ấy. Công việc của cậu rất quan trọng đấy, cậu đừng bụng suy nghĩ về những công việc ấy đi, đừng để ý những chuyện lật vạt vô ích.

- Chính vì không nói cho mọi người biết được nên tớ lo không biết đến bao giờ mới rửa sạch được tiếng xấu.

Hoan nắm tay Thạo thân mật:

- Cậu làm rồi! Cậu có làm việc xấu đâu.

Đến khi hoàn toàn giải phóng, mọi người sẽ biết rõ cậu, rồi chúng nó sẽ xin lỗi cậu. Chúng mình đã hứa là công việc của Đội giao thì dù khó khăn nguy hiểm mấy cũng làm kia mà.

- Nói thế chứ tớ có bỏ việc đâu, vì bỏ việc của Đội thì tớ thật sự là một thằng bồi thôi. Tớ phàn nàn với cậu để cậu biết, mỗi khi có người khinh bỉ chế giễu tớ, tớ cứ thấy gai người lên!

Hoan cười:

- Cậu khôn ngoan mà vẫn ngốc. Thạo ạ.

Mỗi lúc như thế thì cậu phải nghĩ là có phải cậu theo Tây đâu. Những đứa bên ngoài xôn xốt yêu làng yêu nước mà bên trong lại lén lút làm tay sai cho giặc mới đáng khinh ghét chứ.

Nghe Hoan nói, đôi mắt trong sáng của Thạo ánh lên. Hoan rất yêu cặp mắt đáng tin cậy đó của bạn.

Hôm nay thì Thạo bỏ mặc những lời khinh bỉ, chế giễu của bọn trẻ. Thạo đang rất nóng lòng đến gặp Hoan vì có một tin quan trọng. Thấy Thạo đến đột ngột, Hoan ngạc nhiên. Thạo nói ngay:

- Việc cần lắm, liên lạc bằng hòm thư sợ không kịp nên tớ phải đến gặp cậu. Sáng mai địch đi càn ở khu du kích ta. Chúng nó sẽ đi rất sớm. Cậu làm thế nào báo xuống dưới ấy ngay bây giờ mới kịp. - Thạo vén quần lên, ở bắp đùi có ghi giờ, quân số của trận càn. Thạo xọc ngón tay qua cái túi quần rách. - Tớ phải làm thế này đây. Ngồi trước mặt chúng mà tớ vẫn điềm nhiên ghi được.

Hoan nhìn Thạo chăm chú:

- Tin này quan trọng lắm, tớ sẽ báo ngay.

Thạo lại ung dung rút tay vào túi quần, nện gót giày trên đường về. Thạo thò tay qua chỗ rách ở túi quần xóa những chữ ghi ở bắp đùi. Thạo vui sướng vì vừa báo được một tin quan trọng, chốc lát tưởng như mình đang đi trên con đường làng tự do.

Bố Thạo là em họ lý Bài, điều đó chỉ khiến cho lý Bài dễ dàng "càng quen càng lèn cho đau". Hai bố con Thạo làm thuê cho lão lý. Hai bố con ngủ ở một căn nhà xép cạnh chuồng trâu để canh giữ trâu cho nó. Thạo nhớ hồi đó có nhiều đêm không dám ngủ vì nghe người ta nói nếu ngủ quên thì muối sẽ khiêng đi mất. Muối ở đây còn nhiều hơn trấu xay. Thạo lớn lên ở cái xó chuồng trâu ấy. Mẹ Thạo chết sớm. Bố Thạo cũng ốm chết. Số phận Thạo tưởng đâu cột mãi vào nhà lý Bài, như con trâu mà hàng ngày Thạo vẫn cột ở cái cọc cạnh đồng rơm. Thường trâu cọ vào cái cọc đã lên nước bóng loáng. Nhưng cái cọc ấy chỉ giam được con trâu chứ không giam được Thạo. Từ khi bố Thạo chết, lý Bài thuê anh Bát vào làm. Anh coi Thạo như em ruột của mình. Rồi anh bỏ nhà lý Bài đi hoạt động cách mạng, nhưng không quên Thạo. Thạo được anh giới thiệu với Hoan cho vào Đội. Cái hôm vào Đội, Thạo nói buột ra một ý nghĩ nung nấu từ lâu: "Tôi sẽ đốt nhà lý Bài!".

Anh Bát đang tìm cách để đưa Thạo ra khỏi nhà lý Bài thì có một việc xảy đến. Thằng quan hai Lơ Rát cần một đứa làm bồi. Hẳn bảo lý Bài tìm cho hẳn. Lão liền đưa Thạo đến. Tất nhiên, các vàng lão cũng không dám đưa một đứa mà lão không biết rõ tông tích. Lão nghĩ rằng cái thằng Thạo mồ côi không còn chỗ dựa ắt hẳn phải nghe lời lão mà hầu hạ các quan. Lão nói với Thạo rằng đấy là điều vinh hạnh. Và sự lựa chọn ngu xuẩn của lão lại có lợi cho ta. Khi vừa được biết tin đó, Thạo cuống cuống lên và đến gặp Hoan. Anh Bát được biết tin ấy liền về gặp Thạo. Hai anh em nói chuyện với nhau một buổi, và sau đó Thạo đi làm bồi cho tên quan hai. Thạo khô ngô, nhanh nhẹn. Chỉ ít lâu, thằng Lơ Rát đã mến Thạo. Thạo luôn luôn được ở bên cạnh hẳn. Hẳn chiều Thạo và còn giục Thạo học tiếng Pháp. Điều đó một phần do Thạo đã khéo léo đóng vai kịch của mình, một phần do tên quan hai kia thường cảm thấy cô độc buồn tẻ. Khi Thạo đã kha

khá tiếng Pháp, hẳn còn tâm sự với Thạo nữa. Đây là điều kiện hết sức thuận lợi cho công tác của Thạo. Thạo là một đội viên công tác đặc biệt, chỉ liên lạc riêng với Hoan. Các đội viên khác không biết. Một hôm, Phát bảo Hoan:

- Thế nào tớ cũng phải đón đường nện thằng Thạo một trận. Hẳn đã thành con chó điên đồ Tây rồi.

Hoan nghiêm khắc gạt đi:

- Mày tức gì nó! Nó bắt buộc phải làm thôi. Đánh nó thì có khó khăn gì. Đây không phải là công việc của Đội đâu. Mày nhớ lấy điều ấy, và bảo cả những đội viên trong tổ mày nữa, nhất là thằng Thuộc.

Từ tình mơ, địch đã dàn quân trước mặt khu du kích. Lính địch lố nhố khắp cánh đồng. Chúng nó tiến quân hết sức im lặng, bí mật, tưởng như đoàn quân ma từ dưới âm ty địa ngục vừa trỗi lên. Chúng định mở một trận càn bất ngờ để tiêu diệt lực lượng ta ở khu du kích. Đây là trận càn qui mô đầu tiên của chúng kể từ khi chúng chiếm đóng Đình Bảng. Chúng chuẩn bị khá chu đáo. Trận càn do tên quan hai Lơ Rát chỉ huy. Chúng muốn nhổ bật cái gai lâu nay vẫn cắm vào mắt chúng nhức nhói. Nhưng chúng không giữ được thế bất ngờ nữa. Từ chiều hôm qua, Lâm đã được giao cho việc đem tin xuống khu du kích. Suốt đêm hôm qua ở đây đã chuẩn bị sẵn sàng. Nhân dân cất giấu thóc lúa, đuổi trâu bò và gồng gánh tạt lánh sang khu bên. Du kích chuẩn bị chiến đấu: súng đạn, hầm hố, công mìn sẵn sàng.

Trời rạng dần. Một tiếng nổ lớn rung lên mở đầu cho trận tấn công của địch. Các cỡ súng cối bắn vào làng chuyển dần từ ngoài vào trong. Những cột khói, cây lá, nhà cửa tung lên và lửa bắt đầu bốc cháy. Mặt đất dường như cũng rung chuyển. Chỉ có vầng mặt trời vẫn đường hoàng nhô lên tung ra luồng ánh sáng chói lọi. Làng xóm kiên nhẫn, gan dạ chịu đựng sự tàn phá không thương tiếc của những loạt đạn nổ. Sau một hồi bắn phá, tiếng nổ tạm dừng. Còn lại là lửa khói, mùi thuốc súng, và những cành lá xơ xác ngổn ngang. Ngọn lửa cháy ban ngày đỏ rực như máu, khói ùn ùn đen kịt. Giặc bắt đầu thận trọng tiến vào làng. Chúng giương súng từng hàng, từng mũi tiến vào. Gần đến rìa làng, chúng bắn các cỡ súng nhỏ, nhưng làng xóm vẫn yên lặng. Sự yên lặng đó không phải là điều mong muốn của chúng. Kẻ cướp cũng có kinh nghiệm của kẻ cướp. Chúng mong rằng trong trận càn bất ngờ này thì cảnh tượng làng xóm phải hỗn loạn: nào tiếng khóc, tiếng trâu lồng, tiếng kêu la và cả tiếng súng chống lại. Đằng này vẫn im ắng như tờ. Điều đó làm cho tên Lơ Rát giáo quyết lo ngại. Như con chó nhe răng hùng hổ nhảy vào người ta, nhưng người ta đứng im thì nó sợ. Vẻ hí hửng trên khuôn mặt trắng trẻo của Lơ Rát mất đi, đôi mắt hẩn loáng nét lo ngại

và hấn lên những tia hung ác. Hấn tin vào lực lượng của hấn nên vẫn thúc quân tiến lên, càng ngày càng gần vào cái khu xanh đầy bí mật kia. Và đây, im lặng đã trả lời chúng. Loạt súng đầu tiên của du kích nổ giòn giã. Hỏa lực tập trung vào mũi tấn công chính của địch. Những tên lính hùng hổ đi đầu đang nghĩ về sự may mắn nhanh chân vor vét của cải, đã ngã vật xuống ruộng.

Cuối cùng, chúng nó cũng vào được trong làng, nhưng làng xóm đã vắng tanh vắng ngắt. Du kích đã biến đi hết. Chúng vừa tức tối lại vừa lo sợ. Chúng chia quân đi các ngả tìm hầm bí mật, thỉnh thoảng lại dội lên một loạt súng bắn bâng quơ để giữ vững tinh thần. Chúng kêu gọi du kích đầu hàng. Ta trả lời chúng bằng những phát súng lẻ tẻ nhưng rất trúng đích. Một số tên sụp hầm chông la rống lên.

Đêm hôm qua, Lâm đem tin xuống và xin ở lại khu du kích để được tham gia chiến đấu. Lúc chiến đấu, Lâm nằm cạnh một anh du kích. Lần đầu tiên Lâm được bắn súng. Trước kia Lâm có tập nhưng chỉ tập bắn không có

đạn. Phát đầu tiên Lâm nhắm mắt lại, báng súng giật thúc vào vai đau nhói đến nỗi Lâm tưởng mình bị thương. Phát thứ hai Lâm không nhắm mắt nữa. Liếc mắt nhìn anh du kích nằm bên cạnh xem anh có cười mình không. Anh ấy có cười Lâm đâu, mà lại nói với Lâm như là nói với một người bạn chiến đấu: - Nhắm cho trúng kẻ thù mà bắn, Lâm ơi!

Trong những lúc tạm dừng, Lâm nhặt vỏ đạn đút túi. Thú biết mấy, chính những viên đạn này bọn Lâm đã lấy của giặc, bây giờ lại bắn vào đầu giặc. Đem về cho các bạn ở nhà xem, chúng nó sẽ thấy mình đã trở thành một người du kích thật sự. Thử chắc vừa lo vừa mừng. Còn thằng Thuộc sẽ lồng lên vì ghen tị. Thằng Phát cử mình đi, chắc nó đã nghĩ đến việc cho mình được tham gia chiến đấu. Chuyến này về phải kể lại tỉ mỉ cho nó nghe...

Khi địch vào làng, mọi người đều rút xuống hầm bí mật. Lâm xuống cái hầm bên cạnh bờ ao. Ngồi một mình trong hầm tối, Lâm thấy sợ. Lâm ước: giá có một anh du kích bên cạnh hay là thằng Thuộc ở đây mà tán với nhau thì thú vị biết mấy. Lâm dựa súng vào vách hầm, trong bao đạn còn lại ba viên. Một quả lựu đạn Lâm vẫn đeo bên hông. Lâm thấy ngạt thở và buồn vì không có việc gì làm.

Lâm liền móc túi lấy vỏ đạn ra xem, và xóc chúng trong bàn tay kêu lên thành những tiếng xúng xoảng.

Lâm không biết rằng trong lúc này có cả Hoan cũng đang ngồi trong một cái hầm bí mật gần hầm của Lâm. Hôm qua, sau khi đã cử Lâm đi, Hoan đến hòm thư lại nhận tin thêm về trận càn do Thạo đưa ra. Hoan tự tìm mọi lý lẽ để cho rằng việc mình đi đưa cái tin này xuống khu du kích là đúng nhất. Từ lâu Hoan ao ước được chiến đấu thực sự. Đến khuya Hoan mới đi. Trên đường đi lại xảy ra một chuyện hết sức bất ngờ và thú vị.

Địch tăng cường canh gác các ngã ra vào làng. Chúng muốn giữ cho trận càn được bí mật. Hoan phải đi vòng, dựa vào mấy cái bờ ao bèo ở xóm Bà La rồi luồn ra ngoài. Đèn pha của địch thỉnh thoảng vẫn quét ở rìa làng. Hoan nép mình bò theo bờ ruộng. Trời tối lắm, ở giữa cánh đồng mà bóng đêm cũng đen thăm thẳm. Sương đã rơi từ bao giờ ướt đầm những bờ cỏ, và từ đâu xa lắm vọng lại những tiếng rì rầm như tiếng người nói chuyện. Lúc đầu Hoan không để ý, nhưng dần dần cái tiếng ấy đập rõ vào tai Hoan. Hoan ngạc nhiên lắng nghe và nhận ra được những tiếng ấy. Đây là tiếng những con cá đang sùi bọt, tiếng con cá đớp mồi, tiếng lá lúa nhẹ nhàng cọ vào nhau, và những chú dế ở cái cồn đất kia thi nhau ran lên cái điệu hát quen thuộc vừa vui vừa buồn của chúng. Tất cả gọi lại những đêm Hoan chăn trâu ngoài đồng, dội lên những rung cảm tha thiết trong tâm hồn trong trẻo của

Hoan. Trong phút chốc, Hoan nằm im lắng nghe, lòng khoan khoái dễ chịu. Bỗng Hoan ngửi thấy mùi thuốc lá thơm. Một phản ứng nhạy bén khiến Hoan nằm ép hẳn người xuống. Có địch. Chúng nó đi tuần hay là phục ở đâu đây để tóm mình? Không có lẽ! Chúng chẳng ngu dại đến thế đâu. Về việc rình mò thì chúng nó tinh ma lắm. Nhưng mùi thuốc lá lại sức lên, rất gần. Trời tối thế này, thằng địch có gan cóc tía cũng không dám mò đi chơi ở ngoài đồng. Hay là người mình, anh du kích nào lại hứng chí lên mà hút thuốc? Hoan nhòm dậy quan sát. Một chấm đỏ lập loè ở góc ruộng sau một mô đất cỏ mọc um tùm. Chấm đỏ vụt sáng lên rồi lại tắt. Hoan lờ mờ trông thấy một thằng Tây đang ngồi hút thuốc lá. Lạ quá! Hắn ngồi làm gì? Hoan nảy ra ý nghĩ táo bạo: bất ngờ tóm cổ hắn. Nhưng nhớ đến việc quan trọng mình đang làm, Hoan đành nén cái ý định kia đi và bò

vòng ra, tránh hấn. Điều thuốc lá vụt tắt và hấn trườn lại phía Hoan như một con rắn. Hấn nói khẽ:

- Nằm im!

Hoan giật mình định chạy, nhưng không kịp, hấn đã tóm được Hoan. Hoan đang nghĩ cách đối phó với hấn thì hấn nói bập bẹ:

- Du kích hả?

Hoan im lặng. Hấn ghé vào tai Hoan:

- Tôi ra hàng, đưa tôi đến du kích!

Hoan nghi ngờ:

- Tôi không biết.

Hấn nói một thôi dài, Hoan không nghe rõ lắm. Hấn nhắc lại mãi là hấn ra hàng, cuối cùng hấn trao cho Hoan một khẩu súng lục. Hấn nói vội vã: - Tin tôi đi, tôi ra hàng du kích. Du kích tốt lắm!

Cầm khẩu súng trong tay, Hoan thấy có thể tin hấn được. Hoan bảo hấn bò trước. Hấn ngoan ngoãn nghe lời Hoan. Ra đến giữa đồng. Hoan bảo hấn đứng dậy. Hoan tin được hấn rồi. Hoan đưa hấn xuống khu du kích.

Người hàng binh đó tên là La-vây. Anh ta giác ngộ, thấy rõ bộ mặt bản thù của bọn thực dân Pháp trong cuộc chiến tranh xâm lược tàn ác này. La-vây muốn sang hàng ta nhưng không biết liên lạc bằng cách nào. La-vây nảy ra ý định ngộ nghĩnh là chuồn ra đồng ngồi hút thuốc lá để cho du kích biết. Anh ta đã ngồi hai đêm liền, hút hết gần hai bao thuốc lá thơm, và đêm nay mới gặp Hoan. Sở dĩ La-vây nóng ruột vì biết sắp sửa phải đi càn vào khu du kích. La-vây muốn đem tin này đi. Khu du kích lại biết thêm được một số tin tức về trận càn. Chuyển đi của Hoan được một công đôi việc. Điều thú vị nhất là lần đầu tiên Hoan được cầm trong tay một khẩu súng lục thật, không phải là khúc gỗ bôi nhọ nời như hôm đến nhà lý Bài. Hoan ở lại khu du kích và tham gia chiến đấu. Hoan ở phía khác nên không gặp Lâm và giờ đây Hoan cũng đang ngồi dưới hầm ôn lại cuộc chiến đấu vừa rồi.

Lâm đã quen dần không khí trong hầm. Qua lỗ thông hơi nho nhỏ, một luồng ánh sáng lờ mờ rọi vào. Vách hầm ẩm ướt và không được phẳng phiu. Những tiếng nổ đã im bật. Trong hầm chỉ còn tiếng ù ù thoang thoang, trầm trầm. Lâm thấy bứt cô đơn buồn tẻ, nhưng lại rất nóng lòng vì không biết những chuyện gì đang xảy ra ở trên mặt đất.

Bọn địch đã cút chưa? Không biết các anh ấy có nhớ mà gọi mình lên hay không? Giá có cái gì mà nhấm nháp cũng đỡ buồn miệng, bánh bích quy chẳng hạn, bánh bích quy giòn thơm mà Thư cho hôm nọ ấy. Lâm duỗi chân, khoanh tay, dựa lưng vào vách hầm lắng nghe những tiếng nói tâm sự trong lòng mình. Thế là mình đã được chiến đấu, trận đầu tiên cũng không đến nỗi kém, ít ra mình cũng bắn gục ngã được vài đứa. Lâm lại nhớ đến các bạn, nhớ đến đôi mắt luôn nhấp nháy của Thuộc, cái thằng vui vẻ nhí nhảnh như con chuột ngày, thế mà hôm nọ lại nói với mình một cách lo âu thành thật: "Mấy hôm nay tao toàn chiêm bao thấy mình chết. Mẹ mình bảo chiêm bao thấy chết hay rụng răng là điềm lành". Chuyện trẻ con quá! Lâm nhớ đến miệng cười và hàm răng trắng của Hoan. Cái thằng mới dễ yêu làm sao! Bao giờ Lâm cũng muốn nói chuyện với nó, tâm sự với nó. Thằng Phát ngay thẳng, chắc chắn nhưng hơi lảm lì.

Lâm nhắm mắt lại tưởng tượng, rồi Lâm thấy buồn ngủ. Có tiếng động, Lâm giật mình mở choàng mắt. Tiếng động thỉnh thoảng rõ dần và cuối cùng thì dừng lại trên đầu Lâm. Những bước chân giày của địch! Lâm giật mình nhận ra điều ấy. Lâm đã nghe thoang thoang tiếng nói của chúng, và có cảm giác chúng đang đè nặng trên đầu mình.

- Cút đi chỗ khác!

Lâm lẩm bẩm như thế. Nhưng chúng nó vẫn quanh quẩn trên nóc hầm, mà mỗi lúc một đông hơn thì phải. Chúng nó làm gì ở đây? Hay chúng nó đã tìm thấy dấu vết của hầm này? Nếu bị lộ thì sẽ làm những gì? Trống ngực Lâm đập dồn dập, nhưng Lâm vẫn bình tĩnh nhớ đến một câu chuyện mà Lâm đã được đọc trong báo Cứu quốc: Một anh du kích bị địch cuộc hầm, anh ném lựu đạn lên, bắn cho đến viên đạn cuối cùng, phá khẩu súng rồi hy sinh chứ không chịu ra đầu hàng địch. Lâm cũng sẽ làm như thế. Lâm cũng đã là một du kích rồi. Nhưng không, hầm của Lâm không thể nào bị lộ được. Còn bao nhiêu chuyện phải kể với các bạn, kể với Thư. Lâm toát mồ hôi mong cho mọi chuyện sẽ qua đi như một giấc chiêm bao ghê sợ. Rõ ràng là thấy một con rắn quấn chặt lấy mình, cắn đúng vào tai mình, nhưng bất chợt tỉnh dậy thấy mình vẫn nằm yên trên giường, thật là khoái! Nhưng đây không phải là chuyện chiêm bao. Có tiếng cuộc nổ thỉnh

thịch. Thế là lộ rồi! Chúng nó đang cuốc hầm. Đất đã rơi xuống đầu Lâm. Lâm

nhích mãi vào trong cùng ngách hầm. Lâm nhìn quanh quẩn, ước gì vách hầm sẽ nứt ra một lỗ và Lâm sẽ biến vào đó như có phép tàng hình. ánh sáng đã ủa vào hầm, ánh sáng chói chang đó vụt chiếu rõ mọi vật, và Lâm hiểu rõ mình cần phải làm những gì. Lâm nghe tiếng chúng nó nói:

- Ê du kích! Lên hàng đi, quan lớn sẽ tha chết!

Nhất định không đầu hàng! Lâm thấy mình cứng rắn hẳn lên. Lâm cầm quả lựu đạn trong tay. Qua lỗ thủng, Lâm đã nhìn thấy một đôi giày. Người nóng ran, Lâm ghé răng rút chốt lựu đạn và tung lên. Lâm tưởng như trái tim trong ngực mình cũng nhảy lên theo quả lựu đạn. Lâm nghe chúng nó hô nhau nằm xuống.

- Nổ đi! - Lâm kêu lên hồi hộp.

Oàng! Lâm tiếc mình chỉ có một quả lựu đạn và ném hơi sớm. Giá để cho xì khói rồi hãy tung lên thì chúng sẽ không kịp nằm xuống. Một lúc im lặng, rồi có tiếng kêu la. Chúng lại hò hét!

- Lên đi!

Lâm cho đạn lên nòng. Lâm nhích dần ra cửa hầm và nhắm vào cái quần có túi bắt gà, bóp cò. Một tiếng kêu rú.

Lâm bắn hết ba viên đạn, và bây giờ làm gì? Lâm nhớ đến anh du kích trong báo Cứu quốc, anh ấy phá súng. Trong báo không nói rõ anh phá bằng cách nào. Lâm loay hoay tháo súng. Nước mắt Lâm ứa ra. Lâm cũng không hiểu tại sao mình lại khóc. Không phải vì sợ

hãi, mà vì một tình cảm sâu xa. Lâm loay hoay tháo quy lát súng, quật khẩu súng vào vách hầm, nhưng không ăn thua gì. Chợt một vật rơi bịch xuống chỗ cửa hầm rồi một tiếng nổ choáng óc, người Lâm hẫng đi. Trong phút chốc, Lâm thấy mình bị tung lên rồi chìm mãi, chìm mãi sâu vào lòng đất.

Khi bọn địch kéo được Lâm từ dưới hầm lên thì bàn tay Lâm còn nắm chắc một đoạn súng gãy nát. Môi Lâm mím chặt, mắt nhắm nghiền, hàng lông mi dài đen như một đường chỉ. Bọn địch ngạc nhiên hết sức khi thấy cái "tên du kích" mà chúng cho là rất ghê gớm ấy lại chỉ là một thiếu niên! Có đứa đứng ngậy ra nhìn, có đứa cúi đầu.

Một ngọn gió thổi xòa mớ tóc đen nhánh của Lâm phủ xuống trán. Bầu trời trong vắt, ánh sáng chứa chan. Chính nguồn sáng dễ chịu, quen thuộc trên bầu trời quê hương đó đã giúp Lâm, người đội viên thiếu niên thân yêu của chúng ta, hành động như một anh hùng.

*

* *

Trở về làng, Hoan buồn bã. Mẹ Hoan ngạc nhiên. Bà đang vui mừng vì Hoan đi vắng từ đêm qua đến giờ mới về. Sáng nay địch lại càn dưới khu du kích, bà đoán con mình ở dưới đó, bà lo lắng mong con suốt buổi. Hoan về, bà mừng lắm. Hơn nữa, cuộc càn quét của địch lại thất bại, dân làng rất hả dạ khi thấy bọn địch chở nhiều xác chết và những đứa bị thương trở về. Bà hỏi Hoan:

- Có chuyện gì thế? Có phải hôm qua con xuống dưới ấy không?

- Không có chuyện gì đâu ạ.

Hoan buồn rầu trả lời mẹ, nước mắt lại ứa ra. Mất Lâm, Hoan đau đớn, nỗi nhớ tiếc Lâm mênh mông vô hạn. Năm xưa khi bố bị giặc bắt, Hoan cũng khóc nhiều, nhưng hồi ấy Hoan còn bé chưa hiểu gì lắm. Giờ đây, do cùng một chí hướng, một mục đích hoạt động gần bó, tình bạn, tình đồng chí đã bắt rễ sâu xa trong lòng Hoan, Hoan được an ủi bằng hành động xứng đáng của Lâm. Nhưng chính niềm tự hào đó lại càng làm cho Hoan tha thiết nhớ bạn. Tin Lâm hy sinh, Hoan chỉ báo cho Phát biết. Nhưng hôm sau, Phát đã đến gặp Hoan nói:

- Cái Thư cũng biết tin ấy rồi, nó khóc nhiều lắm. Nó vừa mua cho Lâm một cái bút máy.

Phát định nói thêm về cái quan hệ tình cảm giữa Thư và Lâm nhưng Hoan đã ngắt lời:

- Mình biết, cậu Lâm đã tâm sự với mình rồi. Các anh ấy dặn chúng mình không nên buồn bã quá, nhất là đừng hoang mang. Cái tin này cần phải giữ kín, cậu phải nói cho Thư rõ như vậy. Lâm đã chiến đấu rất cừ.

Một đêm sau trận càn, bác Nhã có việc về làng, bác đã đến báo tin và an ủi gia đình Lâm. Để giữ bí mật hoạt động của Đội, bác Nhã dặn gia đình đừng nói rằng Lâm xuống khu du kích chiến đấu, mà chỉ nói Lâm được gửi ra vùng tự do đi học. Bác Nhã đã giúp Hoan làm

cái việc khó khăn đó, vì nếu Hoan đến báo tin thì Hoan chỉ có thể khóc oà lên thôi, Hoan không

biết khi bác Nhã đến gia đình Lâm, bác cũng khóc rất nhiều, chỉ có khác là bác nuốt tất cả những giọt nước mắt ấy vào trong lòng, những giọt nước mắt căm thù nóng bỏng.

Tên quan hai Lơ Rát chỉ huy trận cản trở về, hấn quăng súng, để nguyên quần áo nằm phịch lên giường thông hai chân xuống đất. Hấn bảo Thạo cởi cho hấn đôi giày dính đầy bùn. Hấn mệt mỏi, ngao ngán. Hấn nằm ngửa, lim dim mắt, mấy nét hấn bên mép động đậy. Thạo lấy sức lôi từng chiếc giày ra khỏi chân hấn. Trông bộ điệu hấn lúc này thì biết rõ được kết quả của trận cản. Thạo mừng thầm. Những tin tức Thạo đưa ra đã có ích. Lơ Rát co duỗi chân nhiều lần rồi bảo Thạo một tiếng cộc lốc:

- Cà phê!

Thạo pha xong cà phê thì hấn đã ngủ, nhưng đôi mắt hấn vẫn còn hé để lộ ra màu xanh đục. Cái mũi hấn cao vóng lên vì những nét nhăn hấn sâu ở chân mũi. Thạo đứng nheo mắt nhìn hấn, nghĩ thầm: "Phúc tổ mày còn sống mà về tới đây". Chợt một bàn tay lạnh buốt túm lấy gáy Thạo. Thạo kêu lên một tiếng và ngoái đầu lại: đội Đỗ! Mắt tên đội mật thám

nheo lại như mắt mèo lúc rình chuột, mặt hấn choắt lại như mặt một mụ phù thủy độc ác. Hấn rít lên qua kẽ răng:

- Mày đã báo cho du kích biết trước kế hoạch chiến đấu của chúng tao!

Chao, câu nói của hấn như lưỡi dao lạnh sắc lùa vào sống lưng người ta. Cái thằng đội mật thám nghiện thuốc phiện này đã khét tiếng hung ác và nham hiểm. Thạo đã biết hấn. Thạo cố ghìim nỗi lo sợ thật sự như đang đứng trước một cái hố sâu đen ngòm mà mình sắp phải bước xuống. Thạo vờ run rẩy và kêu tướng lên, cố ý làm cho tên quan hai thức dậy. Chỉ có dựa vào tên quan hai lúc này thì Thạo mới thoát khỏi tay tên chó săn đắc lực ở phòng nhì (Phòng nhì là một tổ chức của địch chuyên điều tra, mật thám đối với ta và cả trong nội bộ chúng nữa.) của bọn Pháp đóng ở đây.

- Ối, ối, tôi không đùa đâu, ông đội Đỗ ơi! Thằng Lơ Rát ngồi phất dậy, hoảng hốt chộp lấy khẩu súng; khi trông thấy đội Đỗ, hấn mới hoàn hồn. Thạo gỡ tay đội Đỗ, chạy lại phía tên quan hai, vẻ mặt sợ sệt ngây ngô:

- Bấm quan, ông đội đánh tôi, vì tôi đang lúi húi pha cà phê nên quên chào ông ấy.

Tên quan hai ngáp dài, cười mỉa mai. Hắn hất hàm hỏi Đổ:

- ông đến có việc gì?

Thằng mặt thám hiểu rất nhanh cái thái độ không vui vẻ của thằng quan hai. Hắn sôi lên căm tức vì thất bại. Hắn muốn làm chuyện bất ngờ để bắt Thạo nói ra cái điều mà hắn nghi ngờ. Hắn vốn biết tên quan hai không ưa gì hắn vì những chuyện va chạm giữa bọn phòng nhì và bọn sĩ quan chỉ huy quân sự. Hắn biết bây giờ có nói gì cũng vô ích. Đội Đổ lạnh lùng đập gót giày đứng nghiêm lại:

- Xin lỗi ông.

Hắn quay gót ra về. Tên quan hai cười to và ném theo một câu chế giễu:

- Lần sau ông đến nên báo trước để tôi đón tiếp chu đáo.

Lơ Rát quay lại bảo Thạo:

- Pha cho tao cốc cà phê khác. Lần sau tao ngủ không được cho ai vào.

Thạo nhanh nhẩu:

- Ông ấy vào tôi không biết, lện như một con chuột ấy.

Tên quan hai vỗ vào vai Thạo, đắc chí cười to:

- Mày nói đúng, bé con ạ. Bọn phòng nhì giống như những con chuột không hơn không kém. Coi chừng chúng nó sẽ cắn vào cổ tao lúc nào không hay đấy. Cái thằng đội bắn thiu! Để xem lần này chúng đổ lỗi cho ai? Trận chiến đấu hôm nay chán hết chỗ nói. Vào được làng thì du kích biến hết, cuối cùng chỉ tóm được một thằng oắt con.

- Một thằng oắt con! - Thạo khế kêu lên.

Lơ Rát nhìn Thạo:

- Một thằng bằng mày ấy, một thằng oắt con đáng giá.

Thạo hỏi dò:

- Đem nó về đây chứ?

- Ồ hắn ở trong hầm, chúng tao đào lên. Hắn ném lựu đạn và bắn đến viên đạn cuối cùng chứ không chịu ra hàng. Tao tưởng là một thằng chỉ huy, phải cho ném lựu đạn hơi xuống. Ai ngờ lúc kéo lên lại là một thằng oắt con.

- Hắn vẫn sống? - Thạo hỏi một cách lơ đãng, nhưng trong đầu óc lại rất chăm chú.

Tên quan hai huýt sáo một tiếng rồi nói:

- Nó chết rồi. Tao thích những đứa gan dạ như thế!

Thạo nhếch mép cười. Rồi Thạo cười thật, cười rất to để che giấu nỗi lo lắng trong lòng.

- Mà cười cái gì thế?

- Vì những ý nghĩ lạ lùng của ông.

- Không lạ đâu! Tao nói thật, tao thích kẻ thù của tao gan dạ như thế.

Thạo thấy trong người bứt rứt khó chịu. Thạo liền lấy cớ đi xuống bếp pha cà phê. Thạo nghĩ đến thằng "oắt" mà hắn nói là ai? Có phải là Hoan không? Đêm hôm qua chắc là Hoan xuống khu du kích. Tuy chẳng có chứng cứ nào nhưng Thạo vẫn lo. Hỏi tên quan

hai về hình dáng cho rõ hơn thì không nên, hắn sẽ nghi ngờ.

Thạo đem cốc cà phê lên, tên quan hai vẫn nói tiếp ý nghĩ ban nãy: - Tao tiếc rằng thằng du kích con ấy không còn sống. Bắt sống được nó, tao sẽ giao cho đội Đổ, để xem lão ta có bắt được nó khai ra lời nào không. Tao chán ghét những mưu đồ vô ích trong bóng tối của bọn phòng nhì. Phải bắn giết! Cứ quét cho sạch! Bên nào quét được nhiều là chiến thắng!

Thạo nóng lòng muốn đi ngay để dò cho biết sự thực, nhưng vẫn phải vui vẻ tiếp chuyện tên quan hai. Lúc này là lúc hắn thích nói nhiều để quên bớt nỗi cay đắng của sự thất bại vừa qua.

Thấm thoát một mùa xuân nữa lại đến. Sáng ra, mưa xuân rây trên xóm làng. Hạt mưa đọng lại trên những lá phi lao trước đình thành những hạt ngọc li ti. Sân đình vắng teo. Còn đâu ngày hội mùa xuân, sân đình chật ních người bốn phương. Và đêm đêm xem hội buồn ngủ díp mắt mà không thể đành lòng bỏ về. Còn đâu những túm dây ngũ sắc, những chiếc pháo thăng thiên bay vút lên tận tầng mây...

Địch ra sức củng cố hậu phương cho được yên ổn để rảnh tay đối phó với nhiều nơi khác. Chúng dùng nhiều mảnh khóe mềm dẻo để mua chuộc nhưng cuối cùng vẫn dựa vào súng đạn, đàn áp, khủng bố. Vẫn là đầu rơi và máu đổ. Nhưng những kinh nghiệm xương máu, những hy sinh và cuộc đấu tranh khốc liệt đã rèn luyện chúng ta. Đội thiếu niên vẫn hoạt động trong lòng địch, nhưng chúng không tìm ra manh mối. Hoạt động của Đội đã có nền nếp hơn và vững vàng hơn, đặt nền móng cho việc hoạt động có tổ chức lâu dài. Nhiều đội viên chuyển ra làm những công việc bình thường hàng ngày để dễ tiếp xúc với địch như bán hàng, giặt là, cắt tóc... Những công việc đó dễ che kín các hoạt động bí mật. Bọn địch rất muốn để trẻ con cắt tóc, mặc dù cắt vụng về nhưng chúng yên tâm hơn. Chúng sợ người lớn cắt, vì biết đâu ông du kích giả dạng nào đó lại không đưa một đường dao cạo sắc như nước xoẹt ngang cổ họng chúng. Chuyện này đã xảy ra ở một vài nơi. Cái chết ấy gây cho chúng một cảm giác hết sức kinh hoàng đến nỗi có thằng chỉ trông thấy lưỡi dao cạo cũng đã sồn tóc gáy lên.

Một buổi sáng có hai chục xe ô tô chở lính về làng. Buổi trưa chúng nó đổ ra chợ cắt tóc. Một thằng cao lộc ngọc, cổ dài như cổ ngỗng ngồi vào cái ghế cắt tóc của Hoan. Một thằng trẻ, thấp bé, mặt còn non choẹt, ngồi vào ghế của Thiết. Thiết là tay cắt tóc khá cừ khôi, thường cắt cho các đội viên trong Đội. Đôi bàn tay của Thiết làm gì cũng khéo.

Quàng tấm vải vào cái tấm thân cao kều của tên lính, Hoan khó chịu vì hắt tuôn hơi rượu ra phì phì. Hắn là một thằng ba hoa chích

chòe, nói chuyện luôn mồm với thằng bên cạnh. Hắn khoe khoang tài bắn giết của hắn trong trận càn, những việc hắn xọc lưỡi lê vào bụng người ta, nghe hắn nói, người Hoan nổi gai lên. Nổi cảm giận trào lên cổ, Hoan liếc nhìn khẩu súng của hắn dựng ở vách, và tưởng tượng đến một việc sẽ xảy ra. Tên lính ngựa cổ cho Hoan cạo. Cục hầu to như quả ổi cứ nhảy lên nhảy xuống sau làn da trắng nhợt. Liếc con dao cạo, tay Hoan rung nhè nhẹ. Tên lính vẫn lim dim mắt, mồm lải nhải:

- Con gái... con gái... - Chợt hắn mở choàng mắt nhìn Hoan rồi cười hô hố. - Mà đem cho tao một đứa con gái, tao sẽ cho mày một trăm đồng!

Hoan vờ như không nghe lời hắn nói, và bắt đầu cạo. Bên ngoài, tên lính da trắng quen thói kèn ác-mô-ni-ca lại đến. Tên lính Pháp này có tài thổi kèn, hắn thổi kèn rất thích thú, say sưa. Một tay cầm kèn đưa lên miệng, một tay cầm hai thanh tre gõ nhịp. Gần đây, phiên chợ nào hắn cũng ra đứng dựa vào cột lều thổi kèn. Nhưng có một điều lạ lùng là hắn biết thổi nhiều bài hát của ta, kể cả Tiến quân ca. Như thường lệ, hắn lại mỉm cười với mọi người xung quanh rồi đứng tréo chân, dựa vào cột lều thổi kèn. Hắn thổi bài Bắc Sơn, rồi hắn bỏ kèn ra hát, giọng lơ lớ:

Ôi còn đâu đây sắc chàm pha màu gió

Đau lòng bao năm sống làm than đây đó....

Bài hát Bắc Sơn nhắc Hoan nhớ tới những ngày tự do, những bài hát cách mạng. Cái ý nghĩ ban nãy lại rõ rệt: Siết mạnh lưỡi dao, cầm lấy khẩu súng, băng qua hàng rào. Nhưng rồi sau đó sẽ ra sao? Các đội viên ở đây sẽ bị bắt, và không lường được những điều tai hại sẽ xảy ra. Hoan ghì姆 sự tức giận khinh ghét đối với tên lính, đưa lưỡi dao cạo lướt trên cái cổ của hắn. Hắn đang lim dim mắt ngả người ra ghế, chợt ngồi thẳng dậy. Hắn nghĩ ra một điều thích thú định nói với thằng bạn. Hắn chạm vào tay Hoan, và con dao cạo rơi xuống đùi hắn. Hắn giật mình nhìn xuống, hắn mặc quần soóc nên dao rơi vào cái đùi để trần, làm rớm chút máu. Hắn đứng bật dậy tát Hoan một cái rồi cầm lấy khẩu súng đi ra. Hoan định lao theo tên lính nhưng Thiết đã đứng chặn lại, đưa mắt nhìn Hoan. Hoan ngồi phịch xuống ghế, mặt tái ngắt.

Thiết cũng đã cắt xong tóc cho tên lính trẻ. Hắc đưa Thiết tờ giấy bạc năm đồng rồi lẳng lặng đi ra. Thiết nói nhỏ với Hoan:

- Hôm nay may thiếu bình tĩnh đấy.

Hoan buồn rầu thu dọn đồ đạc rồi xách tráp ra về. Tên lính thổ kèn cũng nhìn thấy những việc vừa xảy ra. Hắc nắm tay giữ Hoan lại. Hắc ngửa cổ đưa bàn tay ra hiệu phạt ngang cổ rồi chỉ theo phía tên lính cao vừa đi khuất. Hoan nhìn hắc nghi ngờ. Hắc mỉm cười rồi lại đứng tréo chân, dựa vào cột lều, đưa kèn lên thổi:

Bao chiến sĩ anh hùng

Lạnh lòng vùng gươm ra sa trường...

Hoan không về thẳng nhà mà xách traps đi vòng xóm dưới qua các hòm thư để lấy tin. Từ trong ngõ, Thạo ôm mớ quần áo ra ao giặt. Thạo không để ý đến Hoan đi sau vẫn lúi húi bước, mớ quần áo kẹp chặt ở nách. Vài đứa trẻ lại lảng nhảng đi theo phía sau Thạo. Lúc Thạo không để ý, một đứa đưa tay giặt mớ quần áo ở nách Thạo rơi xuống. Một ổ bánh mỳ to tướng trong đồng quần áo ấy văng ra. Thạo giặt mình nhảy chồm lại ôm lấy ổ bánh mỳ rồi vơ quần áo gói kín lại. Thạo nắm tay thoi một quả vào thằng bé. Một đứa khác ở trong ngõ ủa ra : - Mày đừng cậy làm đầy tớ cho Tây rồi bắt nạt chúng tao!

Thạo im lặng bước nhanh. Bọn trẻ chẳng tha, chúng vừa chửi vừa nhặt đất ném theo Thạo. Hoan vội bước đến quát bọn trẻ: - Chúng mày nghịch gì thế, sao lại ném đất vào tao!

- Chúng tao ném con chó Tây, việc gì đến mày?

- Đừng nói láo. Chúng mày ném vào tao, tao nện cho bây giờ!

Thạo quay lại nhìn thấy Hoan, liền bước nhanh ra phía ao. Bọn trẻ chạy thụt vào ngõ. Hoan bước đi một đoạn thì gặp đội Đỗ. Hắn cũng từ trong ngõ đang đi ra phía Thạo. Hoan vội đơn đả chào :

- Chào ngài Đội, ngài có cắt tóc không?

Đội Đỗ khịt mũi:

- Hôm nay mày không ngồi hàng lại đi rong à?

- Ngồi một chỗ mãi cũng chán.

Đội Đỗ vẫn đặt mắt về phía Thạo. Hoan bước nhanh lên kịp hắn rồi nói:

- Tóc ngài tốt rồi đấy, mời ngài về nhà để tôi cắt cho. Cắt cho ngài tôi còn kiếm được kha khá. Mấy anh lính hay cắt chặc lắm!

Đội Đỗ gạt đi:

- Để lúc khác.

Hoan lại nói:

- Ngài Đội ạ, bọn trẻ con láo lắm. Chúng nó tìm cách đánh thẳng Thạo. Đứa nào làm việc cho các ngài đều bị chúng nó làm phiền thế đấy.

- Rồi tao sẽ bảo chúng nó.

Đội Đổ vẫn bước đi. Hoan liền quay vào một cái ngõ rồi đi tắt trong vườn ra bờ ao. Thạo ra đến bờ ao, vội lẩn nhanh vào góc khuất sau bụi tre, bới rác ở một cái hố, đặt ổ bánh mỳ xuống đấy, phủ rác kín lại rồi trở về cầu ao giặt áo. Nghĩ lại lúc ổ bánh rơi ra đường, Thạo thấy hú vía. Mọi lần thì đến đêm Hoan mới ra tìm cái bánh ấy, bẻ ra lấy nhân ở trong: một quả lựu đạn. Nghi ngờ thái độ đội Đổ vừa rồi, Hoan lo có thể cái bánh mỳ rơi ra đường đã lọt vào mắt hăn. Hoan đi tắt ra chỗ bụi tre bờ ao, bới cái ổ bánh to ấy bỏ vào tráp rồi mang về nhà. Hoan làm khéo léo đến nỗi Thạo cũng không biết. Khi Thạo giặt xong quần áo trở về thì đội Đổ mò đến bờ ao. Hăn lượn quanh bờ ao tìm kiếm. Hăn nhặt được vài mẩu bánh mỳ vụn đã mốc ở gốc tre. Hai buổi trưa sau, hăn vẫn để ý theo dõi, nhưng Hoan đã

kip viết cho Thạo một

mẫu giấy:

"Hãy ngừng, chó đã đánh hơi"

Cách mấy hôm sau, một buổi trưa Thạo lại ôm quần áo đi giặt.

Giữa đường gặp đội Đổ, hăn giữ Thạo lại:

- Mà mày ôm cái gì kia?

Thạo trả lời có vẻ thách thức:

- Quần áo của ông Hai!

- Đưa tao xem!

Thạo vờ lúng túng:

- Quần áo của ông Hai đây mà, tôi không cho xem được.

- Tao xem được, thằng ranh con!

Đội Đổ giằng lấy mớ quần áo. Mắt hăn hé lên một tia lạnh sắc, cặp môi thâm sì của hăn mím chặt. Hăn hy vọng một cái bánh rơi ra, nhưng không có gì cả. Mặt hăn xám lại, hăn lục lọi các túi áo, túi quần. Hăn vẫn thất vọng. Chỉ có mùi hôi nách hăng hắc ở cái áo xông lên mũi hăn. Hăn vứt mớ quần áo xuống, nói như rít:

- Đồ chó, mày không thoát khỏi tay tao! -Hăn bực tức bỏ đi.

Làm cho đội Đổ bị tên, Thạo rất thú, nhưng Thạo chợt thấy một mối nguy cơ đang đe dọa mình. Trông đồng quần áo lộn xộn, Thạo nảy ra một ý. Phải cho hăn một vố nữa. Thạo ôm mớ quần áo trở về. Tên quan hai hỏi:

- Sao mày về?

Thạo bực bội:

- Ông đội Đổ khám quần áo của ông.

Lơ Rát trợn tròn mắt:

- Lại thằng chuột chù ấy! Mà không nói sai chứ?

- Ông ấy khám ngay giữa đường, có nhiều người trông thấy. Đây ông xem - Thạo giơ ra trước mặt tên quan hai những cái túi áo, túi quần bị lộn ra ngoài.

Lơ Rát đập bàn đập ghế chửi rủa ầm lên. Hắn dọa sẽ bắn chết đội Đổ. Hắn nghĩ rằng cái thằng đội bắn thủ ấy dám láo xược với hắn, vì đội Đổ dựa vào bọn quan thầy ở phòng nhì, cái bọn mà hắn có hiềm khích và rất không ưa. Hắn bực tức vì biết rằng cái bọn phòng nhì vừa nguy hiểm lại vừa có quyền thế. Hắn phải đi ra chỗ chết, còn bọn kia không làm gì được đối phương lại quay về cắn vào nội bộ. Chuyến này hắn không thể dễ yên được nữa.

Thạo đứng cười thầm. Lơ Rát móc tiền trong túi đưa cho Thạo:

- Mà đem ra hiệu bảo giặt ngay cho tao, mai lấy!

- Cần ngay ngày mai?

- Phải rồi, ngày kia tao đi.

Thạo ôm mớ quần áo ra hiệu giặt trao cho các đội viên làm ở đấy. Buổi tối, Hoan đọc tin do Thạo đưa ra: "Ngày kia nó lại đi. Có thể đi càn. Sẽ điều tra thêm". *(Tất nhiên những dòng chữ này đều viết bằng ký hiệu riêng mà chỉ Hoan mới có thể hiểu được).*

Cái hy vọng bình định hậu phương yên lành của giặc trở thành hão huyền. Chúng càng đàn áp khủng bố càng như đổ dầu vào lửa. Ngọn lửa giết giặc cứu nước ngày càng bốc cao. Du kích Đình Bảng trước đây phải tạm

lánh đi, nay họ bí mật trở về quấy rối, tiêu hao địch. Đêm hôm qua chúng bị một vố cay như ớt. Một tiểu đội lính địch đóng ở bốt phía bắc làng bị du kích xơi gọn trong nháy mắt. Chúng lồng lộn suốt đêm, đổ lính ra lùng sục, bắn không tiếc đạn, nhưng du kích đã biến đi từ lâu, mặc dù khi có động, lính địch đã bao vây ngoài cánh đồng, chặn các ngã đường về khu du kích. Chúng biết đâu rằng du kích vẫn nằm yên ngay trong làng. Dân làng đã che giấu họ.

Chiến công của du kích làm cho các đội viên thiếu niên hăm hở và kích thích các em muốn được trực tiếp tham gia vào các hoạt động ấy.

Đêm nay Hoan được gặp chị Gái. Đã lâu, hai chị em mới được gặp nhau. Từ khi bọn mật thám giăng lưới trong làng, đội Đỗ đã chú ý đến chị trong các phiên chợ. Chị phải rút vào hoạt động bí mật. Bẵng đi vài tháng, nay chị mới về gặp Hoan. Mỗi lần được ngồi bên cạnh chị, Hoan lại thấy lòng ấm áp, vui sướng. Hoan lại trở thành một đứa trẻ ngây thơ, đứa em trai làm nũng chị. Hai chị em ngồi trong một căn buồng vắng giữa một khu vườn rộng.

Hoan nói với chị Gái bằng một giọng pha chút trách móc:

- Chị vẫn coi chúng em như trẻ con.
- Sao vậy?
- Du kích về đánh địch ở trong làng mà chúng em chẳng biết gì.
- à ra thế! - Chị Gái cười. - Các cậu lại không biết là chính các cậu có tham gia vào công việc ấy hay sao?
- Chị lại nói dối em rồi.
- Sao lại dối? Em nghĩ xem, nếu không có các em điều tra cung cấp tình hình địch, thì các anh ấy làm sao mà về đánh địch gọn gàng được như thế.
- Nhưng mà...

Hoan định nói nhưng chị Gái đã ngắt lời:

- Nhưng mà mỗi người một việc. Các anh ấy hoạt động như thế làm cho địch bớt chú ý đến các em. Đối phó với nhiều mặt, thằng địch chẳng biết đằng mù nào mà lần. Người chỉ huy như em mà lại không biết điều đó hay sao?

- Chị nói khéo lắm. - Hoan cười.

- Chẳng mấy khi chị lại được em khen. Chị vẫn theo dõi công việc của các em. Chị vui mừng vì các em đã trưởng thành.

Hoan mỉm cười:

- Trưởng thành là thế nào hả chị?

Chị Gái cốc nhẹ vào đầu Hoan:

- Em lại vụng lý lẽ với chị à?

Hoan chợt nắm tay chị ra hiệu im lặng. Gian buồng sáng lờ mờ ánh trắng bên ngoài vừa rọi vào. ánh trắng non đầu tháng xanh nhạt:

- Chị ơi, chị có nghe thấy tiếng gì không?

- Đừng ngại em ạ, ở ngoài đã có người gác cho chúng mình.

- Không phải thế đâu, em đổ chị lắng nghe thấy tiếng gì cơ?

- Chị chịu thôi.

- Tiếng quả thị rụng đấy.

Chị Gái hỏi:

- Em còn hay bỏ thị vào túi áo nữa không?

- Không chị ạ.

- Sao vậy?

- Có một lần, năm ngoái cơ, em vào chỗ ở của bọn chúng để điều tra, em cũng bỏ quả thị trong túi. Mùi thị làm chúng để ý. Điều tra bí mật mà thế có đại không. Xuýt nữa thì bị lộ.

Tự nhiên hai chị em cùng im lặng. Gió lùa vào ngoài vườn rồi thoáng bay vào buồng mùi thị chín, cái mùi thơm quen thuộc của quê hương gợi lên bao nhiêu kỷ niệm nhẹ nhàng đầm thắm.

- Hoan ạ.

Chị Gái vừa cất tiếng nói, Hoan vội lắc mạnh tay chị:

- Im đã chị.

- Em đang nghĩ gì thế?

Hoan đang nhìn qua khung cửa sổ con ra ngoài vườn liền quay vào nói:

- Không, em chẳng nghĩ gì đâu, chị nói đi, chị giao việc cho chúng em đi.

Chị Gái đồng tình:

- ừ, bây giờ chúng ta bàn công việc nhé, chị còn phải đi. Lần này giao cho em một công việc hơi khó đấy. Các anh ấy cần mười cái thẻ căn cước của địch để trống tên. Người mang thẻ đó có thể đi lại dễ dàng trong vùng địch chiếm đóng. Ai cần đi sẽ điền tên người ấy vào. Bảo lý Bài lấy cho những cái thẻ này. Em đem lệnh của du kích đến bắt hẩn làm. Lần trước em đã gặp hẩn theo cái kiểu này rồi, nhưng lần này phải cẩn thận hơn. Chị báo trước, nay mai sẽ có người về cùng làm với em. Nhưng nhớ là phải đợi người ấy, chứ không được làm trước nhé.

- Vâng.

- Thôi, bây giờ chị phải đi.

- Chị ngồi với em một lát nữa đã. Hôm nào chị cho em cùng xuống khu du kích với. Đã lâu em không được xuống dưới ấy.

- Tình hình bây giờ đi lại nhiều không nên, còn khi cần thì tất nhiên chả phải nhờ đến chị dẫn đường.

Chị Gái đứng dậy định đi nhưng chợt nhớ ra:

- Còn một chuyện này nữa, từ nay em để cho Thu làm công tác liên lạc theo đường công khai, chúng nó chưa chú ý đến Thu.

- Vâng, tùy chị.

Hai chị em chia tay nhau. ánh trăng đã tắt hẩn, sương giăng mờ mờ phủ lên khu vườn một màu xanh thẫm mát rượi.

*

* *

Cái người được cử về cùng làm công việc mà chị Gái giao cho Hoan không phải là ai xa lạ. Đó là anh Bát. Hoan yên tâm và đến nhà lý Bài, lòng bình tĩnh, khác hơn lần trước nhiều. Hoan vào nhà lão đảng hoàng. Lão vừa ăn cơm chiều xong, đang ngồi uống nước. Gần đây du kích hoạt động mạnh nên lý Bài cũng biết thân phận mình. Thấy Hoan vào, lão chột dạ, nhưng ngoài mặt vẫn vồn vã. Hoan nói ngay cái công việc cần lão làm.

Thực sự lão thấy việc ấy là khó. Lão tỏ ý phản nản. Hoan nói: - Khó hay dễ là tùy ông. Lệnh của du kích đấy. Nếu ông không làm thì các anh ấy sẽ về đây nói chuyện với ông, ông sẽ trả lời các anh ấy.

Lúc đó lại càng khó cho ông.

Lý Bài lồng hai tay vào nách, rứt cổ, lắc đầu:

- Đẳng nào cũng chết. Được rồi, cậu cứ về đi, bao giờ có, tôi sẽ đưa. Mà đưa cho ai nhỉ?

- Lão nhìn Hoan dò hỏi.

- Hẹn cho ông mười ngày, kể từ hôm nay. Ông cứ để sẵn sàng ở nhà này, sẽ có người đến lấy. Hẹn ngày như thế là rộng cho ông lắm rồi đấy. Nhưng nếu ông để lộ ra hoặc lật lọng thì sau này đừng kêu ca gì nữa. Các anh du kích đã nói là làm, ông không trốn đi đâu được.

- Hừm, việc gì tôi phải trốn. Dọa mà tôi sợ à? Tôi làm chẳng qua vì tôi muốn ủng hộ du kích. Cậu về nói với các anh ấy như thế.

Hoan chào lão lý rồi đi ra.

Đến hẹn, Hoan lại đến nhà lão. Lão nói lão đã xin trên quận nhưng hết cả thẻ rồi. Lão hẹn năm ngày nữa. Thái độ lão có vẻ khinh khỉnh lạnh nhạt. Anh Bát cũng theo hẹn về gặp Hoan để lấy thẻ. Hoan nói lại thái độ lý Bài. Anh Bát bảo Hoan: - Nếu ta không làm già thì lão trở mặt đấy. Ta chẳng có thừa tiền mà đút cho lão. Em sẽ đem đến biếu lão ấy món này.

Anh Bát rút khẩu súng lục trong người ra trao cho Hoan.

Hoan kêu lên:

- Anh định đem súng này đổi lấy thẻ à?

Anh Bát cười:

- Sao hôm nay cậu ngốc thế! Cậu còn nhớ cách dùng súng chứ?

Hoan nghĩ ra:

- Em ngốc thật. Em biết cách dùng, dạo ở dưới ấy em đã được bắn thử rồi. A, có phải khẩu súng của anh hàng binh hôm trước không?

- Đúng đấy. Bây giờ anh em mình đến nhà "cụ lý". Tớ đứng ở ngoài, cậu vào. Cần làm gì chắc cậu hiểu. Nhưng phải nhớ là đừng nóng gáy lên rồi nã đạn thật vào lão đấy nhé. Phải nhớ kỹ điều này. Ta không cần khử lý Bài, còn khối việc cần đến hắn.

Lý Bài đang ngồi làm việc ở cái bàn kê góc nhà. Lão dán mắt ghé sát tờ giấy đánh máy vào ngọn đèn, rồi lão lại vút xuống vươn vai ngáp dài, dựa lưng vào thành ghế. Lão gõ móng những ngón tay

ngăn choăn xuống mặt bàn lộc cộc. Hoan vào nhà, bước đến trước bàn lý Bài. Lão ngồi thẳng lại, nhìn thấy Hoan. Lão tỏ vẻ khó chịu, đưa tai gãi gáy rồi cúi xuống tờ giấy. Lão nói rề rà mà không nhìn Hoan:

- Lại có việc gì đấy?

- Ông lý, chúng tôi không chờ đến hạn được đâu. - Bằng một động tác gọn gàng, Hoan rút khẩu súng đen trùi trũi đặt mạnh lên bàn.

Lý Bài choàng đứng dậy lùi ra, xuýt nữa xô đổ cả ghế. Hoan nhanh nhẹn cầm khẩu súng làm động tác lên đạn.

Lão vội xua tay lấp bắp:

- Cất... cất đi cậu. Tôi nói thực là mười cái thẻ ấy tôi chưa lấy được. Nhưng nếu các ông cần thì lấy tạm năm cái mà tôi lấy lần trước còn thừa lại. Tôi sẽ đưa ngay bây giờ. Cậu cất hộ cái của kia đi.

Hoan nhìn chăm chăm vào mặt lão:

- Ông đi lấy thẻ ngay!

Lý Bài đi lùi lại phía tủ, mắt không rời Hoan. Lão mở tủ, vội vàng lấy ra năm cái giấy căn cước màu nâu còn mới tinh trao cho Hoan.

- Còn năm cái nữa bao giờ ông đưa?

- Sớm mai tôi lên quận lấy, tối mai cậu lại đến đây tôi đưa nốt. Kìa, kìa, ngón tay cậu cẩn thận, súng đạn không phải chuyện đùa nghịch đâu.

Hoan đút năm cái thẻ vào túi áo, gõ nhẹ khẩu súng lên mặt bàn lần nữa:

- Tối mai tôi sẽ đến!

Lão lý nghe tiếng động giật mình tưởng Hoan bắn vội ngồi thụp xuống. Hoan đi rồi, lão cau có tức giận xé nát tờ giấy trên bàn, làm như tờ giấy ấy vừa gây lo sợ cho lão. Lão phải thò ra năm cái thẻ. Thực ra thì lão đã nắm đủ trong tay chục thẻ rồi, nhưng lão không muốn chịu thua hoàn toàn, phải để Hoan đến nhà lão lần nữa. Một ý nghĩ nham hiểm đã nảy ra rất nhanh trong đầu óc lão.

Đúng như anh Bát dự đoán, đêm hôm sau lý Bài đã báo cho lính phục kích ở cái vườn trước cổng nhà lão. Lão không dám cho lính phục trong nhà vì sợ sẽ bị du kích hỏi tội. Lão làm như bọn lính kia phục kích một cách vô tình thôi. Lão thấp thòm ngồi đợi trong nhà,

tâm trạng hốt hoảng, vừa hứng thú vì sẽ trả được mối hận, lại vừa sợ. Người lão cứ gai gai như sắp lên cơn sốt. Lão muốn uống chén rượu để nhờ hơi men giữ vững tinh thần nhưng lại sợ say thì xử trí không được mình mất. Lão nghĩ thầm: " Khi thật, một thằng nhãi ranh cũng làm mình sợ. Đêm nay mày sẽ hết ti toe. Lại dám trêu vào tay ông! Vuốt râu hùm chết là đáng đời con ạ!".

Nhưng lão mừng hụt. Từ cửa phía sau, một người cao lớn đã bước vào chĩa ngay nòng súng vào ngực lão:

- Cấm kêu! Đưa ngay năm cái căn cước!

Lão chỉ còn thiếu ngất đi vì sợ hãi. Trước mặt lão không phải là Hoan, lão nhận ra rồi, lão run run: "Ông Bát!" - người làm thuê cho lão ngày trước. Lão lập cập lấy năm cái thẻ đưa ra, rồi chắp hai tay vào bụng đứng ngoẹo đầu chờ đợi.

Anh Bát cất căn cước rồi nói:

- Ông phải ngồi yên trong nhà mười lăm phút. Để xảy ra sự gì thì đừng có trách!

Anh đi ra cửa sau. Lý Bài ngồi xuống ghế cho khỏi ngã, đưa tay chùi mồ hôi trán. Lại còn cái gì đây nữa: một mảnh giấy đặt trên bàn. Lão cầm lấy đọc:

"Ông định báo cho lính địch lừa bắt chúng tôi. Cảnh cáo lần thứ nhất về tội ấy! Nếu phạm tội lừa dối một lần nữa thì sẽ bị tội chết! Du kích Đình Bảng."

Lão run tay cầm tờ giấy ghé vào ngọn đèn. ánh lửa cháy bùng. Người lão nóng hầm hập, lão lên cơn sốt thật.

Nhưng phải đâu đã hết khổ. Bọn lính phục kích hụt còn làm rầy rà lý Bài. Lão chối là du kích không đến, nhưng bọn chúng không nghe, bắt lão phải "trả công". Lão hứa ngày mai mời chúng nó đến làm một bữa chén. Hôm sau lợn nhà lý Bài kêu eng éc, người ra vào tấp nập. Mụ vợ lão ra chợ đồng đánh nói với mọi người: - Hôm nay ông lý nhà tôi ăn mừng thọ ngũ tuần (Mừng ngày "lên lão" 50 tuổi.)

Có người mỉm cười:

- Ông ấy sống đến năm mươi tuổi là thọ lắm rồi nên ăn mừng là phải!

Để đối phó với những hoạt động ngày càng mạnh của du kích, địch đưa từ Hà Nội về Đình Bảng bốn khẩu đại bác cỡ 105 ly. Chúng đặt súng trong một khu vườn rộng, nòng hướng về phía khu căn cứ du kích. Chúng đưa pháo về buổi trưa thì chiều tối chúng nã loạt đạn đầu tiên xuống khu du kích để chinh súng, rồi từ đấy thỉnh thoảng chúng lại bắn một loạt đạn như thế. Những loạt đạn bất ngờ mà lại có tính toán ấy làm cản trở hoạt động của ta và gây tác hại cho khu căn cứ. Mỗi lúc nghe tiếng nổ đầu nòng ùng ục rồi tiếng đạn nổ oàng oàng ở phía xa vọng lại, mọi người lại lo lắng. Phải tìm cách làm cho những khẩu pháo câm họng. Khu vườn chúng đặt pháo được canh gác rất cẩn mật. Chúng đặt thêm ba chốt gác và bọn chúng thường đi tuần chung quanh. Bọn pháo binh mới về đều to lớn nghênh ngang, chúng coi thường bọn bộ binh. Về theo bọn chúng còn có một thằng nhóc con mũi hếch, tóc vàng như lông bò. Về hôm trước, hôm sau nó đã đi khắp làng. Cái gì đối với nó cũng có vẻ lạ. Khi thấy bọn trẻ trong làng đánh đáo thì nó xem không biết chán. Một chú bé hỏi nó:

- Tên mày là gì?

Nó hếch mũi lên không hiểu.

Thế thì đặt cho nó một cái tên vậy. Gọi là thằng "Lông Bò". Thằng Lông Bò rong chơi suốt ngày. Mắt nó nheo nheo có vẻ hiền lành. Nó không thích gây sự, khác với thằng Nhục, con thằng đội lai, nghịch và láo. Thằng Nhục đầu trọc tếu, mặt béo phì, tai dỏng lên. Hắn thích gây gỗ. Một lần hắn trêu em của Dìn, Dìn liền rủ hắn xuống ao tắm, dìm cho hắn một mẻ uống no nước, suýt chết đuối. Tuy vậy, hắn vẫn không chừa cái thói ngông nghênh. Một buổi thằng Nhục gặp thằng Lông Bò đang đứng xem đánh đáo. Hắn liền tỏ vẻ khinh bỉ cái đứa mới đến. Hắn đá vào đít thằng Lông Bò rồi cười. Lông Bò quay lại chửi. Hai đứa xì xồ chửi nhau. Bọn trẻ reo hò cổ vũ Lông Bò. Lông Bò nhặt một hòn đá ném vào thằng Nhục rồi bỏ chạy. Thằng Nhục cầm cổ đuổi theo. Không dè một lúc sau, chuyện xảy ra to tát. Thằng đội lai kéo cả tiểu đội lính đem súng đến vây quanh khu nhà ở của bọn pháo binh. Chúng vốn ghét nhau từ trước, nhân dịp này lấy cớ trị

nhau. Trong lúc lộn xộn, Hoan trà trộn với bọn trẻ vào hãn khu vườn để pháo. Bốn khẩu pháo phủ bạt nằm lù lù như bốn con voi. Hoan đánh dấu trong óc những điều quan sát được: chỗ đặt súng, đường từ ngoài vào, bố gác và nhà ở của bọn lính, rồi quay ra. Những khẩu súng ấy ám ảnh tâm trí Hoan. Hoan được biết ở khu du kích có một gia đình đang ăn cơm bất thần nghe xoẹt một tiếng, quả đạn rơi ngay xuống bờ hiên nổ tung. Bốn người chết và hai người bị thương. Phải phá nó đi! Lòng căm thù thúc giục Hoan, một chiến công mới kêu gọi Hoan hành động. Hoan tự nhận lấy công việc này. Nhưng phá bằng cách nào, Hoan chưa nghĩ ra. Tất nhiên không thể vác chúng nó đi như vác hòm đạn được rồi, Hoan thấy phải xuống khu du kích báo cáo những điều đã quan sát được và hỏi ý kiến các anh ấy cách phá hoại.

Vài hôm sau, ở ga Phủ Từ, Hoan đeo cái bị ngồi ở thềm nhà ga đợi chuyến tàu từ Hà Nội lên. Hôm xuống khu du kích hỏi cách phá súng, tình cờ Hoan đến nhà một bác phó bạc xem bác ấy làm việc. Trông bác ấy chấm một thứ nước vào miếng hàn, Hoan hỏi thì biết rằng đấy là nước a-xít. A-xít có thể ăn mòn cả thép.

Hoan liền nghĩ đến việc lấy a-xít phá súng, Hoan đã cử một đội viên về Hà Nội mua. Người đó là Bảy, ở tổ Húc. Bảy bằng tuổi Hoan nhưng vai vế trong họ lại là bậc chú. Chú ấy đã theo ông đi buôn bán tận Hải Phòng, Nam Định, thông thuộc nhiều chuyện. Hoan không vừa lòng về cái tính láu táu ba hoa của chú Bảy. Lần trước Húc đề nghị kết nạp Bảy vào Đội, Hoan không đồng ý. Mới đây Bảy đã có một số thành tích, do nhanh nhẹn tháo vát nên đã lấy được hai khẩu súng của địch. Húc đề nghị lần nữa, Hoan đồng ý kết nạp Bảy vào Đội. Lần này đi Hà Nội mua a-xít thì không ai bằng Bảy nên Hoan đã chọn Bảy đi, cũng vừa để thử thách. Hoan đang nóng lòng chờ đợi.

Chuyến tàu hùng hục lăn vào ga. Một thiếu niên trắng trẻo, ăn mặc rất diện ở trên tàu bước xuống. Hoan đã nhìn thấy. Hai người ra hiệu cho nhau. Hoan đi ra trước, Bảy đi theo sau như không hề quen biết. Đi một đoạn trên đường cái, hai người rẽ xuống một nẻo khuất. Chàng thanh niên Bảy bảnh bao ấy trao cho Hoan hai cái lọ thủy tinh.

- Có hai lọ bé thế này thôi hả chú? Tôi tưởng chú sẽ mua một chai to nên tôi mới phải đeo cái bị này đi.

- Chúng mình đều quỳnh. Lúc đầu tớ cũng tưởng sẽ mua một vò chứ

không phải một chai. Nhưng a-xít đâu có phải cái của có nhiều như thế. Tớ lùng khắp. Nhờ mấy chỗ quen biết mới mua được chừng này. Cứ thử xem sao, nếu cần tớ đi mua nữa.

Bảy vừa đi vừa ngắm vuốt bộ cánh của mình, nhất là đôi giày mồm ngóe bóng lộn. Hoan giục:

- Tôi rẽ đây, chú cũng chóng chuồn đi chỗ nào mà trút cái bộ cánh công tử ấy đi cho mau.

- Ồ, diện thế này chúng nó càng ít nghi ngờ.

Hoan hơi bức:

- Nhưng còn các cậu ở Đới, họ thấy chú ăn mặc như vậy thì phiền đấy.

- Ừ, thì tớ chuồn đây. Lần sau cần mua nữa thì bảo tớ nhé!

- Chú thích đi Hà Nội à?

- Chẳng thích nhưng mà tớ quen.

- Chú nhớ giữ kín việc này, kỷ luật đấy. Tôi đi rẽ vào đây thôi.

*

* *

Vì có ít a-xít nên Hoan chưa cho phá pháo lớn, mà chuyển sang phá mấy khẩu đại liên, cùng phối hợp với kế hoạch đánh bốt của du kích.

Một buổi trưa trời nắng chói chang. Bọn lính đi ăn cơm, ở cái bốt đầu làng còn mỗi một thằng lính ngự đứng gác trên cái chòi nóc lô cốt. Thuộc đứng dưới nhìn lên:

- Anh bếp kẻo trai ơi, có thuốc lá vớt xuống cho em một điếu.

- Thuốc mồi có hút không? - Tên lính ngự cười hô hố.

- Thuốc mồi để phần anh. Sao dạo này anh không đưa quần áo cho chúng em giặt?

Thuộc làm như đã quen tên lính ấy, chứ thực ra loại lính hạng bét như hắn làm gì có tiền mà đưa quần áo giặt là. Tên lính ngó xuống cười thích chí:

- Dạo này tớ hết xu, có giặt chịu không? Thôi, cậu về bảo chị cậu giặt hộ tớ thì tốt hơn.

- Hắn lại cười to rồi nói tiếp: - Này đừng ỡm ờ trẻ con nữa, chúng mày thiếu đếch gì thuốc lá mà xin tao. Đưa ngay cho anh mày một điếu "Cô tiên" đi. A-lê vít!

- Nhưng làm thế nào đưa lên được? Anh xuống mà lấy!

Tên lính trợn mắt lắc đầu ra hiệu không thể bỏ chỗ canh gác mà xuống được.

Thuộc nói:

- Chú ý nhé, tôi tung lên đây này.

Tên lính khoác chéo quai súng vào vai:

- Tung đi!

Thuộc tung thuốc lên, hai ba lần tên lính mới tóm được điều thuốc. Dường như hắn cũng thích thú cái trò chơi ấy, hắn bảo Thuộc cứ tung nữa lên. Thì tung nữa, điều cuối cùng đây này. Rơi rồi. Tên lính vút xuống một điều nát vụn:

- Nát mẹ nó mất rồi, đền cho anh mày điều khác.

- Này thì điều khác.

Trong khi ấy, Phát và Lũy lọt vào trong bốt. Ba khẩu đại liên chĩa nòng ra ba lỗ châu mai, ba khối sắt xám xanh lạnh lùng. Nòng súng nằm ngang, miệng nòng có lắp một cái loa sắt như loa kèn. Muốn đổ a-xít vào nòng phải làm cho nòng súng dốc ngược lên. Lần điều tra trước Phát thấy bọn lính quay cái bánh xe nhỏ ở gần ổ súng thì có thể điều khiển cái nòng lên xuống. Phát loay hoay nhưng không thực hiện được ý định đó. Nòng súng vẫn nằm ngang lăm lăm, ngoan cố. Một giây đồng hồ lúc này cũng rất quý. Ruột Phát nóng như lửa. Phát nhìn Lũy, Lũy cũng nhìn Phát. Bốn con mắt soi vào nhau như đòi hỏi, như khích lệ nhau nhanh chóng tìm cho ra cái sáng kiến vượt khó khăn lúc này. Nhìn nhau, rồi lại cúi xuống loay hoay với khẩu súng. Cuối cùng, Lũy lau mồ hôi trán nói nhỏ với Phát:

- Phải tìm cách khác thôi Phát ơi!

Phát đang bức bối với chính mình. ở khu nhà bên, tiếng bọn lính cười đùa ầm ĩ. Có lẽ nào chịu thua mà bỏ về. Tìm được một dịp tốt như thế này đâu phải chuyện dễ dàng? Phát quay lại phía đầu nòng súng, ghé thử lọ a-xít vào nhưng vẫn vướng cái loa sắt. Rót như thế, a-xít chảy vào thì ít mà chảy ra thì nhiều. Một ý nghĩ vụt lóe sáng. Phát khom lòng bàn tay

ghé dốc vào miệng nòng súng như một cái máng. Đôi mắt Phát long lanh, nó ghé răng cắn, rút cái nút lọ ra. Những giọt a-xít đầu tiên trong lọ rơi vào tay Phát. Lũy chạy lại nắm lấy bàn tay của Phát.

- Không làm thế được Phát ơi, a-xít còn làm cháy được thép kia mà, tay cậu sẽ hỏng mất.

- Nhưng không còn cách nào khác, để tớ chịu đau một tí.

Lũy cầm chặt bàn tay Phát rồi đột ngột giật mạnh: - Chúng mình ngốc quá mày ơi! Tớ nghĩ ra rồi. Kiếm một cái que buộc vải, nhúng a-xít rồi tọng vào.

- Lấy đâu ra que và vải bây giờ?

- Cần cái que thôi, còn vải thì có. - Lũy chìa vạt áo có cái túi bị đứt chỉ.

Phát nhìn quanh vớ được một thanh sắt nhỏ. Lũy xé cái túi áo quần vào. Phát rút a-xít ra đầu que, vải xám đen lại. Phát vội tọng vào nòng súng. Hai đứa đang hồi hộp say sưa với việc làm thì có tiếng gõ cà mèn và tiếng huýt sáo. Lũy vội nói:

- Chúng nó về đấy, chuồn thôi!

Công việc đành bỏ dở. Lũy ra trước, Phát ra sau. Cả hai có cảm giác như vừa ở trong một hầm tối ngột ngạt bước ra khoảng trời rộng rãi, nhưng chẳng có hứng thú gì vì công việc chưa làm xong. Thuộc trông thấy hai bạn ra rồi, liền để hai ngón tay vào miệng hôn đánh chụt một cái ném về phía tên lính với cái nháy mắt láu lỉnh rồi bỏ đi. Nhưng khi gặp Phát, thấy công việc chưa xong, Thuộc bực mình: - Chúng mày đệt quá, có một việc còn con con ấy mà không làm được. - Thuộc bỗng chán ngán và xấu hổ, thấy tất cả cái trò vừa rồi đối với tên lính gác trở nên lố bịch.

Phát buồn rầu nói với Thuộc:

- Mày đừng trách tao nữa. Chúng mình sẽ làm lại.

Đêm hôm ấy Phát tự hẹn với mình là phải tìm cho ra cách phá súng. Bàn tay trái của Phát xám lại và rất bỏng vì a-xít. Ngồi chán, mỏi lưng, Phát lại nằm xuống; nằm sợ ngủ quên mất, Phát lại ngồi dậy. Buồn ngủ quá, Phát ra ngắt một cái lá khoai nước, đổ nước vào gói lại rồi ném mạnh vào mắt mình cho tỉnh ngủ. Không ngờ cái gói nước ấy lại gợi cho Phát một sáng kiến rất hay. Trời ơi, sao không nghĩ ra từ hôm trước. Những hôm trời mưa bọn Phát đã chơi cái trò hút nước vào ống thụt rồi thụt vào mắt nhau. Làm cái ống thụt như kiểu ống thụt ấy mà thụt a-xít vào nòng súng thì dễ dàng biết bao nhiêu! Nhưng lại nảy ra một điều chưa ổn. Ống thụt bằng gì mới được chứ? Bằng nứa mà đựng a-xít thì không được và cái que thụt bọc vải sẽ ngấm hết a-xít. Quái lạ, cái chất nước vàng kia nằm trong

lọ thủy tinh thì nó hiền lành thế mà đổ ra cái gì thì nó đốt luôn cái ấy. Phát nghĩ ra một điều giản dị: thủy tinh

đựng được nó, phải kiếm ra một cái ống thật bằng thủy tinh. Cuối cùng Phát cũng nghĩ ra được cách ấy.

Khi tỉnh dậy, trời đã sáng rõ, mặt Phát ngời lên một niềm tin. Tất cả những ý nghĩ đêm qua còn có gì chưa tỏ thì bây giờ đều sáng rõ như ánh sáng của buổi đầu ngày. Phát tìm Thuộc, nói rõ ý định của mình. Một lúc sau người ta thấy Thuộc lảng vảng quanh bệnh xá ở xóm Thịnh Lang. Bệnh xá của địch đặt trong một ngôi nhà ngói ba gian thấp lè tè. Chúng quét vôi lại và mở thêm cửa sổ nên trông cũng sáng sủa. Thuộc mon men vào bệnh xá. Một mụ y tá người gày đét, có cặp môi bôi son nhọn hoắt đang phát thuốc cho các bệnh nhân. Đồ nghề y tế của mụ trưng ra la liệt trên mặt bàn rộng phủ khăn trắng tinh. Mụ làm như mụ là một bác sĩ chính cống. Những dụng cụ y tế mạ kền bóng loáng. Thoáng một cái, Thuộc đã biến mất. Thuộc tìm Phát, giơ ra một cái ống tiêm cỡ lớn. Mặt Phát sáng lên:

- Mày làm nhanh quá, tài lắm!

Thuộc hấp háy mắt:

- Đối với tớ thì chẳng có gì khó đâu.

Chiều hôm sau Hoan nhận được tờ báo cáo:

"Xong rồi. Ba con chó bị khoá mõm. Hoan hô cái ống tiêm!"

Hoan hô cái ống tiêm là cái quái gì? Khẩu hiệu gì mà lạ thế. Hoan nhận ra chữ Thuộc. Ồ, cái thằng này lại bày ra cái trò gì đấy. Hoan vui mừng đưa ngay tin này xuống khu du kích.

*

* *

Liệu những khẩu súng ấy có cầm hòng không? Sau khi thật a-xít vào một cách dễ dàng nhanh chóng, Phát lại bàn với Lũy là tọng thêm sỏi cát vào. Phát cũng không ngờ cái công việc đầy khó khăn nguy hiểm ấy lại trót lọt được. Lúc vào bắt địch, Phát có thoáng nghĩ đến việc chúng nó tóm được. Nhưng Phát không luống cuống. Phát tin vào cách đối phó của mình. Đến chiều, một anh du kích về gặp Hoan và Phát, hỏi lại tỉ mỉ việc phá súng. Kể lại xong, Phát hỏi:

- Như thế liệu súng có hỏng được không anh?

Anh du kích ôm lấy vai Phát lắc mạnh: - Nhất định là hỏng. Các cậu khá lắm! Chỉ cần là chúng chưa phát hiện được ngay hôm nay. -

Anh chợt hỏi: - Khi nhét sỏi cát vào xong, các cậu có lau sạch dấu vết không?

Phát mỉm cười thích thú, trả lời:

- Có chứ, chúng em lau bên ngoài cẩn thận. Chúng em còn xóa những vết chân nữa.

Anh du kích vỗ vào lưng Phát:

- Thế thì không còn gì đáng lo ngại nữa.

Tờ báo cho hai cậu biết là đêm nay du kích sẽ về đánh cái chốt ấy. Các cậu biết chứ, bí mật tuyệt đối đấy! Chúc mừng chiến công của các cậu!

Nửa đêm, tiếng súng nổ ran ở đầu làng. Như thường lệ, bọn chúng lại nắm khẩu đại liên bắn. Nhưng chúng hoảng hồn. Một viên đạn nổ làm khẩu súng rung bật lên rồi câm tịt. Chúng la hét om sòm. Du kích đã nhanh chóng xông vào chốt tiêu diệt tiểu đội lính ở đấy, rồi rút đi trước khi chúng nó kịp tiếp ứng. Trong làng huyền não, nhân dân đã thuộc tiếng súng của du kích, vui mừng đem các thứ mâm, chậu ra gõ ầm vang. Lệnh của địch bắt dân làng làm như thế mỗi khi có Việt Minh về. Nhưng lúc này nghe tiếng gõ ầm ỉ ấy, chúng càng rối ruột rối gan, tưởng đâu có thiên binh vạn mã kéo đến. Chúng lại mất nửa đêm còn lại không ngủ để bắn pháo sáng, bắn súng, cho xe rú máy, và đi lùng sục.

Hôm sau chúng biết rõ những khẩu đại liên bị phá bằng cách nào. Chúng nghi là có tay trong. Một số tên lính bị bắt giam. Thuộc dám mon men đến nhà giam nói chuyện với mấy tên lính ấy.

- Ồ, các anh cũng bị giam à ?

Tên lính quen với Thuộc nói:

- Du kích vào phá súng, chúng nó không bắt được, lại bắt chúng tao thay thế.

Thuộc vờ ngạc nhiên:

- Phá súng gì, phá có nhiều không ?

- Ba khẩu mi-tơ-ơ (*Súng máy*) lớn.

Một tên khác quát Thuộc:

- Mà mày hỏi làm gì ? Mày là mật thám đến dò xét chúng tao phải không ? Lão đội Đổ thuê mày hả ?

Thuộc lè lưỡi :

-Vâng, ông đội thuê tôi đây ! Còn các anh thì ai thuê đi lính ? Xin chào.

Cũng đêm ấy Hoan giao cho tổ Thiết đến địa điểm đón cán bộ ở nhà giam được thoát ra. Các đội viên đón được mười người đưa về giấu ở các hầm bí mật trong làng để tìm cách trở về khu du kích. Trong số mười người ấy có hai đồng chí huyện uỷ viên huyện Từ Sơn.

Mấy hôm sau, uỷ viên kháng chiến huyện gửi giấy khen Đội thiếu niên về thành tích vừa qua. Hoan chuyền giấy đến từng tổ, mỗi tổ giữ hai ngày rồi trả lại. Hoan cuộn tờ giấy khen nhét vào ống nứa cất giấu đi.

Cái tin Hoan bị bắt bất ngờ làm cho Phát lo sợ quá. Phát choáng váng tưởng như cái tai họa đó giáng xuống đầu mình. Cuộc bắt bớ của địch hôm nay thật nhanh chóng và vô cớ. Bất thần, chúng cho lính quây lại một góc chợ và bắt tất cả những người bị lọt vào trong vòng vây của chúng. Hoan cũng ở trong số người bị bắt ấy. Khi được tin, Phát chạy ra thì bọn lính đã dẫn số người bị bắt lên đường cái đi về phía quận. Làm thế nào bây giờ ? Bao nhiêu ý nghĩ quay cuồng trong đầu Phát. Liệu chúng nó có biết Hoan là đội trưởng Đội thiếu niên không ? Nếu biết thì khó lòng thoát khỏi tay chúng. Làm sao cứu được nó, nó còn phải chỉ huy cả Đội. Ai sẽ thay nó ? Bây giờ làm sao được như Lê Lai liều mình cứu chúa ngày xưa ? Cái ý nghĩ mạnh mẽ đó khiến Phát chạy băng ngay lên đường cái theo đám người với một tâm trạng vừa lo lắng lại vừa xúc động vì những dự định táo bạo mà mình sắp làm. Một tên lính ngăn Phát lại:

- Mày chạy đến đây làm gì ? Cút, muốn ngồi tù hay sao ?

Phát chỉ vào Hoan rồi nói rất to, cốt để Hoan chú ý đến mình : - Cái thằng kia kìa, nó cướp tiền của tôi rồi bỏ chạy, anh cho tôi gặp nó tôi lấy lại.

Phát định chạy xô vào chỗ Hoan, nhưng tên lính đã ngáng chân đẩy dúi Phát ngã xuống vệ đường.

Hoan nghe tiếng Phát nhìn lại, rất ngạc nhiên. Hoan lờ mờ đoán ra ý định của Phát, liền quay về phía Phát nói to : - Cái thằng kia mày nói láo, tao có lấy tiền của mày đâu. Mày cút về ngay đi, về ngay đi ! Chốc nữa tao về tao sẽ nện cho mày một trận !

Phát đứng nhìn theo bọn lính đang xua đám người đi, lòng đau đớn thất vọng. Phát đành lúi thủi quay về, đầu óc băng khuâng trống rỗng.

Hoan vừa đi vừa nghĩ chưa hiểu chúng bắt người đi một cách hỗn loạn vô cớ như thế này làm gì. Có lẽ chúng bắt hù dọa thôi. Chứ nếu chúng biết rõ mình thì chúng đã trói gô mình lại rồi. Khi gặp khó khăn nguy hiểm, Hoan thường nghĩ đến những điều may mắn. Phát ơi, mày cứ yên tâm, thế nào tao cũng chuồn về được. Mày thật là

một thằng bạn quý báu vô cùng. Hoan thấy bình tĩnh hơn. Trong số lính đi áp giải có cả người lính thổ kèn ác-mô-ni-ca. Anh ta khoác súng vào vai và đưa kèn lên miệng thổi theo điệu "ai còn đâu đây sắc chàm pha màu gió". Anh ta vượt lên gần Hoan, liếc mắt nhìn Hoan tỏ ý thân thiện. Hoan nghĩ bụng : "Người lính này có thể là người tốt chăng ? Không phải bỗng dưng mà anh ta lại biết và thích những bài ca cách mạng của mình". Bọn lính thiếu gì những bài hát nhớ nhăng, nhưng Hoan chưa nghe anh ta thổi những điệu đó bao giờ. Con diều hâu thì không thể nào hát tiếng chim khuyển được - Hoan thích thú vì nhớ lại một câu ở trong sách mà Hoan đã đọc. Hoan nhìn anh ta và chợt nhận thấy cái mũi anh ta không quá lỗ như những tên lính khác, và cặp mắt lại có vẻ dịu dàng. Bác Nhã đã nhiều lần nói với Hoan : "Lính địch không phải đều tàn ác cả. Phần lớn cũng là dân nghèo bị bắt buộc đi lính, trong số đó cũng có người giác ngộ, nếu ta tìm cách nói cho họ hiểu, thì có người sẽ chạy sang hàng ngũ ta, sẽ trở thành bạn của ta". Đúng lắm. Hoan nhớ đến La-vây, người lính ngồi hút thuốc lá đêm nọ. Người lính này có thể giống La-vây chăng? Hoan tiếc là những hôm trước Hoan chưa nghĩ đến anh ta. Bây giờ biết nói với anh ta thế nào ? Đã nên tin anh ta chưa, nhất là lúc này mình lại đang bị bắt. Nếu mà nhầm thì lại càng tai hại hơn.

Đến quận, chúng dồn những người bị bắt ngồi túm tụm lại ở một góc sân gạch trước trụ sở. Lý Bài lảng xảng chạy vào chạy ra. Một người nói với lão:

- Bắt chúng tôi ngồi làm gì hả ông lý ?

Chúng tôi có tội tình gì đâu, ông làm chức việc nói hộ cho chúng tôi một lời, cho chúng tôi về còn kịp buổi chợ để kiếm bát gạo cho con cái chứ !

Lý Bài giong tay phân bua :

- Khổ lắm, nào tôi có quyền hành gì đâu !

- Thế thì ai có quyền hành ở chỗ này ?

- Bà con ngồi đợi một lát nữa, ông đội Đỗ và anh Mạc lên đây rồi thì ai là người lương thiện, các quan sẽ cho về ngay, còn kẻ nào mưu toan làm loạn chống lại các quan lớn thì coi chừng !

Từ lúc trông thấy lý Bài, Hoan đã chợt dạ. Hoan biết lão không thể quên mấy đêm Hoan đến nhà lão. Lão sẽ không tha cho Hoan chuyến này. Khi nghe lão nói tới đội Đỗ và thằng Mạc sẽ đến nhận

mặt dân làng thì Hoan hết sức lo ngại. Thằng Mạc biết rõ Hoan lắm rồi. Hắn đã chỉ điểm phá hoại cơ sở và bắt nhiều cán bộ của ta. Du kích đã lên án xử tử hắn từ lâu. Một anh du kích thi hành bản án này. Anh bí mật vào ngồi chờ trong gian buồng nhà chị hắn mà anh biết rằng hắn hay đến đó. Khẩu súng lục lên đạn cầm sẵn ở tay. Thằng Mạc bước vào nhà. Anh du kích đập cửa bước ra, chĩa súng bắt hắn giờ tay. Hắn run sợ phải nghe theo. Anh du kích nói : "Mày là một thằng Việt gian hại dân hại nước, nhân dân Đình Bảng lên án xử tử mày. Mày chết là đáng tội".

Anh du kích bóp cò. Nhưng viên đạn thối. Thằng Mạc không bỏ lỡ thời cơ, như một con chó dữ, hắn lao vào anh du kích, đánh văng khẩu súng khỏi tay anh. Hắn rút súng của hắn ra. Anh du kích đành phải nhặt vội khẩu súng của mình, bỏ chạy. Viên đạn của thằng Mạc rớt bên tai anh. Sau lần chết hụt ấy, thằng Mạc không dám mò về làng một mình nữa. Hắn lên ở hắn trong một chùa Dận. Hôm nay hắn lại đến đây nhận mặt người làng. Con chó ấy sẽ cắn những ai ? Bọn địch khủng bố dân làng để trả thù cái việc một bị đánh đêm trước và ba khẩu đại liên bị phá hoại. Hoan biết chắc rằng hắn sẽ không tha Hoan. Hoan nghĩ đến cách trốn thoát ngay lúc này. Hoan nhìn chung quanh. Qua khỏi cái sân gạch này, đến được cái lũy tre kia thì có thể chuồn ngay xuống ruộng, thoát thân. Nhưng khó nhất là đi khỏi cái sân trống này. Những tên lính vẫn cầm súng canh gác chung quanh. Hoan chợt nhớ đến người lính thối kèn, nhưng lúc này không thấy bóng anh ta đâu cả. Hoan nhấp nhúm như người ngồi trên đồng gai. Nỗi lo lắng làm cho Hoan chóng mặt. Bỗng Hoan thấy có ai thúc cái gì vào lưng mình. Hoan giật mình quay lại, thấy người lính thối kèn. Người lính ra hiệu cho Hoan đứng dậy. Anh ta không cười với Hoan và mắt cũng không tỏ vẻ gì thân thiện. Hoan lặng người đi. Thế là hắn bắt mình đi rồi. Mình lại nhầm tưởng hắn là người tốt. Người lính ra hiệu cho Hoan ra khỏi đám đông rồi chỉ vào đồng rác ở góc sân. Người lính đi theo Hoan. Hoan làm công việc theo anh ta ra hiệu. Hoan cầm chổi quét dọn đồng rác rồi bốc vào một cái rổ. Người lính bảo Hoan bê rổ rác ra lũy tre đổ. Ra lũy tre ư ? Hoan thào reo lên, lòng hồi hộp quá chừng. Hoan liếc nhìn người lính. Mặt anh ta vẫn lạnh lùng. Hoan mong sao cho người lính đừng đi theo Hoan ra lũy tre, nhưng anh ta vẫn cầm ngang súng đi theo sát Hoan. Hoan thất

vọng, Hoan đổ rác xong, đứng lặng. ại, cái ranh giới giữa giam cầm và tự do là lúc này đây, giữa cái sống và cái chết là lúc này đây. Chỉ nhảy vài bước xuống đám ruộng mà tên lính không bắn theo là thoát. Nhưng Hoan vẫn thấy mũi súng dí vào lưng mình. Người lính quay lại nhìn vào sân, vừa lúc đó một toán người nữa bị bắt đưa về đang nhốn nháo. Anh ta đẩy nhẹ vào vai Hoan, nói hai tiếng rất rõ :

- Chạy đi !

Hoan chỉ thoáng thấy cặp mắt của anh ta xanh biếc. Hoan lủi nhanh xuống bờ ruộng như một con cuốc, rồi đi khuất mãi về phía bãi Mã Lách. Về được đến đây thì coi như hổ đã về rừng.

Ba hôm sau. Buổi chiều, Hoan đang cuốc ruộng ở giữa cánh đồng, chợt trông thấy một người cao lớn mặc quần áo nâu, vác cuốc đội nón ở trong làng đi ra. Khi người ấy đến gần, Hoan nhận ra là anh lính thổi kèn. Anh ta nhận ra Hoan, hết sức vui sướng, ôm chầm lấy Hoan, chà cả hàm râu quai nón lờm chớm vào má Hoan:

- Đưa tôi về với du kích.

Hoan đưa người hàng binh về Phù Chấn. Khi anh biết Hoan là đội trưởng Đội du kích thiếu niên thì anh ta rất ngạc nhiên và sung sướng. Tên anh là Hăng-ri Xoa. Hoan và Hăng-ri Xoa đã trở thành đôi bạn. Anh dạy Hoan thổi kèn. Hôm được chuyển ra vùng tự do, không gặp Hoan, Hăng-ri Xoa tiếc lắm. Anh chuyển cái kèn lại tặng Hoan, và kèm một lá thư. Hăng-ri gọi Hoan là "người anh hùng tí hon của tôi". Hăng-ri kể quê mình ở vùng miền nam nước Pháp. Quê anh trồng rất nhiều nho, có rượu vang ngon nổi tiếng. Anh đã có hai con. Từ ngày bị bắt buộc xa nhà ra đi, anh đã chán nản. Trong một trận càn, anh nhặt được một túi tài liệu của ta. Anh bí mật đốt cả đi, chỉ giữ lại một quyển sổ nhỏ trong đó có chép nhiều bài hát. Vì thế mà anh biết thổi kèn theo điệu những bài ca cách mạng.

Sau này, Đội của Hoan dự hàng được nhiều lính địch, nhưng không có ai mà Hoan nhớ bằng Hăng-ri Xoa. Hoan cho rằng Hăng-ri đã cứu Hoan thoát khỏi tay địch nhưng Hăng-ri lại nói chính Hoan mới là người cứu anh.

Buổi chiều, trời còn có mây bàng lãng, đến tối thì mây tan hết. Thoạt tiên ngôi sao Hôm cháy sáng, sau đó sao gọi nhau lần lượt nổi lên trên bầu trời đen thẳm. Sao chi chít đông vui như họp chợ tết. Một tổ du kích nằm giữa cánh đồng. Cò Nam được đi cùng, đêm nay lên đường cái chôn mìn diệt xe địch. Buổi chiều, Hoan nhận được lệnh cử một đội viên đêm nay dẫn đường cho tổ du kích đi đánh xe. Nhiệm vụ này hấp dẫn Hoan trước tiên. Tưởng tượng đến một quả mìn nổ tung chiếc xe, thật là hả dạ. Nhưng Hoan phải giao công việc này cho tổ Húc. Hôm trước Húc gặp Hoan kì kèo :

- Cậu không công bằng. Thăng Phát lại được cậu giao cho việc phá súng.

- Sao cậu biết ?

- Cậu đừng hòng giấu tớ. Tớ biết tòng tòng tong. Hôm tớ đi qua nhà thằng Thuộc, thấy thằng Phát và thằng Thuộc đang lúi húi ngoài vườn, tớ liền vào xem, bắt gặp hai đứa đang chôn một cái hộp sắt vuông dưới gốc cây khế. Tớ lên ra phía sau nhẹ nhàng nên chúng nó không kịp giấu, phải mở hộp cho tớ xem. Trong hộp là cái ống tiêm, trên ống tiêm dán một mảnh giấy :

"Hoan hô cái ống tiêm

Phá ba khẩu đại liên

Khiến quân thù phát điên

Hoan hô cái ống tiêm !"

Hoan trao nhiệm vụ dẫn đường đi đánh mìn cho tổ Húc, và Cò Nam được Húc cử đi. Cò Nam nằm bên cạnh các anh du kích. Nó nhìn trời sao, hỏi một anh du kích : - Có... có phải mỗi ngôi sao... là một người không anh ?

Anh du kích trả lời :

- Tớ cũng nghe nói thế, chẳng hiểu có thật không.

- Thật... thật đấy. Mỗi người chết thì một... một ngôi sao rơi.

- Có thể như vậy đấy. - Anh du kích tán thành.

Cò Nam nhòm dậy :

- Thế thì mỗi lần Tây đi càn, sao... sao phải rơi hàng mảng.

Anh du kích cười :

- Rụng hàng mảng thật. Cậu thử tìm ngôi sao của cậu xem nào !

Cò Nam nằm ngửa, kê tay sau đầu nhìn trời sao, càng nhìn càng thấy nhiều vô kể. Nhất là ở dải Ngân Hà. Nhìn một lúc, Cò Nam chỉ vào đám sao ở cuối sông Ngân mà nó cho là con sông Đuống.

- Đấy... cái đám sao rậm kia là làng ta đấy. Những ngôi sao sáng là các anh, còn em là cái ngôi sao bé tí ti kia, anh... anh có nhìn thấy không ?

- Kia kia, cậu chính là cái ngôi sao nhấp nháy luôn đấy, lúc thì ẩn, lúc thì hiện rõ, có đúng không ?

Cò Nam nhìn theo tay anh du kích chỉ, lòng rộn lên niềm vui thích.

- Thế ngôi sao ấy có rụng... rụng không anh?

- Không thể nào rụng được đâu. - Anh du kích vừa trả lời vừa vỗ vào trán Cò Nam.

Đến giờ lên đường. Cò Nam dẫn đầu. Cả tổ theo bờ lúa vòng lên phía đầu làng, lội qua một cái ao rồi ra đường cái. Tổ du kích chia làm đôi. Hai người chôn mìn, còn hai người bố trí chặn xe, đề phòng mìn nổ mà xe vẫn chạy được.

Cò Nam ở bộ phận chặn xe, được phát một quả lựu đạn. Một anh du kích khẽ hỏi Nam:

- Có sợ không ?

- Sợ... sợ gì kia hả anh ? Một mình thì em sợ đấy.

- Sợ gì ?

- Ma.

- Làm gì có ma !

- Chúng nó bảo có. ở ngoài bãi Mã Lách ma hiện lên thành người mặc áo dài đi chơi.

Anh du kích cười, rồi bỗng nắm tay Nam ra hiệu im lặng. Có tiếng động ầm ì ở xa. Anh du kích áp tai xuống mặt đất, Cò Nam bắt chước làm theo. Anh rí tai Nam :

- Khi nào anh bảo ném lựu đạn hãy ném nhá ! Biết ném chứ ?

- Em biết, nhớ rút... rút chốt.

- Bình tĩnh nhé !

Mặt đường nhựa im lìm bỗng hơi sáng lên rồi rõ dần. Tiếng ô tô ầm ì. ánh đèn pha sáng lóa. Hai chiếc xe từ Bắc Ninh về Hà Nội. Chiếc xe nhỏ chạy trước, nó vượt qua chỗ đặt mìn. Chiếc xe to chạy

sau vừa lao tới thì một tiếng nổ dữ dội vang lên. ánh lửa đỏ lóe trong đêm. Cái xe nhỏ đang lao tới chỗ Nam bố trí. Anh du kích nhổm dậy nhằm vào đôi mắt sáng của xe quạt một băng tiểu liên. Đền pha phụt tắt, chiếc xe chạy chậm lại. Anh du kích hô :

- Ném lựu đạn !

Cò Nam đứng thẳng lên rút chốt lựu đạn. Vừa lúc cái xe chạy đến ngang tầm tay, Nam tung quả lựu đạn vào trong xe như thả cái dao lố. Anh du kích kéo tay Nam nằm xuống. Một tiếng nổ giòn. Cái xe lao đi như điên, nhưng được một đoạn thì nó đâm sầm vào cột điện và nằm chết tại đó.

Từ lúc có tiếng mìn nổ, các cỗ súng trong chốt chùa Dận bắn hồi hã. Chúng đề phòng du kích tấn công. Rồi chúng cho xe bọc sắt tiến về phía có tiếng nổ. Tổ du kích rút đi nhanh chóng. Cò Nam đưa các anh du kích ra đến giữa đồng rồi chia tay. Nam chưa về làng được. Chẳng đại gì về ngay bây giờ, chúng nó đang báo động. Nam nằm lại giữa cánh đồng, khoan khoái nghĩ đến chiến công vừa rồi. Nam đưa bàn tay vừa ném lựu đạn ra ngắm nghía. Cái bàn tay thế mới gọi là khá!

Bầu trời vẫn đầy sao nhấp nháy. A, có lẽ vừa rồi đã rụng một chùm sao. Trên hai chiếc xe ô tô ấy ít ra cũng có đến chục thằng. Nhưng mà cái bọn lính độc ác bắn thiêu đó không thể nào lại cũng là những ngôi sao nhấp nháy kia được. Nam tìm lại cái đám sao rậm bên cạnh sông Ngân. Nam tìm mãi ngôi sao nhấp nháy ban nãy mà anh du kích bảo rằng đấy là ngôi sao của Nam. Chẳng biết là có đúng như vậy không ?

Ra đến giữa đồng thì Hoan và các tổ trưởng gặp nhau. Phương đông rạng sáng và bỗng chốc mặt trăng nhô lên khỏi lũy tre làng Phù Chấn. Mọi vật thoát lung linh ánh bạc, gợi nhớ đến những buổi chăn trâu đêm chơi "mèo bắt chuột". Trong gió thoảng mùi hương sen, Húc lên tiếng :

- Các cậu ạ, bây giờ được hát thật to thì khoái nhỉ !
- Bây giờ có hát đồng ca toàn Đội cũng chả ra hồn đâu, nhiều đứa quên rồi.

Thiết phản đối ý kiến của Phát :

- Chẳng quên đâu, đến ngày độc lập tớ vẫn nhớ lầu lầu.
- Hôm nào gặp anh bộ đội phải xin thêm vài bài hát mới.

Hoan hỏi Húc :

- Hôm nọ lão lính móm thối kèn dạy cậu bài gì ?

Húc cười :

- Một bài hát nhảm nhí, mà chẳng gọi là bài hát được. Đây là lời của bọn mất dạy.

Bốn đứa đi qua làng Lòng Chảo, làng Con Voi, băng qua một quãng đồng nữa thì đến ao sen. Trời sáng trắng, ao sen trông lạ hẳn đi, rộng bát ngát. Những giọt nước đọng trên lá sen long lanh như mắt những con cá vàng. Khắp mặt ao vô số những búp sen trồi lên như những nắm tay xinh xắn giơ đều một loạt. Những bông sen đang thắm thì với nhau điều gì vậy ?

- Ao sen đang chào chúng mình đấy !
- Chào ao sen !
- Cậu thì chỉ thích chào những hạt sen non.
- Chả phải mình tớ. - Húc nói. - Tớ lấy về cho cả tổ, còn ngon hơn kẹo súc-cù-là.

Hoan liền nói :

- Cậu mang hạt sen về như thế dễ lộ lắm đấy. Chúng nó trông thấy sẽ hỏi cậu lấy hạt sen ở đâu, xuống ao sen làm gì.
- Đội trưởng của chúng mình khá lắm.

- Thôi đi, đừng bẻm mép. Các anh đã ra họp với chúng mình kia kìa.

Bọn Hoan đứng đợi dưới gốc một lùm tre. Bác Nhã cùng đi với một người nữa ra đến nơi. Bác Nhã cười :

- Các cậu nhanh thật, đi đường có bị lộ không đấy ?
- Chúng cháu đi trước khi trăng lên kia.

Bác Nhã nói :

- Các cậu giữ "bem"(Bí mật) khá lắm. Đến đây mà các cậu còn đứng trong bóng cây kia mà. Có thể ra chỗ trống này ngồi được. Mấy khi được ngắm trăng.

Ngồi xuống bãi cỏ, bác Nhã chỉ vào người cùng đi :

- Đây là anh Long ở bộ đội huyện, sắp tới anh sẽ có quan hệ với các cháu đấy.

Anh Long người bé nhỏ, chỉ suýt soát bọn Hoan. Anh mặc bộ quần áo đen, cũng giống bộ quần áo Hoan đang mặc. Hoan thấy thích thú về điểm giống nhau ấy. Nghe bác Nhã giới thiệu, anh Long không nói gì, chỉ mỉm cười để lộ hàm răng trắng. Hoan nhìn anh thăm dò, suy xét. Trông anh không có vẻ gì là bộ đội. Hoan chưa gặp anh bộ đội nào, nhưng Hoan tưởng tượng anh bộ đội phải khác cơ. Đây là một người cao lớn, mặc quần áo màu xanh lá cây, mũ có lưới giắt lá ngụy trang, mắt sáng quắc. Còn anh Long này chỉ lớn hơn Hoan có tí ti thôi, cũng mặc quần áo như Hoan. Giá có vật nhau một keo chưa chắc ai được ai thua. Nếu thế thì Hoan cũng có thể vào bộ đội được. Nghĩ đến đây Hoan bật cười. Bác Nhã hỏi :

- Hoan cười gì đấy ?

Anh Long nhìn Hoan nói :

- Cậu ấy cười vì không tin tôi là bộ đội. -Rồi anh cười to.

Cha cha, Hoan giật mình vì thấy anh Long đoán đúng ý mình nghĩ. Mình lầm rồi, anh ấy có thể là cấp chỉ huy nữa đấy. Người chỉ huy là người có tài đoán được ý nghĩ người khác, và cả ý định của địch nữa mới ghê chứ ! Anh Bát đã nói với Hoan như vậy. Hoan xấu hổ quay mặt nhìn xuống ao sen. Hoan bắt gặp một giọt nước trên lá sen long lanh y như con mắt đang nhìn Hoan chế giễu. Hoan nhặt hòn đất ném vào cái lá sen, nhưng giọt nước chỉ lặn ra đến mép lá rồi lại lặn về chỗ cũ và càng nhấp nháy giễu cợt Hoan nhiều hơn. Bác Nhã hỏi: - Cậu nào giỏi địa dư thử trả lời xem Nghĩa Lộ ở đâu nào ?

Tất cả im lặng. Khó quá. Nghĩa Lộ ? Hoan chưa nghe đến cái tên ấy bao giờ. Phát rụt rè trả lời :

- Trường chúng cháu chưa học đến cái tên ấy. Chỉ biết xứ Bắc Kỳ có mười bảy tỉnh và bốn đạo quan binh (*Kiến thức địa lý cũ trong sách giáo khoa thời Pháp thuộc*).

Anh Long phá lên cười :

- Đạo quan binh là cái gì ?

Phát ngượng nghịu.

- Đây là nơi bọn quan lính Pháp đóng đồn cai trị.

- Bây giờ thì khác rồi.

Bác Nhã nghiêm giọng nói :

- Làm dân mất nước thì học hành như vậy đấy các cháu ạ. Quê hương đất nước mình, mình cũng không biết. Bác nhắc đến Nghĩa Lộ là vì ta vừa chiến thắng ở đấy. Bác cũng chưa đi đến Nghĩa Lộ đâu, chỉ biết đấy là một thị trấn ở Yên Bái, cửa ngõ khu Tây Bắc. Định chiếm Nghĩa Lộ xây dựng thành một tấm "bình phong thép" để ngăn ta tiến quân vào Tây Bắc. Nhưng đại quân ta - bác Nhã phấn khởi cao giọng - đã vượt sông Đà vào giải phóng Nghĩa Lộ.

- Hay quá, tuyệt quá ! Hoan hô đại quân !

Đại quân ! - Húc nhấn mạnh hai tiếng ấy.

Bác Nhã nói tiếp :

- Thế là chiến dịch Tây Bắc của ta mở đầu thắng lợi.

Húc hỏi :

- Đại quân của ta do Võ đại tướng chỉ huy chứ bác ?

- Nhất định chứ, ta đánh to thì đại tướng chỉ huy. Mà ngay chúng mình đánh giặc ở trong này cũng do đại tướng chỉ huy đấy. Các cậu tưởng mọi việc đều do ông Nhã này mà ra cả hay sao ? Không phải đâu ! Đội của các cậu cũng dưới quyền chỉ huy của đại tướng đấy.

Húc lại reo lên :

- Thế thì tuyệt !

Hoan hỏi :

- Quân ta còn đánh nữa chứ bác?

- Hiện nay quân ta đang tiến sâu vào Tây Bắc như một mũi dùi đâm thẳng vào bụng chúng nó. Các cậu có phấn khởi không ?

Tất cả đồng thanh :

- Thích lắm bác ạ.

- Chúng mình phải truyền tin vui này cho nhân dân cùng biết. Chắc nay mai bọn địch sẽ nói : "Quân Pháp nhận thấy vị trí Nghĩa Lộ không cần thiết, nên đã rút lui để cho Việt Minh vào chiếm một cái thành bỏ không !" ánh trắng loang loáng trên những khuôn mặt ngời ngời niềm vui.

- Bộ đội ở ngoài đánh to, thì trong này chúng mình cũng phải làm gì chứ ?

- Chúng ta cũng đánh to bác ạ !

- Đánh to như thế nào ? Ta phải có cách đánh của ta, như kiến tha lâu đầy tổ, cộng nhiều

cái nhỏ sẽ thành cái lớn. Mèo nhỏ bắt chuột con mà lại.

Húc nhanh nhẩu :

- Nhưng chúng nó có phải chuột con đâu bác ! Chúng nó to béo như những con bò mộng ấy.

Bác Nhã cười :

- Mèo nhỏ bắt bò mộng càng hay. Bây giờ chúng mình sẽ bàn nhau công việc làm. Nào ngồi xích lại gần đây.

Không khí trở lại trang nghiêm. Tất cả chăm chú lắng nghe bác Nhã. Tuy vậy, niềm vui chiến thắng còn dào dạt trong lời bác nói. Đến khi phổ biến xong công việc bác mới nói bằng cái giọng trầm lặng của bác :

- Kẻ địch vẫn ở ngay xung quanh ta, các cháu tuy đã có kinh nghiệm nhưng kẻ địch cũng tìm cách phá ta dữ hơn. Cuộc chiến đấu của ta sẽ gay go hơn.

Hoan lại nhận thấy vẻ lo lắng thận trọng trên khuôn mặt bác Nhã.

Đến khi sắp chia tay, anh Long liền nói :

- Còn một việc quan trọng nữa, các cậu chờ một lát đã nhé.

Anh vừa nói vừa chạy lại phía lũy tre xách lại một cái bị cói. Anh dốc ngược cái bị, những bắp ngô lăn ra bãi cỏ. Những hạt ngô trắng ngà bóng loáng dưới ánh trăng như những hàm răng đều đặn đang cười.

Bác Nhã nói :

- Liên hoan chiến thắng đấy.

Ngô nếp vừa mềm vừa béo, lẫn với gió thoảng, tưởng như ăn ngô có ướp sen. Hoan thốt lên :

- Ngô ngon quá !
- Vui thì ăn càng ngon.

Ăn ngô xong, bác Nhã bắt tay tất cả. Còn anh Long thì ôm lấy Hoan thầm thì:

- Chúng mình sẽ gặp nhau ở làng.

Cả toán trở về đến làng Lòng Chảo thì phân tán ra nhiều ngả. Một lát sau không ai nhìn rõ ai nữa, tưởng chừng như tất cả đều tan ra thành ánh trắng, lẫn trong màn sương vừa dâng lên. Có mùi ngô luộc lẫn với hương sen thoang thoảng đâu đây khắp cả cánh đồng.

Đã mấy hôm rồi, địch chờ nhiều chuyến xe buýt kín về Đình Bảng. Không hiểu chúng trút xuống những thứ gì. Khi về thì xe nặng, ị ạch lẫn bánh từ từ, thật trọng trên đường làng. Còn lúc đi thì những tên tài xế miệng ngậm thuốc lá vênh ngược cho xe lồng lên như những con trâu đứt mũi. Xe chúng chạy vào xóm Xuân Đài. Chúng cấm ngặt người qua lại khu vực ấy. Lũy bàn với Thuộc :

- Này, phải biết chúng nó trút cái gì xuống chứ, ban ngày không đến được thì đêm chúng mình mò đến.

Thuộc đồng ý ngay, không do dự, Lũy nói:

- Thế mày đi hỏi thằng Phát xem nó có đồng ý không.

Thuộc đắn đo rồi nói :

- Mày ạ, không phải việc gì cũng hỏi, mình phải tự động mà làm chứ. Đồng ý nhé, tối nay chúng mình sẽ bắt đầu. Mày có đi không, hay là sợ ?

Lũy tự ái :

- Tao rủ mày mà tao lại sợ à ?

- Thế thì được rồi, cứ làm xong rồi báo cáo cũng được, mày không phải lo gì cả.

- Tao lo bị kỷ luật đấy.

- Kỷ luật là thế nào ! - Thuộc nhìn Lũy đầy vẻ ngạc nhiên. - Tự động đánh giặc thì chẳng bị kỷ luật đâu.

Đến đêm, Lũy và Thuộc lần đến xóm Xuân Đài. Hai đứa lần theo vết bánh xe ô tô. Xe chở nặng, vết bánh hằn sâu xuống đường, có chỗ dè giập cả hàng rào. Đến đầu xóm, hai đứa thận trọng đi men vào trong vườn. Tới chỗ cái cổng gạch Lũy ra hiệu cho Thuộc biết là có động. Cả hai nép vào bờ rào. Có tiếng động nhỏ trong cổng. Một cái đầu, hai cái đầu nhô lên. Lũy bấm Thuộc ngồi im. Một người trong cổng nhô lên trên mặt đường rồi chạy vụt vào mé bờ rào. Người đó ôm chầm lấy Lũy. Thuộc nghĩ nhanh : "Thế là Lũy bị bắt rồi, phải chuồn ngay". Thuộc lùi lại và bò ra theo đường cũ. Thuộc lùi một lúc thì đã thoát ra khỏi xóm, bèn dừng lại lắng nghe. Chẳng có tiếng súng, vẫn yên lặng như cũ. Thằng Lũy ra sao ? Tại sao mình lại bỏ nó

lại ? Bỏ bạn lúc nguy hiểm là hèn nhất. Thuộc bực tức với mình, sao lúc này không nghĩ ra điều ấy. Không do dự, Thuộc lại quay vào. Đi được một đoạn, Thuộc thấy có bóng người. Thuộc nhận ra Lũy, liền nắm lấy tay bạn nói ngay :

- Lũy ơi, tao tưởng mày bị bắt, tao vội chuồn ngay, nhưng tao làm như thế là hèn nhất, mày đừng giận tao nhé !

Lũy vui mừng được gặp lại Thuộc :

- Sao lại giận ? Lúc ấy tao thấy mày chuồn được, tao rất mừng. Đại gì để cả hai đứa bị bắt. Nhưng không phải địch đâu. Hai anh bộ đội của ta bị địch bắt giam trốn ra được đấy.

- Thế ư, sao lại tóm mày ?

- Đâu phải thế ! Anh ấy chạy vào bờ rào để trốn đi, không ngờ chạm chúng mình đấy chứ. Hai anh ấy đang đi sau tớ. Chúng mình hãy chuồn nhanh ra ngoài đã.

Ra đến lũy tre rìa làng, Lũy, Thuộc và hai người vừa trốn ngồi nấp vào bụi dây bìm bìm nghỉ lấy sức.

Thuộc hỏi hai người kia :

- Có thật hai anh là bộ đội không ?

- Thật.

Thuộc nghi hoặc :

- Bộ đội sao lại bị bắt được nhỉ ?

Một người nói :

- Các anh đi công tác lẻ, không may bị lọt vào ổ phục kích của địch.

Thuộc căn vặn :

- Em biết bộ đội ta đang đánh to ở Tây Bắc (Thuộc đã được Phát phổ biến lại tin này), đã giải phóng Nghĩa Lộ, phá tằm "bình phong thép gì" của địch, và như một mũi dùi đang thọc sâu vào bụng chúng nó, thế thì không thể nào lại bị bắt được. Các anh có biết chuyện đó không ?

Hai người cười.

- Đây là chuyện đúng đắn, các anh đừng cười !

Một người trả lời :

- Xin lỗi ! Em nói đúng lắm. Bộ đội ta đang thắng to ở Tây Bắc, nhưng các anh là bộ đội ở đồng bằng. Bộ đội ta ở khắp mọi nơi có

giắc chứ. Các anh bị bắt, tất nhiên mọi giấy tờ không còn để các em tin được.

Lũy xen vào một câu hỏi bất ngờ :

- Giấy tờ của các anh bị địch lấy mất à?
- Tất nhiên là không thể như thế, các anh còn đủ thì giờ hủy đi.
- Thế thì được. Bây giờ chúng em sẽ dẫn các anh về khu du kích.

Thuộc nói thêm :

- Phải đấy, gặp các anh du kích thì sẽ rõ cả. Bây giờ đi đường các anh phải tuyệt đối phục tùng mệnh lệnh chúng em !

- Nhất định là như thế. - Một anh trả lời.

Đi ra đến giữa đồng, thoát khỏi khu vực nguy hiểm thì câu chuyện giữa bốn người đã trở nên thân mật gần gũi. Hai anh lại cho Lũy và Thuộc biết cái điều hai đứa đang điều tra. Máy hôm nay địch chuyển dầu xăng về xóm Xuân Đài và xếp thành kho ở đấy. Nếu có một quả mìn thì có thể làm nổ và đốt cháy cả kho xăng.

Thuộc hỏi khế Lũy :

- Mà có biết đánh mìn không ?
- Không, nhưng hỏi các anh ấy sẽ biết.
- Cái gì mà cũng bảo hỏi các anh ấy, thế thì ai mà chả nói được. Có quả mìn trong tay, tao sẽ biết cách làm nổ cho mà xem.

- Mà tưởng dễ như nổ pháo ấy à ? Nó nổ thì cứ tan xác ra như cá m.

- Chẳng đời nào. Với lại tao đã nói là tao sẽ hy sinh anh dũng. Mà chưa biết Lê Văn Tám tẩm dầu vào người, đốt lửa rồi chạy vào kho xăng à ? Lê Văn Tám là anh hùng, là anh hùng chứ không phải chỉ có cái giấy khen mà thôi đâu.

- Chuyện mà nói ở đâu đâu ấy.

- Ồ, mà không biết những chuyện ấy à, toàn chuyện hay cả đấy. Tao mới làm được mấy câu thơ, mà có nghe không, tao đọc?

- Thôi mà ơ, tao buồn ngủ lắm rồi.

Bọn Lũy xuống đến khu du kích thì gà đã bắt đầu gáy sáng. Một anh du kích gác ở đầu làng đưa vào. Gặp anh chỉ huy, Thuộc định sẽ xin anh quả mìn, nhưng rồi Thuộc buồn ngủ díp mắt lại và ngồi dựa vào bờ vách đánh một giấc say sưa. Khi tỉnh dậy, Thuộc thấy mình nằm trên giường, chung quanh vắng vẻ chẳng có một ai. Thuộc ra sân và nghe tiếng cười ở nhà bên. Thuộc nhận ra tiếng cười của

Hoan liền chạy sang, thấy Hoan và Lũy đang lúi húi nấu nướng ở trong bếp.

*

* *

Cả buổi chiều, anh Long nói chuyện với mấy đứa. Thuộc hiểu được sai lầm của mình, và thấy công việc sắp tới rất quan trọng, Thuộc lại thấy hào hứng. Anh Long là quân báo của huyện. Đêm nay anh sẽ về Đình Bảng điều tra về kho xăng. Muốn phá hủy cái kho xăng như thế ở trong làng không phải việc dễ dàng. Ban ngày trông anh Long già hơn vì nước da hơi tái, nhưng nụ cười anh vẫn rất tươi và dễ mến. Anh còn kể những chuyện hoạt động quân báo của anh. Những câu chuyện say mê hấp dẫn đến nỗi Thuộc nghĩ rằng : "Trên đời này làm quân báo là thích nhất".

Đêm đến, bốn anh em về làng. Kho xăng của địch đã sắp xếp xong. Chúng bố trí ngay một màn lưới canh gác cẩn thận. Mặt hướng ra cánh đồng, chúng lắp thêm một ngọn đèn pha. Thịnh thoảng một tốp lính lại dắt chó đi tuần chung quanh. Về đến giữa đồng thì Hoan nhận ra ngọn đèn pha mới đó. Càng đến gần, ánh đèn càng tỏ. Thế là cái hướng đi chọc thẳng về xóm Xuân Đài không được nữa, phải chuyển sang hướng khác. Con đường này xa hơn. Đến giáp làng phải lội qua một cái ao nước tù hôi thối, rêu bám vào người nhớp nháp. Lội qua ao xong, bốn anh em chia làm đôi. Lũy đi với anh Long ; Hoan, Thuộc trở về làng.

Hoan chuẩn bị đón anh Long sau khi đã điều tra xong, ở một chỗ hẹn trước. Anh Long khoác khẩu tiểu liên và giấu trong người một khẩu súng lục nhỏ xíu nữa. Lũy vốn thuộc lòng đường đi lối lại xóm Xuân Đài. Lũy dẫn anh Long theo con đường đêm qua. Đến chỗ cổng gạch, nơi đêm qua gặp hai anh bộ đội, Lũy dừng lại nghe ngóng, thấy vẫn yên lặng, định đi tiếp, nhưng anh Long đã bấm Lũy lách vào bụi. Lũy ngồi nép hẳn vào sau hàng rào dày, chỗ một bụi gai um tùm, Lũy bứt một cái lá gai vò ra ngửi, mùi hăng hăng gợi nhớ đến những ổ ốc luộc. Gai này thường dùng để ốc. Có tiếng giày bộ lính đi tuần từ xa, rồi rõ dần. Bọn chúng đã đi tới. Qua ánh đèn pin loang loáng, Lũy trông thấy rõ một con chó to cao như con bê. Lũy nín thở nằm ép xuống. Cái giống chó này đánh hơi thính hơn bộ lính. Bọn chúng đã đi tới cổng gạch và dừng lại đó. Con chó ghé đầu

vào miệng cống đánh hơi khìn khịt, rồi nó lừ lừ đi thẳng tới chỗ Lũy. Lũy nín thở đến tức hơi, nghe như mặt đất cũng đang đập nhịp theo tim mình. Con chó quả là ghê gớm. Nó đã ngửi thấy hơi người và nhanh như cắt, nó nhảy chồm vào bụi gai. Lũy cũng nhanh không kém, bật người dậy và chạy. Một tiếng xoạt ! Con chó xé nửa cái áo của Lũy. Lũy chạy biến vào trong xóm. Anh Long đã dặn, nếu bị lộ thì Lũy cứ chạy một mình tới chỗ đã hẹn trước để gặp Hoan. Lũy chạy được một lát thì nghe phía sau có một tràng súng nổ, rồi im bật. Lũy chạy đến nơi hẹn thì đã thấy Hoan đang đợi ở đấy. Lũy báo tin cho Hoan biết, và nhìn lại thấy cái áo của mình rách xẻ sau lưng. Hai đứa lo lắng ngồi đợi anh Long. Anh đã dặn rồi, nếu động anh sẽ về đây, nhưng đợi mãi không thấy anh đâu. Nóng ruột quá, Lũy thì thầm :

- Cậu có nghe tràng súng nổ chứ ?

- Có. - Hoan phán đoán : - Tớ cho là nó bắn vu vơ thôi. Vì nếu lộ thì chúng nó đã báo động ầm ĩ cả rồi. Hay chúng mình quay lại tìm anh ấy.

- Anh ấy chẳng lạc đường đâu ; chúng mình đi, nhớ anh ấy đến đây thì sao ?

- Chờ một lúc nữa vậy.

Nhưng chờ mãi mà chẳng thấy anh Long đâu, Hoan và Lũy quyết định quay lại tìm. Tuy lúc nãy phán đoán như vậy, nhưng bây giờ thì Hoan lo lắng về cái tràng súng nổ. Từ sau ngày Lâm hy sinh, Hoan thường hay nghĩ đến những chuyện rủi ro. Hoan và Lũy đi quanh trong xóm, trở đi trở lại suốt đêm, mãi đến lúc gần sáng mới thấy anh Long. Anh nằm gục bên bờ rào, lưng đẫm máu, toàn thân giá ngắt hơi sương. Đôi tay cứng đờ thu khẩu súng vào ngực. Qua ánh sáng mờ mờ, Hoan thấy môi anh mím chặt.

Hoan nói thều thào :

- Anh Long chết rồi...

Lũy nhìn Hoan rồi cúi đầu nén khóc :

- Làm thế nào bây giờ, Hoan ? Trời sắp sáng rồi.

- Phải giấu anh ấy tạm ở chỗ nào, đêm mới chuyển đi được.

Không thể đem anh Long về nhà. Hoan và Lũy khiêng anh vào chân một đồng rạ to ở trong một khu vườn gần đấy, và lấy rạ phủ lên người anh. Đồng rạ này người ta chưa dùng đến nên không sợ bị lộ. Hoan lấy hai khẩu súng của anh đem giấu đi chỗ khác và cẩn thận

lục trong túi anh lấy được một quyển sổ nhỏ. Hoan bàn với Lũy, hai đứa sẽ chia nhau bí mật canh gác. Hoan trở về cử ngay Thuộc xuống khu du kích báo tin này.

Việc rủi ro xảy ra tiếp theo một cách đơn giản. Sáng rõ, bọn địch nhìn thấy vết máu, và theo vết máu chúng tìm thấy xác anh Long. Một tên lính nói:

- Thăng Hoan cắt tóc đi đời rồi !

Lập tức chúng vây quanh cái xác. Đứa nào cũng nhận mình tìm ra trước. Một lát sau đội Đổ tới. Hấn gạt bọn lính ra, đến cạnh người chết. Hấn biết ngay không phải là Hoan, không phải là người làng này, mà là một người lạ. Điều đó làm cho hấn hơi nhếch mép như muốn mỉm cười. Hấn lật xác lên xem. Hấn có đôi mắt tinh hơn mắt chó. Hấn tìm thấy một cái túi nhỏ khâu bên trong nách áo. Hấn thò hai ngón tay có đầu móng sạm đen vào túi, rút ra một mảnh giấy gấp. Hấn giở ra liếc mắt xem, rồi vội vàng gấp lại đút vào túi áo, tay hơi run. Khó mà nhìn lâu cái bộ mặt như mặt đội Đổ lúc này. Khó mà đoán được là hấn sung sướng hay sợ hãi. Hấn sai bọn lính khiêng xác anh Long đi. Lũy đứng sau hàng rào đã nhìn thấy tất cả. Một đêm thức trắng và những phút căng thẳng vừa qua thật quá sức chịu đựng của Lũy. Khi chúng nó vừa vào bới đồng rạ, Lũy muốn hét lên và xông tới. Nhưng Lũy kịp kìm lại và đứng im. Lũy phải ngồi thụp xuống cho khỏi ngã, toàn thân run lên bần bật, nước mắt ứa ra, thương xót và căm giận. Khi chúng nó đã khiêng xác anh Long đi, Lũy thẳng thốt như người mất hồn, trở về gặp Hoan.

Trông thấy Hoan, Lũy không nói lời nào, gục xuống khóc nức nở.

Hoan không còn cách nào hơn là phải xuống ngay khu du kích báo tiếp tin này. Qua việc xảy ra, ta phán đoán như sau : Đêm qua khi thấy Lũy bị lộ, anh Long vẫn thận trọng không chạy ngay, và bọn địch không phát hiện ra anh. Nhưng không may cái tràng súng địch bắn vu vơ kia lại trúng anh, mà chính bọn địch cũng không biết. Vì bất ngờ nên anh không kịp đối phó, ngay đến tài liệu cũng không kịp thủ tiêu.

Trên tờ giấy nhét ở túi áo trong mà đêm qua Hoan không biết, anh Long ghi những điều đã quan sát, có một vài chi tiết liên quan đến Đội du kích thiếu niên. Tờ giấy ấy lọt vào tay đội Đổ. Tuy tờ giấy ấy

ghi bằng ký hiệu riêng, nhưng biết đâu cái thằng cáo già ấy lại không lần mò ra được.

Khi Thuộc rồi Hoan đem tin xuống khu du kích, các anh ấy đã bàn bạc và đi đến một quyết định : Phải nhanh chóng thủ tiêu đội Đồ trước khi hắn tìm ra được những bí mật trong tờ giấy. Hoan đề nghị các anh giao việc ấy cho Đội thiếu niên, và Hoan có lý khi đưa ra những ý kiến của mình.

Cả buổi sáng, Thạo bận tối mắt tối mũi vì cuộc họp của bọn sĩ quan ở nhà tên quan hai. Thạo khuân về cho chúng hàng đồng bia, kẹo, thuốc lá. Đứng ngoài nhìn vào, Thạo thấy chúng châu đầu quanh cái bàn rộng. Những cái mũi nhọn gí gần sát xuống tấm bản đồ trên bàn. Thăng Lơ Rát cầm bút chì xanh đỏ vừa đánh dấu trên bản đồ vừa nói với bọn ngồi chung quanh. Có lúc hấn ngả người ra thành ghế, lim dim mắt nhìn lên trần nhà rồi bất chợt hấn lại chồm dậy nói hàng tràng dài. Bọn sĩ quan im lặng nghe tên quan hai nói, có lúc cãi nhau om sòm, đập bàn ghế. Khói thuốc lá mù mịt cả gian phòng. Riêng có một thằng còn trẻ kéo ghế ngồi lùi ra xa và nhìn lơ đãng ra ngoài, dường như không để ý đến cuộc họp đang sôi nổi kia. Thạo nghĩ thầm, giá có một quả lựu đạn thả từ trên mái nhà xuống thì những cái đầu kia sẽ tan. Không phải lần này Thạo mới nảy ra ý nghĩ ấy. Nhưng Hoan đã dặn Thạo nhiều lần không được làm như thế. Thạo phải nghe theo, tuy vậy những lúc như lúc này, Thạo không khỏi oán trách Hoan. Nó chỉ cần ra cho mình một mệnh lệnh như thế. Việc dễ dàng biết mấy. Tung một quả lựu đạn xong rồi xuống khu du kích xin vào bộ đội, chấm dứt những ngày sống căng thẳng nặng nề. Thạo nghĩ mình có một thân, tha hồ bay nhảy. Thành anh bộ đội trở về làng thì chúng nó hết chế giễu, hết ném đất. Mình có thể ngẩng đầu bước đi tự do thoải mái. Mình đã lớn rồi mà những tên giặc kia lại cứ gọi mình : "Ê, nhỏ, nhỏ !..." Nhỏ à ? Có thể vặn cổ chúng mày đấy ! Tự nhiên mặt Thạo nóng bừng lên, một nỗi căm giận lại trào lên thúc giục hành động.

Đến chiều cuộc họp mới tan. Thăng Lơ Rát nằm sòng soài trên giường, mệt mỏi. Hấn bảo Thạo đấm bóp cho hấn. Hấn lau bầu, thỉnh thoảng lại chửi đồng một câu. Đến tối. Thạo ra hòm thư bỏ thư báo tin về cuộc họp hôm nay, Thạo lại nhận được mảnh giấy trong hòm thư và ngạc nhiên, lo lắng về cái mệnh lệnh quá vội vã trong giấy :

"Cuộc họp của địch hôm nay đáng chú ý. Phải lấy cái bản đồ !"

Về đến nhà, Thạo càng thấy cái mệnh lệnh ấy thật là khó thực hiện. Bản đồ cất trong tủ. Chìa khóa tủ ở túi áo thăng quan hai. Nếu

lộ thì không còn lòi thoi gì nữa, hắn sẽ bắt Thạo đứng úp mặt vào tường và giơ lưng ra hứng đạn. Đây là lối bắn người không nhìn mặt của thằng quan hai. Khác với thằng đội Đổ, hắn muốn người ta hốt hoảng đón cái chết bất thành lình. Thằng đội Đổ bắn người theo kiểu cầm súng đứng từ xa và cứ chĩa nòng vào mặt người ta rồi từ từ đi gần lại cho đến khi miệng súng sát tận ngực người bị bắn mới thản nhiên bóp cò. Đã đôi lần Lor Rát đem Thạo đi chứng kiến việc bắn người. Thạo không từ chối được và phải chịu nổi cực hình đó...

Lúc này Thạo muốn trốn ngay đi, muốn bỏ nơi này và quên hết những điều đã trông thấy. Nhưng một lát sau thì cái mệnh lệnh của Đội lại khiến Thạo phải suy nghĩ. Tâm trí Thạo lại hướng về đây, và Thạo lại thấy hứng thú vì công việc mình sắp làm. Thạo nằm ngửa, nhìn lên mái nhà tối om phác ra kế hoạch. Khi đã suy tính cẩn thận, Thạo thực hiện ngay. Thạo đi lên nhà trên. Trong nhà này, Thạo cứ nhắm mắt mà đi cũng không hề va vấp. Thạo đã tập nhiều lần như thế, không ngờ cái trò chơi ấy bây giờ lại được việc. Đến chân giường tên quan hai, Thạo đứng lại lắng nghe. Hắn ngủ lặng như người chết. Lúc này Thạo lại muốn hắt ngáy lên. Thạo đứng im một lát, nhìn qua cái màn tuyn màu xanh nhạt, và khi trông rõ được mặt thằng quan hai rúc vào cái gối thì Thạo yên tâm. Hắn đang ngủ say. Thạo đi lại phía đầu giường, nơi hắn treo áo. Thạo nhón hai ngón tay thò vào túi áo lòi chùm chìa khóa ra. Dễ dàng đến thế là cùng. Việc làm đầu tiên trót lọt lại làm cho Thạo hồi hộp hơn. Thạo nhón gót đi lại phía tủ. Quay mặt vào tủ, Thạo thấy lưng mình lạnh toát, tưởng mình đang úp mặt vào tường, và phía sau là khẩu súng đang nhắm thẳng. Không, chuyện ấy không xảy ra đâu. Thạo lần tay tra cái chìa vào ổ khóa. Một tiếng lạch xạch khô khốc. Sao nó kêu to đến thế ! Thạo run tay, tưởng như tiếng công tắc điện bật lên. "Sao vớ vẩn thế ? - Thạo nhủ thầm. - Việc nguy hiểm cần phải làm nhanh". Cánh cửa tủ mở. Thạo nín thở thò tay vào ngăn tủ đen ngòm, có cảm giác như thò tay vào hang rắn. Thạo sờ hết ngăn trên ngăn dưới, tay chạm vào bao nhiêu thứ giấy tờ sổ sách, nhưng vẫn không thấy cái tờ giấy to cuộn tròn đâu cả. Rõ ràng lúc chiều Thạo thấy tên quan hai cuộn cả bản đồ ấy thành cuộn tròn chứ không gấp, hắn bỏ vào tủ này. Thạo mở nốt cánh cửa tủ bên kia, ngăn này treo quần áo. Nó đây rồi, cái bản đồ cuộn tròn đứng trốn trong góc tủ. Có phải may đây không

bản đồ ới ! Thạo lấy bản đồ, đóng cửa tủ lại, trả chìa khóa vào túi áo tên quan hai và nhẹ nhàng đi ra. Gió lùa vào vằng trán đầm mồ hôi, lành lạnh. Thạo đứng nép ở cửa nhìn ra ngoài. Tên lính gác từ ngoài sân đang đi vào nhà ngủ của Thạo. Thạo giật mình. Cái thằng đáng ghét này lại mò vào chỗ mình nằm như mọi đêm cho mà xem. Thạo vội vàng nép theo bờ hiên chuồn xuống nhà ngang và chui ngay vào màn. Thạo nhét cái bản đồ xuống dưới chiếu và đành phải đè bẹp nó xuống. Tiếng giày đi lại phía giường Thạo, rồi một bàn tay thò vào. Thạo cự mình rồi vờ ngủ yên. Cái bàn tay đó lại sờ vào người Thạo và lần đến túi áo. Thạo ngồi dậy hỏi :

- Ai ?

- Nằm yên, tao đây !

- Cái gì thế ?

- Diêm, chứ còn gì nữa, đồ ngu ! Không nhận ra anh mày à ?

Thạo vút bao diêm cho tên lính :

- Lần sau mày còn mò mẫm như thế, tao sẽ bắn đấy. Mày làm như du kích Việt Minh ấy.

Tên lính cười :

- Du kích có vào thì cũng chẳng mò đến mày đâu, nhóc ạ.

Thạo cúi :

- Thôi mày rút đi cho tao ngủ.

ánh lửa lòe lên, tên lính châm thuốc rồi vút trả bao diêm. Hắn chưa đi, còn đứng im một lát rồi nói :

- Tiên sư đời, tao gác đêm một mình chán lắm.

- Mày sợ à ?

- Tao buồn nhiều hơn sợ. Tao thấy cô độc quá... Nhưng thôi, mày thì hiểu cái đếch gì. Ngủ như mày có lúc mất đầu thật đấy.

Chờ tên lính đi khỏi, Thạo nghĩ đến việc đem cái bản đồ đi ngay. Thạo gấp bản đồ lại, nhét vào bên trong áo rồi vòng ra phía sau nhà, chui rào đi ra phía căn nhà đổ. Cái bản đồ to quá không thể nhét gọn vào hòm thư được. Thạo moi gạch dưới chân tường, chôn bản đồ xuống. Trong bóng tối, Thạo nguệch ngoạc bút chì lên mảnh giấy rồi nhét vào hòm thư. Trở về nhà chui vào giường nằm. Thạo mới thấy đầu óc đỡ căng thẳng nhưng người thì mệt mỏi. Thạo gõ ngón tay nhẹ nhẹ xuống giường theo nhịp trống ếch rồi ngủ thiếp đi... Thạo mơ thấy thằng Lơ Rát kéo tai Thạo và lôi ra đúng chỗ giấu bản đồ.

Hắn gi súng lạnh buốt vào má Thạo, hỏi : "Bản đồ để ở đâu ?" Bỗng nhiên, Thạo thấy chỗ đất chôn bản đồ nứt ra, cái bản đồ vuông giăng ra như một tấm thảm, từ từ bay lên. Thằng quan hai giơ tay chực tóm lấy, nhưng Thạo đã nắm lấy cánh tay hắn giật xuống và kêu lên... Thạo giật mình tỉnh giấc, thấy thằng quan hai đang đứng ở đầu giường mình. Thạo bàng hoàng vùng dậy. Lơ Rát véo tai Thạo :

- Sao hôm nay mày dậy muộn thế ?

Thạo giụi mắt định chạy đi lấy nước cho hắn rửa mặt, nhưng hắn ra hiệu thôi.

Hắn nhìn vào mặt Thạo một lát, rồi nói:

- Sáng nay tao không tiếp ai. - Nói xong hắn đi lên nhà trên.

Thật là khó hiểu. Chắc là hắn biết rồi nhưng sao hắn không tỏ vẻ gì cả. Hôm qua Thạo đã tưởng tượng ra thái độ điên cuồng của tên quan hai lúc hắn biết mất cái bản đồ. Sao bây giờ hắn lại im lặng thế ? Khi Thạo đem cà phê lên cho hắn, Thạo thấy một tấm bản đồ trải rộng trên mặt bàn, cái bút chì xanh đỏ đặt ở trên, ở một góc là cái gạt tàn thuốc lá đầy tàn tro và mẫu thuốc thừa. Cái bản đồ mới. Hắn làm lại chăng ?

Thấy Thạo vào, hắn đang ngả lưng trên ghế liền ngồi thẳng dậy nhìn Thạo. Cặp mắt hắn trong suốt. Hắn nhìn Thạo với vẻ lạ lùng như mới gặp lần đầu. Thạo cũng nhìn lại hắn rồi đặt nhẹ cốc cà phê lên bàn. Hắn đứng dậy vỗ vào vai Thạo :

- Thằng bạn nhỏ, nhớ là sáng nay tao không tiếp ai.

Buổi sáng hôm ấy, khi tên quan hai Lơ Rát mở tủ thấy mất chiếc bản đồ, hắn không lục lọi tìm kiếm vì hắn tin vào trí nhớ. Tối hôm qua hắn cất ở góc tủ, ngăn đựng quần áo. Cảm giác đầu tiên là hắn kinh hoàng, lo sợ, cái bản

đồ ấy hắn chuẩn bị cho một trận càn lớn vào ba huyện Tiên Du, Quế Dương và Võ Giàng, gọi tắt là Tiên-Quế-Võ. Hắn chịu trách nhiệm lập ra kế hoạch trận càn mà ở cuộc họp sĩ quan đã hắn trình bày. Hắn không vừa lòng về cuộc họp đó vì hắn thấy những tên sĩ quan khác có nhiều ý kiến bác bỏ ý kiến của hắn một cách ngu xuẩn. Trong lúc họp, hắn không kiềm chế nổi mình nữa và đã để lộ ra cái thái độ khinh bỉ sự ngu dốt của bọn kia, và nhất là đối với một tên sĩ quan ở phòng nhì. Tên này lúc nào cũng nhìn hắn với thái độ thân thiện bên ngoài. Điều đó làm cho hắn khó chịu. Hắn thừa biết rằng kế hoạch này hắn đã tốn bao công phu nghĩ ra, bằng cả những kinh nghiệm thất bại cay đắng của hắn, nhưng bọn phòng nhì có thể bác đi một cách vô lý mà không giải thích. Vì thế giữa hắn với bọn phòng nhì thường có những cuộc tranh cãi, rồi đi đến hiềm khích. Nhất là sau trận càn thất bại vừa rồi ở khu du kích, tuy chưa tìm ra nguyên nhân cụ thể nhưng Lơ Rát biết rằng bọn phòng nhì có nghi ngờ hắn. Điều mà hắn lấy làm sỉ nhục là mối nghi ngờ đó lại thông qua đội Đổ, một thằng đội mật thám người bản xứ. Trong lúc hắn đem thân ra trận thì bọn phòng nhì lại ngồi đằng sau mà soi mói. Cứ đẩy chúng ra trận, chúng sẽ biết. Đối phó với du kích đã đủ làm cho hắn đau đầu rồi, bây giờ mất cái bản đồ quan trọng này thì hắn thấy ngay số phận của hắn, vì thế mà hắn kinh hoàng, lo sợ. Đáng ra thì hắn phải báo cáo thẳng lên cấp trên, bỏ cái kế hoạch của trận càn này đi, vì cái bản đồ ấy, cái kế hoạch ấy vào tay du kích trước rồi. Nhưng báo cáo điều này thì bọn phòng nhì kia sẽ không tha hắn. Lơ Rát tưởng tượng đến bộ mặt đắc thắng của bọn phòng nhì, của thằng đội Đổ, hắn không thể nào chịu nổi. Còn một điều sâu xa nữa là gần đây, qua nhiều lần thất bại, hắn đã bắt đầu thấy chán nản, bắt đầu thấy cái vinh quang của hắn xây dựng bằng sự nghiệp quân sự này khó mà đạt được.

Lần chết hụt vừa rồi đã làm cho hắn thấy sự lung lay đổ vỡ của lòng tin mù quáng. Hắn không thể chết một cách thanh thản như trước đây hắn nghĩ nữa. Cuộc chiến tranh này dần dần phơi bày sự thực ra, và cái hào nhoáng bên ngoài mà hắn bị hấp dẫn đã rơi rụng dần. Giờ đây chỉ còn một điều duy nhất cho mục đích cuộc đời hắn là sống và trở về đất Pháp. Thắng lợi hay thất bại cũng vậy. Những ý nghĩ này trước kia còn lờ mờ, thì đến nay đang sáng tỏ ra. Và hắn quyết định im chuyện này đi, vẽ lại những đường chỉ dẫn của trận càn lên một tấm bản đồ khác. Hắn cũng biết việc làm đó là phản bội, nhưng cái ý thức đó không còn mạnh mẽ như trước kia nữa ; thậm chí hắn còn lờ mờ thấy rằng việc hắn làm không có gì sai trái.

Khi hắn xuống nhà ngang gọi Thạo, óc hắn cũng lóe lên một chút nghi ngờ, nhưng rồi hắn cũng không đào sâu mà dập tắt ngay đi. Hắn không muốn nghĩ đến điều gì làm lung lay cái quyết định trên. Và lại, trong tình cảm, hắn vẫn tin Thạo, nên qua thái độ của Thạo, hắn lại yên tâm mà chứng minh rằng Thạo không dính líu gì đến vụ này. Hắn đóng cửa, dặn Thạo không cho ai vào, và hắn cố quên tất cả để chú tâm vào việc vẽ lại tấm bản đồ. Nhưng khi làm xong thì hắn giật mình thấy một sơ hở lớn mà hắn chưa nghĩ ra. Hắn đặt ra câu hỏi : Cái bản đồ ấy có phải du kích lấy không ? Nếu họ lấy thì đấy là việc làm đại dột và non kém. Đáng lẽ chỉ chụp ảnh cái bản đồ chứ sao lại lấy cả cái bản đồ ấy đi ! Lấy như thế có khác gì báo cho hắn biết mà thay đổi kế hoạch. Hắn lại tự trả lời : Du kích có thể phạm phải điều non kém ấy, có lẽ vì một điều đơn giản là họ không đào đâu ra loại máy ảnh tối tân. Nhưng như vậy thì công việc hắn làm bây giờ lại làm cho điều non kém của du kích đạt thắng lợi. Hắn sẽ trở thành một tên sĩ quan hạng bét, một tên lính ngu xuẩn. Hay là bọn phòng nhì lấy cắp cái bản đồ này để chơi khăm hắn một vố ? Hắn tức điên lên khi nghĩ đến cái hành động mà hắn cho là quái gở đó. Nếu thế thì thối nát quá, không thể tin được. Hắn hoang mang bức bối vì một mớ ý nghĩ trái ngược ấy. Còn một điều rất nghiêm trọng đặt ra trước mắt hắn nữa, là nếu hắn lại phải đi chỉ huy trận càn này thì hắn sẽ làm thế nào ? Hắn sẽ chuốc một thất bại nhục nhã hơn. Hôm trước cấp trên hắn còn lưỡng lự trong việc cử người chỉ huy. Hắn tuy không đứng ra nhận việc, nhưng hắn đã phác ra kế hoạch thì chắc cấp trên sẽ giao cho hắn thực hiện kế hoạch ấy. Bây giờ hắn chỉ còn mỗi một mong

ước là cấp trên hẳn sẽ cử người khác, để cho kẻ khác cũng được nếm mùi thất bại, mà còn thất bại sâu cay hơn hẳn nữa.

Điều mong ước của hẳn cũng không phải là viễn vông.

Qua vài lần thất bại, bọn quan trên đã có ý định cử tên khác thay Lơ Rát. Hẳn được lệnh bàn giao cái kế hoạch đó cho một tên khác chỉ huy trận càn, và đổi hẳn đi Bắc Ninh ngay. Giá lúc khác thì hẳn sẽ bất mãn vì cái lệnh này, nhưng bây giờ thì hẳn vừa lòng, thậm chí còn thấy rất sung sướng nữa. Hẳn cố giấu niềm vui thích ngấm ngầm đó khi gặp cấp trên và tên bạn hẳn đến nhận bàn giao. Thế là hẳn thoát cái mớ bòng bong ấy, hẳn thoát sự kiềm chế theo dõi của bọn phòng nhì ở Đình Bảng, và nhất là hẳn thoát chết, hay ít ra cũng là tránh được sự nhục nhã trong trận càn này. Đầu óc Lơ Rát tưởng như có thể vỡ bung ra được vì những ý nghĩ lộn xộn trái ngược. Cho đến chiều tối, một lần nữa một câu hỏi lại đột ngột hiện ra trong đầu hẳn, dẫn dắt hẳn : "Ồ, đành là quan hai Lơ Rát đã quyết như thế rồi, nhưng đối phương thì sao ? Du kích, Việt Minh... sẽ thắng !" ại, giá như trước kia thì chỉ mới nghĩ đến đó là Lơ Rát đã giận sôi lên rồi. Còn bây giờ thì thôi. Lơ Rát mệt quá rồi. Tốt hơn hết là cứ để cho sự việc diễn biến đến đâu thì đến. Hẳn như người đi chạy trốn, vùi đầu vào cơn ngủ li bì. Sáng hôm sau Lơ Rát vui vẻ chấp hành mệnh lệnh trên: đi Bắc Ninh. Hẳn bắt Thạo cùng đi, điều này thì hẳn kiên quyết và Thạo phải nghe theo. Vì hẳn nghĩ rằng để Thạo ở lại thì mọi việc làm vừa rồi của hẳn sẽ lộ ra, và thực tâm hẳn mến Thạo, tin Thạo. Không dễ gì chọn được một đứa trẻ thông minh lanh lợi như thế bên cạnh mình.

Một tên quan tư về thay Lơ Rát. Hắn ném ngay thất bại trong trận càn Tiên-Quế-Võ. Cái bản đồ do Thạo đưa ra đã giúp rất nhiều trong việc chủ động chuẩn bị chống càn. Đội Đổ đã đánh hơi thấy tên quan tư này hơn hẳn Lơ Rát về mưu mẹo. Hắn ra sức hoạt động để tăng công lên chủ mới. Tên quan tư chấp thuận những ý kiến của phòng nhì. Chúng ra sức củng cố lại Đình Bảng bằng mọi cách. Đội Đổ là tên tay sai đắc lực trong việc này. Lơ Rát đem Thạo đi, hắn tiếc lắm. Hắn nghi ngờ và theo dõi Thạo vì hắn đã thấp thoáng thấy vài đầu mối. Hắn để ý đến bọn trẻ. Hắn chấp nối lại một số sự việc và nhận thấy rằng bọn trẻ trong làng nhất định hoạt động có tổ chức. Bây giờ cần tìm ra cái gốc, tức là cái tổ chức của những hoạt động ấy. Tên quan tư nói với đội Đổ:

- Tôi đã từng khám phá ra một tổ chức thiếu niên rất lợi hại. Đối với chúng, phải có cách đối phó riêng. Bọn trẻ nông nổi, sơ hở, nhưng chúng lại táo bạo. Chúng nó có thừa dũng cảm và không dại dột đâu. Phải làm cho những khối óc non trẻ ấy khiếp sợ đến kinh hoàng, chứ không nới tay nhẹ nhàng được. Nhưng đừng làm tràn lan vì không khéo sẽ kích động lòng căm hờn của chúng nó, của cha mẹ, anh chị chúng nó, mà lòng căm hờn thì bao giờ cũng đáng sợ.

Đội Đổ hiểu ra điều ấy. Hắn vừa thích thú lại vừa sợ. Hắn sợ mất cái đầu. Sau vụ anh Long chết, hắn biết du kích đã thọc sâu về làng. Ban ngày hắn đi đâu đều có lính đi kèm. Ban đêm hắn đi lén lút, cốt giấu kín tung tích. Hắn thường mò đến nhà lý Bài hút thuốc phiện. Hắn không cưỡng lại được tật nghiện ngập. ở nhà lý Bài, có đủ người phục dịch cho hắn, nhất là vợ hai lý Bài. Hắn thay đổi cách đi về. Có đêm hắn ngủ lại nhà lý Bài, có đêm bắt chột hắn ra về. Lúc hắn đi một mình, lúc đi cùng một tiểu đội lính đi tuần. Hắn đi về bằng nhiều lối khác nhau. Nhưng dù sao hắn vẫn phải đi lại, hắn không thể biến thành con chuột được, và hắn không thể lọt khỏi màng lưới theo dõi của những người xử tội hắn.

*

* *

Hoan suy tính rất nhiều trong việc lựa chọn người thi hành bản án đối với đội Đổ. Người Hoan chọn đầu tiên là Húc. Hoan bàn riêng với Húc chọn thêm hai đội viên nữa. Hoan muốn chọn hai đội viên lớn tuổi, khỏe mạnh ở trong tổ của Húc. Không phải nghĩ ngợi lâu, Húc đề nghị :

- Lớn và khỏe trong tổ tớ có Dìn và Bảy. Dìn chắc chắn, giao việc này nó sẽ làm tốt. Tớ tin nó lắm. Sức nó có thể quật ngã đội Đổ mà chẳng run một chút nào đâu. Tớ yêu nó vì cái tính gan dạ ấy. Còn thằng Bảy thì nhanh nhẹn tháo vát, có nhiều mưu mẹo, có thể giúp thêm tớ và thằng Dìn. Ba thằng làm việc này, tớ tin chắc thành công. Phải trừ khử con chó săn ấy đi mới được.

Về tự tin lộ rõ trong mắt Húc. Hoan đồng ý chọn Dìn; riêng Bảy, Hoan suy nghĩ cân nhắc. Hoan vẫn tin Bảy, nhưng chọn vào công việc cần cẩn thận và tuyệt đối bí mật này, Hoan hơi e ngại.

Húc nói :

- Cậu ngại chọn Bảy phải không ? Không lo đâu Hoan ạ, gần đây cậu ấy không nói năng lung tung như trước nữa. Cậu ấy lại nhanh nhẹn và có sức khỏe. Mình tin là cậu ấy làm tròn được việc này. Và lại, còn tớ và cậu Dìn nữa chứ. Nó chẳng đại gì lại khoe khoang cái việc giết đội Đổ với mọi người.

Cuối cùng Hoan đồng ý. Hoan gặp cả ba đội viên để phổ biến nhiệm vụ.

Húc nói :

- Giết đội Đổ là đúng lắm rồi. Con chó săn ấy đã làm hại chúng ta khá nhiều. Nhưng khử hẳn bằng gì ? - Húc nghĩ đến một lưỡi kiếm mỏng như lá lúa và sắc đến mức thổi sợi tóc chạm vào là đứt ngay.

Hoan nói :

- Có vũ khí. Việc đầu tiên là phải nghĩ cách làm cho tốt.

Dìn thủng thẳng :

- Tôi làm được việc ấy.

Bảy có vẻ thận trọng :

- Phải xem cách thức làm ăn như thế nào đã. Hoan cùng ba đội viên bàn bạc kế hoạch rồi giao vũ khí. Dìn nhận khẩu súng lục, còn Húc và Bảy mỗi người nhận một con dao găm. Bảy không vừa lòng vì không được nhận súng. Nhưng Dìn chưa bị địch chú ý, giao nhiệm vụ chính cho Dìn là đúng.

Khi họp xong, Dìn hỏi Hoan :

- Súng này bắn tốt chứ ?
- Tốt lắm.
- Cậu có dặn thêm gì nữa không ?
- Không, tớ tin ở cậu, Dìn ạ !

Dìn có một điều áy náy là Bảy cũng được giao công việc này. Dìn cảm thấy có điều gì không ổn, nhưng vì chỉ mới cảm thấy nên Dìn không nói ra.

Dìn về nhà, vào buồng tối khoét một lỗ vách nhỏ, qua lỗ ánh sáng đỏ Dìn tập ngắm súng. Đêm hôm sau Dìn giấu súng vào người, lần ra con đường mà đội Đổ có thể đi qua. Đêm thứ nhất, rồi đêm thứ hai. Dìn trở về, người ướt đẫm sương. Ngày thứ ba Dìn đến xóm lý Bài nhặt phân rơi để nhìn rõ tất cả những con đường sau trước chung quanh nhà lão lý. Dìn chạm trán với đội Đổ. Dìn bỗng thấy người lạnh đi một chút. Kệ hấn, Dìn vẫn lúi húi nhặt phân. Ban ngày Dìn không đem súng theo. Đội Đổ túm tóc Dìn kéo lên, nhìn vào mặt :

- Mà là thằng Dìn phải không ?

Dìn không nói, nhẹ nhàng gỡ tay hấn ra và cúi xuống hối tiếc : "Tại sao mình không nghĩ đến chuyện giết hấn ban ngày. Thật là lỡ một dịp tốt". Đội Đổ bỏ đi, Dìn cũng gánh phân về nhà. Đêm đến Dìn định ngủ một giấc rồi sẽ đi, nhưng không ngủ được. Cái mặt choắt của tên đội mặt thám vẫn chập chờn trước mặt Dìn. Cái câu hấn hỏi có gì đáng nghi ngờ không ? Giá lúc hấn vừa túm tóc mình, mình chĩa ngay nòng súng vào ngực hấn. Cần phải làm như vậy thì làm, mình không run, hấn chết là đáng đời. Mai phải đề nghị Hoan cho mình được làm việc ấy cả ban ngày. Mình sẽ khéo léo để khỏi bị lộ, và nếu vì thế mà mình bị bắt thì mình cũng đã giết được hấn rồi.

Chợt có tiếng chó sủa vang trong xóm, rồi tiếng đi lại rầm rập. Dìn nháy xuống đất, chạy ra mở hé cửa. Bọn lính đứng lố nhố ngoài sân.

ánh đèn pin quét vào nhà. Dìn nghĩ rất nhanh là chúng nó đến bắt mình. Dìn sờ khẩu súng vẫn giắt trong người, quay vào cửa sau. Mẹ và chị hỏi Dìn :

- Đi đâu bây giờ ?

Dìn nói nhỏ :

- Nếu chúng hỏi thì bảo là tôi đi... - Dìn suy nghĩ rồi nói nhanh - đi đánh cá đêm. Tôi đi đây.

Dìn lách qua cửa sau ra gốc ổi gần bờ ao, định chui rào chạy ra ngoài, nhưng bọn lính đã bao vây tất cả. Dìn ngồi nép xuống gốc ổi nghe ngóng. Bọn lính đã sục vào nhà. Chúng nó hỏi :

- Thăng Dìn đâu ?
- Nó đi đánh cá đêm.
- Khám nhà !

Đúng là chúng nó bắt mình rồi ! Dìn chạy ra sau nhà, vớ nhanh mấy cái lờ đánh cá đem nhúng xuống ao. Mấy tên lính đã đập cửa sau ra vườn. Gấp lắm rồi. Dìn sờ vào khẩu súng rồi rút ra lộn xuống bờ ao nhẹ nhàng đặt nó xuống. Khẩu súng chìm ngấm, Dìn cố nhớ chỗ nó chìm. Dìn ôm mấy cái lờ ướt bước lên bờ. Bọn lính ồ đến nơi :

- Giơ tay lên !

Ánh đèn pin chiếu vào mặt Dìn. Dìn đứng im. Một thằng thấp bé tiến lại túm lấy Dìn:

- Mày ! Ta mới gặp nhau buổi sáng...

Dìn nhận ra đội Đổ. Trời ơi, một lần nữa Dìn lại cay đắng hối tiếc là đã trót bỏ khẩu súng xuống ao. Lại lỡ một dịp tốt. Mình bị bắt rồi, chẳng còn dịp nào nữa. Dìn thấy xót xa vô cùng. Một ý nghĩ táo bạo nảy ra, Dìn hất tay đội Đổ, chồm lại phía hấn. Nhưng mấy tên lính đã xô đến quật ngã Dìn và trói lại. Chúng lôi Dìn về sân. Chúng vẫn lục lọi tìm kiếm ở trong nhà. Dìn yên tâm, trong nhà chẳng có gì cả. Dìn chợt để ý ngay phía sau mình cũng có một người bị trói vừa ho lên. Dìn quay lại và nhận ra Bảy. Dìn lùi lại sát Bảy, trông thấy mặt Bảy nhòa máu. Bảy ghé sát tai Dìn, hỏn hển van nài:

- Dìn ơi, tao lạy mày, súng đâu mày đưa ra, không thì nó đánh tao chết ! Súng đâu mày đưa ra... - Bảy cứ thều thào nói, cặp môi sưng vếu như hai quả nhót ủng.

Dìn hỏi lại :

- Sao mày lại nói thế ?
- Nó đánh tao đau quá, tao đã nói là mày giữ súng, súng đâu mày đưa ra...

Thế là thằng Bảy đã khai ra rồi. Cái điều nghi ngờ, lo ngại của Dìn hôm trước đã thành sự thật. Dìn giận sôi lên, ghé sát vào mặt Bảy :

- Mày câm mồm đi !

Bảy vẫn rên rỉ như người mê sảng : - Nó đánh tao chết mất, súng đâu mày đưa ra...

Dìn uất ức nghẹn ngào :

- Đồ ngu dại, mày khai như thế là phản bội. Mày đừng khai gì nữa, mặc tao. Nếu mày khai bậy bạ, tao sẽ giết mày trước !

Thấy Bảy ủ rũ đau đớn, Dìn nguôi giận nói nhỏ :

- Đừng sợ, khai ra chúng càng đánh giữ.

Mày cố chịu đau một ít. Mày có khai thẳng Húc không ?

Bảy gật đầu.

Dìn run lên vì giận dữ, nói với Bảy :

- Mày không được khai ra đứa nào nữa.

Đừng phá hoại Đội. Mày đã phạm một tội lớn. Không được khai ra nữa, dù chết thì thôi. Nhất là mày không được khai ra thằng Hoan.

Đội Đỗ đến trước mặt Dìn. Dìn không nói với Bảy nữa. Đội Đỗ cảm tức vì lục soát mãi không tìm ra được cái gì. Hắn hỏi Dìn :

- Mày để súng ở đâu ?

- Tôi không có súng.

- Tao sẽ có cách bắt mày phải nói.

Chúng lôi Dìn và Bảy đi. Dìn ra đến ngõ thì nghe tiếng khóc của mẹ và chị. Tiếng khóc vọng theo Dìn như xoáy vào gan ruột. Dìn đưa lưỡi liếm giọt nước mắt vừa rơi xuống môi.

Chúng giam riêng Dìn một nơi. Căn buồng giam là cái chuồng lợn xây lại, mùi phân lợn còn sực lên. Ngồi trong buồng giam, Dìn nghĩ đến những việc vừa qua. Dìn hối hận vì cái tính rụt rè của mình. Hôm ấy đáng lẽ Dìn phải nói với Hoan sự nghi ngại của mình về Bảy. Bây giờ thì muộn rồi. Thằng đội Đỗ đã nhanh tay tóm đúng những người định giết hắn. Dìn chắc rằng chúng sẽ tra tấn Dìn đến nơi đến chốn. Thằng đội Đỗ có những lối đánh người khủng khiếp lắm. Tiếc là không giết được hắn. Còn khẩu súng nữa, không báo được cho bọn Hoan mò lên thì hỏng mất.

Dìn không phải chờ đợi lâu. Đội Đỗ không chịu đựng được qua đêm. Lúc một giờ sáng, hắn gọi Dìn lên phòng tra tấn. Những dụng cụ tra tấn đã bày sẵn. Dưới ánh đèn đỏ trông chúng càng gớm ghiếc. Cái kim mở hoác cái miệng đầy răng như miệng cá sấu, những sợi dây da ngoằn ngoèo như những con rắn... Riêng có cái hòm quay điện vuông vẫn ánh lên một nước sơn đen bóng.

Đội Đổ đứng dựa vào tường nhìn Dìn như con chó sói nhìn mồi trước khi cấu xé. Hấn chỉ một chiếc ghế con bảo Dìn ngồi. Hấn cũng đặt một cái ghế ngồi đối mặt với Dìn. Hấn vào cuộc một cách đột ngột :

- Màý định bắn tao ?
- Chúng tao định giết màý.
- Ai bảo chúng màý làm ?
- Không có ai bảo.

Hấn nhìn sát vào mặt Dìn, nói :

- Những câu trả lời như vậy tao nghe nhàm tai rồi, thẳng oắt con ạ. Ai sai màý làm?

- Chẳng ai sai bảo tao cả. Màý ác lắm, giết người làng tao thì chúng tao giết lại màý.

Đội Đổ dụi giọng :

- Màý nói "chúng tao" là những ai ?
- Là tao và thẳng Bảy.

Đội Đổ nhắc :

- Thẳng Húc nữa.

Dìn gật đầu.

- Còn một thẳng nữa kia mà ?
- Có ba đứa thôi.
- Màý định giết tao bằng gì ?

Dìn không mắc mưu hấn :

- Bằng tay không.
- Tay không ! - Đội Đổ nhếch mép cười đứng dậy. - Bằng tay không, chúng màý định làm gì tao ?

Dìn nhìn thẳng vào mặt kẻ thù :

- Bóp cổ. - Dìn nói, hai tay nắm chặt, tưởng như mình thừa sức làm điều ấy, ngay cả trong lúc này.

Đội Đổ đập mũi giày vào ngực Dìn. Dìn ngã theo chiếc ghế xuống sàn nhà. Đội Đổ với cái roi da. Hấn nhằm cẩn thận, quất roi đầu tiên ngang mặt Dìn. Dìn thét lên một tiếng. Hấn quất roi thứ hai và nói : - Lúc ở bờ ao màý đã định làm như thế đấy ! Bây giờ màý bóp cổ tao đi xem nào?

Dìn quần quai trên sàn nhà, chịu nỗi đau đớn quá sức tưởng tượng. Nhưng đấy mới chỉ là trận mở đầu. Đội Đổ gọi hai tên lính

vào. Chúng cặp cái cặp sắt vào tai Dìn, một sợi dây loăng ngoăng nối từ đấy lại cái hòm vuông sơn đen kia. Hai tên lính quay điện. Những tiếng vo vo đều đều nổi lên, dòng điện đi qua người Dìn như trăm ngàn lưỡi dao lùa vào tất cả các thớ thịt, khớp xương. Dìn tưởng như máu lạnh đi và xương thịt cứ tan dần ra. Thân thể Dìn giật lên từng đợt. Dìn chỉ kịp nghĩ : thế là chết ! Nhưng rồi Dìn lại mở mắt, thấy toàn thân mình đắm nước, nước lai láng khắp nền nhà. Dìn nhìn quanh, tất cả đều thấy xa lạ. Trong tai, tiếng vo vo vẫn réo lên. Một lát sau Dìn ngửi thấy mùi thuốc lá. Dìn trông thấy một cái trán bóng loáng. Dìn nhớ ra rồi, đấy là thằng quan tư mới đổi về. Hắn cũng mò xuống đây. Tiếng đội Đổ lại vo vo bên tai Dìn :

- Mày đã biết đại đột chưa ? Mày bị đòn, còn cái đũa xúi giục mày lại không việc gì cả, tội gì mày chết thay cho nó ? Tao không cần lấy khẩu súng của mày làm gì. Chúng tao thiếu gì súng. Tao chỉ cần mày nói một điều thôi. Ai xúi mày ? Một lời dễ dàng như thế sẽ cứu mày thoát chết.

Dìn mệt lắm rồi, lưỡi như tê cứng lại. Dìn nhắm mắt nằm im. Bây giờ thì không nói gì nữa là hơn. Đằng nào thì chúng cũng tra tấn mình rồi. Cũng chỉ đau đến thế này là cùng. Thật là ghê gớm. Đau quá thì mình chết, và chết thì hết, không còn biết đau nữa.

Đội Đổ nhắc lại câu hỏi và hắn kiên nhẫn chờ đợi. Dìn nhắm mắt nằm im và thực ra cũng không hiểu rõ ràng là hắn muốn hỏi điều gì. Một lúc sau hắn lại tiếp tục cái trò tra tấn. Dìn chỉ còn nghe mang máng bên tai những tiếng kêu thét hết sức xa lạ mà Dìn không biết đấy là ở miệng mình thốt ra, rồi sau Dìn hoàn toàn không biết gì nữa. Đến lúc Dìn mở được mắt ra thì thấy tối om và lại ngửi thấy mùi phân lợn. Nhờ vậy mà Dìn biết mình đang nằm ở buồng giam chứ không phải nằm ở dưới mồ. Thế là mình không chết. Mình không thể nào chết được. Mụ Chi, mụ hàng xóm lắm mồm ấy thường bảo mình : "Của trời đánh cũng không chết". Có lẽ mụ ấy nói đúng. Trời đánh mình cũng không chết thì đội Đổ không thể đánh chết mình được, hắn không thể bằng trời. Mình sẽ thoát, sẽ xuống ao mò khẩu súng lên, vào thẳng nhà đội Đổ, không cần phải rình nữa. Hắn sẽ không thoát được. Mình sống thì hắn chết. Dìn thấy trong người nóng lên một chút. Dìn định giơ cánh tay lên nhưng không tài nào giơ nổi, tưởng như là cánh tay người khác vậy. Dìn áp má xuống nền đất

lạnh, không thấy khó chịu vì mùi phân lợn nữa. Dần dần đầu óc Dì
càng tỉnh táo ra.

Như thế đấy, có những việc chúng ta tốn nhiều công phu chuẩn bị, lại có thể bị hỏng vì một sơ hở nhỏ nhặt. Cái đêm ấy đội Đỗ vẫn đến nhà lý Bài hút thuốc phiện. Hấn mới hút được vài điếu thì có một tên lính đến gọi hấn về có việc cần. Lúc ấy trời mới chập choạng, hấn bỏ dở chầu thuốc ra về. Giữa đường hấn gặp Bảy. Bảy lúi húi đi không nhìn thấy hấn, nên bất ngờ đâm sầm vào hấn và bị vấp ngã. Hấn đang vội, định bỏ đi, nhưng cặp mắt cú vọ của hấn thoáng thấy dưới tà áo của Bảy có một vết sáng. Hấn dừng lại đợi Bảy đứng dậy. Hấn bắt Bảy đứng im giơ tay lên, và hấn tìm con dao một cách dễ dàng. Hấn bắt Bảy đi theo hấn về nhà, Bảy được ném đòn, không chịu nổi, đã khai ra Húc, Dìn và khẩu súng. Hấn lập tức điều lính rồi thân hành đi bắt Dìn và Húc, và mọi việc xảy ra như đã kể trên.

Húc bị tra tấn không khác gì Dìn, nhưng Húc không im lặng chịu đựng như Dìn mà cứ chửi toáng lên để cố quên nỗi đau đớn, cho đến lúc không nói được nữa.

Mãi đến sáng hôm sau Hoan mới biết cái tin kinh hãi đó. Thế là công việc hỏng rồi. Sự thất bại lần này làm cho Hoan lo lắng buồn bã, và Hoan cũng biết rằng còn nhiều tai hại không biết trước được sẽ xảy ra. Hoan phải tìm cách đối phó. Điều mà Hoan cần làm là tìm ra nguyên nhân mà các bạn bị bắt. Có kẻ phản bội hay là do sơ hở ? Chúng nó bắt ba đứa, hay còn sẽ bắt ai trong Đội nữa ? Một đêm Hoan lảng vảng đến gần nhà những đội viên bị bắt xem có dò xét được manh mối nào không. Đến gần nhà Dìn, Hoan được nghe những lời đôi co giữa mẹ Dìn và mẹ Chỉ.

Mẹ Chỉ cong cớn rêu rao :

- Chuyến này thì tù ráo cả nút. Cái thằng ấy thì nó khai ra tất. Đầu không phải, lại phải tai !

Mẹ Dìn nói :

- Ai có phạm người ấy, việc gì đến bà mà bà lo.

- Việc gì à ? Khốn nỗi cái thằng con bà nó lại không ưa tôi. Biết đâu khi rơi vào đấy nó lại không khai quấy khai quá cho xuôi. Nó ghét

ai lại không khai ra hết ấy à ? Nó không ưa tôi, cái thằng trời đánh ấy ai ưa được nó.

Một chị hàng xóm nghe mẹ Chỉ nói ngựa tai, liền chen vào :

- Thằng Dìn có khai thì Tây cũng chẳng bắt bà đâu. Bắt bà thì lấy ai buôn hàng lậu cho chúng !

Mẹ Chỉ xía xói :

- Việc gì đến nhà chị. Bà thừa biết có khối đũa ganh ăn với bà.

Rồi mẹ xuống giọng, thân mật nói với mẹ Dìn : - Tránh voi chẳng xấu mặt nào, cái gì cũng thế, đều phải chạy qua cái đồng tiền. Bà chạy lấy ít nhiều, lên mà xin con về. Có thiếu thì tôi giúp bà một ít, chỗ hàng xóm tôi chẳng tính lời lãi gì đâu.

Mẹ Dìn vừa buồn vừa giận, trả lời : - Con tôi chẳng có tội tình gì mà phải chạy chọt. Người ta bắt oan rồi người ta lại tha thôi. Cám ơn cái lòng thơm thảo của bà.

Mẹ Chỉ nhổ toẹt bãi nước trầu :

- Tùy bà, thân tôi, tôi biết cách lo liệu. Có gì thì sau này bà đừng trách là tôi biết mà lại không bảo.

Mẹ Chỉ quay vào nhà. Hoan đã định vào nhà Dìn hỏi cho rõ đầu đuôi việc Dìn bị bắt, nhưng lại thấy lúc này không nên vào. Chúng nó sẽ nghi ngờ, và cả cái mẹ Chỉ kia nữa, mẹ ấy sẽ để ý. Hoan đứng ở sau nhà Dìn nghe tiếng mẹ Dìn khóc. Nước mắt Hoan ứa ra. Hoan nghĩ thầm : "Phải tìm cách cứu Dìn". Hoan quay về ; qua nhà mẹ Chỉ, Hoan nghe mẹ đang nói một mình :

- Cái giống ngu dại, lại đòi đem trứng chọi với đá, chưa ráo máu đầu mà đã ti toe. Chuyến này rồi khối đũa chết với bà.

Nghe mẹ ấy nói như vậy, Hoan muốn tống cho mẹ một quả võ quai hàm. Phải cho mẹ một vố, nếu không, mẹ sợ liên lụy, đi ton hót với chúng nó cho mà xem. Vừa đi, Hoan vừa nghĩ ra cái đòn cảnh cáo mẹ Chỉ. Hoan đi luôn ra chợ gặp Thư và dặn Thư những công việc phải làm.

Chiều hôm ấy, mẹ Chỉ đang bán hàng ở chợ thì Thư đến. Chờ lúc vắng khách, Thư nói nhỏ với mẹ : - Tối nay thím đến nhà cháu có người gặp.

Ơ kìa, sao thím lại hoảng lên thế, điều lành đấy !

Mẹ ừ ừ một tiếng :

- Gặp với gỡ cái gì. Ai gặp đến đây mà gặp. - Nhưng rồi mẹ lại hỏi : - Ai, ai đấy cháu ?

Thư lắng chuyện :

- Thím không muốn gặp thì thôi, cháu bảo người khác vậy.

Mẹ túm vạt áo Thư kéo xuống, thì thào: - Này, mà nói thế thì thím biết rồi, biết rồi đấy. Họ có...

Thư mỉm cười :

- Thím khiếp thật, có chứ. Chị ta vừa ở Hà Nội lên mang một bị đầy. Chị ta quen cháu nên nhờ cháu mách cho một người quen buôn bán ở làng. Cháu liền nghĩ ngoài thím ra thì không còn ai nữa.

Mẹ Chỉ không giấu vẻ vui mừng, mắt loé sáng : - Cha tổ cháu tôi, không nói dối thím chứ ?

- Nói dối thì thím đừng tin.

- Ấy là thím hỏi thế. Tối nay hả ?

- Vâng ngay tối nay. Người ta cũng vội, thím đến nhé !

Mẹ Chỉ gạt đầu lia lịa :

- Thế nào thím cũng đến. Ồ, cái Thư dạo này lớn quá, sắp lấy được chồng rồi đấy. Hí hí hí hí...

Thư bước đi, cắn môi để giữ tiếng cười. Mới chập tối, mẹ Chỉ đã lò dò đến chỗ hẹn.

Thư đợi ở cổng :

- Thím đấy à, có ai đi theo không ?

Mẹ thì thào :

- Lại còn có ai nữa, một mình thím thôi. Hay mà lại gọi ai nữa đấy ? Việc này là không có bà ai cũng dính đến được đâu.

- Không, ấy là cháu sợ có ai đi theo thím.

Mẹ Chỉ cười :

- Có con ma thôi. Chị ta đâu ? Có ai ở nhà không ?

- Nhà cháu vắng cả. Chị ta đang ngồi trong buồng đợi thím.

- Thế hả, thế đưa ngay thím vào đi ! Này, trông con cày cho thím nhé, nó đâu rồi ?... Cháu chắc là một bị đầy hàng chứ?

- Vâng, cơ man nào là hàng đẹp, có cả hoa tai và nhẫn vàng nữa.

- Thư đưa mẹ Chỉ đi vào và nói tiếp : - Nhưng mà xong việc, thím có cho cháu cái gì không ?

- Cái con bé, thím mà lại quên à. Muốn cái gì, con gái lớn muốn có một đôi hoa tai nhé ?

Thư đưa mẹ Chỉ đến cửa buồng, mở hé cửa rồi bảo mẹ :

- Thím vào nhé, cháu còn đứng ngoài này canh gác.
- ừ phải đấy, cháu tôi ngoan đáo để.

Mẹ Chỉ bước qua cửa, Thư nhẹ nhàng gài chốt lại. Vừa ở ngoài bước vào, ánh đèn làm cho mẹ hơi hoa mắt. Mẹ khum bàn tay che lên trán để nhìn xem cái "bị hàng" từ Hà Nội lên ngồi ở đâu, thì một miếng súng đen ngòm chĩa vào ngực mẹ :

- Im, bà kêu thì bị bắn ngay !

Trước mặt mẹ là một người thấp nhỏ, mặt che khăn đen kín, chỉ hở đôi mắt. Mẹ Chỉ run như cầy sấy, líu lưỡi không nói được, thiếu tí nữa thì mẹ ngất đi. Người kia nói :

- Tôi hỏi bà, việc Dìn bị bắt có dính líu gì đến bà mà bà định lên trình với Tây?

Mẹ Chỉ lắp bắp :

- Lạy ông, con không trình bao giờ cả. Con thề có trời đất chứng giám !

- Tôi biết bà chưa đi, nhưng đã có ý định. Bây giờ bà phải bỏ cái ý định ấy đi và đừng có bép xép gì về chuyện ấy nữa. Nếu chúng tôi thấy bà thậm thụt với chúng nó thì sẽ tuyên án tử hình bà ngay. Chúng tôi còn giết được Tây, thì cái loại muỗi tép như bà không đáng kể, bà hiểu chưa?

Mẹ Chỉ rối rít :

- ối lạy giòi lạy đất, lạy thánh mớ bái, bẩm con nghe rồi, hiểu lắm rồi ạ. Con không thậm thụt và cũng không bép xép nữa, con xin ngậm miệng.

- Được rồi.. Còn cái việc hôm nay nữa, bà cũng không được nói với ai là bà đến đây, không được thù hằn người gọi bà. Bà nhớ chưa?

- Nhớ rồi, lạy ông du kích, lạy ông Việt Minh, ông tha chết cho con.
- Chết hay sống là tùy ở bà. Cho bà về!

Thư mở cửa, mẹ Chỉ bước ra khỏi buồng, run run vài bước rồi ù té chạy. Về đến nhà, mẹ phát ốm. Mẹ luộc trứng gà và đốt hương hú vía.

Mẹ Chỉ đi khỏi, Thư bước vào buồng bưng miếng nhện cười. Người lạ mặt vặn to ngọn đèn và bỏ khăn ra : người ấy là Hoan.

- Tớ sợ mụ ấy ngất đi mà lăn quay ra thì nguy quá. Lúc mụ ấy
chấp tay vái, suýt nữa tớ cười
phá lên. - Hoan giờ khẩu súng ra trước mặt Thư : - Cái củ chuối
này mà cũng được việc.

Phải cứu Dìn trước. Dìn có súng, chúng sẽ kết tội nặng. Có thể chúng xử bắn Dìn. Cái ý nghĩ ấy thôi thúc Hoan hành động. Việc đầu tiên là phải biết chỗ chúng giam Dìn. Hoan không thể đến cái xóm địch đóng dễ như trước nữa. Những việc xảy ra giúp Hoan biết thận trọng hơn. Việc này cần đến Thư. Thư sẽ gánh quà bánh đến các xóm ấy vừa bán cho bọn lính vừa dò la.

Những phòng giam tạm thời của địch không thành một khu mà ở rải rác xen vào các xóm. Cái thì nền cũ là chuồng lợn, cái là bể nước, cái là một gian miếu cổ được xây lại. Những nhà giam tuy có vẻ sơ sài nhưng thoát ra cũng không phải dễ dàng vì chúng ở lọt vào giữa những nhà ở của bọn lính. Chúng chưa có thì giờ xây nhà tù lớn, và lại chúng cũng không muốn xây ở đây. Chúng còn muốn giữ cái bộ mặt yên ổn giả tạo ở hậu phương của chúng. Vì vậy đối với những người bị giam, chúng thường xét xử rất nhanh, hoặc chuyển đi, hoặc đem bắn không cần tuyên án.

Thư đi khắp các xóm và mãi đến ngày thứ hai mới dò ra được cái chuồng lợn mà chúng giam Dìn. Tên lính gác gọi Thư vào tận nơi mua quà. Thư lân la nói chuyện với hắn:

- Này thầy quyền, cho em ngó xem đứa nào ngồi trong ấy nhé !

Tên lính vờ trợn mắt :

- Này cô em xinh đẹp, đừng ngó vào nơi ấy làm gì.

- Đứa nào trong ấy ?

- Một thằng du kích con.

- Thế à, cho em xem mặt nó một chút!

Thư vừa nói vừa lại gần ghé mắt vào cái cửa nhỏ có chấn song sắt. Thư nhìn mãi vào cái người ngồi dựa vào tường mà thật khó nhận ra là Dìn. Thư tự hỏi không biết có phải là Dìn không, nhìn không còn ra hồn người nữa. Thư thấy người nao nao một cảm giác thương xót, căm giận. Nhưng lúc này không phải là lúc biểu lộ tình cảm. Thư quay ra cười nói với tên lính. Một lát sau, khi sắp quẩy gánh đi, Thư mới nói một câu :

- Khiếp, cái thằng ranh con, du kích gì nó ở đâu mà nó mò đến đây ?

Tên lính tỏ vẻ thông thạo :

- Còn ở đâu, ở ngay làng này. Tên nó là gì nhỉ, à Dìn. Hẳn định dùng súng ám sát...

Thư gật đi :

- Thôi, em không nghe cái chuyện ấy, ghê ghê là...

Tên lính cười thích chí :

- Phải rồi, chào cô em xinh đẹp. Mai lại đến nhé !

Thư gật đầu :

- Vâng, mai em đến.

Thư cốt nói to là để Dìn có thể nghe, nhưng tai Dìn bị ù, gần như điếc. Thình thoảng lại có tiếng vo vo như có con ong bay trong tai. Khi Thư nhìn vào, Dìn có trông thấy, nhưng không nhận ra người đứng bên ngoài. Giá tai nghe rõ tiếng thì có thể nhận được. Tuy vậy, thấy có người trông vào, và lảng máng tiếng nói, Dìn cũng thấy vui vui, hy vọng rằng cái người kia là một đội viên. Hôm sau thì Dìn biết sự thật, Dìn vui mừng khôn xiết. Thư thừa lúc tên lính không để ý, nhét vào trong buồng giam một cái bánh. Dìn bẻ bánh ra và nhận được một mảnh giấy. Dìn đánh vần từng chữ khó nhọc:

"Dìn ơi ! Chúng mình đang tìm cách cứu cậu. Đêm, cậu chú ý lắng nghe âm hiệu nhé, cậu vẫn nhớ âm hiệu chứ ? Hoan"

Đọc xong Dìn thấy tỉnh người. Dìn đọc đi đọc lại thuộc lòng rồi đặt tờ giấy vào lòng bàn tay úp lên mặt ; hít cái mùi giấy mà Dìn thấy thơm lạ lùng. Dìn phân vân tiếc mãi, sau mới bỏ mảnh giấy vào mồm nhai nhỏ biến rồi nuốt đi. Nhưng có một điều làm cho Dìn buồn là tai bị điếc, làm sao nghe được những tiếng âm hiệu nhỏ bé ? Dìn kéo vành tai ra, nhưng vô ích. Bây giờ chẳng có cách gì mà bảo cho chúng nó biết được. Người đưa bánh đã đi rồi. Phải rồi, mình chú ý là được, tai chưa đến nỗi điếc hẳn, thế nào chúng nó cũng phải mở cửa hay đục tường, tiếng động ấy mình nghe được. Chỉ khổ là chân mình đau không đi nổi, thoát ra rồi làm sao mà chạy trốn nhanh được. Dìn tập đứng dậy, hai tay vịn vào tường đi men từng bước như đứa trẻ mới chập chững.

Đêm hôm ấy Hoan và Phát lần đến nhà giam. Tên lính gác ngồi trước cửa. Hoan nhún người bám lên khe hở giữa bờ tường và mái

phía sau, làm ám hiệu. Nhưng đến lần thứ ba vẫn không nghe tiếng đáp lại. Hoan bảo Phát :

- Nó ngủ hay sao ấy ?

Phát lo lắng :

- Không phải đâu, nó nhận được giấy báo rồi kia mà. Hay nó bị đưa đi rồi?

- Không thể nhanh như thế được đâu. - Hoan muốn bác bỏ ý kiến Phát, mặc dù Hoan cũng có ý nghĩ như thế. - Chúng mình phải vào hẳn trong buồng giam.

Phát tán thành.

- ừ, cứ làm như chúng mình đã bàn. mày công kênh tao lên.

- Chú ý thằng lính gác đã.

- Hẳn vẫn ngồi. Nếu hẳn đến, tao sẽ nằm im trên mái, còn mày nằm lui ra ngoài kia, khi nào thấy bóng tay tao giơ lên trời thì vào.

Hoan nói :

- Tao vào thì hơn. Thằng Dìn dễ nhận ra tao. Nó chưa biết mày ở Đội, nó không tin thì sao ?

- Khó gì chuyện ấy, tao làm nó tin ngay.

Thôi đừng bàn nữa mất thì giờ.

Hoan ngồi xổm, hai tay vịn vào tường, Phát đứng lên vai Hoan. Hoan từ từ đứng dậy. Bám vào được mái nhà, Phát lấy đà bước lên mái nhẹ nhàng, tuy vậy vẫn gây ra một tiếng động nhỏ. Hoan lui ra bụi cây. Tên lính gác đi một vòng quanh buồng giam. Phát nằm ép người xuống mái nhà trông theo cái mũ sắt lù lù đi như một con nhặng nghe động, bay vù một vòng lại quay về chỗ cũ, tên lính gác lại ngồi xuống cái ghế trước cửa buồng giam, mũi giày gỗ nhip nhè nhẹ vào báng súng. Phát sờ soạng mái nhà tìm cách bẩy một hòn ngói ra. Khó nhất là gỡ viên đầu tiên, những viên sau sẽ dễ dàng hơn nhiều. Ngói mới lợp còn chắc lắm, Phát sờ mãi và tìm ra một viên có vết nứt ở giữa liền lách móng tay vào. Cái khe hở đó rộng ra dần, và cuối cùng Phát gỡ được hòn ngói. Phát thận trọng gỡ nốt những hòn khác cho đến lúc đủ một lỗ vừa người chui xuống. Phát thò đầu nhìn vào bên trong nhưng tối om

chẳng trông thấy gì, mà cũng im lặng như tờ, chẳng nghe một tiếng động. Có lẽ Dìn bị chuyển đi rồi chẳng, hay là Dìn không còn nữa ? Dù sao cũng phải vào xem cho rõ ràng. Phát lựa chỗ chống hai

tay cho thật vững rồi cho hai chân vào lỗ hổng Phát chợt thấy có người túm lấy chân mình. Hai bàn tay đó ôm lấy chân Phát và đặt vào vai. Dìn đấy, Phát mừng thầm ! Dìn loạng choạng. Phát biết vậy dùng tay đu lấy người để giảm nhẹ sức ấn xuống người bạn. Phát xuống đến đất, Dìn ôm ghì lấy thì thầm sung sướng : - Hoan phải không ? Mình biết thế nào cậu cũng đến. Cậu đừng nói tai mình điếc rồi, nói nhỏ không nghe thấy gì đâu. Mình không nghe được ám hiệu, lúc cậu cạy ngói mình mới biết. Sợ lộ nên mình im lặng theo dõi. Mình còn đau nhưng đi tạm được.

Nước mắt Dìn ướt đầm vai áo Phát. Phát vuốt tóc và lưng bạn rồi im lặng ngồi xuống cầm chân Dìn đặt lên vai mình. Phát đứng dậy, nhằm lỗ hổng mái nhà đưa Dìn lên. Nhưng sức Dìn yếu quá không làm thế nào mà đu người qua lỗ hổng được. Phát lại đặt Dìn xuống, bám tường leo ra ngoài giơ tay vẫy Hoan đến. Hoan leo lên mái. Tên lính gác lại đi quanh một vòng. Phát tụt vào trong dui Dìn lên, bên ngoài Hoan xốc nách đỡ Dìn ra, rồi lại đưa từ mái nhà xuống đất. Mọi việc yên ổn. Phát và Hoan dui Dìn đi. Những đoạn phải bò thì hai đứa thay nhau để Dìn nằm trên lưng mình mà nhích dần. Về nhà Dìn, đường xa dễ bị lộ, Dìn được dui về nhà Phát tạm nghỉ đêm nay. Khi về đến nhà Phát, trời đã khuya lắm. Có lẽ sắp sáng rồi. Trời sao đã nhạt dần và có hơi gió thoảng xao xuyến ngoài bờ tre. Ba đứa ngồi sát cạnh nhau trong buồng tối. Dìn không nghe được lời nói nhỏ nên đành phải im lặng. Dìn cầm tay hai bạn, nước mắt vẫn ứa ra. Dìn thoát chết, trở lại với đời, với bao nhiêu công việc đang bỏ dở, với mẹ, với chị và nhất là với những thằng bạn chiến đấu như Hoan và Phát. Lần đầu tiên Dìn hiểu thế nào là tình bạn. Chúng nó đang nắm chặt tay mình. Rất tiếc là mình không nghe được lời chúng nó nói. Chợt Dìn nhớ ra một việc, liền nói :

- Lúc bị bắt, mình kịp dìu khẩu súng lục xuống ao, chỗ gốc cây ổi đấy, các cậu mò lên ngay kéo súng hỏng mất. à, còn Húc và Bầy ra sao ? Chưa thoát phải không ?

Hoan đưa tay Dìn lên cầm mình để Dìn biết là mình gật đầu.

- Các cậu tìm cách cứu ngay chúng nó đi.

- Dìn định nói đôi lời về Bầy, nhưng thấy lúc này không nên nói điều đó, lại thôi.

Dìn nằm ngủ chung với Phát, Hoan nắm chặt tay Dìn lần nữa rồi ra về.

Đêm hôm sau, Hoan đến ao nhà Dìn mò được khẩu súng và báo cho mẹ Dìn biết tin vui. Mẹ Dìn đến thăm con và phải đành lòng để Dìn ở nhờ nhà Phát ít lâu. ở đấy kín đáo hơn. Mẹ Phát nói :

- Bà yên tâm, cháu cũng như thằng Phát, không phải chuyện ơn huệ gì đâu.

Mẹ Dìn lấy khăn thấm nước mắt.

Đêm đêm mẹ Dìn đến thăm con lại ngồi nói chuyện với mẹ Phát. Tình bạn chiến đấu của những đứa con đã kết chặt hai bà mẹ với nhau, an ủi khuyến khích lẫn nhau.

Hôm sau, Hoan và Phát bàn cách cứu Húc và Bảy. Nhưng muộn rồi. Sau cái đêm Dìn được cứu thoát, sáng ra, đội Đỗ phát điên lên khi thấy nhà giam rỗng không, cái lỗ hồng trên mái nhà nhìn hấn chế nhạo. Hấn đến xin thằng quan tư ra lệnh bắn Húc và Bảy. Tên quan tư đồng ý.

Ở khu vườn trồng đầu làng còn trơ lại một bức tường, cái bức tường mà nghìn năm sau đến đó, ta không quên tội ác của giặc. Bảy và Húc đứng đấy, sát gần nhau, xấp xỉ bằng nhau. Hai khuôn mặt trẻ, một trắng một ngăm đen. Ta có thể tha thứ cho Bảy. Bảy đã hối lỗi, địch không moi được gì thêm ở Bảy nữa. Nhưng trong những phút cuối cùng, tự Bảy lại không thể tha thứ cho mình. Trong cuộc đấu tranh sống chết với quân thù, có những sai lầm không thể nào sửa chữa kịp. Lúc này Bảy không sợ chết, nhưng Bảy muốn sống để sinh hoạt, để chuộc lại tội lỗi của mình. Bảy nghĩ đến Húc, đến Dìn, đến những lời khai báo đầu tiên mà rừng mình ân hận. Sự hèn nhát ấy không cứu sống Bảy mà còn giày vò tâm trí, khiến cho Bảy không còn thanh thản được. Bảy nhìn Húc, vừa thương vừa phục bạn. Húc nhìn thẳng, đôi môi run run tưởng như đang muốn chửi vào mặt kẻ thù. Nhưng không, lúc này Húc đang nghĩ đến những điều khác. Khi địch tra tấn, Húc chửi chúng để hả lòng căm tức, để quên đau. Nhưng lúc này Húc thấy mình vượt lên tất cả. Húc nhìn lại mình nghiêm khắc, như một người vừa trưởng thành nhìn lại quãng đời niên thiếu đầy hăm hở sôi nổi và cũng nhiều dại dột, có khi lố lăng buồn cười nữa.

Vĩnh biệt những trận chiến đấu !

Vĩnh biệt những ước mơ chưa thực hiện được!

Vĩnh biệt bạn bè thân yêu !

Một tràng súng ré lên, Húc và Bảy của chúng ta ngã xuống không một tiếng kêu. Chỉ có gió xào xạc khóc thầm trên cành cây ngọn lá, trên các mái nhà. Tiếng khóc ấy thổn thức kêu gọi trả thù...

Không còn nghi ngờ gì nữa, kẻ địch đã biết trong làng có hoạt động của một tổ chức thiếu niên, và càng ngày chúng càng giạt mình vì những hoạt động lợi hại ấy. Chúng lấp lại các sự kiện, chấp nối, phán đoán tìm ra đường dây tổ chức, tìm ra đường dây liên lạc từ khu du kích về làng. Chúng bí mật theo dõi trên các ngã đường từ trong làng ra cánh đồng phía khu du kích. Những điều ấy bộ phận lãnh đạo đã tính trước, nhưng giữ cho một tổ chức thiếu niên hoạt động trong lòng địch được bí mật là một điều không dễ dàng. Không phải mỗi lúc tất cả các đội viên đã dạn dày kinh nghiệm ngay được. Làm sao mà giữ cho được những hoạt động say mê của tuổi niên thiếu trong một khuôn khổ hết sức nghiêm ngặt ?

Một hôm Hoan vừa về đến ngõ thì gặp lý Bài. Trong một thoáng ngẩn ngui, Hoan nhận thấy tên lý trưởng giạt mình.

- Chú đi đâu về, lâu nay không thấy đến chơi ?

Hoan đáp :

- Ông vẫn muốn tôi đến à ? Lúc nào có việc gì nhờ cậy ông thì mới đến chứ.

Vừa nói Hoan vừa né người tránh cho lão đi. Về đến nhà, mẹ Hoan nói ngay :

- Lão lý vào đây hỏi con.

- Thế hà u ? Con vừa gặp lão ở ngoài ngõ.

Mẹ Hoan sừng người :

- Gặp ngoài ngõ nhà ta à ? Lão ta về lâu lắm rồi kia đấy, tại sao còn lờn vờn ngoài ấy. U lo lắm, hay là... con trốn đi ít lâu.

- U bảo con trốn đi đâu bây giờ ?

- Đi đâu hãy tính chuyện sau. Bây giờ đừng chạy ra đường nữa, vào buồng mà nằm.

Hoan đứng lạng suy nghĩ một lát rồi nói : - Có lẽ con phải tránh đi ngay bây giờ, vào buồng nằm để chúng nó đến bắt cho dễ hà u ?

Hoan nhìn mẹ, vẻ chờ đợi. ý Hoan rất hợp với mẹ. Bà còn phân vân, vì trong thâm tâm bà nghĩ : nếu có chuyện gì xảy ra, có mẹ có con vẫn hơn. Bà vẫn tin bà sẽ bảo vệ được đứa con với tất cả sức

mạnh và lòng yêu thương. Bà không muốn xa con, không muốn sống thấp thòm lo lắng. Đứa con trai đầu lòng của bà, lâu nay bà đã lo lắng vì nó, kiêu hãnh vì nó. Nó là niềm hy vọng của bà, và giờ đây một sự bất trắc đang lơ lửng trước mặt nó. Bà đang bối rối đứng thừ ra nhìn con thì chợt em gái Hoan hốt hải chạy về :

- U ơi, anh Hoan ơi ! Chúng nó kéo đến xóm ta đấy ! Lão Lý Bài chỉ đường cho lính đến nhà ta !

Như người vừa sức tỉnh giấc mơ nặng nề, mẹ Hoan bảo con :

- Con đi ngay đi !

- Vâng, con đi u ạ. Con sẽ tìm đường xuống dưới ấy. Vài hôm, nếu con chưa về thì u bảo em con, bảo cái Hỉ ấy ra đồng tìm con nhé ! Thôi con đi đây. U đừng khóc, con đã tính trước rồi.

- Cần thận con nhé ! Chúng nó giăng khắp ngả ngoài đồng đấy, xuống dưới khu không dễ dàng đâu.

- Con biết, u đừng lo.

Bà định ôm lấy con nhưng nó vụt đi rồi, nhanh quá. Bà có cảm giác lạnh lẽo tưởng như đứa con sẽ đi mãi.

Cánh cửa sau khép lại, bà chỉ kịp trông thấy cái gót chân đen nhèm bùn đất, cái gót chân ngày nào bà nâng trong lòng bàn tay giơ lên mà nựng : "Cái thằng chó con, cao hơn cả mẹ rồi".

Bọn lính đã kéo vào sân, rồi sục vào nhà khám xét. Lý Bài từ nãy vẫn đứng ngoài ngõ, bây giờ mới bước vào hỏi mẹ Hoan một cách màu mè :

- Thằng Hoan đi đâu hả bà ? Có đứa đại dột khai ra thằng Hoan có liên lạc với du kích. Nó khai láo, tôi lạ gì thằng con bà nữa, ngoan ngoãn có một. Bà bảo nó lên trả lời rõ ràng cho các quan biết rồi yên ổn cả thôi.

Mẹ Hoan nói :

- Ông lý nói phải lắm, đời này thiếu gì những đứa nói láo. Con tôi, tôi đẻ ra nó tôi lại không biết hay sao. Cháu không có nhà, ông lý cứ về đi, chốc nữa cháu về tôi sẽ bảo nó lên, làm gì mà phải bắt bớ một đứa trẻ con !

Lý Bài cười khẩy :

- Bà nói dễ nghe đấy. Thế nó đi đâu !

- Chạy nhảy chơi bời ở đâu nào tôi biết được. ông lý xem cháu nó ở đâu bảo nó về hộ tôi.

Lão lý trợn mắt :

- Không nói tử tế với mẹ nữa ! Thằng Hoan đâu ? Tôi vừa gặp nó ở ngoài ngõ, thế mà thoáng một cái đã biến mất. Hắn còn quanh quẩn ở đâu đây thôi, trối cổ cho kỳ được. Cứ giả ngây giả dại. Mẹ không biết con mẹ làm giặc à ? Tôi sẽ trị cái tội hắn dám vác súng đến nhà tôi dọa... Hừm hừm, cái thằng giặc...

Mẹ Hoan không nao núng trước lời dọa dẫm của lão lý :

- Con tôi chẳng biết làm giặc, mà cũng chẳng theo giặc đâu ông lý ạ. ông làm việc trong làng lại không biết ai là kẻ theo giặc hay sao ? Chúng nó sờ sờ ra đấy chứ đâu xa.

Lý Bài hiểu những câu nói đó ám chỉ lão, nhưng lão chẳng bận tâm vì lão nghe người ta chửi đã quen rồi. Cái điều lo lắng duy nhất của lão bây giờ là làm sao bắt được Hoan. Lão vẫn còn cay đắng cái lần bắt hụt Hoan mà lão phải đãi bọn lính một bữa chén. Lần này lão còn hy vọng được món tiền thưởng. Nhưng nếu không bắt được Hoan thì lão lo bọn lính lại quấy rầy lão. Lão bảo bọn lính quay sục cả xóm. Lão đã nói với bọn chúng : Hoan là tên chỉ huy bọn thiếu niên.

Hoan như một con sóc luồn từ chỗ này qua chỗ kia nhưng vẫn để ý đến bọn lính. Hoan mong chóng qua được đến lũy tre rìa làng để tạm ẩn náu ở đấy. Nhưng bọn lính đã đuổi gấp đằng sau, tiếng chân chạy, tiếng vũ khí va chạm nhau nghe rõ quá. Đằng sau và cả đằng trước nữa, đều có bóng bọn lính. Hoan đã ở trong vòng vây của chúng, nhưng Hoan vẫn vững dạ vì chúng chưa trông thấy Hoan. Hoan chui vào một khu vườn và ngồi thụp vào cái hẻm giữa hai đồng rạ ở đầu hồi nhà. Chưa kịp thở lấy lại hơi thì Hoan đã nhìn thấy những đôi giày bước vào vườn. ở đây không ổn, thế nào chúng cũng moi ra. Hoan men theo bờ vách vào nhà và vui mừng nhận ra nhà Tâm, đội viên mới của tổ Húc, mà ban nãy vì hốt hoảng Hoan không để ý. Nhà Tâm đang ăn cơm. Bác Thắng - mẹ Tâm - nhìn thấy Hoan chưa kịp hỏi, Hoan đã nói ngay :

- Chúng nó lùng bắt cháu. Chúng đang ở ngoài vườn, bác cho cháu trốn chỗ nào với ! Tâm có nhà không bác ?

- Tâm không có nhà.

Bác Thắng kéo Hoan ngồi xuống mâm cơm. Bác vét hết cơm còn lại trong nồi được một bát vơi, đưa cho Hoan :

- Ngồi ăn tự nhiên, mặc bác nhé !

Bác Thắng đã ăn xong, nhưng bác kéo cả hai đứa con cùng ngồi xuống mâm cơm như là cả nhà đang ăn dở bữa. Bác sắp xếp nhanh nhẹn khéo léo như một màn kịch. Bác chợt hỏi :

- Chúng nó có biết cháu không ?
- Có đứa biết, có đứa không. Nếu bọn mới về thì không biết.

Bác Thắng vớ vội cái áo đưa cho Hoan :

- Cháu thay áo đi.

Hoan cởi áo đen, mặc cái áo cánh nâu vào. Hoan cầm cúi ăn, bụng cũng đang đói. Bác Thắng nhìn Hoan :

- Không may là cơm vừa hết, cháu ăn chậm, đợi chúng nó đi qua đã.

Hoan ngượng nghịu đặt bát cơm xuống. Một lát sau bọn lính sục vào nhà. Một tên hỏi :

- Có thấy du kích nào chạy vào đây không ?

Nó hỏi thật gọn. Bác Thắng lắc đầu. Bác đứng dậy giữ chiếu giải ra giường mời chúng nó ngồi. Chúng nhìn xoi mói khắp nhà, có đứa uể oải đứng dựa vào cột hút thuốc lá. Hoan nhai miếng cơm vữa nước ra, quên cả nuốt. Một tên lính xọc lưỡi lê vào bồ thóc ở góc nhà. Chúng nó lục lọi một chập. Bọn này không đứa nào biết mặt Hoan. Chúng không ngờ cái đứa nhỏ nhắn mặc cái áo cánh cũn cỡn ngồi ăn cơm kia lại là đứa mà chúng đang lùng bắt. Lúc đi ra, một tên nói với bác Thắng: - Nhà chị đừng có chứa chấp du kích nghe không ! Nếu nó đến thì phải đi báo ngay.

Bác Thắng lễ phép :

- Vâng ạ. Nó đến đây, tôi sẽ bắt đem nộp, chẳng để các ông phải vất vả.

Một tên lính cầu nhàu :

- Một thằng chuột con mà bọn mình tốn bao nhiêu công sức.

Một tên khác nói :

- Cái lão lý trưởng chỉ hoang báo.

Khi chúng nó đi rồi, bác Thắng bảo Hoan ăn nốt bát cơm, nhưng Hoan không thể ăn được nữa, lại thấy bụng dạ nôn nao, khó chịu. Phần hồi hộp vì phút nguy hiểm vừa qua, phần sung sướng vì thoát nạn, Hoan thấy mặt mũi choáng váng. Hoan ở nhà bác Thắng đến tối mới ra đồng. Đêm ấy Hoan ngủ lại giữa đồng, vì những con đường xuống khu du kích bọn địch đang tuần phòng nghiêm ngặt. Vả lại

Hoan mệt quá, muốn ngủ một đêm lấy sức. Cả ngày hôm sau Hoan vẫn nằm chúi ở bờ ruộng. Cánh đồng vắng tanh. ở trong làng vẫn dội lên tiếng súng nổ. Hoan vừa đói vừa nóng ruột, thấy như nằm giữa một hòn đảo. Làm thế nào để liên lạc được với khu du kích và với các đội viên trong làng ? Đói quá, Hoan men theo bờ ruộng móc cua ăn sống. Cua tanh quá, nhưng càng ăn Hoan càng thấy dễ chịu và ngon. Dần dần, cua cũng báo động cho nhau biến hết. Hoan nằm cạnh lỗ cua, kiên nhẫn rình như con mèo nằm trước hang chuột. Đến chiều, Hoan thấy mệt rã rời và buồn vô hạn. Hoan thấy mình nhỏ bé và yếu đuối quá. Hoan nhớ tất cả các bạn, tưởng như mình bơ vơ đã lâu ngày. Cái cảm giác đơn độc xoáy mãi vào lòng Hoan. Hoan quyết định : dù sao đêm nay cũng phải về làng. Cứ nằm ngoài này mãi thì đến chết đói ! Vắng chúng nó chẳng nghĩ ra được điều gì, chẳng làm được việc gì nữa. Hoan thấy mình không còn là đội trưởng. Hoan lo lắng khi nghĩ rằng các bạn ở làng sẽ bảo Hoan sợ giặc mà bỏ đi trốn. Hoan đến một bờ ruộng khô nằm nghỉ. Hoan thấy cái gì cằn cằn ở bụng. Bây giờ Hoan mới để ý kỹ đến cái áo mình mặc. Cái áo của Tâm. Phải rồi, Hoan thường thấy cái Tâm mặc áo này. Hoan lần tay tới chỗ vướng, lấy trong túi áo ra một cái gương nhỏ. Hoan cầm gương soi, thấy mặt mình lạ hẳn đi, bùn đất lấm lem như con ngoáo ộp. Hoan lần xuống vũng nước rửa mặt. Có cái gương, thêm được trò chơi để qua thì giờ. Hoan quay gương soi trời rồi soi về làng. Thấp thoáng ngọn phi lao, ngọn tre và nóc đình hiện ra trong gương vừa xa vừa gần, vừa quen lại vừa lạ. Hoan lượm gương thấp xuống và nhìn thấy một đoạn đường làng. ồ, có người đi, những bóng người li ti như kiến, không trông rõ là ai. Hoan mong có người đi ra đồng. Một lát sau, Hoan nhận thấy một cái bóng nhỏ lớn dần. Hoan hơi nhồm dậy quay cái gương để giữ cho được cái bóng người đó, chỉ sợ nó biến mất, đến nỗi không dám quay lại để nhìn thẳng. Người đó càng ngày càng đến gần, đến lúc cái gương không chứa nổi nữa Hoan mới quay đầu lại và reo lên khe khẽ. Cả một đêm một ngày Hoan mới buột ra một tiếng nói : "Hi !". Hoan vui mừng đến run lên. Hi vẫn chưa trông thấy Hoan. Hoan nhồm dậy kêu khẽ:

- Hi ơi, anh ở đây.

Hi nhận được anh, vội băng ruộng chạy lại và khóc tím tím.

Hoan lo lắng :

- Sao em lại khóc?
- Ở nhà u lo cho anh lắm. Hôm qua bác Thắng đến nói mới biết. Hôm nay u bảo em đi tìm anh, em tìm suốt buổi bây giờ mới thấy. -Hỉ cười qua nước mắt: - Kìa, anh cũng khóc, anh còn nói em.

Hỉ vút hết cò trong rổ ra, lấy một hộp sữa và hai cái bánh mì.

- Anh đói lắm phải không ?

Hoan gật đầu :

- Đói vàng cả mắt.

Hỉ lấy dao đục hộp sữa đưa cho anh. Hoan vừa hút sữa vừa ăn bánh mì.

- Mình lại ăn như Tây ấy !

Hỉ để ý đến cái áo của anh, bật cười :

- Anh xấu hổ chưa kìa, đi mặc áo con gái.

Anh mặc áo chị nào đấy ? à, lúc nãy em gặp chị Tâm, chị ấy cứ hỏi em đi đâu. Đi đâu mà lại nói cho chị biết à ? Chị ấy lại hỏi anh ở đâu. Em không biết. Hỏi mãi làm em bức mình. Chị ấy hỏi làm gì như dò la ấy. Em quên mất là anh đã trốn ở nhà chị ấy. Chị ấy cũng vào đầu em rồi đi.

Hoan vẫn nhai bánh mì, nhìn em im lặng. Hỉ nói tiếp :

- Đêm hôm qua chúng nó lại đến nhà ta.

Chúng sục cả vào buồng, bấm đèn pin xanh lè để tìm anh, làm cả nhà mất ngủ. Chúng nó bấm đèn vào mặt từng đứa chúng em. Cả thằng Mạc cũng đến.

- Thằng Mạc ! - Hoan ngừng nhai bánh, thốt lên.

- Vâng, thằng Mạc mặt đỏ như bãi phân bò khô ấy mà. Hắn đi nhận mặt anh. U bảo anh không về nhà được đâu, cứ ở ngoài này rồi em đem cơm ra cho.

Hoan ăn hết một cái bánh mì. Hỉ không đem nước. Hoan vục nước ruộng uống thấy người hơi tỉnh ra và lại thấy vui vui.

- Hỉ ạ, anh định tối nay về đấy.

Hỉ tròn mắt nhìn anh :

- Ấy chớ, u dặn anh không được về kia mà !

- Nhưng mà ở ngoài này nóng ruột và buồn lắm.

- Buồn anh cũng phải chịu. Anh về, chúng nó sẽ tòm cổ anh ngay.

Em nói thật đấy !

- Tòm cổ anh !

Hoan phì cười nhìn em. Hoan thấy em nói đúng và nghĩ rằng có thể nhờ em mình làm liên lạc. Cái Hỉ còn nhỏ tuổi, không phải đội viên nhưng nó cũng khôn khéo, gan dạ. Có thể nhờ nó gọi một đội viên ra đây.

- Em về tìm chị Tâm nhé, bảo chị ấy ra đây mà lấy áo.

- Bảo cho chị ấy biết chỗ anh ở đây à?

- Được. Em bảo riêng cho mình chị ấy biết thôi.

- Anh tin chị ấy à ?

- ừ, em lại quên là anh trốn ở nhà chị ấy rồi.

Không có bác Thắng thì anh đã bị bắt rồi đấy.

- ừ nhỉ, em sẽ bảo chị ấy. Em sẽ đưa áo anh cho chị ấy đem ra đổi. Thế ra anh mặc áo của chị ấy ! Bây giờ em phải về, không thì u lại lo cuống lên đấy. Từ hôm qua đến giờ u cứ làm sao ấy, em sợ sợ là. U dặn gặp anh rồi thì em phải về ngay. Mai em lại ra. Anh thích ăn bánh mì không ? Không thích thì mai em đem cơm. Nhà hết gạo, hôm nay phải ăn ngô, nên u bảo mua bánh mì đem cho anh. Còn sữa thì em mua chịu của chị Thư đấy.

- Chị Thư à ? Chị ấy có hỏi gì không ?

- Chị ấy bảo mai đến lấy nữa. Em cứ lo chị ấy hỏi mua cho ai.

Hoan nghĩ thầm : "Có lẽ Thư biết mình đi trốn. Phải gặp Thư để xem Thư có liên lạc gì với khu du kích không". Hoan nói :

- Nếu không gặp chị Tâm thì em bảo chị Thư ra đây cũng được.

Hỉ ngạc nhiên :

- Anh vừa dặn chỉ bảo riêng mình chị Tâm, bây giờ lại cả chị Thư, anh lòi thôi lắm. Em chẳng bảo chị Thư đâu, để rồi chị ấy lại đem chuyện anh ra chợ nói với bọn lính ấy à. Chị ấy hay nói chuyện linh tinh lắm cơ.

Hoan cười thầm :

- Thế thì gọi chị Tâm vậy.

Hỉ đứng dậy :

- Anh không được đi đâu cả nhé, mai em ra không biết đâu mà tìm thì anh chết đói đấy !

- Em nhớ bảo chị Tâm ra ngay nhé.

Hỉ đi rồi, Hoan thấy lại vắng vẻ và buồn. Hoan nhớ mẹ và các em da diết, tưởng như xa nhà đã lâu lắm. Tất cả hiện lên rành rọt. Cái cây cột cửa buồng Hoan đánh dấu vôi để đo mức cao của mình mỗi

buổi sáng mừng một Tết hằng năm. Những đêm đang ngủ yên bỗng giật mình tỉnh giấc, biết u còn ngồi bên cạnh. Trong đêm tối, u cứ ngồi như thế chẳng biết bao lâu, còn mình thì giả vờ ngủ rồi ngủ thật, giấc ngủ nhẹ nhàng êm ái... Rồi những việc hoạt động, những ngày tháng sôi nổi, biết bao nhiêu điều khôn điều dại, lúc vui sướng hả hê, khi tức giận căm thù. Những thằng bạn thân cùng hoạt động, đứa đã bị tra tấn, đứa hy sinh. ạn lại tất cả những chuyện ấy, Hoan ngạc nhiên. Có phải mình đã làm, đã sống những ngày đó ? Có phải mình đã lớn hay còn trẻ con ? Có phải giấc đang lòng bắt mình, hay rồi mình sẽ tổng cổ chúng nó ? Bao giờ nước nhà sẽ độc lập, tự do ? Nhất định mình không để giấc bắt, phải sống đến ngày ấy. Đây là điều đọng lại sâu nhất trong lòng Hoan.

*

* *

Mãi đến tối hôm sau Tâm mới ra gặp Hoan đem theo một cái tin dữ dội kinh hoàng :

- Bị bắt cả rồi ! - Giọng Tâm run lên.

Hoan lặng người đi.

- Trưa nay phiên chợ đang họp, bỗng bọn lính kéo đến đầy chợ. Thằng chỉ huy thổi một tiếng còi, tụi lính xông vào các hiệu là, hiệu cắt tóc, bắt tất cả các cậu làm ở đấy. Có mấy cậu ở tổ tôi, còn các cậu khác tôi không biết có phải là đội viên hay không. Mấy đội viên nữ thì tôi biết, và cũng đều bị bắt. Cả Thư nữa ! Tôi thoát được. Chúng nó đang lùng anh. Chúng yết thị : *"Ai bắt được Nguyễn Thạch Hoan đem nộp thì được thưởng năm nghìn đồng. Ai chặt đầu đem nộp thì được thưởng ba nghìn đồng"*.

Hoan nghe Tâm nói, choáng váng cả người. Bóng tối quanh mình như đặc quánh lại, có cái gì bóp nghẹt trái tim Hoan. Mặt đất Hoan ngồi bỗng chao đi, rối loạn.

Tâm sốt ruột :

- Làm thế nào bây giờ ?

Hoan hỏi :

- Còn những cậu nào không bị bắt ?

- Tôi không rõ.

- Tâm biết cậu Phát ở xóm tôi chứ, nó có bị bắt không ?

- Cậu Phát ấy à ? Không đâu, buổi chiều tôi còn gặp.

- Tâm về bảo cậu ấy ra ngay hộ tôi nhé!

Hoan không ngờ câu mình nói chạm lòng tự ái của Tâm. Tâm đem tin này ra, Hoan không bàn bạc gì lại bảo về gọi Phát. Trước kia Tâm chưa biết Hoan là đội trưởng, bây giờ biết rồi. Hôm trước Hoan trốn ở nhà Tâm. Hoan mặc áo Tâm, bây giờ Hoan quên cả, chỉ coi Tâm là một đội viên liên lạc tầm thường. Tâm ngồi im, Hoan nhắc lại :

- Được chứ ?

- Được. - Tâm đáp, giọng hơi lạc đi.

- Tâm bảo Phát lấy hộ tôi khẩu súng lục chôn ở vườn nhà, Phát đã biết chỗ rồi, đem ra

đây hộ tôi. Tâm đã biết tôi là đội trưởng, tôi giao nhiệm vụ cho Tâm đấy !

- Vâng, tôi về ngay. - Tâm đưa cho Hoan hai cái bánh chưng : - Bánh của anh đây, còn áo anh tôi không mang theo được, anh cứ mặc áo tôi vậy.

Tâm chợt nhận thấy rõ ràng hoàn cảnh khó khăn hiện tại và những điều lo lắng của Hoan, thấy mình tự ái vừa rồi là vô lý. Tâm muốn nói thêm một câu gì mà chưa nghĩ ra nên đứng chần chừ.

Hoan nhắc lại : - Nhớ dặn Phát lấy khẩu súng, nghe không Tâm !

Tâm ngập ngừng :

- Tôi sẽ cùng ra với Phát được không ?

Anh đừng lo ngại gì cả. Tổ trưởng của tôi bị bắt rồi, phải làm gì bây giờ tôi cũng chưa biết.

- Tâm cứ về đi, rồi tôi cũng về chứ không ở mãi ngoài này được. Cần làm gì, tôi sẽ nói sau. à, giả Tâm cái gương đây này.

- Thôi anh cứ giữ lấy.

Chẳng mấy chốc Tâm khuất vào bóng tối. Hoan ngồi lại một mình lo lắng miên man. Phải làm gì bây giờ ? Câu hỏi ấy chính Hoan cũng chưa trả lời rõ ràng cho mình được. Trước kia đang hoạt động, Hoan vẫn chưa nghĩ đến cái trường hợp như bây giờ. Đang hoạt động mà nghĩ đến việc bị bắt chỉ càng thêm lo sợ vô ích. Không biết các anh ấy đã biết tin này chưa ? Phải gấp rút liên lạc với bác Nhã, anh Bát. Bọn giặc lại mua cái đầu mình những ba ngàn đồng. Ba ngàn đồng có thể tậu trâu, tậu ruộng được. Thật là kỳ quái, mình đâu đáng giá nhiều như vậy...

Hoan đang mê mải với bao nhiêu ý nghĩ, nên Phát đến gần sau lưng mới biết. Phát đặt vào tay Hoan khẩu súng lục và lắc tay bạn :

- Nghe cái Tâm đến báo, tao mừng quá, tao tưởng mày bị bắt rồi.

Hoan cũng vui mừng không kém gì Phát và thấy vững tâm hơn :

- Tao trốn ngoài này ba ngày rồi. ở làng ra sao ?

- Các cậu ở chợ bị bắt tất. Cái việc đồn đồn lại như thế thật nguy hiểm. Tao thấy chúng nó vẫn chưa biết rõ ràng về Đội mình đâu, chúng bắt cả những đứa ở ngoài Đội. Riêng có mày thì chúng nó biết rõ là đội trưởng. Chắc có đứa nào trong Đội khai ra.

Mặc dù đôi trường hợp lòng tin của Hoan chưa thật có cơ sở vững chắc, nhưng Hoan vẫn

tin tất cả những đội viên của mình. Nghe Phát nói, Hoan không đồng tình:

- Không có cậu nào khai ra tao đâu.

- Còn thằng Bảy thì sao ?

- Giặc bắn nó rồi, như vậy là nó không khai. Nguy hiểm là thằng đội Đỗ. Giá chúng mình giết được nó trước. - Hoan nắm chặt tay vào khẩu súng và nảy ra một ý nghĩ, liền hỏi Phát : - Mày có đem đạn theo đấy chứ ?

Dường như cùng một lúc Phát cũng có ý nghĩ giống Hoan :

- Có, không phải tao mới móc khẩu súng lên khi mày dặn cái Tâm về bảo đâu. Thằng Dìn đã gần khỏe, hai đứa chúng tao đã bàn nhau đêm nay lại làm cái việc ấy. Lúc tối, tao đã thấy đội Đỗ mò đến nhà lý Bài. Tao với thằng Dìn đã chuẩn bị sẵn sàng, sắp đi thì gặp cái Tâm.

Hoan sôi nổi :

- Ý tao cũng định thế. Ta về ngay và bắt tay vào việc thôi. Thằng đội Đỗ chính là cái đứa tìm ra đầu mối của Đội mình cho bọn Tây đấy.

- Mày chưa về được đâu, chúng nó vẫn lờn vờn quanh nhà mày. Mày bị bắt thì lờ thôi. Hãy đợi ít bữa nữa. Chúng nó có làm rầy rà u mày nhưng chẳng sao đâu. Dân làng đang bàn nhau

đi đòi những đứa bị bắt về. Rồi chúng nó sẽ

được tha. Đội lại hoạt động. Không thể để mày bị bắt được. Công việc này để tao và thằng Dìn làm. Chúng tao làm được...

Ý kiến Phát có lý, nhưng Hoan không muốn thay đổi ý định của mình. Việc giết đội Đố không chỉ là một nhiệm vụ thông thường nữa. Hoan nói : - Tao sẽ cùng về với mày, tao với mày cùng làm. Thằng Dìn còn yếu, hãy để cho nó nghỉ. Làm xong, chúng mình sẽ tìm cách xuống khu du kích liên lạc. Các anh ấy đã giao cho tao nhiệm vụ giết đội Đố, tao chưa làm xong, gặp các anh ấy, biết nói thế nào ?

Người Hoan nóng ran. Việc sắp làm choán hết tâm trí Hoan. Hoan thấy khỏe khoắn hẳn lên như vừa tỉnh dậy sau một giấc ngủ dài.

Hoan và Phát về đến làng thấy không khí im ắng. Các nhà dân ở đều tắt đèn, cửa đóng im ỉm, cái không khí trong những ngày địch đang khủng bố quây lung. Hoan và Phát đến xóm lý Bài. Nhà lão lý cũng tối om, im lặng. Chờ đợi mãi vẫn chẳng thấy động tĩnh gì, Hoan bồn chồn :

- Tao thuộc lối vào nhà hăn, tao vào thử xem sao.

Phát ngăn :

- Nhà im ắng như thế là hăn không có đấy, có lẽ hăn đi sục sạo ở đâu. Hăn hay đi đêm

lắm. Đừng vào nữa, chúng mình thử đi một vòng, có khi gặp hăn không chừng.

- Không gặp thì sao ?

- Sẽ bàn cách khác.

- Có khi hăn nằm im trong này.

- Nhưng chưa biết rõ thì đừng vào, ta đi một vòng quay lại.

Đi đến xóm Đình, nghe có tiếng động, Hoan và Phát chui vào trong vườn nhìn ra theo dõi. Có mấy cái bóng lờ mờ phía trước. Chợt Hoan nghe tiếng nói quen quen, tiếng lý Bài :

- Bây giờ ngài đội có về chỗ tôi xơi thuốc không ạ ?

Hoan ghé vào Phát, phả hơi nóng rục vào tai bạn :

- Đội Đố !

Phát nắm cánh tay Hoan :

- Mày nom rõ không, cái bóng thấp đi sau ấy. Mày có khỏe không, hay đưa súng cho tao. Hoan gạt nhẹ tay Phát :

- Tao đủ sức !

Hoan lên đạn, tay để vào vòng cò, chờ đợi. Có cái gì tê tê lan ra khắp người, mắt cay cay và tiếng đập thành thịch trong ngực tưởng như từ ở đâu vọng đến. Hãy trông rõ, kẻ thù đấy, con chó săn lợi hại. Hoan ngấm vào cái bóng nhỏ bây giờ đã vượt lên trước lý Bài và chỉ còn cách chỗ Hoan đứng mấy bước chân. Gần lắm rồi, tay Hoan giờ thẳng, hơi thở của Phát phả vào gáy Hoan ấm nóng. Tốt lắm, cái cúc áo lại ánh lên lấp lánh ở ngực hắn. Nhắm vào đấy, Hoan bóp cò.

Ba phát đạn nổ, cái bóng nhỏ ấy ngã xuống. Phát kéo Hoan chạy đi. Hai đứa chạy ra khỏi làng, xuống giữa cánh đồng mới dừng lại đứng thở. Trong làng náo động. Đèn pha lóe sáng. Tiếng rú máy, tiếng súng nổ ran ở đầu làng rồi ở cuối làng. Hoan kéo Phát nằm lăn ra ruộng :

- Mà có trông thấy hắn ngã không, liệu hắn có chết không ?

Phát thích thú :

- Nhất định là hắn ra ma rồi ! Tao nhìn kỹ lắm. Mà bắn khá lắm, sau phát đầu, hắn đã lấy tay ôm ngực. Rồi hắn giờ tay ra, có lẽ giờ súng bắn lại, nhưng hắn nhảy lên một cái rồi lăn kên.

- Tao không thấy rõ như mày, tao chỉ thấy cái cúc áo của hắn sáng lên ghê quá. Không biết mình trông rõ mặt hắn thì có run tay hay không.

- Mai sẽ biết rõ. Chắc chúng nó làm ma to lắm đấy, chúng mình sẽ thổi kèn đưa đám.

Hoan định nói nhưng thấy tối sầm trước mặt, đầu óc choáng váng. Mấy ngày nằm ngoài đồng và việc làm vừa rồi làm Hoan đuối sức.

- Phát ơi, tao làm sao ấy, chóng... mặt.

Phát nắm tay bạn, thấy lạnh ngắt. Phát vội dìu Hoan ngồi dậy dựa vào ngực mình, lấy tay xoa vào thái dương Hoan gọi khe khẽ đầy lo lắng :

- Hoan ơi, Hoan ! - Tiếng Phát nghẹn dần đi trong tiếng nấc.

Chợt Phát lại thấy mấy bóng người đang đi về phía mình. Nguy rồi, bọn địch chẳng? Chạy bây giờ sẽ lộ. Phát đặt Hoan nằm xuống lấy khẩu súng lên đạn cầm sẵn ở tay, rồi nằm ép xuống ruộng chờ đợi. Phát bối rối và cũng chưa biết xử trí thế nào bây giờ. Mấy bóng người đó lại gần. Phát mừng quá, nhận ra những người đầu trần, mặc quần áo thường. Người mình rồi. Phát gọi. Mấy người đi đến.

Đây là mấy anh du kích. Phát kể lại việc vừa xảy ra. Các anh du kích được cử về làng để điều tra tình hình địch và tìm bắt liên lạc với Đội thiếu niên. Vừa rồi thấy trong làng lộn xộn, địch báo động các anh phải rút. Gặp Hoan và Phát, các anh rất mừng, nhất là lại biết đã khử được đội Đổ. Các anh vội thay nhau cõng Hoan và cùng Phát đi về khu căn cứ. Trời đã gần sáng, những ngôi sao mệt mỏi đã mờ dần và nhắm mắt ngủ thiếp đi. Phía chân trời tím ngắt.

*

* *

Đội Đổ chết thật. Phát đạn đầu tiên của Hoan đã xuyên ngay vào cái ngực lép kẹp của hắn. Chúng nó tổ chức đám ma, một tiểu đội lính đi đưa và cũng bắn súng chào trước khi vùi đất. Thằng quan tư thăng chức cho đội Đổ và phát mề đay để xuống âm ty hắn sẽ đeo. Lý Bài ăn mừng thoát chết và không dám mò đi đêm nữa. Ít lâu sau, chúng đưa thằng đội Tùng về thay đội Đổ. Thằng này cũng là một con chó săn xảo quyệt. Hắn tha bổng một số thiếu niên bị bắt. Còn một số khác, hắn giữ lại và thăng tay tra tấn. Theo kinh nghiệm nhìn người của hắn, hắn không lầm, trong số thiếu niên hắn giữ lại, một số lớn là đội viên. Hắn chú ý nhiều đến Thư, hắn tưởng Thư là con gái thì dễ lung lạc. Nhưng việc này thì hắn lầm, Thư gan dạ, bình tĩnh ngoài sức tưởng tượng của hắn. Sự tàn ác dã man của chúng biểu hiện ở đây rõ nhất. Chúng tra tấn Thư, một cô gái chưa đến tuổi trưởng thành, bằng tất cả những đòn khốc liệt nhất, rồi chúng thả Thư mang đầy thương tật về gia đình. Chúng muốn gieo nỗi khiếp sợ bằng cách ấy. Những vết thương ấy Thư còn mang suốt đời. Một số đội viên khác bị chúng đưa đi đầy tận ngoài đảo Phú Quốc....

Trong công tác lãnh đạo phong trào chung, Đội du kích thiếu niên chiếm một vị trí đặc biệt trong ý thức bác Nhã, nói đúng hơn là trong trái tim của bác. Mỗi lần gặp gỡ nói chuyện với các

đội viên, được biết những thắng lợi của Đội, bác thấy mình như trẻ ra. Hiểu biết thêm nhiều điều mới lạ trong ý nghĩ và tâm hồn bọn trẻ được Đảng dẫn dắt và lãnh đạo, bác thường nói với niềm vui chân thành: - Chúng ta sẽ có những người thay thế xuất sắc.

Nhưng lòng bác cũng se lại mỗi khi nghĩ đến những điều có thể xảy ra. Do việc địch khủng bố, những hy sinh tổn thất của Đội thật khó tránh được. Mỗi lúc giao nhiệm vụ cho Đội, lòng bác vẫn có sự giằng co. Và bây giờ cái điều có thể xảy ra ấy đã xảy ra. Khi được tin địch đang tìm manh mối của Đội,

một số đội viên bị bắt, bác bèn cử người về điều tra tình hình. Phải vượt qua tất cả những khó khăn mới về được Đình Bảng tìm hiểu để đề ra những việc phải làm. Chống địch khủng bố, vận động bà con đấu tranh thả con em bị bắt, phối hợp với những hoạt động của du kích. Tất cả những công việc ấy phải làm ngay. Bác Nhã thấy mình phải về làng để tìm hiểu tình hình phức tạp ấy, để có thể đề ra được những việc làm sáng suốt hơn. Cho nên Hoan và Phát không gặp bác Nhã. Anh Bát cũng đi công tác vắng. Hoan bị cảm nặng, sốt nóng mê man, má hóp lại, mắt trũng sâu, mặt đỏ tía vì những cơn sốt li bì. Phát vẫn ở bên cạnh Hoan chăm sóc bạn, hết sức lo ngại mỗi khi Hoan nói mê làm nhảm, nhất là cặp mắt Hoan sáng lên một cách lạ thường trông khác hẳn đi. Nhờ đồng bào thuốc men chạy chữa, hai ngày sau Hoan giảm sốt và tỉnh lại nước da trở nên xanh tái và cặp mắt lơ lơ mệt mỏi. Sau một giấc ngủ dài đến nửa ngày, Hoan tỉnh dậy thấy trong người dễ chịu nhưng rất đổi ngơ ngác về hoàn cảnh hiện tại của mình, một lát mới nhận ra Phát ngồi bên cạnh, Hoan nói khó nhọc :

- Hẳn chết rồi chứ, thằng đội Đố ấy ?

Phát mỉm cười gật đầu, nhận thấy Hoan đã có lại nét quen thuộc cũ.

- Chúng mình đang ở đâu đây ?
- ở khu du kích.
- Cậu có tin tức gì ở nhà không ? Gặp bác Nhã chưa ?
- Bác về nhà rồi, như vậy bác đã biết mọi chuyện xảy ra rồi. Cậu cứ nghỉ ngơi cho khỏe. Mình đợi cậu khỏe, mình sẽ về.
- Cậu đừng về vội, chờ tớ cùng về.
- Các anh ấy bảo chúng mình phải ở đây đợi bác Nhã.
- Thế thì cậu cũng phải đợi.
- Mình sốt ruột lắm.
- Cậu bỏ mình lại đây một mình không được đâu. Cậu nằm xuống đây. Trời ơi, mình mê toàn những chuyện ghê sợ quá.

Phát nằm xuống:

- Ừ, nhất là về đêm, cậu cứ hét lên. - Phát nắm lấy bàn tay bạn, sờ những đường gân nổi lên chẳng chịt, vừa thương bạn lại vừa vui mừng, vì mấy hôm trước Phát đã tưởng Hoan không sống nổi. Cái ấn tượng kinh hãi ấy rất sâu, khiến lúc này Phát cũng không dám nhắc lại với bạn.

Hoan nằm im lặng nhìn lên mái nhà. Hoan trông thấy một con nhện đang lơ lửng, Hoan chú ý nhìn mà không thấy được sợi tơ đeo nó, trông nó đang bay giữa khoảng không như một trò xiếc. Hoan nhìn chăm chú như muốn cổ vũ khuyến khích nó, và lo nó sẽ bị rơi, Hoan thấy phấn chấn, vui vui.

- Phát ơi, cậu trông con nhện hay chưa kìa!

Theo tay Hoan chỉ, Phát trông lên nhưng chẳng thấy con nhện đâu cả, vì thực ra Phát chẳng chú ý lắm. Phát đang nghĩ nhiều chuyện khác, nhưng muốn để bạn khỏi mất công chỉ cho mình mãi, Phát nói :

- ờ ờ, con nhện.

- Nó rơi rồi ! - Hoan kêu lên, vẻ hốt hoảng.

Phát quay lại :

- Sao thế Hoan? - Phát hơi phật ý vì thấy Hoan quá chú ý đến con nhện vớ vẩn ấy.

Hai đứa lại trở lại câu chuyện vừa xảy ra, những công việc của Đội sắp tới, và cùng nóng lòng chờ đợi bác Nhã.

Khi bác Nhã trở lại khu du kích thì Hoan đã khỏi bệnh và hồi phục nhanh chóng. Mấy ngày chờ đợi thật là dài đằng dặc và nặng nề.

Nếu không có lệnh của bác Nhã bảo Hoan và Phát ở lại đợi bác, thì hai đứa đã về làng từ lâu rồi. Gặp Hoan và Phát, bác Nhã nói ngay :

- Các cậu nóng ruột lắm phải không ?
- Mấy lần chúng cháu định về.
- Sao không về ?
- Vì bác đã dặn phải ở lại.
- Đúng, thế mới là kỷ luật cách mạng chứ.
- Thế hôm nay chúng cháu về làng chứ ạ?

Bác Nhã nhìn hai đứa, nói :

- Theo bác thì các cháu vẫn chưa nên về.

Hoan và Phát bây giờ đã quen kiềm chế tình cảm, nên hai đứa đều im lặng. Bác Nhã tiếp:

- Đối với các cháu, bác không cần giấu giếm. Địch khủng bố gắt gao và đang tìm cách phá hoại hoạt động của Đội thiếu niên. Nhưng các cháu biết đấy, chúng nó không thể dễ dàng thực hiện được ý định ấy đâu. Chúng ta sẽ chặn tay chúng nó lại chứ. Có phải vậy không ?

Hoan đáp :

- Đúng thế, vì vậy cháu mới đề nghị bác cho hai đứa về làng.

Bác Nhã mỉm cười:

- Được rồi bác sẽ nói cho các cháu biết tình hình ở làng, rồi các cháu quyết định. Tóm lại là chúng vừa tung các mìn lựu ra đợi chúng ta về. Theo bác, ta hãy tránh một thời gian, khi chúng nó vồ hụt, lỏng tay, chán nản, lúc đó các cháu không về thì bác cũng giục các cháu về. Còn ở đây, các cháu chẳng phải chơi không đâu, có khối việc. Hoan thì vừa ốm dậy phải nghỉ ngơi cho khỏe đã. Bác đã báo tin cho gia đình để u các cháu yên tâm rồi. Như thế đấy. - Bác Nhã nháy mắt nhìn hai đứa: - Các cậu có ý định trốn về không đấy?

Hoan và Phát hơi đỏ mặt, lúng túng :

- Nếu định trốn thì chúng cháu đã trốn từ mấy hôm trước rồi ạ.
- Thế là đúng. Hoạt động thì có lúc tiến lúc lui, nhưng lúc nào cũng phải bình tĩnh; táo bạo nhưng làm gì cũng phải suy nghĩ chín chắn mới được. Thực ra thì bọn địch đang rất lúng túng. Chúng nó thua đau ở khắp các chiến trường. Bộ đội chủ lực đang mở chiến dịch lớn. Lúc chúng nó hung hăng là lúc chúng sợ. Việc ở làng, bác đã cử

người thu xếp lo liệu. Nay mai chúng nó còn thò mũi xuống đây nữa. Chúng ta chẳng ngồi chơi không đâu. Các cháu hiểu chứ ?

- Vâng ạ.

Ngay sau đó, khu du kích lại khẩn trương chuẩn bị chống càn quét. Cuộc chống càn lần này thực sự là một cuộc chiến đấu chống lại sức tiến công lớn của địch. Theo nhận định của trên thì lần này địch sẽ tập trung lực lượng lớn để đánh phá khu du kích một cách quyết liệt. Phải đạt được mục đích phá hoại khu du kích, hay ít ra cũng phải tiêu hao, làm tê liệt sức ta để chúng có thể rảnh rỗi gửi quân đi các chiến trường khác càng ngày càng đòi hỏi bổ sung. Chúng còn muốn tỏ ra là chúng còn mạnh, còn chủ động được, để củng cố tinh thần quân đội chúng, bọn chủ lực cũng như bọn nguy quân nguy quyền, và che giấu những thất bại ở nơi khác. Nhưng tình trạng của chúng chẳng khác nào cái nhà đã dột nát, gặp mưa to gió lớn, lợp giói được chỗ này, chỗ khác lại bong ra mà thôi. Bề gãy được cuộc tiến công của địch lần này, sẽ bảo toàn được lực lượng ta và càng khoét sâu thất bại của địch, làm cho cái nhà của chúng đã dột nát càng thêm dột nát, lung lay. Lực lượng du kích ta đã lớn hơn trước. Súng đạn cũng có nhiều hơn. Có thêm cả một số súng máy lấy được của địch. Các công việc chuẩn bị của ta chu đáo hơn

lần trước. Hoan và Phát được giao nhiệm vụ liên lạc ở chỉ huy sở. Hoan được giữ khẩu súng lục (khẩu súng bắn đội Đổ), còn Phát được giữ một đôi lựu đạn. Hoan còn một điều áy náy là không thấy anh Bát ở đâu cả. Chỉ biết là anh đi công tác xa. Một đêm Hoan nằm mơ thấy mình cùng anh Bát đang đi trên đường làng. Hoan ôm một ôm lựu đạn, đến lúc gặp địch, Hoan ném cả ôm lựu đạn ấy, nhưng chúng lại biến thành những cái vỏ đồ hộp kêu loảng xoảng. Bọn lính đuổi, súng đạn chúng bắn theo nổ ầm ầm... Hoan giật mình thức dậy. Phát đang gọi :

- Mày mê cái gì đấy ? Giặc càn !

Hoan ngồi phắt dậy vớ khẩu súng lục. Hai đứa chạy đến trụ sở của ban chỉ huy du kích. Tiếng đại bác nổ ùng oàng ngoài làng liên tiếp. Thế mà còn có con gà nào đấy gáy vội báo sáng xen vào tiếng đạn nổ. Cuộc chiến đấu bắt đầu đã có những dấu hiệu quyết liệt.

Quân địch lần này tỏ vẻ nóng vội, dường như chúng muốn ăn tươi nuốt sống cái mục tiêu chúng định tấn công. Tiếng đạn nổ liên

tiếp, rền rĩ, và theo sau sự tàn phá mở đường ấy, bọn lính lúc nhúc tiến vào. Cuộc chiến đấu vẫn dai dẳng tới nửa buổi mà địch vẫn chưa vào được làng. Lần đầu ở đây, chúng vấp phải hỏa lực mạnh của các khẩu súng máy trong tay du kích.

Phát mang lệnh của ban chỉ huy đến các khẩu đội súng máy là phải bắn tiết kiệm đạn. Phát thích thú muốn nhảy lên theo cái băng đạn súng máy nhảy nhảy từng nấc vào ổ súng rất trật tự, đến nỗi Phát quên băng việc truyền lệnh, một lúc sau mới nhớ. Các anh du kích bắn súng máy lần này đều hào hứng và bắn quá tay. Luồng đạn quét bọn địch ngã khá nhiều. Địch ngã nhiều, ta càng bắn hăng. Đạn súng máy của ta vốn không nhiều, qua mấy giờ chiến đấu đã vơi đi trông thấy.

Khi Phát trở về chỉ huy sở, Hoan hỏi ngay:

- Những kho đạn súng máy của ta ở làng có còn không ?
- Còn chứ, mày nhắc tao mới nhớ ra.

Những kho ấy cất giấu bí mật lắm, chúng nó không mò ra đâu. Riêng cái kho của tổ tớ đã có ba hòm.

- Làm sao mà chuyển xuống đây được nhỉ ? Chúng mình ngốc quá, đáng lẽ phải nghĩ ra từ hôm nọ.

Phát nói :

- Chúng mình về lấy. Bảo cả các cậu ở nhà cũng đem đạn xuống. Nói được xuống chiến đấu thì đưa nào chả thích.

Hoan lo lắng :

- Nhưng về làng bằng cách nào bây giờ ?

Chúng vây chặt cả rồi.

- Hỏi các anh ấy xem.

Ý kiến của Hoan giúp ban chỉ huy thấy được cách giải quyết một khó khăn lớn. Bọn địch cố tình kéo dài cuộc chiến đấu, mặc dù mỗi đợt tấn công của chúng vẫn có vẻ vội vàng. Đạn súng máy của ta đã gần hết mà không có nguồn bổ sung. Ban chỉ huy đã tính đến chuyện phải chôn súng khi hết đạn và chiến đấu với địch bằng vũ khí khác. Một đồng chí ở trong ban chỉ huy có vết sẹo ở đuôi mắt, sau khi nghe ý kiến Hoan, không giấu được vẻ vui mừng. Nhưng khó khăn lớn nhất bây giờ là làm sao chuyển được những hòm đạn ấy về đây. Một kế hoạch được bàn bạc và thực hiện ngay. Hoan và Phát được giao công việc ấy, vì không còn ai thay thế được. Các anh du kích ở

đây không ai biết chỗ cất giấu những kho đạn bí mật ấy. Trước khi đi, đồng chí chỉ huy có vết sẹo ở đuôi mắt nắm tay Hoan và Phát, nói rất nghiêm trang :

- Các đồng chí ! ở đây rất mong đợi, làm thế nào đem đạn về càng nhanh càng tốt.

Lọt ra khỏi vòng vây của chúng thực ra lại không khó khăn lắm, vì ta đã phải chọn cái khó khăn khác là đi vòng đường xa, địch dẫu đông cũng không thể bao vây chặt cả bốn mặt. Hoan và Phát đi xuống tận phía cuối khu rồi lội tắt qua những cánh đồng nước sâu, ngược mãi lên phía Từ Sơn rồi mới lộn về làng. Hai đứa vừa đi vừa chạy lom khom, không biết ngã bao nhiêu lần, quần áo ướt sũng. Cả hai lắng nghe tiếng súng phía sau xa dần, chỉ còn nghĩ đến những khẩu súng máy, đến nỗi quên cả cái háo hức trở về làng mà mấy hôm nay mong mỏi, sốt ruột.

Một điều vui mừng là vào làng cũng dễ dàng, vì bọn lính đã tập trung cả ở trận càn, bọn còn lại ở làng cũng đang lo lắng theo dõi cuộc chiến đấu kia. Phát về cái kho của mình đầu tiên. Hồi hộp và vui sướng xiết bao khi thấy ba hòm đạn còn nguyên. Trong khi ấy, ở khu du kích đã có một mệnh lệnh : chuẩn bị chôn giấu súng khi hết đạn, quyết không để súng vào tay địch.

Tên quan hai Lơ Rát phải đi Bắc Ninh một cách vội vã. Thái độ của hắn rất bình thản, người ta không biết là hắn vui hay buồn. Thực ra thì hắn vừa vui vừa buồn, vừa căm tức lại vừa hả hê. Tất cả những việc vừa xảy ra đối với hắn cũng đều trái ngược như thế. Vì vậy mà hắn lại có được cái vẻ bình thản lạnh lùng bên ngoài. Chỉ có việc đem Thạo đi theo thì hắn không do dự, mà coi đó thực sự là một nguồn vui.

- Mày đi cùng tao với tư cách một người bạn nhỏ.

Cái câu nói của hắn mà Thạo cảm thấy hắn không đùa cợt làm cho Thạo bối rối. Nếu còn ở lại Đình Bảng thì hắn càng tin Thạo, Thạo càng dễ hoạt động. Nhưng bây giờ đi nơi khác thì cái lòng tin mến của kẻ thù đối với mình trở thành một nỗi nhục. Đi nơi khác, không còn liên lạc, không hoạt động được. Thạo thấy mình chỉ là một thằng bồi, một tên đầy tớ cho hắn. Thạo lo lắng buồn bã nhưng vẫn không dám để lộ ra ngoài mặt. Từ lúc tên quan hai được lệnh đi, hắn bắt Thạo chuẩn bị đồ đạc cho hắn, và rõ ràng hắn không muốn rời Thạo. Hắn sợ Thạo trốn chẳng ? Điều này Thạo có nghĩ đến. Thạo định đến tối sẽ tìm gặp Hoan để bàn bạc, nhưng đến chiều, Lơ Rát đã sai Thạo xếp đồ đạc lên một chiếc xe "gip", và hắn cùng Thạo về Bắc Ninh ngay. Ngồi trên xe, Thạo bồn chồn sợ hãi, tưởng như phải đi đây ở một nơi xa lắm. Nếu không có thằng quan hai ngồi đây thì Thạo đã òa lên khóc.

Thạo phải sống những ngày hết sức buồn tẻ, chán ngán. Hằng ngày Thạo quanh quẩn trong thành hầu hạ tên quan hai. Công việc nhàn nhã, còn rất nhiều thì giờ rỗi rãi chẳng biết làm gì. Khi còn ở làng, mặc dù Thạo phải ở chung nhà với bọn địch, ăn cơm với chúng, chuyện trò với chúng nhưng Thạo vẫn cảm thấy các bạn ở bên cạnh, vẫn cảm thấy Hoan ở phía sau, cho nên Thạo vẫn vui vẻ làm được những công việc mà mình không thích thú, vẫn giữ được thái độ bề ngoài cho kẻ địch tin. Nhưng bây giờ thì Thạo thấy đóng cái màn kịch ấy khó quá, vì nó chẳng có mục đích gì cả. Thạo vẫn cố nghĩ ra những công việc mình có thể làm được như trước kia, nhưng biết

liên lạc với ai, làm như thế nào ? Thạo không sao giải quyết nổi. Tên quan hai thấy Thạo buồn, hắt lại nghĩ khác :

- Mày nhớ nhà ư ?

Thạo im lặng.

- Mày nhớ nhà thì tao cho về thăm nhà đấy.

Câu hỏi ấy gợi lại cho Thạo cái ý nghĩ gần đây, là tìm cách trốn về. Nhưng ở gần địch lâu, Thạo có kinh nghiệm không nên tin hắt ngay. Thạo nói:

- Ở đây rồi rồi và cái gì cũng lạ, ngồi không tôi thấy chán lắm.

Hắt vỗ vai thân mật :

- Chẳng cứ mày, mà tao cũng chán ngấy. Tao đã thành một tên cạo giấy, không được hoạt động, tay chân tao ngứa ngáy lắm. Tao đang xin đổi đi nữa, đi xa cũng được miễn là được hoạt động, được cầm súng. Mày học thêm tiếng Pháp nữa đi rồi làm thông ngôn cho tao. Những việc lật vật tao sẽ giao cho đứa khác. Mày bằng lòng không ?

Thạo gật đầu, nhưng trong lòng thì đang theo đuổi cái ý nghĩ riêng của mình do tên quan hai vừa gợi ra. Từ hôm ấy, Thạo trở lại linh hoạt như trước.

Một hôm vui câu chuyện, Thạo dò hỏi : - Tôi xa nhà đã lâu, nhớ nhà lắm, ông cho tôi về làng vài hôm.

Tên quan hai hỏi lại :

- Sao hôm trước tao định cho mày về, mày lại tỏ ý không muốn ?

- Hôm ấy tôi có ý nghĩ ông đuổi khéo tôi về. Lơ Rát cười thích thú:

- Ồ cái thằng bạn nhỏ, mày thông minh quá như thế thì không tốt đâu ! Tao cho mày về, đúng mười hai giờ trưa mai có mặt ở đây. Tao tin mày, đừng để tao phải trở lại bắt mày. Hiểu chưa ? Mày được tự do từ phút này.

Thạo cố nén niềm vui, cảm ơn hắt và đi thay quần áo. Lơ Rát bảo Thạo: - Mày đừng thay quần áo khác, cứ mặc bộ quần áo nhà binh ấy về làng cho oai. Mày đừng hiểu sai chữ tự do tao vừa nói. Bây giờ mày là lính rồi, và nhớ kỷ luật nhà binh, về cho đúng giờ.

Như con chim sổ lồng, Thạo vừa đi vừa chạy một mạch mười hai cây số về đến làng. Những người Thạo gặp đầu tiên vẫn là bọn trẻ với những câu chế giễu: - Thằng Thạo thành lính Tây rồi, chúng mày

ơ ! Có gà thì giấu đi không thì nó bắt bỏ vào cái túi tổ bố kia bây giờ.

- Cho nó mấy đồng phân để nó nhét vào túi. Thạo mặc cho chúng nó trêu, đến thẳng nhà Hoan. Lúc này Thạo không biết tình hình ở nhà. Thạo tìm Hoan thế nào được. Thạo hỏi cái Hỉ, nó bĩu môi không thèm trả lời. Thạo hỏi

mẹ Hoan. Bà nhìn Thạo từ đầu đến chân rồi nói :

- Thằng Hoan cũng đi lính như chú rồi, tôi cấm cửa không cho về nhà.

Thạo trố mắt ngạc nhiên :

- Hoan đi lính hả bác ? Cháu không tin, cháu không tin đâu.

- Không tin thì chú đi tìm nó mà hỏi. - Rồi bà bỏ mặc Thạo đứng ngây ra giữa sân.

Thạo bỗng hiểu tất cả. Thạo buồn bã quay ra như người mất hồn. Nhưng biết đi đâu bây giờ ? Xuống khu du kích cũng không được, không có Hoan cùng đi thì ai tin mình. Thằng Hoan giữ bí mật như thế, giờ đây lại trở thành tai hại cho mình. Thạo đi ra đình và ủ rũ ngồi xuống thềm đá, lòng buồn bã hoang mang. Xóm làng bỗng chốc trở nên xa lạ, không có chỗ cho mình ở nữa sao ? Thế mà xa quê hương một ngày mình đã nhớ nhung tha thiết. Hoan ơi, mày ở đâu ? Sao mày lại giao cho tao một công việc tai ác như thế này ! Mày có biết cho tao không ? Làng xóm bỏ tao, mọi người khinh tao chỉ vì tao phải đội cái lốt một tên lính. Thạo muốn cởi phăng bộ quần

áo đang mặc, xé đi mà kêu lên thật to : "Không, tôi không phải là lính đâu, tôi là một đội viên Đội du kích thiếu niên, tôi là người Đình Bảng, tôi yêu quê hương, tôi yêu tất cả. Tôi không còn cha mẹ, anh em. Đừng bỏ rơi tôi...".

Thạo gục đầu xuống và nén tiếng khóc. Rồi Thạo lại đi lang thang trong làng, chẳng buồn ăn uống, kiên nhẫn chờ đợi đến tối may ra gặp được Hoan. Trời vừa tối, Thạo lại đến nhà Hoan. Mẹ Hoan lộ rõ vẻ bức dọc :

- Chú cứ đến nhà tôi làm gì mãi thế ?

Thằng Hoan không bạn bè gì với chú đâu.

Thạo khấn khoản :

- Bác ơi, bác ghét cháu là phải, cháu mặc quần áo lính... nhưng có việc cần lắm, cháu muốn gặp Hoan. Cháu không làm gì nó đâu

bác ạ. Bác cứ bảo nó hộ cháu. Bác giúp cháu với, cháu khổ lắm.

Thái độ thành thật của Thạo làm cho mẹ Hoan suy nghĩ. Bà nói nhỏ :

- Chú nói, tôi cũng biết thế, nhưng mà thằng Hoan không có nhà, không thể gặp nó bây giờ được. Tôi cũng không biết nó ở đâu, đang rối cả ruột lên đây.

Thạo thất vọng :

- Thế bao giờ Hoan về, bác nói hộ là có cháu đến tìm nó. - Thạo đứng tần ngần nghĩ xem nên dặn những điều gì, nhưng cái tâm trạng chán nản thất vọng chẳng giúp Thạo nghĩ ra. - Thôi, chào bác.

Thạo cúi đầu bước đi. Bỗng có tiếng mẹ Hoan gọi lại. Thạo vui mừng quay lại chờ đợi. Mẹ Hoan nhìn Thạo một lát rồi thở dài :

- Thôi cháu đi. Nó về, bác sẽ bảo nó là cháu đến tìm.

Câu nói của mẹ Hoan chẳng giúp gì thêm cho Thạo nhưng cách xưng hô và thái độ của bà làm cho Thạo thấy đỡ tủi cực. Thạo định nói rõ hoàn cảnh của mình cho mẹ Hoan nghe và sẽ xin ngủ lại đây. Nhưng Thạo lại thấy làm thế không được, liền chào lần nữa rồi quay ra. Thạo đành phải về nhà lý Bài ngủ một đêm, hôm sau trở về Bắc Ninh đúng hẹn. Lơ Rát bắt tay Thạo :

- Mày liên lạc được với du kích rồi chứ?

Thạo bỗng thấy lòng sôi lên vì sự đùa cợt ấy:

- Tôi liên lạc được rồi !

Nói xong Thạo mới thấy mình mất bình tĩnh, nhưng Lơ Rát lại cười phá lên. Hắn lại hiểu theo cách của hắn :

- Mày mà gặp du kích thì không về đây được nữa rồi. Du kích sẽ không tha mày đâu.

Thạo nghĩ thầm : "Mày nói đúng. Gặp du kích thì tao trở về đây làm gì. Nếu có về thì chỉ để hỏi tội mày".

Lơ Rát lại chuyển đi xa nữa, như hắn mong muốn. Hắn lại đem Thạo đi, và Thạo lại thấy mình dần mãi vào con đường nguy hiểm. Thạo thấy phải trốn đi. Nếu không thì chẳng bao giờ về làng được. Càng đi xa, tên quan hai càng tin Thạo. Thạo đã nghiễm nhiên trở thành kẻ thông ngôn cho hắn. Hắn giao cho Thạo một khẩu súng. Thạo giật mình sợ hãi vì những thay đổi của mình. Mình trở thành một tên Việt gian rồi còn gì. Mấy tháng nay mình có hoạt động gì cho ta nữa đâu. Hắn giao súng cho mình để mình bắn ai ? Bắn vào người

mình ư ? Phải mau chóng thoát khỏi nơi này. ý nghĩ đó nung nấu trong lòng Thạo.

Một đêm, bọn lính đi phục kích bắt được ba người của ta. Hai chị và một anh còn rất trẻ. Tên quan hai đem Thạo đi theo, ra tận cái bốt ở đê sông Cầu để hỏi cung những người bị bắt. Hắn hỏi cung hai người con gái trước. Thạo thấy hắn đã thay đổi. Trước kia hắn thường chửi bọn phòng nhì về cái trò tra tấn, còn bây giờ thì mắt hắn xanh lét, gò mũi lấm tấm mồ hôi, hắn đang xắn tay áo. ở cái bốt lẻ này, dụng cụ tra tấn không đầy đủ, hắn phải dùng nhiều đến hai cánh tay trần. Lần đầu tiên Thạo thấy hắn tra tấn. Thoạt tiên, Thạo ghê sợ nhắm mắt lại mỗi khi hắn đánh người con gái. Nhưng rồi nỗi sợ ấy biến thành căm giận, mồ hôi Thạo toát ra, tay Thạo sờ vào khẩu súng mà cứ run lên. Bắn cái thằng quỷ dữ này đi, cứu hai chị rồi mình cũng đi theo. Cái ý nghĩ đó lóe lên, rồi vụt tắt, lại lóe lên cho đến lúc Thạo phải dịch lời tên quan hai.

Một chị không trả lời vào câu hỏi mà lại nói nhỏ với Thạo : - Em còn ít tuổi mà đã đi theo giặc à em ?

- Nó nói gì thế ? - Tên quan hai hỏi Thạo.

Thạo trả lời :

- Họ chửi ông đấy.

Đến lượt người con trai. Tên quan hai nhìn người bị bắt ; hắn mỉm cười dường như khám phá ra một điều gì. Không hỏi han một lời, bất ngờ hắn giáng một trận đòn tới tấp xuống người anh. Việc làm của hắn có kết quả. Anh thanh niên hé đôi mắt sợ hãi, miệng lắp bắp.

Tên quan hai nói :

- Khai đi, tao tha cho.

Thạo nói lại :

- Hắn bảo anh khai, nhưng anh khai là chết đấy ! - Thạo nói rất nhanh và liếc mắt nhìn xung quanh, sợ có ai nghe được.

Anh thanh niên lắc đầu. Một trận đòn tiếp theo. Anh kêu lên và rên rỉ :

- Ông tha cho tôi, tôi là du kích.

- Nó nói cái gì đấy ?

Thạo nói :

- Nó bảo nó không phải là du kích, nó là dân thường.

Anh thanh niên vẫn lắp bắp rên rỉ, nhưng những lời khai đại dốt của anh ta đã được Thạo nói lại khác đi.

Khi trở về, Lơ Rát lại nói chuyện huyền thuyên với Thạo, nhưng không đủ động đến việc hấn vừa làm. Thạo phải miễn cưỡng tiếp chuyện hấn. Không thể nào quên được những việc vừa qua. Tuy vậy, Thạo lại thấy mình vừa tìm ra một lối thoát. Việc Thạo dịch khác đi những lời khai của anh nọ làm cho Thạo thấy vừa lòng vì được trở lại cái công việc trước đây. Thạo rất vui mừng khi chợt nhớ ra là mình có thể bắt liên lạc với những người bị bắt. Hai chị kia chắc là du kích mới gan dạ như vậy. Cho

nên khi Lơ Rát giao cho Thạo việc đốc thúc bọn lính canh gác ba người thì Thạo vui vẻ nhận ngay.

Ba người bị bắt nằm ở góc lô cốt, Thạo vẫn để ý và tìm cách gần họ. Thạo nghe họ rì rầm.

Tiếng một chị :

- Chú không khai báo gì cả chứ ?

Im lặng.

- Chết thì thôi, đừng có phản bội.

Có tiếng thở dài và rên nho nhỏ...

- Chú mới được thử thách lần đầu, nhưng đã làm cách mạng thì điều đầu tiên là phải trung thành. Lòng người cách mạng phải sáng như gương, thà hy sinh chứ không đầu hàng địch.

Anh thanh niên nói gì nhỏ lắm, Thạo nghe không rõ. Rồi tất cả lại im lặng. Thạo đi ra ngoài. Gió từ sông Cầu thổi lên mát lạnh đưa theo tiếng sóng vỗ nhẹ êm đềm. Bên kia sông là vùng tự do. Bầu trời thăm thẳm bao la, nổi bật lên những vì sao trắng bạc. Lòng người cách mạng phải sáng như gương. Mấy tháng nay mình đã làm gì, đã nghĩ những gì ? Thạo tự hỏi mình và càng thấy cần phải thoát khỏi tình trạng này. Mình đang tìm cách liên lạc với du kích thì những người bị bắt đây là du kích chứ còn ai. Tại sao mình còn do dự, không tìm cách cứu các chị các anh ấy, cứu mình ?

Một tên lính bảo Thạo :

- Vào đi ngủ đi, ngài chỉ huy nhóc con.

Đứng làm mồi cho du kích đấy à ?

- Kệ xác tao.

- Mày lên mặt vừa vừa chứ, chúng tao vẫn cố có ngày !

- Đừng nói láo !

Thạo đi vào trong lô cốt. Ngả lưng lên cái giường gọng sắt, Thạo suy nghĩ miên man về những dự định của mình.

Hôm sau tên quan hai lại tra tấn những người bị bắt. Nhưng vô ích. Anh thanh niên nhắm mắt ngឹង rằng chịu đau. Còn hai chị vẫn nhìn thẳng vào mặt kẻ thù bằng đôi mắt đầy thách thức. Ngày thứ ba, hắn ra lệnh thả những người bị bắt. Hắn sai Thạo và một tên lính dẫn ba người xuống thuyền đưa sang bên kia bờ. Hắn ngằm dặn tên lính Tây những việc cần làm !

- Mày nhớ nổ súng cho đúng lúc chúng nó cảm thấy được tự do. Nhớ đừng làm sớm hơn, nhưng không được để chúng nó thoát.

Chiếc thuyền trôi ra giữa sông. Thạo vừa đeo súng vừa cầm chèo. Còn tên lính thì lăm lăm khẩu súng đứng ở mũi thuyền. ánh sáng ban mai vừa chiếu xuống mặt sông màu lá mạ. Anh thanh niên hỏi khẽ Thạo:

- Mang đi bắn hay sao đấy ?

- Nó tha đấy, cứ bình tĩnh ! - Thạo không biết âm mưu của tên quan hai.

Chiếc thuyền còn cách vài con sào nữa thì cặp bờ. Vài phút nữa ba người du kích sẽ được trở về hoạt động hoặc sẽ chết ở bên bờ tự do này. Thạo vẫn tưởng họ được tha thật nên ráng sức chèo cho nhanh. Nhưng không ngờ ba người bị bắt cùng đứng lên một lúc và nhảy ùm xuống sông. Chiếc thuyền tròn trành, tên lính xoạc chân giữ thẳng bằng và kêu Thạo bắn. Thạo biết mình phải làm gì bây giờ. Thạo buông chèo, không đợi cho tên lính kịp giương súng ngắm bắn, liền nhảy sang một bên thuyền. Chiếc thuyền đang đà nghiêng càng nghiêng lệch đi. Tên lính đứng chênh vênh đầu mũi bị hất xuống sông. Thạo nhảy xuống theo, vờ dìu tên lính lên thuyền, nhưng cố trùng trình để kéo dài thời gian. Khi lên được thuyền thì Thạo thấy ba người đã vượt qua đê khuất sang bên kia. Thoát rồi ! Lúc này tên lính mới hoàn hồn và bắn. Thạo cũng bắn theo. Những loạt đạn đều bay lên trời. Thạo vẫn nhắm mắt bóp cò cho đến khi tên lính cầu nhàu giục Thạo quay ngay thuyền về. Hắn sợ.

Việc xảy ra càng thúc đẩy Thạo phải hành động nhanh. Đêm hôm ấy trời lại đầy mây và có mưa phùn. Thạo thao thức mãi đến khuya, thấy đã đến lúc bắt tay vào việc, Thạo trút bỏ bộ quần áo lính, mặc

một bộ quần áo thường mà chúng nó đi càn cướp được của đồng bào ta mang về. Thạo xách khẩu súng các-bin đến chỗ ngủ của tên quan hai. Kế hoạch của Thạo là bắn tên Lơ Rát xong, sẽ trốn ra ngoài, bơi qua sông sang bên kia. Thạo do dự. Bắn hắn trước khi đi thì dễ lộ, chúng nó sẽ báo động, liệu mình có thoát được không ? Nhưng không bắn thì không được. Thạo đã suy nghĩ nhiều. Hắn là một tên gian ác và xảo quyệt. ở với hắn lâu ngày, Thạo biết tận ruột gan hắn. Hắn tốt với Thạo, vì hắn tưởng Thạo ngoan ngoãn, trung thành với hắn. Tha hắn, có khác gì mình đã công nhận lòng tốt của hắn. Và rồi đây tay hắn sẽ bắn giết bao nhiêu du kích, đồng bào ta nữa ? Không được mềm lòng trước kẻ thù. Thạo lên đạn, siết mạnh tay vào báng súng, đi thẳng về phía tên quan hai. Bỗng có tiếng súng nổ ran bên ngoài. Lơ Rát vùng dậy. Hắn trông thấy Thạo đang lăm lăm khẩu súng trong tay chĩa về phía hắn. Hắn ngạc nhiên, nhưng hắn hiểu ra ngay. Thạo dẫn giọng nói với hắn một câu tiếng Pháp :

- Lâu nay tao không phải là thằng bồi của mày. Tao bắn mày để trả thù cho đồng bào tao !

Lơ Rát vớ lấy khẩu súng. Nhưng Thạo đã nhanh hơn. Loạt đạn của Thạo giòn giã quật ngã Lơ Rát. Thạo chạy vụt ra ngoài. Du kích đến đánh bắt, quấy rối một lúc rồi rút đi. Thạo luồn xuống bờ sông và gặp du kích. Sang bên kia sông, Thạo lại được gặp hai chị bị bắt hôm trước. Thạo được hai chị và đồng bào đón tiếp thân ái. Thạo sung sướng như vừa thoát khỏi cái lưới sắt ràng buộc thít chặt lấy mình. Thạo sống êm ấm trong tình yêu thương ấy hai ngày rồi trở về Đình Bảng. Khác lần trước, lần này Thạo trở về với ý nghĩ mình đã hoàn toàn trút bỏ cái vỏ bên ngoài, sẽ tìm được công việc hoạt động ở làng. Thế nào cũng tìm gặp cho được Hoan, và chấm dứt những ngày sống nặng nề. Sẽ nói cho chúng nó rõ tất cả. Chúng nó sẽ hiểu mình, không còn những lời chế giễu cay độc, mà chúng nó càng yêu thương mình hơn. Trên đường về, lòng Thạo lâng lâng khoan khoái chỉ mong chóng đến làng. ước gì là con chim mà bay về cho nhanh. Thạo tưởng như mình đang đi trên mảnh đất tự do hoàn toàn.

Lúc Thạo về đến làng là lúc Hoan và Phát đang thu thập những hòm đạn súng máy ở các kho bí mật để chuyển nhanh xuống khu du kích.

Sau khi đã tìm được kho đạn đầu tiên có ba hòm đạn súng máy, Hoan và Phát liền chia nhau đi liên lạc với những đội viên chưa bị bắt để tìm thêm những kho đạn khác. Những đội viên này mấy hôm nay cũng đã bắt liên lạc với những người của bác Nhã cử đến, nhưng trong

tình hình địch đang khủng bố, các đội viên tạm thời ngừng hoạt động. Khi gặp Hoan và Phát, các đội viên rất mừng. Vì cần kíp phải làm việc chuyển đạn nên Hoan và Phát chỉ liên lạc với một số đội viên tìm kho đạn và tập trung để chuyển đi, mọi việc khác của Đội tạm dẹp lại, Hoan phải gạt đi rất nhiều câu hỏi của các bạn, và cả sự ngạc nhiên lo lắng của các bạn đối với Hoan về sự có mặt của Hoan ở làng khi địch đang lùng bắt.

- Các cậu đừng hỏi nhiều nữa, không thấy đang đánh nhau to ở dưới ấy à ? Bây giờ ta phải chuyển đạn xuống ngay. Sao trông cậu có vẻ ngần ngại thế ? - Hoan nói với một đội viên: -Mệnh lệnh cần kíp đấy, đi ngay theo mình!

Cuối cùng tìm ra được mười hòm đạn, Hoan, Phát cùng tám đội viên chuyển đi. Gần đến lúc đi thì Thuộc trông thấy Thạo từ ngoài đường cái đang đi tắt vào phía lũy tre, Thuộc liền nói : - Kìa, thằng Thạo mò đến đây ! Giấu đạn đi !

Hoan trông thấy Thạo, vui mừng nói : - Hay lắm, nó về rất đúng lúc. Chúng mình đang cần người mang đạn. Hoan ló mặt ra khỏi lũy tre vẫy Thạo, khiến các đội viên ngơ ngác. Thạo chạy băng vào ôm lấy Hoan, nói líu cả lưỡi :

- Hoan, Hoan ! Tao gặp được mày rồi, may

quá ! Tao trốn về. Tao đã bắn thằng quan hai. Cho tao hoạt động ở nhà... - Thạo nghẹn ngào, nước mắt ứa ra.

Hoan vội nói :

- Mày về hay lắm, bây giờ có việc cần ngay. Mày sẽ chuyển đạn cùng chúng tao xuống khu du kích. - Hoan quay lại nói với các đội viên : - Bây giờ không cần giấu các cậu nữa. Thạo cũng là đội viên của Đội ta, được phân công hoạt động trong lòng địch. Vì phải giữ bí

mật nên chúng ta nhiều người hiểu lầm Thạo. Bây giờ Thạo trở về cùng chúng ta. Thạo đã làm việc rất giỏi, sau này Thạo sẽ kể lại tất cả, bây giờ gấp lắm rồi.

Thạo dò mắt nhìn các đội viên, gật đầu mỉm cười, mắt nhòe lệ, vui sướng.

Các đội viên vác đạn lội xuống cánh đồng, đi dựa theo bờ, mỗi người cách nhau vài chục thước. Phát đi đầu và Hoan đi sau cùng. Thạo đi không, vì số đạn đã đủ người mang. Thạo định giành lấy mang hòm đạn của Hoan nhưng Hoan không nghe :

- Cậu vừa đi về mệt, để tớ mang cho.
- Tớ chỉ phấn khởi, không thấy mệt.
- Cậu cứ đi, có cậu nào yếu thì mang hộ.

Thạo rất muốn đi sát Hoan để nói chuyện. Có bao nhiêu chuyện Thạo đang muốn nói nhưng lúc này đi như vậy dễ lộ. Và chẳng tâm trí Hoan đang bị cuốn hút về trận chiến đấu, về những khẩu súng máy sắp hết đạn. Thạo cũng hiểu như vậy, liền nói :

- Tớ sẽ đi lên trên kia, xem cậu nào đuối sức, tớ sẽ giúp.
- ừ, cậu đi đi, nhớ cẩn thận đấy ! Xong việc, chúng mình sẽ kể chuyện cho nhau nghe.

Thạo đi vượt lên và bắt gặp Thuộc. Hòm đạn nặng đè xuống tấm thân bé nhỏ của Thuộc làm cho Thuộc oằn lưng gần như bò sát xuống bờ lúa. Thuộc vẫn cố gắng bước đi. Thạo lại bên :

- Thuộc ơi ! Cậu đưa tớ mang đỡ cho một đoạn.

Miệng Thuộc đang méo đi vì cái vai đau nhức, nghe Thạo nói, vội mỉm cười ngượng ngịu:

- Cứ để tớ mang.

Thạo tranh lấy :

- Để tớ mang đỡ cho một đoạn. Tớ khỏe hơn cậu.

Thuộc đành phải nghe lời bạn, vì quả thực, Thuộc cũng thấy mình đuối sức rồi.

Thuộc đứng lại lau mồ hôi, thở vài hơi dài rồi bám theo Thạo. Từ lúc Hoan nói Thuộc đã nghĩ về Thạo với bao nhiêu điều ngạc nhiên, bao nhiêu chuyện muốn hỏi, nhưng rồi hòm đạn nặng đã khiến Thuộc phải tập trung vì nó. Bây giờ cất hòm đạn đi, Thuộc lại nghĩ về Thạo. Thuộc nói :

- ồ, thế ra tớ không biết đấy Thạo ạ.

- Không biết cái gì ?
- Về cậu ấy mà. Thế ra cậu cừ thật !

Thạo thành thật :

- Cừ gì đâu, nhiều lúc khổ lắm, vì các cậu không hiểu tở.

Thuộc hoàn toàn thông cảm với bạn :

- ừ, chính tở có hôm đã định tương cho cậu một cú đấy. Cậu không tưởng tượng được đâu. Tở đã thủ sẵn một gói phân, nấp trong bụi đợi cậu đi qua. Chà, khiếp quá, sao mà lúc ấy tở ghét cậu thế ! Sau thằng Phát ngăn, tở còn cãi nhau với nó. Cậu cừ thật, cừ thật ! à, lúc này cậu bảo cậu bắn thẳng quan hai, thẳng Lơ Rát ở làng ta dạo nọ ấy à ?

- ừ.
- Cậu bắn như thế nào ?
- Chuyện dài lắm.

- Hôm nào cậu kể cho tở nghe nhé. Từ khi hoạt động tở chưa được bắn thẳng nào cả, chỉ lấy súng lấy đạn lèm nhèm, còn cậu thì lại bắn thẳng quan hai. Cừ thật, cừ thật ! - Thuộc nói với vẻ thêm muốn và thán phục.

Tiếng súng lại nổ ran mỗi lúc một gần. Thuộc bảo Thạo :

- Đánh nhau to đấy, chúng mình phải đến nhanh mới được. - Thuộc đã lại sức, và thấy mình đi không lúc này thì thật ngượng. - Cậu lại đưa tở mang.

- Tở vẫn khỏe lắm. Hay cậu đi lên trước xem có cậu nào yếu thì mang đỡ.

- ừ phải đấy. - Thuộc vượt lên trước được vài bước, quay lại nhìn Thạo mỉm cười : - Thạo ơi, cậu cừ thật đấy ! Phải kể chuyện bắn thẳng quan hai cho tở nghe nhé !

- ừ, tở còn nhiều chuyện muốn kể.

Thạo thấy lòng mình tràn ngập hân hoan. Từ cái đêm vượt qua sông Cầu đến nay, Thạo thấy mình như hoàn toàn đổi khác. Những tình cảm bị nén lại sau bao nhiêu ngày sống trong lòng địch, nhất là những tháng cuối cùng, bây giờ đã được tháo tung, trong hoàn cảnh hết sức may mắn và tốt đẹp. Thạo cũng không ngờ lần này về làng lại gặp cái may mắn như thế. Gặp Hoan ở lũy tre, tuy chỉ chốc lát, rồi câu chuyện với Thuộc vừa rồi khiến Thạo bàng hoàng như trong một giấc mơ. Mà đâu phải giấc mơ, Thạo đang vác đạn trên vai, đang làm

cái nhiệm vụ mà trước kia Thạo từng ao ước. Thạo thấy hòm đạn trên vai mình nhẹ lâng lâng. Cả tiếng súng nổ đang mỗi lúc một dồn dập kia Thạo cũng không bận tâm lắm. Thạo chỉ nghĩ : ta đang đánh nhau với giặc, và nhất định ta chiến thắng, cũng như Thạo đã từng chiến thắng. Thạo chưa biết và cũng không hình dung nổi tình hình của Đội đang gay như thế nào, và cuộc chiến đấu đang diễn ra quyết liệt như thế nào. Mà nếu có ai nói thì chưa chắc Thạo đã tin, hoặc có tin thì cũng chẳng thấy gì đáng lo ngại cả, vì cái tâm trí đang tràn ngập niềm vui của Thạo không cho Thạo nghĩ đến rủi ro, những hoàn cảnh khốc liệt. Vì chẳng có gì gay go mà không vượt qua được. ại, cái đêm vượt qua sông Cầu, sao mình lại thấy khỏe thế, hồi hộp vui sướng thế, nếu không thì có lẽ đã chết đuối rồi. Mình đâu phải là tay bơi cừ. Thạo chợt thấy xấu hổ khi nghĩ lại những lúc mình buồn chán, những bữa ngồi ăn với thằng quan hai, nói chuyện với hấn, và nhất là khi nhận khẩu súng của hấn giao cho. Vì không thể mang về được, Thạo đã tặng khẩu súng đó cho chị du kích, cái người bị địch bắt hôm ấy và đã nói với Thạo : "Sao em còn nhỏ mà đã theo giặc hả em ?" Và chị đã nói với anh thanh niên cái câu mà Thạo vẫn nhớ, mặc dù Thạo chưa hiểu thật sâu sắc : "Lòng người cách mạng phải sáng như gương".

Thạo mãi nghĩ, mãi đi, chợt giật mình vì đã đi gần sát một đội viên. Thạo bỗng nhớ quy định phải đi cách nhau, liền ngồi xuống vừa nghỉ vừa đợi cho cậu đội viên đi trước cách xa. Có tiếng súng gần, dồn dập và cả những tiếng

ồn ào hỗn độn, tiếng hò hét kêu la. Bây giờ Thạo mới nghĩ đến cuộc chiến đấu mà mình sắp được dự. Thạo suy nghĩ những việc mình sẽ làm. Thạo lại đặt hòm đạn lên vai và đứng thẳng lên. Khi ngồi nghỉ, Thạo ngồi trên mô đất cao nên khi đứng lên thân người cao vọt hẳn lên. Thạo có nhạy cảm đối phó với địch mặt giáp mặt bằng thái độ, bằng lời nói, nhưng Thạo lại không có nhạy cảm trong công tác này, nên khi đứng thẳng lên, Thạo không biết rằng mình đã để lộ mục tiêu. Thạo xốc lại hòm đạn, vừa bước đi được một bước bỗng thấy một cảm giác rất lạ, óc lạnh buốt và nhói lên ghê gớm, người hẫng đi. Hòm đạn trên vai bỗng thấy nặng vô cùng. Hai tay Thạo cứ níu lấy cái khối nặng ấy đè mình xuống và Thạo ngã...

Khi cậu đội viên đi sau đến nơi, thì thấy Thạo nằm ngửa bên gốc lú. Hòm đạn nằm ghé trên ngực, mặt Thạo loang máu.

Hoan đến nơi, cậu đội viên đến trước nghen ngào :

- Chúng nó bắn Thạo...

Hoan nằm rạp xuống, ôm lấy đầu Thạo lay gọi. Nhưng Thạo không còn nghe được lời bạn nữa rồi. Đôi môi Thạo hơi hé mở, nhưng Thạo không nói được nữa. Không thể kể lại những chuyện Thạo vừa trải qua, những câu chuyện mà Thạo thấy vui sướng nhất trong đời.

*

* *

Quân địch đang tập trung tấn công phía đầu làng, và chúng đang có cơ đột nhập qua cửa này. Khẩu súng ở đây đã gần hết đạn, những viên đạn cuối cùng đang phải dành cho cái phút cần thiết nhất. Đã có một cái hố đào sẵn để chôn khẩu súng ấy khi tình thế bắt buộc phải làm như vậy. Bác Nhã có mặt ở đây. Bác đang hướng dẫn đồng chí du kích bắn súng máy cách bắn tiết kiệm đạn từng hai ba viên một và phải chuyển chỗ đặt khẩu súng để địch không bắn trả phá súng của ta được. Bác đã tổ chức lại lực lượng trong lúc cả hai bên tạm dừng. Các tổ chuẩn bị sẵn sàng lựu đạn, dao găm, mã tấu để đánh địch nếu chúng vào được làng. Sau một thời gian ngắn chuẩn bị, địch tổ chức đột tấn công mới. Chúng nó đã tiến tới tầm súng máy, nhưng khẩu súng của ta lần này im lặng. Bọn địch tiến vào mạnh dạn hơn, và chúng thọc một mũi vào làng. Hơn một tiểu đội địch vừa lọt qua cái hàng rào cháy sém và xơ xác thì bất thần khẩu súng máy của ta đã di chuyển tạt về bên trái, quạt rền một băng vật ngã cả tiểu đội địch, và đó cũng là băng đạn cuối cùng. Bọn địch lùi ra nhưng càng bắn rất về phía khẩu súng máy. Bác Nhã bị trúng đạn vào cánh tay, máu ướm đầm một bên áo. Anh du kích xé áo buộc vết thương cho bác. Bác vội nói :

- Mặc tôi, đồng chí chôn ngay khẩu súng máy đi, đến lúc rồi đấy, đừng chần chừ nữa, kéo lựu vào tay địch mất. Chúng nó sắp tấn công nữa rồi đấy.

Anh du kích buồn bực đem khẩu súng đến bên hố. Anh bốc nắm lá đặt xuống trước, để súng xuống và xúc đất đổ lên. Vừa lúc Hoan xuất hiện cùng với hòm đạn. Anh du kích mừng quá nhảy bổ tới, mở

hòm đạn thấy đúng là đạn súng máy, anh tròn mắt nhìn Hoan rồi thét to :

- Có đạn rồi !

Anh du kích cũng chẳng kịp chú ý đến nét mặt đau đớn của Hoan. Anh vội bới khẩu súng lên, ôm nó về vị trí cũ. Một băng đạn mới còn sắc mùi mỡ được lắp vào, bụi cát còn bám đầy thân súng.

Hoan đã trông thấy bác Nhã, vội chạy lại:

- Bác bị thương ?

- Bị thường thôi. Mang được bao nhiêu, trông cháu làm sao thế ?

- Mang được mười hòm.

- Đem đến các nơi rồi chứ ? Có chuyện gì xảy ra thế ?

- Vâng, đã chuyển đến các nơi rồi.

Hoan định báo tin Thạo hy sinh nhưng tiếng súng tấn công của địch bắt đầu. Bác Nhã vội nói :

- Cháu báo cho các nơi biết là phải tiết kiệm đạn. - Mặc dù vết thương đang đau nhói, bác vẫn tỏ thái độ vui mừng vì những hòm đạn súng máy : - Các cháu xứng đáng công đầu. Có chuyện gì cần nữa không ?

- Cháu sẽ báo cáo sau. - Hoan nói xong, vội chạy đi.

Được tiếp đạn, anh em du kích càng vững tâm. Các đội viên thiếu niên được phân chia tham gia chiến đấu.

Quân địch tổ chức hai đợt tấn công nữa thì hết sức. Trời xế chiều, chúng nó biết không thể kéo dài được nữa nên ra lệnh rút quân. Những loạt đại bác bắn dồn dập để chặn đường du kích đuổi theo. Quân lính địch vừa sợ du kích xung phong đánh ra, vừa sợ đại bác của chúng đâm lưng nên hòa nhau chạy, hàng ngũ lộn xộn, rối loạn.

Lúc ta thu quân, ai nấy đều đói và mệt. Cuộc chiến đấu dai dẳng suốt ngày đã hút hết

sức lực, nhưng ai cũng nức lòng vì chiến thắng, thấy mình lớn lên qua trận thử thách gay go.

Vết thương ra nhiều máu làm cho bác Nhã mệt mỏi đau đớn, tuy vậy bác cũng gượng nói chuyện với các đội viên thiếu niên đến quây quần thăm bác. Hôm sau bác phải chuyển ra vùng tự do để điều trị. Trước khi đi, bác nói với Hoan :

- Những tổn thất xảy ra, chúng ta không thể không đau buồn, nhưng chúng ta lại có chiến thắng hôm qua. Vết thương của bác

chẳng đáng lo, bây giờ cháu phải lo những việc khác nặng nề hơn. Việc đầu tiên là củng cố lại Đội. Đội các cháu như một bếp lửa, vừa qua địch phá rồi nhưng hơi than vẫn đượm. Chỉ cần xếp củi và thổi lên thì ngọn lửa lại bùng cháy. Bác đi ít lâu sẽ về. Thế nào cũng phải về trước ngày giải phóng quê ta chứ. Công việc ở nhà anh Đạt sẽ chỉ bảo cho các cháu. Anh Đạt cháu biết rồi chứ, anh có cái sẹo ở đuôi mắt ấy.

Bác Nhã nằm trên cáng. Hoan đứng bên cạnh, bác đưa cánh tay lành ôm vòng lấy lưng Hoan. Rồi hai anh du kích cáng bác đi trong lúc đồng bào trở về thu dọn nhà cửa, khôi phục công ăn việc làm, chuẩn bị cho những cuộc chiến đấu mới.

Phần kết

Qua lần thất bại nặng nề, bọn địch chưa từ bỏ ý định đánh phá khu du kích, nhưng tình hình không thuận theo ý muốn của chúng nữa. Trên khắp chiến trường toàn quốc, ta đánh mạnh và thắng lớn ở nhiều nơi. Chúng phải lo đối phó. Ngay việc củng cố Đình Bảng chúng cũng không làm được như trước nữa. Hằng ngày ô tô chở đi bọn lính khỏe mạnh, và chở về những tên ốm, những tên bị thương và cả những xác chết. Chúng đem xác bọn sĩ quan về đây chôn. Bãi Mã Lách thành bãi mả Tây, mỗi ngày lại mọc lên những cây thập ác mới. Những vòng hoa treo trên những cây thập ác đó ngày càng lèo tèo một cách thảm hại. Bọn chủ đã vậy, bọn tay sai càng lo cho số phận của mình. Thằng đội Tùng ít sục sạo hơn trước. Hắn đánh tiếng muốn gặp du kích. Lý Bài ra đường gặp dân đều chào hỏi.

Đội du kích thiếu niên vừa qua có bị tổn thất, nhưng bây giờ kẻ địch đang hoang mang rối loạn, Đội đã có thời cơ thuận lợi để củng cố. Sau trận chống càn thắng lợi, Hoan đưa anh Đạt về làng. Hai anh em cùng chung sức xây dựng lại Đội. Hoan bí mật liên lạc với các đội viên cũ và các đội viên bị bắt vừa qua do đồng bào đấu tranh đã được tha về, tổ chức lại chặt chẽ. Hoạt động của Đội có lộ ít nhiều, nhưng lại có nhiều thiếu niên ngoài Đội xin vào. Ít lâu sau, Đội đã phát triển thành hai mươi lăm đội viên, chia làm bốn tổ mới. Phát, Dìn, Tâm và Thiết làm tổ trưởng. Đội lại chuẩn bị những hoạt động mới. Đây là vào đầu năm 1953. Bọn lính trong làng rục rịch chuyển đi, chuyển về luân. Đồ đạc chúng vứt bừa bãi. Thằng đi muốn nhẹ thân, thằng đến lại càng bỏ mặc. Đạn rơi vãi lung tung. Có khi súng của chúng, chúng cũng bỏ lẫn lóc. Trong điều kiện ấy Đội hoạt động càng mạnh hơn. Bên cạnh Đội thiếu niên, các anh du kích cũng dần dần về làng. Đội thiếu niên càng được giúp đỡ hoạt động. Hoan vui mừng vì Đội được củng cố mau chóng. Trước kia Hoan đã thấy Đội mình không hoạt động đơn độc thì bây giờ Hoan càng thấy rõ hơn. Nhiều đêm, những tiếng súng từ xa vọng đến làm cho Hoan thức giấc suy đoán : "Có phải súng của bộ đội ta đấy không ? Có phải bộ đội ta đã

tiến về gần đây không ?" Niềm tin thắng lợi dần dần mọc cánh, phơi phới trong lòng Hoan.

Củng cố Đội xong, tiếp tục hoạt động thì đến đầu tháng tư Hoan được thay mặt Đội lên Việt Bắc dự Đại hội chiến sĩ thi đua toàn quốc. Tin vui này làm cho toàn Đội náo nức. Chị Gái đưa tin này về cho Hoan. Lâu nay chị công tác ở huyện. Gặp nhau, hai chị em lại có bao nhiêu chuyện nói với nhau :

- Thế là Trung ương đã biết đến Đội các em rồi đấy. Chị chắc là Bác Hồ cũng biết. Các anh ấy đều đồng ý cử em đi. ở nhà, Phát sẽ thay em làm đội trưởng, ý em thế nào ?

- Phát làm được lắm. Em cũng thích đi, mà cũng lại muốn ở nhà. Đội vừa tổ chức lại. -Hoan nhìn chị Gái, ánh mắt rạng rỡ. - Chị ơi, ngày giải phóng mà phải vắng mặt thì em tiếc lắm !

- Đi dự xong lại về chứ có phải ở hẳn trên ấy đâu. Theo em thì ngày giải phóng gần lắm rồi à ? - Chị Gái vừa hỏi Hoan mà lại cũng vừa hỏi mình, lòng chị thấy rạo rức.

- Em đoán vậy. Chị xem, tình hình bọn địch ở đây đã khác trước nhiều lắm.

- Chúng mình ai cũng mong ngày ấy, nếu không thì chúng ta chiến đấu làm gì, nhưng việc đi dự hội nghị cũng rất cần. Em cứ đi, đừng lo ngại gì công tác ở nhà cả.

- Em nhớ các cậu ấy lắm.

Buổi tiễn đưa tổ chức bí mật ngoài đồng, gồm có Hoan và một số đội viên. Hoan không thể nào nhớ hết tất cả những lời dặn dò của các bạn. Nào lên chiến khu xem cái rừng như thế nào, con suối ra sao, những doanh trại bộ đội, những khẩu đại bác của ta, và biết đâu có cả xe tăng và máy bay nữa chứ. Dem sổ đi mà ghi những bài hát mới... Tóm lại, khi trở về Hoan phải kể lại tỉ mỉ mọi điều. Có một điều mà tất cả đều náo nức không kém gì Hoan, đấy là mơ ước được gặp Bác Hồ. Khi nhắc tới điều ấy, tất cả ngồi yên lặng, dường như sợ giấc mơ đó tan mất. Rồi Phát ôm chầm lấy Hoan, vật ngã xuống bãi cỏ:

- May sướng nhất đời, ra ngoài ấy thế nào cũng được gặp Bác Hồ.

Tất cả xô lại cù cho Hoan đến nghẹn thở. Còn một việc nữa : đội trưởng ra đi cũng phải có một bộ quần áo cho tươm một chút chứ. Quyết nghị : cậu nào có bộ quần áo đẹp nhất sẽ mang đến cho Hoan

mượn. Tâm lại nhớ đến cái áo của mình mà Hoan đã mặc, không biết Hoan có còn giữ cái áo ấy không ? Tâm chẳng tiếc gì mà lại còn thấy thích thú được tặng Hoan cái áo ấy, nhưng tất nhiên Hoan không thể mặc cái áo ấy đi dự Đại hội được. Tâm mỉm cười vì ý nghĩ của mình.

Sắp đến lúc chia tay, tất cả ngồi chụm lại.

Hoan đề nghị :

- Chúng mình hát với nhau một bài đi, lâu lắm rồi...
- Phải đấy, hát thăm một bài. Hát bài gì bây giờ ?
- Thằng Hoan sắp lên chiến khu, chúng mình hát bài "Nhớ chiến khu".

- Nào bắt đầu đi!

Còn đâu trên chiến khu trong rừng chiều

Bên đèo lẳng suốt reo ngàn thông reo

Còn đâu trên chiến khu trong rừng chiều...

Hát đến câu thứ ba, Hoan im bật vì nổi xúc động nghẹn ngào...

Hoan lên đường. Đêm mùa hè mát mẻ, bầu trời trong veo đầy sao sáng. Tạm biệt quê hương thân yêu, tạm biệt các bạn, tạm biệt u và các em... Lần này Hoan đi u vui lắm, u gói cho một gói cơm nếp. U dặn Hoan ra thưa với Cụ Hồ là lòng dân địch hậu luôn luôn hướng về Cụ.

Ba tháng sau, Phát nhận được một phong thư dày cộp của Hoan gửi về. Lá thư đi từ chiến khu Việt Bắc vào trong lòng địch đã qua những chặng đường vất vả. Thư dài dằng dặc. Phát nghĩ Hoan viết được lá thư này chắc là toát mồ hôi. Lá thư chuyển tay nhau trong Đội đến nhàu nát.

Chiến khu Việt Bắc, ngày... Thân gửi Phát và tất cả các bạn. ... Tôi lên đến tỉnh được gặp rất đông anh chị em các nơi về. Có một bạn thiếu niên ở Quế Dương. Hai đứa làm thân với nhau ngay. Cậu ấy tên là Dân, một tay rất cừ. Cậu ta là vua mìn, Tây sợ cậu ta hết vía. Một tay cậu ấy đã làm nổ không biết bao nhiêu quả mìn, phá tung bao nhiêu xe. Hai đứa chúng mình rất được chiều chuộng nhưng cũng mệt vì phải trả lời nhiều quá. Họp ở tỉnh trước, rồi lên khu, sau đó mới đến toàn quốc. Mình vừa náo nức lại cũng vừa nóng ruột. ở tỉnh, mọi người báo cáo thành tích, ai khá sẽ được cử đi. Tôi báo cáo sao mà run thế các bạn, cứ đứng trơ ra không tài nào mà nói được. Chủ

tịch đoàn phải nhắc : "Thế nào, thiếu niên du kích Đình Bảng ban ngày vào phá súng trong đồn giặc còn không sợ, ở đây người nhà cả mà lại sợ à ? " Đúng thế thật, ừ nhỉ, tại sao mình lại sợ ? Lúc ấy tôi mới mạnh dạn nói, rồi hăng lên, kể tỉ mỉ, chứ cứ trông vào giấy thì chịu thôi. Hội nghị cười vang khi tôi bắt chước thằng Tây đen khóc "pò ơi !..." Báo cáo xong, xuống chỗ ngồi mới biết mồ hôi toát ra ướt đầm lưng áo. Còn cậu Dân thì khác, cậu ấy quen rồi hay sao ấy, nói đồng dạng như người lớn, vì thành tích của cậu ấy cũng chẳng khác gì người lớn đâu mà. Thật là dũng cảm, nghe cứ mê đi.

Bây giờ kể đến Đại hội toàn quốc. Những ngôi nhà của Đại hội dựng trong rừng đẹp lắm. Có bao nhiêu họa sĩ về trang trí nhà cửa kia mà. Nghe nói còn có cả đại biểu quốc tế đến dự, có cả đại biểu Pháp dân chủ nữa. Đại hội chưa họp. Tôi được gặp chị Chiên. Các cậu khó mà tưởng tượng được chị Chiên là người như thế nào. Tôi nói thật đấy, chị chỉ cao bằng tôi thôi. Thế mà chị đã giật khẩu tiểu liên ở trong tay một thằng quan hai như thằng Lơ Rát ấy, và bắt sống nó. Chị ấy cũng bị bắt và bị tra tấn rất nhiều. Anh Nguyễn Quốc Trị cũng đến. Đơn vị anh ở gần đây. Anh ấy nói chuyện với mình và quen nhau ngay. Anh cho ngựa đến đón mình về chơi ở trung đoàn anh. Các cậu nghe rõ chưa - cưỡi ngựa đấy ! Leo lên yên ngựa, thú thật mình cũng run. Nhưng chẳng lẽ lúc ấy lại nói là em sợ lắm ! Thế là mình nắm chặt dây cương, đập chân vào hông ngựa cho nó tể. Cũng oai đấy chứ các cậu ? Giá cậu Húc còn thì nó thích cái chuyện cưỡi ngựa này lắm đấy. Đến chỗ bộ đội vui vô cùng, đông ơ là đông, súng nhiều vô kể. Buổi tối, các anh đốt lửa trại liên hoan, bảo để đón tôi, đại biểu tí hon. Các anh ấy bảo tôi kể chuyện. Nói xong, có anh bảo : "Thành tích các em khá lắm, các anh sẽ học tập".

Còn một chuyện này nữa cũng rất mê. Tôi được phát một bộ quần áo bộ đội. Kể ra hơi dài một chút, nhưng cứ cho là vừa đi. Một cái mũ ca lô, chăn màn có đủ hết. Sáng ngủ dậy, các anh các chị ấy đã bung chậu nước đến cho rửa mặt. Mà những người phục vụ ở đây cũng đều phải chọn và được bầu cả đấy. Vinh dự quá các cậu ơ !...

Thôi nhé, thư sau sẽ viết nữa. Có thể thư sau các cậu sẽ được nghe chuyện chúng mình mong ước nhất. Tôi hồi hộp quá. Hôm qua tôi hỏi chị Chiên : "Chị ơi, không biết Bác Hồ có đến Đại hội không ? "

Chị Chiên nói : "Chị cũng rất mong Bác đến. Chỉ lo Bác bận nhiều việc quan trọng không đến được. Bác mà đến thì chị em mình sướng nhất đời". Rồi hai chị em cứ nói chuyện với nhau về Bác mãi.

Các cậu chờ đón thư sau. ở đây vui, đôi lúc cũng có quên các cậu, nhưng quên một tí rồi lại nhớ ngay và cũng sốt ruột. Các cậu đừng trách nhé !

Chào thi đua giết giặc lập công.

Nguyễn Thạc Hoan

Lại một cái tết nữa đến, cái tết thứ năm kể từ khi địch chiếm đóng. Có nhiều người dự đoán rằng cái tết này có thể là cái tết "bị chiếm" cuối cùng của dân làng. Điều dự đoán và hy vọng đó không phải là không có căn cứ. Địch đang khoe khoang về việc chúng chiếm đóng Điện Biên Phủ. Chúng nó vẽ bản đồ và viết những lời huênh hoang dán khắp nơi. Thực ra chúng cũng hy vọng và tin tưởng cái kế hoạch Điện Biên Phủ ấy, nhưng vẫn không thoát khỏi lúng túng thất bại ở ngay nơi mà chúng cho là hậu phương an toàn này.

Gần đến tết, địch tập trung dân làng. Lý Bài thay mặt "các quan" tuyên bố:

- Tết này nhà nước khuyến khích đồng bào ăn to, vui chơi thỏa thích để ăn mừng chiến thắng mới của quân đội tại Điện Biên Phủ và để biểu lộ sự hợp tác thân thiện giữa đồng bào và quân đội quốc gia. Nhà nào có hảo tâm thì các quan sẵn sàng đến ăn tết cùng đồng bào.

Câu cuối cùng thì lão nói đúng, chỉ có điều là không ai mời, "các quan" cũng mò đến. Bọn lính Tây khen bánh rán Việt Nam ngon, cứ ngón hàng đĩa. Một tên lính vào nhà Thuộc đòi ăn thịt gà. Phải cho hắn một vố. Thuộc đem ra cho hắn một chai rượu trắng, loại rượu ngon vừa mới cất. Tên lính mềm môi uống mãi, say bí tỉ, bò lăn kèn ra nhà, rống lên ồ ồ, rồi lại hát, lại nói làm nhảm. Thuộc lập mẹo dắt hắn ra đường rồi mặc hắn đi xiêu vẹo, nghiêng ngả. Thuộc quay về đem khẩu súng của hắn bỏ lại giấu vào trong buồng.

Sáng mồng một, đội Tùng đến nhà Hoan. Hắn vui vẻ như một người quen thuộc đến chúc tết gia đình. Hắn đứng ở sân gặt gù nói :

- Em Hoan nhà ta khá lắm, đi dự Đại hội chiến sĩ thi đua toàn quốc xong rồi, sắp về. Chúc mừng bà có đứa con làm nên !

Nghe cái giọng chúc tụng ngọt xớt của hắn, mẹ Hoan không khỏi lo ngại. Hắn muốn dò xét điều gì ? Bà mời hắn vào nhà, hắn xua tay :

- Bà mặc tôi, tôi không ăn uống gì đâu. Bao giờ Hoan về, tôi sẽ nói chuyện. Ồ, thời thế khác rồi, bà không lo ngại gì cả. Tôi không như ông đội Đỗ, ông ta độc ác và đại dột...

"Dễ thường mày thì nhân đức đấy", mẹ Hoan nghĩ thầm như vậy và nói :

- Cám ơn ông đã đến chúc tết chúng tôi.

Thời thế nào thì ai cũng có phận người ấy, ông ạ. Tôi cũng chúc ông năm mới thăng quan tiến chức.

Hắn cười hô hố :

- Hay lắm, thăng quan tiến chức... mong cho khỏi thăng cái chức quan... tài. Thôi, chào bà.

Mẹ Hoan lâu nay vẫn băn khoăn, phần nhớ con, phần lo cho con. Bà nửa muốn con về - nó đi đã lâu ngày rồi - nửa lại muốn nó cứ ở ngoài ấy. Ở ngoài ấy tuy xa xôi mà lại hóa ra gần gũi, vì chẳng có gì phải lo lắng. Khi nó ở nhà, mẹ con vẫn ngồi ăn cơm với nhau đấy, nhưng có thể một nháy mắt, giặc ập đến, thì mẹ sẽ xa con và có khi mất con. Nhưng Hoan đi vắng để lại một khoảng trống trong lòng bà. Hoan ở nhà, bận nó đến, chúng nó bàn bạc với nhau, bà được che chở cho con cái, tuy lo lắng nhưng lại có niềm kiêu hãnh tự hào của người mẹ. Bà thấy rõ con mình khôn ngoan hơn, dày dặn hơn từng ngày. Bà càng yêu thương, càng quý trọng con.

Thình thoảng Phát đến nói chuyện với bà về Hoan : - Bác hay lo quần, nó ở ngoài ấy chẳng sao đâu. Có lẽ cu cậu xin vào bộ đội rồi cũng nên.

Tuy nói vậy nhưng Phát cũng rất băn khoăn. Không hiểu sao từ bấy đến nay không nhận được cái thư nào của Hoan nữa. Không hiểu Đại hội xong thì Hoan đi đâu ? Hôm trước, Phát được các anh du kích đưa cho sổ báo viết về Đại hội. Tờ báo làm nức lòng toàn Đội. Đội du kích thiếu niên Đình Bảng được tuyên dương công trạng, được tặng thưởng Huân chương chiến sĩ hạng nhất. Hoan được bầu là chiến sĩ thi đua toàn quốc. Bác Hồ có đến dự và nói chuyện với Đại hội. Còn bao nhiêu chuyện Phát muốn biết tỉ mỉ mà bài báo không nói hết. Phát mong Hoan về mà mãi không thấy người, không thấy thư về.

Cái tin Đội được khen thưởng làm Phát vui sướng ngay trong cả giấc mơ. Nhưng Phát cũng thấy lo là Đội mình bây giờ đã có tiếng tăm rồi, làm sao cho Đội hoạt động được giỏi hơn. Phát thấy nhiệm vụ đội trưởng của mình thật khó. Thời gian này hoạt động không quá gay go như trước, nhưng cũng vì thế mà nhiều đội viên coi thường

giữ bí mật, đôi lúc làm những việc quá táo bạo. Các anh ấy đã dặn Phát phải chú ý điều đó. Kẻ địch đang bố trí, nhưng phải đề phòng lúc chúng cùng đường sẽ quật lại. Nếu mình sơ hở thì cái đòn chúng quật lại ấy còn tai hại hơn trước nhiều.

*

* *

Sau tết được ít lâu, vào đêm mồng bảy tháng ba, đột nhiên có những tiếng nổ rất to, ầm ầm như sấm rền, rồi lửa cháy sáng rực cả một góc trời, phía Hà Nội. Bọn địch ở Đình Bảng hoảng hốt báo động, nhốn nháo cả đêm. Toàn thể dân làng cũng thức dậy, náo nức, lại khua mâm, nôi ầm ĩ cả lên một cách vui thích. Quân ta đánh to rồi, đánh về Hà Nội. Những tiếng thì thầm cứ truyền nhau mãi. Cả đêm dường như không ai ngủ.

Bọn địch cố bưng bít, nhưng hôm sau mọi người đều biết tin về những tiếng nổ và đám cháy đêm qua. Chưa phải đánh về Hà Nội đâu, bộ đội ta đánh vào sân bay Gia Lâm đấy. Đốt cháy bao nhiêu là máy bay. Những tin tức ấy mỗi người nói một khác, một truyền năm, năm truyền mười, đến nỗi kẻ địch không có cách nào bắt mọi người im lặng được.

Thuộc đến nói với Phát :

- Quân ta sắp giải phóng Thủ Đô rồi.
- Nói bậy, đánh trường bay Gia Lâm thôi.

Thuộc bực bội :

- Thế mà cậu dám bảo tớ nói bậy ! Chưa đánh thì cũng nay mai thôi. Đội mình phải chuẩn bị sẵn sàng, nếu bộ đội đánh đến đây, chúng mình sẽ từ trong đánh ra, bộ đội từ ngoài đánh vào, thế là ép giặc ở đây lại như ép mía.

- Mà chỉ tếu !

Thuộc giận dữ một cách đột ngột, nói to: - Cậu thì chậm như sên ấy. Khi bộ đội đánh đến đây thì chúng mình đắp chiếu lại mà ngủ à ? Giá thằng Hoan ở nhà thì khác.

Phát vẫn bình tĩnh :

- Thuộc, điều đầu tiên là tao không thích mày hét lên như thế. Sao hôm nay tự nhiên mày lại to mồm vậy ? Phải có kỷ luật chứ. Ai bảo mày là Đội ta ngủ ? Bây giờ hoạt động càng phải cẩn thận, mày định bày tất cả ra cho chúng nó biết à ?

Thuộc không nói gì, bỏ đi. Thái độ ấy làm cho Phát bức bối, nhất là cái câu : "Giá thằng Hoan ở nhà thì khác". Nó không hiểu gì cả. Làm gì có chuyện bộ đội sắp đánh về Thủ Đô. Mình còn mong hơn nó. Nhưng mà còn lâu lắm.

Thuộc trở về cũng biết mình sai, quên mất Phát là đội trưởng. Hết với nó như thế là láo. Để nó lại không thi hành kỷ luật mình một cách đích đáng hay sao. Phải đến xin lỗi nó. Nhưng Thuộc vẫn không bỏ cái ý kiến cho rằng bộ đội sắp đánh về đến đây, và Thuộc giấu luôn cái khẩu súng lấy được của thằng lính hôm tết, không đem nộp vào kho. Thuộc nghĩ sẽ có lúc cần đến.

Ta đã nổ súng đánh Điện Biên. Tin chiến thắng từ mặt trận xa xôi ấy bay về đây nhanh chóng, mà do địch đưa về trước. Cứ việc hiểu ngược lại những điều chúng tuyên truyền. Chúng nói đêm 13, ngày 14 quân Pháp rút ba đồn Him Lam, Độc Lập, Bản Kéo để tăng cường cho khu trung tâm mạnh hơn, thì ta hiểu là bộ đội mình đã đánh tan ba đồn đó. Từ đấy, cả ta và địch đều xôn xao, bàn tán về những tin tức từ mặt trận xa xôi ấy, chỉ có khác là thái độ trái ngược nhau. Dân làng thường lại xem tấm bản đồ Điện Biên mà chúng treo để tuyên truyền dạo trước, đưa mắt cho nhau, thầm nhận ra những vị trí địch bị ta đánh tan. Hôm sau, cái bản đồ ấy mất. Chúng đe sẽ trị tội kẻ nào lấy bản đồ, nhưng sự thực thì đêm hôm trước có người trông thấy một tên lính lấy đi. Chúng không dám để mọi người trông thấy những thất bại của chúng.

Một hôm, đội Tùng gặp Phát đi ngoài đường, hấn giữ lại nói nhỏ :

- Cậu làm thế nào cho tớ được gặp ông Nhã hoặc ông Bát ?

Câu hỏi bất ngờ của hấn làm cho Phát giật mình.

Phát nhìn hấn :

- Tôi không biết hai ông ấy.

Hấn lim dim mắt, mỉm cười cốt để Phát tin hấn :

- Cậu giấu tớ làm đếch gì. Tớ gặp nói chuyện từ tể, chứ không phải để bắt hai ông ấy đâu. Tớ nhờ cậu cứ nói với hai ông ấy rằng tớ có việc cần muốn trao đổi (hấn nhấn mạnh chữ trao đổi). Mà với cậu thì tớ có thể nói thật rằng tớ muốn trao đổi về việc hoạt động của hai bên. Rồi các ông ấy trả lời như thế nào, cậu cho tớ biết. Hấn vỗ vai Phát, mặt thoáng cau lại, dường như ngượng nghịu và cay đắng vì câu chuyện vừa rồi. Nhưng rồi hấn cũng cố mỉm cười gượng gạo.

Phát hất tay hăn ra :

- Tôi không biết đâu chuyện ấy.
- Tùy cậu, nhưng tớ biết thế nào rồi cậu cũng nói. Đừng có làm bộ.
- Hăn quay đi, đầu cúi xuống. Hăn nói làm nhảm những gì đó, nhưng không quay lại nhìn Phát nữa.

Phát xuống khu du kích báo cáo với bác Nhã về việc này. Bác Nhã đi điều trị đã về được hơn một tháng. Cánh tay phải của bác phải cưa cụt tới trên khuỷu. Đạo bác mới về, người gầy lăm, trông già hăn đi, nhưng đạo này bác đã khá hơn. Nghe Phát nói xong, bác Nhã hỏi :

- Cháu nghĩ việc đó như thế nào ?
- Có lẽ hăn không dám lừa ta đâu, mà vì hăn sợ.
- Nhận xét của cháu có phần đúng. Hăn không tử tế gì với ta đâu. Cái đứa đã làm mật thám thì hăn đã bán Tổ quốc và bản thân cho giặc rồi. Bây giờ hăn muốn tìm con đường sống đấy. Nhưng ta vẫn phải đề phòng. Chó cùng thì rút giậu. Bác sẽ gặp hăn.

Phát tròn mắt ngạc nhiên :

- Bác đừng gặp hăn, bác ạ !
- Cháu đừng lo, gặp mà có lợi cho ta thì bác sẽ gặp. Kẻ địch đã đến lúc hoang mang. Cháu về theo dõi xem, còn nhiều chuyện xảy ra.

Bác Nhã nói đúng, bọn lính địch tỏ ra nhiều hiện tượng sa sút về tinh thần. Nhiều đứa nốc rượu say bí tỉ. Một hôm Dìn đến trao cho Phát một khẩu súng lục.

- Một thằng lính tự tử. - Dìn hồi hộp kể. - Chiều hôm qua tớ thấy hăn đi tạt vào khu vườn hoang, mặt đỏ dừ vì say rượu. Tớ liền theo dõi. Hăn ngồi thụp xuống gục đầu, tay cầm khẩu súng này. Người hăn cứ rung lên, một lát hăn ngước mặt lên, tớ biết là hăn khóc. Mặt hăn trông đến sợ. Rồi hăn kề miệng súng vào thái dương, bóp cò. Hăn kêu lên một tiếng khàn khàn rồi ngã xuống. Tớ chạy vào giật lấy khẩu súng. Không hiểu sao lúc ấy tớ lại sợ thế ! Không phải sợ hăn đâu, hăn chết rồi, nhưng tớ nhớ lại cái bộ mặt hăn lúc hăn dí súng vào thái dương thì sợ thật. Tớ gỡ mãi mới lấy được khẩu súng ở tay hăn.

Bọn chỉ huy cũng biết tình hình đó, chúng ra những mệnh lệnh gắt gao để kiểm soát và củng cố tinh thần bọn lính. Bọn CEu Phi đã

chuyển đi gần hết. Chúng đưa về bọn lính ngục. Tụi lính mới này nhiều đứa mặt non choẹt mặc quần áo rộng thùng thình, ngơ ngác ngác như chó mất chủ. Đứa nào cũng sợ phải đi Điện Biên. Chúng biết lên đấy thì có đi không có về. Có thằng lúc bước lên xe khóc hu hu. Cơ đồ của chúng đã đến lúc lung lay.

Mấy hôm sau, một anh bộ đội và một anh du kích về liên lạc với Phát để điều tra kỹ những vị trí của địch đóng ở Đình Bảng. Phát cùng hai anh tổ chức một cuộc trinh sát ban ngày. Phát dẫn hai người đi qua những vị trí của địch mà Phát đã biết. Hai anh cải trang thành hai chị gánh rạ, Phát đi trước, tay cầm một cái roi. Phát dẫn hai người đi từ đình rồi vòng cổng Ngò sang cổng Tây. Qua chỗ chỉ huy sở của địch, Phát vụt ba lần, ngọn roi kêu vuu vuu. Qua mỗi nơi, ngọn roi lại vụt lên một hai lần hay vụt ngang dọc tùy theo những điều đã quy định trước để hai "chị" ấy biết đâu là chỗ đặt súng cối, đâu là chỗ đặt đại bác, đâu là chỗ lính đóng v.v...

Đêm hôm sau Phát được gọi đến chùa Đài, ở đấy có người đưa Phát vào một cái nhà ở đầu xóm. Vào trong buồng, Phát vui mừng được gặp bác Nhã và một anh bộ đội. Tranh tối tranh sáng, Phát chưa nhìn rõ anh bộ đội, nhưng khi anh cười thành tiếng thì Phát nhận ra ngay và kêu lên kinh ngạc :

- Anh Bát !

- Khế chứ.

Anh Bát ôm lấy Phát :

- Cậu chẳng lớn hơn được tí nào.

- Anh về bao giờ thế ? Lâu nay em mong mãi anh mà chẳng thấy.

- Anh đi công tác lần ấy bị địch phục kích, chúng bắt anh, nhưng anh đã trốn được.

- Chúng em cứ tưởng là anh...

- Sao ? Chết à, không đâu. Anh còn sống dai. Dạo bị bắt, chúng nó chuyển anh đi xa lắm. Anh bị giam trong cái bốt. Bộ đội ta đến đánh bốt, anh thoát được.

- Y như chuyện ngày xưa ấy ! Sao anh không về làng ngay ?

- Anh vào bộ đội, rồi chuyển về tỉnh, về huyện, rồi lại xin về đây hoạt động, các cậu có đồng ý không ?

- Thế thì còn gì bằng. - Phát nhảy lên ôm chầm lấy anh Bát.

Bác Nhã nói với Phát về việc đội du kích sẽ về làng đánh địch. Phát khắp khởi đoán rằng thế nào bác cũng đồng ý cho Đội tham gia chiến đấu. Phát lại nghĩ đến Thuộc với cái kế hoạch "trong đánh ra, ngoài đánh vào" của nó. Nhưng trái với điều Phát dự đoán, Đội không được trực tiếp tham gia chiến đấu vì những lẽ mà Phát không cãi được.

Lần này, du kích phối hợp cùng với bộ đội địa phương tổ chức một cuộc tập kích quấy rối trong làng ở nhiều vị trí, nhưng chưa phải là đánh bật địch ra khỏi làng. Thời gian chiến đấu nhanh chóng, ta tranh thủ phút bất ngờ tiêu hao lực lượng địch, rồi rút đi để bảo toàn lực lượng. Để Đội thiếu niên tham gia vào sẽ làm cho việc tổ chức đó phức tạp hơn, khi đánh khi rút gặp khó khăn. Việc chính của Đội là sau trận chiến đấu sẽ điều tra tình hình địch, tuyên truyền chiến thắng của ta. Còn một điều mà bác Nhã không nói ra, là ý bác không muốn tung lực lượng của Đội vào cuộc chiến đấu này. Bác thấy chưa cần thiết. Đội mới được củng cố, cần phải nuôi dưỡng.

Tiếng súng nổ ran vào lúc nửa đêm gần như ở khắp làng. Bọn địch đã hoang mang càng hoang mang. Cho đến khi bộ đội và du kích đã rút đi, chúng nó vẫn báo động, vẫn bắn như đổ đạn cho đến gần hết đêm. Hôm sau, chúng nó đào những cái hố to ở Mã Lách để trút xác xuống.

Khi có tiếng súng nổ, Phát vùng dậy ngay, tìm cách báo cho nhân dân trong xóm biết là du kích về đánh địch. Các tổ trưởng cũng báo cho các đội viên biết nhiệm vụ của mình. Dì đến nhà Thuộc nhưng không thấy Thuộc đâu cả, mãi sáng hôm sau mới gặp. Một cánh tay của Thuộc buộc bằng. Dì hỏi :

- Tay cậu sao vậy ?
- Bị một viên đạn lạc, sứt da qua loa thôi.
- Cậu đi đâu mà bị ?
- Tớ chỉ loanh quanh ở xóm.
- Làm gì ?

Thuộc ấp úng :

- Chẳng làm gì cả.
- Tớ đã dặn cậu ở nhà, có việc gì tớ đến báo, thế mà khi tớ đến cậu biến đi đâu mất. Cậu nói thật đi, đêm qua cậu làm gì ?
- Cậu đừng thi hành kỷ luật tớ, tớ mới nói.

- Cậu nói như chuyện trẻ con ấy !
- Thật đấy.
- Được rồi, cậu nói đi.
- Tớ đi đánh chúng nó chứ còn đi đâu nữa. Tớ quật ngã hai ba thằng.

Dìn chưa tin :

- Cậu đấm nó à ?

Thuộc mỉm cười, định giấu cái việc mình có khẩu súng, nhưng cái niềm vui bắn ngã mấy tên địch lại bắt Thuộc nói ra :

- Tớ đấm chúng nó bằng đạn đồng.

- Cậu có súng ?

- Tất nhiên rồi. Ngày tết vừa qua, có một thằng đến mừng tuổi tớ một khẩu súng.

Dìn bực mình ngắt lời :

- Cậu im đi à ? Thật vô kỷ luật !

- Vì thế tớ mới giao hẹn trước với cậu là đừng thi hành kỷ luật tớ mà lại. Cậu xem, tớ có làm sai đâu. - Thuộc lại sôi nổi : - Chẳng lẽ cậu cho việc tớ bắn chúng nó là sai à ? Thế chúng nó bắn chúng ta thì sao ? Thôi, xin lỗi cậu, các cậu rụt rè lắm. Còn đợi đến bao giờ nữa, máu trong người tớ sôi lên rồi. Các cậu đừng cho tớ là cái thằng Thuộc láo mép trẻ con. Không đâu, tớ hiểu công việc của tớ làm. Đáng lẽ hôm qua ta phải tổ chức chiến đấu hấn hoi mới phải. Tớ nấp ngay trong một bụi cây, nhằm quăng đường trước mắt, mỗi thằng đi qua tớ lại đập một phát. Mắt tớ ban đêm nhìn không rõ lắm, có lẽ cũng bắn chệch nhiều. Nếu nhiều đội viên cùng làm như thế thì rất hay.

Việc ám sát đội Đỗ trước kia vẫn để lại cho Dìn cái ấn tượng là mình rụt rè bỏ lỡ dịp tốt. Nghe Thuộc nói, Dìn cũng thấy có phần đúng, nhưng nghĩ lại, Dìn thấy không thể buông lỏng kỷ luật để Thuộc muốn làm gì thì làm. Gần đây, một số đội viên cũ trong Đội thường có hiện tượng như vậy. Dìn kiên quyết :

- Tớ cho rằng cậu vẫn phạm kỷ luật. Tất nhiên không phải vì cái lỗi cậu giết giặc, mà vì cái lỗi cậu coi thường tổ chức, giấu riêng một khẩu súng, hoạt động không có lệnh. Cậu muốn lập công một mình à ?

Thuộc đầu dụi :

- Thế thì tở nộp ngay khẩu súng.
  - Tối cậu đem nộp, và sẽ nhận khuyết điểm trước tổ.
  - Cậu làm thật đấy à ?
- Dìn nhìn Thuộc, giọng đanh lại :
- Hoạt động của Đội đầu phải là một trò chơi hả cậu ?

Những tin tức chiến thắng của ta từ Điện Biên và các chiến trường khác dội về đây tuy không đầy đủ nhưng không hề vì thế mà giảm tác dụng. Dần dần, cả ta và địch đều thấy tầm quan trọng của cái mặt trận cách xa năm sáu trăm cây số này. Thái độ hai bên càng ngày càng bộc lộ khác nhau một cách rõ rệt. Một bên là hy vọng, một bên là thất vọng. Bọn địch lẻ tẻ ra hàng. Có lần, cả một tiểu đội lính da đen mò xuống khu du kích nộp súng. Nhiều đứa giữ trong túi miếng vải trắng làm cờ hàng như lá bùa hộ mệnh.

Giải phóng Điện Biên ! Tin chiến thắng về đây như cơn gió lốc thổi tung cái chút hy vọng mỏng manh của kẻ địch, làm bùng lên niềm vui sướng của đồng bào. Địch treo cờ rũ để tang Điện Biên Phủ. Chúng tập trung đồng bào lại để giải thích về thất bại đó, nhưng những lời giải thích càng làm cho mọi người thấy thêm tầm quan trọng của chiến thắng.

Đêm đêm, những tràng súng vẫn nổ liên tiếp. Chúng nó bắn như lên cơn điên. Có đứa chúc mũi súng xuống ao bắn hàng loạt đạn. Đội du kích thiếu niên được giao công tác địch vận và dẫn đường cho rất nhiều lính ra hàng đi xuống khu du kích. Trong ít lâu, số súng đạn lấy được của địch có thể trang bị cho một đại đội.

Tháng bảy, hiệp định đình chiến ký kết. Nhân dân ta lúc đầu không phải ai cũng hiểu thật đúng về hiệp định ấy, nhất là nhân dân trong vùng địch. Nhân dân Đình Bảng năm năm bị địch chiếm, tội ác của kẻ địch gây ra khiến mọi người chờ đợi và đòi hỏi một sự trả thù mãnh liệt, nghĩa là phải đánh cho chúng tơi bời, như nhiều chiến công chống ngoại xâm của dân tộc ta trong lịch sử còn truyền lại. Đất Bắc Ninh là quê hương của Thánh Gióng. Nhưng dù sao giặc Pháp cũng sửa soạn cuốn xéo khỏi đất này, đành phải dẫn lòng mà chờ đợi cái ngày đó nhích đến chậm chạp. Quân kẻ cướp tiếc rỏ máu mắt. Năm năm chúng ở Đình Bảng và bây giờ thì rút. Đủ lắm, chúng tao chịu đựng chúng mày thế là đủ quá rồi. Còn ở nữa, chúng mày sẽ bị đánh tơi tả không còn mảnh giáp. Nhất định chúng tao sẽ chiến đấu đến cùng. Khi chúng mày đặt chân đến đây, nhiều đội viên thiếu

niên mới mười một, mười hai tuổi, nay đã mười lăm, mười sáu cả rồi. Chúng tao lớn lên và chiến thắng, còn chúng mày thì già đi và thua trận. Chúng tao lại trở về nhà cửa của mình, chấm dứt nỗi cực khổ tủ nhục. Quét sạch những dấu vết nhơ bẩn, để cho trường học lại mở, đàn gà lại gáy, những ngày hội làng lại tung bừng rộn rã !

Dân làng sống những ngày hồi hộp chờ đợi y như người bị lên nhọt, bây giờ nhọt đã vỡ mủ, đợi ngày vớt nốt cái băng kia, thì tha hồ mà reo, mà hát, mà cười cho thỏa chí. ại. Những ngày tự do đã ở trước mắt chúng ta rồi !

Nhưng liệu trước khi cút đi, chúng mày còn giờ những trò gì ? Chúng tao phải tỉnh táo đề phòng. Nhưng đề phòng với tư thế của người chiến thắng. Nỗi lo sợ đã qua từ lâu rồi.

Ngày hạn rút khỏi Đình Bảng của địch đã đến. Buổi sáng hôm ấy, thằng lính móm vẫn leo lên chòi thối kèn. Vẫn cái điệu "con bò xe kéo, con bò kéo xe", nhưng nó còn báo thức cho ma nào nữa ! Chúng nó đã lục đục từ nửa đêm. Thằng nào thằng ấy, từ quan đến lính, lo thu vén va li quần áo, hoặc ngồi với nhau uống rượu, đánh cờ canh bạc cuối cùng, đánh chửi nhau, cấu xé lẫn nhau, ăn cắp của nhau. Dân làng phải đóng cửa, khóa mâm khóa nôi để đuổi bọn lính la cà đến như đuổi ôn dịch. Có đứa trèo tường vào ăn trộm. Nhưng cũng có đứa được ánh sáng chính nghĩa rọi vào tâm hồn tối tăm, hiểu được tội lỗi, đem quần áo và đồ chơi đến cho trẻ em. Có đứa đến xin lỗi và chào nhân dân. Những người chính nghĩa vốn nhân đạo, kẻ nào biết tội lỗi, hối lỗi sẽ được khoan hồng.

Chúng ta đã có kế hoạch chuẩn bị trước. Nhân dân tập trung lại đấu tranh, cấm không cho chúng đem theo những đồ đạc của cải của dân làng. Ta tập trung ở đường cái kiểm soát đoàn xe của chúng. Bọn xâm lược tàn ác nham hiểm. Chúng gài mìn lại các nơi cần phá.

Chúng nó rút đi nửa làng trên trước. Chúng vội vã tranh nhau lên xe được một lúc thì tiếng mìn trong làng bắt đầu nổ. Tiếng nổ bất ngờ đó cùng với những ngôi nhà bị sụp đổ làm cho mọi người cảm giận. Phải chặn bàn tay thú vật muốn cấu xé người đến phút cuối cùng của chúng lại. Bọn địch nửa làng dưới sửa soạn cuốn xéo nốt. Một số anh em du kích và đội viên thiếu niên, được cử vào làng theo dõi bọn chúng, tìm cho ra những nơi chúng nó gài mìn lại, khi chúng nó bước ra khỏi làng thì cắt những dây mìn đó. Chúng nó gài hàng chục quả

mìn quanh cái đình nổi tiếng của làng. Bọn giặc rút sau đã bị nhân dân chất vấn về cái tội ác vừa rồi của chúng. Nếu ta không tôn trọng hiệp định đình chiến thì chúng nó đã phải trả một giá đắt về cái tội ác cuối cùng này.

Cắt xong dây mìn ở đình, Phát bàn với Thuộc :

- Chúng mình cần cắm ngay một lá cờ lên nóc đình này.
- Hay lắm, nhưng lấy cờ ở đâu ra ?
- Lá cờ của Đội, khi Hoan đi đã trao lại cho mình.

Phát chạy về nhà, móc trong bờ vách ra cái ống sắt đựng lá cờ. Lá cờ tuy bé (lúc này thì lá cờ to bằng chiếc chiếu cũng vẫn là bé) nhưng màu đỏ vẫn thắm tươi và ánh sáng sao vàng rực. Phát chạy ra đình, hai tay căng lá cờ, rồi áp vào mặt. Thuộc vui sướng, đôi mắt càng hấp háy tợn :

- Phát ơi, sao mày lại khóc ?

Phát mỉm cười, ôm lấy bạn :

- Mày có vui sướng không ?
- Sao lại không ? Nhưng kìa, chúng nó trông thấy bây giờ.
- Kệ xác chúng nó. Tất cả thuộc về chúng ta rồi !

Thuộc bỗng bật nắm tay lại hô lớn :

- Việt Nam độc lập muôn năm !
- Cờ đỏ sao vàng muôn năm !

Khi cái ô tô cuối cùng của địch nổ máy vội vã phóng ra đường cái, mọi người bỗng lặng đi một lúc nhìn nhau. Có phải cái bóng đen u ám đã tan rồi không ? Có phải cái chết đã đi mất, trả lại sự sống tươi vui không ? Có phải năm năm dài đen tối đã chấm dứt vào một buổi sáng bình dị yên lặng này không ? Phút im lặng không lâu, bỗng tiếng reo hò vang dậy cả trời đất. Tiếng reo, tiếng cười, tiếng khóc, tất cả ủa về làng, ủa về phía đình, ở đấy lá cờ đang bay trên nóc đình, giữa khoảng trời mênh mông. Mấy anh du kích gần đồng bào lại :

- Bà con rồn cho lát nữa, để chúng tôi gỡ hết mìn đã.

Thuộc vẫn đứng trên nóc đình, thỉnh thoảng lại cầm cờ lên quay một vòng. Người đi ngoài đường cái kêu lên : "A, Đình Bảng treo cờ rồi !".

Cờ đỏ sao vàng mọc dần lên đuổi theo bọn địch về tận sát Hà Nội.

Phát triệu tập ngay cuộc họp toàn Đội ở sân đình. Lần đầu tiên toàn Đội được biết mặt nhau.

- Ồ, cậu cũng ở Đội à ? Thế mà có lần tớ đã định giã cho cậu một trận vì cái tội cứ cặp kè với lính Tây.

- Cậu nhầm to, tớ còn vào Đội trước cậu kia!

- Tớ... đã đi đánh mìn với... với các anh du kích. - Cò Nam khó nhọc lắm mới nói hết câu.

Thuộc đọc cho mấy đứa nghe những câu về của mình về lý Bài :

Lão lý Bài mình dài, chân ngắn

Như chó cụp đuôi, như rắn giập đầu

Xưa kia râu vểnh lên cao

Bây giờ râu lại quặp vào như dê.

- Lão ta có chuồn theo Tây không nhì ?

- Lão không dám chuồn theo đâu. Lúc nãy tớ thấy lão mặc áo dài, đội khăn xếp khúm núm đi đâu ấy.

- Chắc là đi chịu tội.

- Nói làm gì con muỗi tép ấy.

Những chú bé ở ngoài Đội nhìn các đội viên bằng những cặp mắt kinh ngạc và thèm muốn.

- Này, bây giờ Tây rút rồi, tớ xin vào Đội có được không ?

- Bây giờ thì ai chẳng muốn vào, nhưng làm thế nào để biết được cậu có dũng cảm hay không ?

- Tớ khỏe ghê lắm...

- Đây là chuyện thử thách kia, chuyện tôi luyện trong lò lửa, đánh nhau với giặc kia, cậu hiểu không ?

- Đề nghị hát một bài.

- "Hét" một bài !

- Phải đấy, tớ bị tức giọng từ lâu rồi, phải hét mới hả.

- Thuốc lá đâu đốt lên.

- Từ nay cấm hút thuốc lá.

Phát định nói vài câu với toàn Đội, nhưng cuối cùng cũng chẳng biết nói gì. Rồi các đội viên chạy đi khắp làng từ lúc nào không biết. Phát đứng lại một mình ở sân đình. Phát trông thấy một cái mũ ngựa binh rộng vành vút ở bãi cỏ liền nhặt lên, lấy đà liệng xuống ao, người Phát cũng quay đi một vòng. Phát về nhà, mẹ đã nấu cơm xong đang đợi Phát. Nhưng Phát không muốn ăn.

- Con no lắm.
- Ăn gì mà no ?
- Không ăn cũng no u ạ.

*

* *

Bác Nhã báo cho Phát biết ngày mai sẽ họp mít tinh toàn thể dân làng, bác sẽ giới thiệu Đội thiếu niên với mọi người, hãy chuẩn bị cho Đội ra mắt. Phát báo ngay tin đó cho các đội viên biết. Nhiều ý kiến sôi nổi. Đây là một điều hết sức vinh dự, thích thú. Phải ra mắt cho ra trò mới được. Ớn mặc phải chỉnh tề và thống nhất. Nhiều quyết nghị được thông qua chớp nhoáng. Một lá cờ : có rồi.

Mỗi người một mũ ca lô. Vải không thiếu gì, trong kho còn hai súc vải lấy được của giặc. Mấy tay thợ may của Đội tập trung lại may ngay.

Mỗi người một bộ quần áo nâu mới, dây lưng thắt bên ngoài, ống quần chít bằng dây cao su.

Còn vũ khí ? Phải rồi, đã là du kích thì phải có vũ khí, phải có súng. Nhưng các kho súng đã nộp hết rồi. Đề nghị bác Nhã cho mượn súng. Một khẩu súng lục cho đội trưởng, vài khẩu súng máy bắc ở phía trước hàng quân, cho nòng nghếch lên cao. Ai không có súng thì đeo lựu đạn.

Đến chiều tối, Thuộc lật đặt đến tìm Phát:

- Cái mũ của chúng mình không thể để trơn tuột được đâu, phải có một ngôi sao gắn vào. Phải làm ngay đêm nay. Tớ vẽ kiểu hẵn hoi rồi, gấp quá thì làm bằng giấy vậy.

- Mà thật lắm trò !

- Trò gì, chuyện hẵn hoi đấy.

Phát đồng ý. Thuộc tập trung một số đội viên lại, giao cho việc dán sao trên mũ. Thuộc đã cắt những miếng tròn bằng giấy đỏ và những ngôi sao vàng bằng giấy trắng nhuộm nghệ. Còn ngực nữa, cũng phải có cái gì đeo lên chứ. Mỗi sáng kiến nảy ra lại được thực hiện ngay. Thuộc lại cắt những miếng giấy hình chữ nhật, kẻ khung và chọn các câu chữ tốt viết vào năm chữ: "Đội du kích thiếu niên".

Phát đi gặp bác Nhã đề nghị mượn súng cũng vừa trở về nói :

- Súng không có đủ đâu. Đội ta chỉ được mượn một khẩu súng máy, một khẩu súng lục và ba khẩu súng trường. Còn lựu đạn thì sẵn

nhưng không được đeo, vì mít tinh đông người, đeo lựu đạn nhỡ rơi nổ thì sao.

- Thôi được, mỗi tổ một khẩu vậy.

Phát nói thêm :

- Bác Nhã còn nói Đội ta phải cử người phát biểu trong cuộc mít tinh.

- Chao ôi, thế thì khó quá nhỉ !

- Đội trưởng lên nói chứ còn ai nữa. Cũng phải kể cho đồng bào nghe chúng ta đã hoạt động như thế nào chứ, nhất là để các cậu ở ngoài Đội biết.

- Không nên lên mặt khoe khoang.

- Thế thì nói cái gì ?

- Nói gì tùy thẳng Phát nghĩ.

- Sao lại trút cho mình nó, nó thay mặt toàn Đội kia mà. Cử mấy đứa viết cho nó một bài nó đọc.

- Phải đấy, viết cho hay vào !

Một tổ "thư ký" được thành lập. Tất nhiên Thuộc được bầu vào trước tiên.

- Thế thì làm việc suốt đêm nay à ?

- Suốt mười đêm mà làm những việc này vẫn khoái.

- Thằng Thuộc nói khoác, tao vừa thấy mày buồn ngủ díp mắt lại.

- Không đâu, tao lim dim mắt để suy nghĩ và mơ ước đấy.

- Mày mơ ước những gì ?

- Nhiều lắm, không thể nói ra được. Nói ra chúng mày lại thêm buồn rồi đứa nào cũng bắt chước cho mà xem.

Lúc này không biết Thuộc mơ ước những gì, còn Phát thì ước Hoan trở về ngay. Ngày mai có mặt nó trong cuộc mít tinh thì vui biết mấy. Nó làm đội trưởng từ lâu, nó thay mặt toàn Đội thì đúng hơn. Nếu nó nghe tin làng được giải phóng, thế nào nó cũng về.

Điều Phát mong đợi tình cờ lại xảy ra đúng như vậy. Tình mơ sáng hôm sau, Hoan về làng, Hoan về Bắc Ninh đêm hôm trước, và từ gà gáy canh đầu Hoan đã chạy một mạch về làng. Hoan chưa về đến nhà đã gặp các đội viên, liền bị tóm ngay lấy, và chẳng mấy chốc Hoan đã bị bao vây không kịp thở, không kịp trả lời bao nhiêu câu hỏi dồn dập.

- Nó thành bộ đội rồi. Ịn cơm vùng tự do béo ra, trông oai lắm.

- Đi dự mít tinh luôn đi !
- Cậu là đội trưởng, cậu phải phát biểu ý kiến nữa đấy.
- Hỉ túm lấy anh :
- Giả anh tớ đây, để anh tớ về nhà đã chứ!
- Cái Hỉ làm gì thế ? Chốc nữa anh mày về.
- U tớ biết, u tớ mắng cho đấy.
- Ai lại dám mắng Đội ?
- Đội là các cậu chứ là ai.
- Chúng mình đưa nó về qua nhà rồi dự mít tinh luôn.
- Phải đấy.

Các đội viên đã ăn mặc tề chỉnh đúng như những điều quy định hôm qua, đặc biệt những chiếc mũ ca lô rất xinh xắn, làm cho các khuôn mặt vừa vui tươi lại vừa rắn rỏi.

Toàn Đội đưa Hoan về nhà. Hoan không thể nói gì hơn mặc dù có hàng nghìn điều muốn nói.

- Chuyện Đại hội tớ sẽ kể sau. Họp xong, tớ phải đi các nơi báo cáo. Được tin làng giải phóng, tớ xin về. Thật chỉ muốn mọc cánh mà bay về. Sướng quá, Đội ta vẫn đông đủ.

Tâm luôn lên đi sát bên cạnh Hoan, nhìn Hoan, chăm chú lắng nghe mỗi câu nói của Hoan. Hoan đã từng trốn ở nhà Tâm, từng mặc áo của Tâm kia mà ! Cái ngày Hoan nằm ngoài đồng, ai liên lạc đầu tiên ? Tâm chứ ai ! Tâm đưa tay lên sửa lại cái mũ ca lô trên đầu hơi lệch đi một chút cho giống in như cái mũ ở trên đầu Hoan.

Đến nhà Hoan, mẹ Hoan cũng bị bọn trẻ quây lại làm cho bà vừa vui sướng vừa bối rối cuống quýt.

- Bác phải mổ lợn ăn mừng chiến sĩ thi đua đi !
- Bác phải đánh cho nó một trận. Bỏ đi hàng năm mới về !
- Nó béo ra bác nhỉ ?
- Xin phép bác để cho Hoan đi mít tinh với chúng cháu. Mời bác đi một thể.

Mẹ Hoan xúc động :

- Các con làm cho mẹ cười cũng không được mà khóc cũng không được nữa đấy. Nào thì đi !

Người mẹ đi trước, cả đàn con ríu rít theo sau. Trên khuôn mặt xúc động và rạng rỡ của người mẹ vẫn còn hằn lại những nét u ám

của ngày qua, còn trên khuôn mặt của đàn con thì không có những nét ấy. Tất cả ngời lên một niềm vui sướng. Những cặp mắt chỉ muốn trông thấy những hình ảnh tương lai, những chân trời, nhìn thấy cái gì cũng tươi đẹp, mặc dù xóm làng còn ngổn ngang xơ xác, đầy những vết tích tàn phá. Tất cả những nỗi băn khoăn khác lúc này đều chìm đi, vì tự do vừa đến mang theo niềm tin lớn quá, hạnh phúc lớn quá. Tự do, hạnh phúc giành lại bằng tất cả sức lực, cố gắng của chúng ta và bằng cả những hy sinh xương máu.

1962-1964

www.facebook.com/groups/yeukindlevietnam

I LOVE
READING
BOOKS

SO MANY
BOOKS
SO LITTLE
TIME

the SWEET
SERENITY
of BOOKS

GIVE
me
a BOOK

A PAGE
A DAY

